

1. ВЛАС КНИГЪ СІУ ПТФЄМЪ КГУ НДЕМЪ У КЕ ГЪ
ВЛАС КНИГО СІУ ПТЧЕМО ВГУ КШЕМО У КІЕ БО
ЄСТЕ ПРІЄЗІЦА СІЛА
ВСТЕ
2. ВЪ ННІ ВРНЕМЪ БІА МЕНЪ ПКОІ БІА БАГЪ
ВЪ ОНОІ ВРНМОІ БІА МЕНЪ ЗКОІ БІА ВЛГЪ А
ДКЛЕ
3. А ТОІ МУ ЖЕНУ І ДВА ДЩЕРЕ ІМАСТА ОНЪ
А ТОІ МУ ЖЕНУ І ДВА ДЩЕРЕ ІМАСТА ОНЪ А
4. ОНЪ І ФІА ТОІ ВО СТОУПЪХЪ А ОНЪ ІГА ЧЕІМУ
5. СІА АФОІ І ДЗ ГО СЕ МЪ СІА ПІСЪРЪ А ДКЛЕ
ВІА ДВОІ РДВ ІО СЕ ІЕ СЕ ПРІСМЕ А ДКЛЕ
ЧСАОІФЪ МАФОУ ТУ НА ПО МЛ РЕ
УСЛОИНА МЛЮУ ТУ А ПО МЛЕР
6. ДАТЪ МУ ІЗМЛЕНО ПКО БІА ЗЖЕ ПЪХІ ТАІА
ТАІА ДО ІЗМЛЕНО ВІА ОРЕМАОІ ТАІА
ЗЕ ПЪ ПРЕНДЪ МЕСЪ ІОІ
СЕ ІО ГРІНДЕ МЕСЕ ІОІ
7. А ІМЕНЪ ВРЖЕТСЕ СЕ ВЪ ІСНА ПЪЕМЪ
А ІМЕНО ВРЖЕТЕСЕ СЕ ІО ЯСНА ПЧЕМО
ТУ ВГ ВЛЕС ОДРІВНЕСІА
ТУ ВГ ВЛЕС
8. СЕНЪ ПРІДЕХЪ І СІА ПІММО ДЪ БЗЕ ІЛІА
ОКМУ ПРІДЕХОМЪ СІА ПІММО ДО БЗЕ НАІА
І ТОМУ ПШЕМЪ ХРІСЪ
І ТОМУ ПЧЕМО
9. БЪНДЕ КАГКАРЕНЪ І ПРІСНЕ
ВІНДЕ БІГСЛІНІА ПІНІА А ПРІСНЕ
У ВЕКЪІ А ДЪ ВЕАВІ
О ВЕКІ А ДО ВЕКОІ

Календар Альманах

КАНАДІЙСЬКОГО

ФАРМЕРА

1970

НА СЛУЖБІ ВСІХ УКРАЇНЦІВ
НАЙСТАРШИЙ І ПЕРЕЛЮВНИЙ
УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

**“Будьте спритні
покупці-вживайте
каталог ІТОНА”**

EATON'S

Ілюстрований Календар - Альманах

"КАНАДІЙСЬКОГО ФАРМЕРА"

На Рік

1970

Річник I

Календар зредагував Мирослав Роман Шкавритко

ЦІНА \$2.00

НАКЛАДОМ "КАНАДІЙСЬКОГО ФАРМЕРА"
462 HARGRAVE STREET WINNIPEG 2, MAN.

PRINTED IN CANADA

СТАТУЯ КОРОЛЕВИ ЄЛИСАВЕТИ Ц, що її виготовив найвизначніший український скульптор Леонід Молодожанин (з ліва) з нагоди Століття Манітоби 1970 року.

ЗАГАЛЬНІ ІНФОРМАЦІЇ ТА ЦЕРКОВНИЙ КАЛЕНДАР НА 1970 РІК

ПРО КАЛЕНДАР ВЗАГАЛІ

Назва "календар" звичайно дотепер пояснювалась римським походженням, тому, що римляни мали називати перший день кожного місяця "календе". Як ця назва з'явилася в римлян і чому вони так називали цей перший день в тижні ніхто точно дотепер не дослідив. Існує гіпотеза, що назва "календар" є древньо українського походження. В старосанскритській мові зустрічаємо слова "калі" і "да", які в перекладі на нашу сучасну українську мову означають "коло", "дати". На основі дослідів давньоукраїнської, трипільської культури стверджено, що наші предки русичі колись весною уряджували "каліду" (коло давали, колядували). Від слова "каліда" можуть походити слова "коляда", "колядники", "календа", "календар".

Який найстарший календар в світі? Хоч досліди в цьому напрямі ще далше тривають на основі археологічних розкопок, то дотепер загально уважано, що перший календар мали вже єгиптяни, який мав в них назву "альменіака". Цей перший дещо примітивний календар єгиптян відбивав більше життя хліборобсько - родючого краю з символікою сонця та знаками колоса, радше ніж пустинний пісковий край. З того є припущення, що цей календар був занесений чи присвоєний єгиптянами "з родючого краю", яким в тому часі був терен на північ від Чорного моря, хліборобське Трипілля. Дотепер відомості про старинний український календар зміцнюють щораз більше археологічні знахідки. Археологи в Україні знайшли вузькогорлий глек в стародавньому святилищі побіч Києва. Глек цей має 1600 літ. На цьому глеку була орнаментика невідомого умільця-гончара русича, яку почали досліджувати знавці. Знаки на глекові хвилясті лінії, шестикутники, квадрати повторювалися і безперечно мали своє значення. Знавці ствердили,

що ці знаки — це найдавніший з усіх відомих дотепер українських календарів.

Усі 365 днів із традиційними до-християнськими українськими святами, зображені малюнками, знайшли свій відбиток в орнаменті. Нижчий пояс орнаменту, призначений, щоб рахувати будні, а верхній — знаменні дні. Окремим квадратиком, збоку від загальної композиції, стояв 366 день переступного (високосного) року. Малюнки відзначували точно всі сезонні зміни погоди. На зміст малюнків складався чудовий світ дохристиянських, українських релігійних уявлень, що створювалися під "знаком колоса", виявляючи турботу про врожай. Цей календар переносить нас на 16 століть назад, а початок польових робіт позначений на день "Яр-Ярила", 2 травня, якраз коли сходить ярина. 28 дальших квадратиків буднів приводить до 30 травня, а вгорі хвилясті лінії, вертикально позначені — символ дощів. В тому районі де знайдено цей глек археологи віднайшли теж перші ірригаційні споруди. Після 10 дальших квадратиків у верхньому поясі з'являється позначення із зображенням мотики, а двадцять четвертого червня відзначене "соняшним символом". Це день Купала, літнього сонцестояння, перелому року, коли наші предки справляли весілля. Сьоме серпня — знак колосся, скінчено жнива. Цей календар наших предків виразно говорить про велике поетичне обоження природи, глибоку релігійність.

В Європі до наших часів дійшов календар з 448 р. по. Хр. в якому виразно помітний перехід до християнства. Пізніші старовинні українські календарі мали назву місяцесловів. В "Влес Книзі" є точна згадка всіх назв місяців.

Календарні відомості пізніше були розкинені по різних рукописах: святці склали окрему книгу, різні поради тощо. Наприклад, у "Святославовім Із-

борнику” з 1705 року зазначено під 30 квітня: “ріпи не яждь”. Пізніше явилися окремі рукописи про дні й години добрі та лихі, про дні “громник”, “блискавик” і т.п.

В 1700 році вперше на Україні було надруковано в Києві календар, який називався “Календар або місяцеслів”. На взірць цього українського календаря почали собі в 1700 р. друкувати календарі і москалі.

Календарі швидко прищепилися в Україні. Їх все продовжувала друкувати Києво-Печерська Лавра. В 1721 році вона видрукувала календар, що склав Квасовський з Корвена, як він себе називав “присяжний транслатор його королівської пруської величності”. Цей Квасовський пізніше видавав календарі і в Кенігсбергу.

В 1724 році московський цар вирішив позбавити народ календаря, а тому заборонив кому будь видавати календарі, дозволивши видавати Академії Наук календар для обмеженого кола людей.

Однак на Україні не дуже слухали московських наказів і Києво-Печерська Лавра видавала так звані “Київські Місяцеслови”, які складав Іриней Фальковський. Окрім того в Києві виходив ще “Астрономо Політичний Календар”.

Юліянський календар установив римський імператор Юлій Цезар в 46 році до Різдва Христового, а розробив цей календар великий вчений астроном з Олександрії Созіген. Цей календар прийняв Нікейський Собор і тому українці непорушно вживають його в церкві.

В юліянським календарі три роки мають по 365 днів (це звичайні роки), а кожний четвертий рік має 366 днів (це рік переступний).

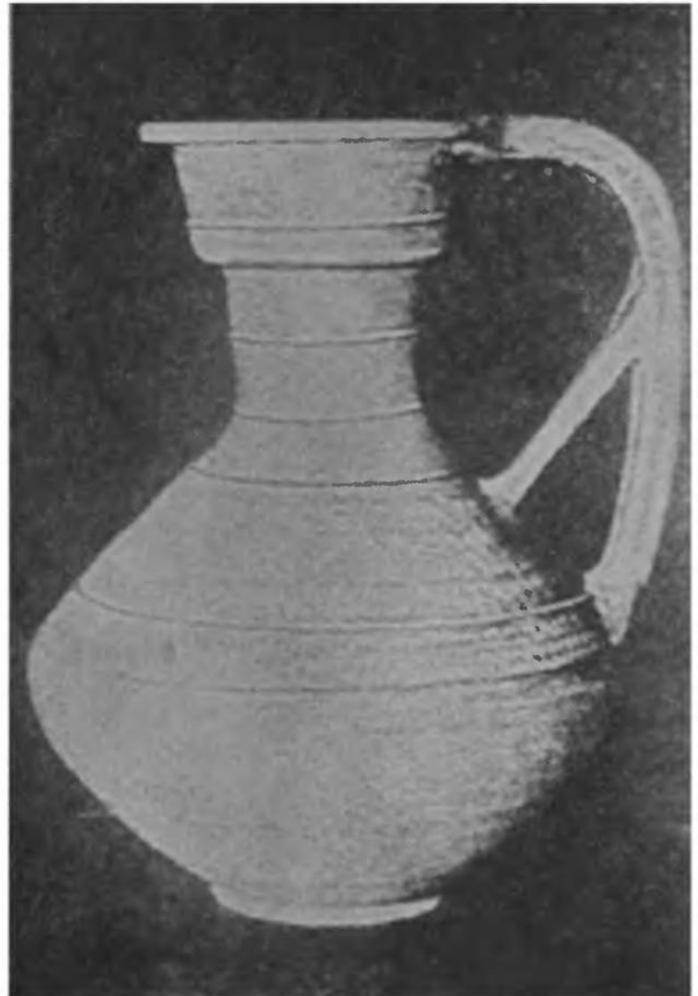
За переступний рік вважаємо той рік, число якого ділиться без решти на 4. В році є 12 місяців по 30 і по 31 дні, але місяць лютий має 28 днів, а в переступнім році 29 днів. Таким чином юліянський рік має пересічно 365,25 дня, а дійсний природний рік має 365,2422 дня, тому то юліянський календар трохи спізнється, як порівняти його з астрономічними змінами пір року. На протязі 128 років це спізнення досягає одної доби. Так, що як вживати без зміни юліянський календар, то за 10,000 років до-

ведеться Різдво Христове святкувати на весну, а Великдень—влітку.

Цей календар старалися поправити й у 1582-ім році розробив такі поправки вчений Луїджі Ліліо й папа римський Григор XII наказав уживати новий календар у церкві. Для того було наказано випустити 10 днів, помилка, яка зайшла за час від народження Христа.

А тому день, що йшов по 4-м жовтня наказано було рахувати не 5 жовтня, а 15. Щоб надалі уникнути помилки, календар папи Григора XII, чи так званий григоріянський календар, наказано було кожних 400 років три роки рахувати замість переступних як звичайні. А саме ті роки, які хоч закінчуються на два 0, але два перші числа не діляться на 4.

Таким чином помилка на 1 день в григоріянським календарі заходить не за 128 років, а 4240 років.

Глечик з IV століття до християнського періоду, знайдений археологами в с. Ромашки на Київщині із виведеним на ньому календарем староукраїнського племені полян.

Тепер означають григоріянським календарем новий стиль, а юліянським старий стиль. Різниця між одним і другим календарем виносилася від 1700 року 11 днів, від 1800 року 12 днів, а від 1900 року виноситься 13 днів.

КАЛЕНДАР В СВІТІ

Індуси, Араби, Японці, Китайці, Жиди мають свої національні календарі і літочислення, які відповідають духові їхнього самотнього життя, їхній природі, історії, їхньому характерові.

Наприклад, жиди, ведуть своє національне літочислення від того дня, коли Єгова сотворив небо, зірки, сонце, землю, річки, рослини, людину, худобину. Ортодоксальні жиди вірять, що Єгова (бог Ізраїля) сотворив світ 6000 літ тому. І це літочислення нині існує в державі Ізраїль.

Араби ведуть літочислення від часів пророка Магомета.

В Індії індійське літочислення пов'язане із життям сина Божого Кришни і його воскресінням.

У Китаї існує китайське національне літочислення.

Після трагічного бою під Полтавою цар московський Петро Перший присвоїв собі ім'я нашої держави і силою вогню і меча запровадив в Україні юліянський календар. Літописи твердять, що за стародавньопродківським новорічним звичаєм наші предки 1 березня вносили в поле луга і робили першу обрядову боронзу (цей обряд хліборобський має 5000-літню давність). Коли цар Петро наказав у січні стрічати новий рік, наші селяни, щоб якось зберегти рідні традиції, вносили плуга у степ і у січні (під час морозу і завірюхи) тягнули його по снігу.

ВОЛОДАРИ УКРАЇНИ

Ор, Ант, Олег Віщий, Кий, Святослав Хоробрий, Ярослав Мудрий, Богдан Хмельницький, Ів. Мазепа — стрічали новий рік 1-го БЕРЕЗНЯ. У березні в Україні пробуджується земля, оживає природа, починається нове сонцестояння.

АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЕНДАР

Рік 1970 є звичайним роком і має 365 днів, себто 52 тижні і один день. Місяць лютий в цьому році має 28 днів. При точному обчисленні астрономів звичайний рік повинен мати 365,25 днів. Тому то що кожних 4 роки додають до звичайного року 365 днів ще додатково

1 день, щоб вирівнати обчислення, а цей рік з додатком називають переступним.

До 2,000 року буде ще 7 переступних років, включно з 2,000, а всі інші будуть звичайні роки.

ХРОНОЛОГІЧНІ ЕРИ

Рік 1970 є 1970 роком від народження Ісуса Христа і 1937 роком від його смерті. Цей рік є 1112 від заснування Української Держави за княжих часів, а 982 від часу хрещення України князем Володимиром Великим.

Цей рік є 156 роком від дня народження Пророка України Тараса Шевченка. Крім того 1970 рік є 10970 від ранніх початків старо-української (мизинської) культури і життя на території України. Сугестія умовного визнання цього року серед українців базована ініціаторами на основі виявлень і устійнень як сучасної археології так дослідів

цих знахідок модерною аналізою для ствердження їх старинності. В нав'язанні до минулої традиції сугерується 1-го березня Новим роком 10970.

Старинна Українсько - Трипільська Ера пізнішого часу, що означена в світовій хронології "Візантійська ера" (хоч Візантії - Греції в тому часі ще не було) визнана українськими літописцями найстаршою ерою літочислення. 1970 рік є 7479 роком Українсько Трипільської Ери, що починається кожного року в дні 14-го вересня.

Також 1970 рік є 6683 роком Юліянського періоду; 5731 — жидівського лі-

точислення від сотворення світу; 2723 — роком римської ери; 2630 роком японської ери; 2282 роком грецької ери; 1892 — роком індійської ери; 1390 — роком магометанської ери.

ЦЕРКОВНИЙ КАЛЕНДАР

ПАСХАЛІЯ

(старий стиль, але дати за новим)

Неділя м'ясопусна: 1-го березня
Поклони: 8-го квітня.
Великдень: 26-го квітня.
Вознесіння: 4 червня.
Зелені Свята: 14-го червня.
М'ясниця: 5 тижнів і 6 днів.

ПОСТИ

Навечір'я Різдва: 6-го січня.
Навечір'я Богоявлення: 18-го січня.
Сиропусний тиждень:
1-го березня до 7-го березня.
Великий Піст: 8 березня до 25 квітня.
Петрівка: 22 червня до 11 липня.
Спасівка: 14 до 27 серпня.
Главосіки: 11 вересня.
Чесного Хреста: 27 вересня.
Пилипівка: 28 листопада до
6-го січня 1971 р.

ЗАГАЛЬНИЦІ

Від Різдва до Йордану: 7 до 17 січня.
Від Неділі Мит. і Фарисея до Неділі
Бл. Сина: 2 до 9 лютого.
Від Великодня до Томиної Неділі:
26 квітня до 3 травня.
Від Зелених Свят до Неділі Всіх
Святих: 14 до 21 червня.

ДЕРЖАВНІ СВЯТА В КАНАДІ

День Нового Року — 1-го січня.
Великодня П'ятниця (лат.) —
27-го березня.
Вікторія Дей — 20-го травня.
Домініон Дей — 1-го липня.
Лейбор Дей (День Праці) —
1-го вересня.
День Подяки (Тенксівінг) —
12-го жовтня.
День Замиріння (Армістис Дей) —
11-го листопада.

Різдво Христове (лат.) — 25-го грудня.
Боксінг Дей — 26-го грудня.

В провінції Квебек є ще такі свята:

1. Богоявлення Господнє — 6 січня.
2. Вознесення Господнє — 7 травня.
3. Св. Івана Хрестителя — 24 червня.
4. Непорочне Зачаття Пречист. Діви Марії — 8-го вересня.
5. Всіх Святих — 1-го листопада.

ЗАТЬМІННЯ 1970 РОКУ

В 1970 році буде чотири затьміння: два сонця і два місяця. Частинне затьміння місяця буде 21-го лютого і його видно буде в Півн. Америці, Південній Америці, в західно-північній частині Атлантичного Океану, більшості Тихого Океану, в Новій Зеландії і сх. частині Австралії.

Повне затьміння сонця буде 7-го березня і його видно буде в Північній і Центральній Америці, в східній частині Тихого Океану і на Арктиці.

Частинне затьміння місяця буде 16 і 17 серпня 1970 р. і його видно буде в Європі, Африці, Півн. Америці та Атлантичному океані, в Півд. Америці, на Тихому Океані та на Арктиці.

Кільцеве затьміння сонця буде 31-го серпня і 1-го вересня та буде його видно в Півн. Америці, центральній частині Тихого Океану, східній частині Австралії та на Антарктиці.

Пануючою планетою цього року є планета Меркурій. Рік може бути сухий, та холодний.

БАТЬКО РОДИТЬ ДІТЕЙ

У морських коників дітей народжує батько. Для цього у самців морських коників на животі є два схожі на клапани шкіряні вирости. Самка відкладає ікру самцю на живіт, якраз між клапанами. Ікра відразу ж прилипає, а клапани починають розростатися, закриваючи з усіх боків ікру, краї їхні зчіплюються. Тепер ікра надійно "запакована" в дітородній торбі на животі у самця. А через сорок-п'ятдесят днів з неї виходять мальки.

Читайте!

Передплачуйте!

Розповсюднюйте!

“Канадійський Фармер”

І ЙОГО СПЕЦІАЛЬНЕ ВИДАННЯ

“Вільний Світ”

ДЛЯ КРАЇН ЗСА, ЄВРОПИ, АВСТРАЛІЇ І АЗІЇ

НАЙСТАРШИЙ І ПЕРЕДОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
НЕЗАЛЕЖНИЙ ТИЖНЕВИК У КАНАДІ

“КАНАДІЙСЬКИЙ ФАРМЕР” — з окремим виданням “ВІЛЬНИЙ СВІТ” — це незалежна газета, формою і змістом широко-українська, що стоїть на засадах здорового українського патріотизму, і тому:

- борює комунізм у всіх його видах і формах, як найбільшого ворога українського народу, а також всі середовища, які в такий чи інший спосіб сприяють політиці цього ворога;
- шанує всі політичні партії та угруповання українців, якщо вони чесно й ідейно прямують до цієї єдиної благородної цілі, якою є допомога у визволенні України;
- виступає проти роз’єднання серед українського громадянства, релігійних ворожнеч, партійних колотнеч чи загумінкових амбіцій, вважаючи, що це приносить велику шкоду для нас, а користь для нашого ворога.

“КАНАДІЙСЬКИЙ ФАРМЕР” — приносить цікаві та актуальні вісті й інформації з українського життя в Україні і в світі, світові і політичні новини та, через своїх кореспондентів, інформує про українське життя і цікаві події в Канаді і ЗСА.

“КАНАДІЙСЬКИЙ ФАРМЕР” — веде постійну “Літературну Сторінку”, “Господарську”, “Жіночу” і куток для дітей, друкує історичні й побутові повісті передових українських письменників.

Річна передплата виносить:

В Канаді \$6.00, в ЗСА і в Європі \$7.00.

Тим, що покликаються на це оголошення, висилатимем через ОДИН МІСЯЦЬ нашу газету безплатно, для зазнайомлення з її змістом.

Просимо писати на адресу:

CANADIAN FARMER

462 HARGRAVE STREET

WINNIPEG. 2. MAN., CANADA

Січень

МАЄ 31 ДНІВ

January

Свята Нового Стилю:
Новий Рік — 1-го
Боговльення — 6-го
Трьох Святих — 30-го

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	ЦЕРКОВНІ СВЯТА	УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР
1	19	Ч	Боніфатія мч.	Мечислав
2	20	П	Ігнатія Богон. свщм.	Божидар
3	21	С	Юліянії мч., С. п. Різдв.	1919 р. прил. Галичини до УНР.—Тур.
4	22	Н	Н.св. Отців, Анаст. вмч.	Добромир
5	23	П	10 муч. на Креті	Ладомира
6	24	В	Нав. Різд., Євгенії мч.	<i>Свята Багата Кутя.</i> — Бойомир.
7	25	С	Різдво Христове	Свято Роду — Корочун. Святослав.
8	26	Ч	Соб. Пр. Бог. і Обр. Йо.	Свято Туриці. Мстислав.
9	27	П	Св. Стефана првмч.	Коляда. Володимира.
10	28	С	Муч. у Нікомидії	Доброслав.
11	29	Н	Нед. п. Р. і діт. уб. у В.	1888 р. помер Ю. Федькович, Журей.
12	30	П	Анізії мч.	Милозора.
13	31	В	Меланії Рим. прп.	<i>Щедрий Вечір</i> — Палення Дідуха. Богомир
14	1	С	Н. Р. 1959, Обр. ГНІХ,	Новий Рік — 1649 р. В'їзд Б. Хмель. в Київ.
15	2	Ч	Сильвестра папи	Домослав.
16	3	П	Малахія прор.	Володимир (також 9. 4. і 28. 7.)
17	4	С	Собор 70 Апост.	Ростислав
18	5	Н	Нед. пер. Просв., Нав.	<i>Голодна Кутя</i> — осв'ячення дому—Ярополя
19	6	П	Боговльення Господне	Водосвяття. Ратомир.
20	7	В	Сов. Ів. Хр.	Милана
21	8	С	Георгія Хоз. прп.	1919 р. Прогол. Соборн. України—Витослав
22	9	Ч	Полієвкта мч.	Ярослав (25. 4.)
23	10	П	Григорія	Десниж
24	11	С	Теодосія	Світомира
25	12	Н	Н. 34 п. Зісл.	Проголошення IV. Універсалу.
26	13	П	Єрмила	Власт.
27	14	В	Муч. в С.	Прибислав.
28	15	С	Пр. Павла	1663 р. помер г. Д. Апостол—Радомир.
29	16	Ч	Поклін ок, Ап. Петра	1663 р. помер Ме. Смотрицький—Здислав.
30	17	П	† Антонія Вел. прп.	1918 р. Крути — 1111 р. Похід на половців.
31	18	С	Атаназія і Кирила еп.	Всеслав.

УКРАЇНСЬКО - АНГЛІЙСЬКИЙ ЛИСТІВНИК

ПІДРУЧНИК ДО ПИСАННЯ ЛИСТІВ у двох мовах: українській і англійській — у справах промислових, торговельних і т. п., із залученням взірців різних письм, товариських правил, приписів щоденного життя, контрактів, оголошень, векслів, правних приписів щодо видавання векслів, приповідок і діалектів. Нове третє поправлене видання. Ціна \$1.95
ПОРАДНИК ДЛЯ ЗАЛЮБЛЕНИХ — або "Як писати любовні листи". Ціна 50

UKRAINSKA KNYHARNIA

656 MAIN STREET

WINNIPEG 2, MANTOVA

Лютий

МАЄ 28 ДНІВ

February

Свята Нового Стилю:
Стрітениця — 2-го

НВ. СТ.
СТ. СТ.
ДНІ

ЦЕРКОВНІ СВЯТА

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР

1 19 Н 35 нед. п. Сош., Макарі
2 20 П †Евтимія вел. прп.
3 21 В Максима прп.
4 22 С Тимотея ап.
5 23 Ч Климентія свщм.
6 24 П Ксенії прп.
7 25 С † Григорія Бог.

8 26 Н 36 нед. п. Сош., Ксен.
9 27 П † Пер. м. Івана Зол.
10 28 В Єфрема Сир. прп.
11 29 С Пер. м. св. Ігнатія
12 30 Ч Трьох Святителів
13 31 П Кира й Івана безср.
14 1 С Лютий. Трифона мч.

15 2 Н Мит. й Фар., Ст. ГНІХ
16 3 П Симона Богопр. і Анни
17 4 В Ізидора Пул. прп.
18 5 С Агафії діви мч.
19 6 Ч Вукола прп.
20 7 П Партенія і Луки прп.
21 8 С Теодора Страт. влмч.

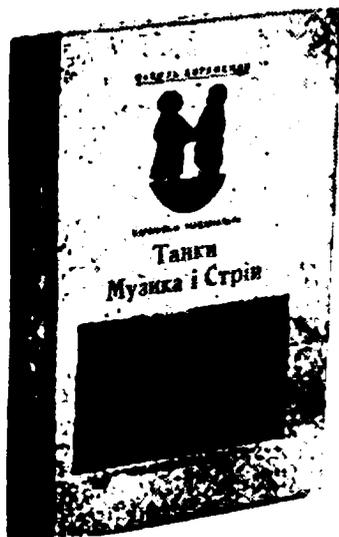
22 9 Н Н. Блуд. Сина
23 10 П Харалампія мч.
24 11 В Власія свщм.
25 12 С Мелетія мч.
26 13 Ч Мартиніяна прп.
27 14 П Авксентія прп.
28 15 С Онисима Ап.

Слав'ят.
1883 р. помер В. Барвінський—Ратибор.
1812 р. нар. байкар Є. Гребінка.
Людомира.
Станислав (тако ж8. 5 і 18. 11.).
Богданна.
1933 р. помер артист М. Садовський.

Гнівомир.
1918 р. Берестейський мир.
Милена.
1852 р. помер укр. письм. Микола Гоголь.
1924 р. Замучення Ольги Басараб.
Младан.
1897 р. помер письм. Панько Куліш.

Громниця.
Громослава.
Світомисл.
Малина.
Стеמיד.
1054 р. помер князь Яр. Мудрий.
Колодка — час одружень.

1957 р. помер гетьманч Д. Скоропадський.
Предислав.
Велес.
1871 р. Нар. Леся Українка — Слабобій.
Мирослав.
Вірослав.
Початок веснянок.

Підручник Українських Національних Танків

Українські Національні Танки, Музика й Стрій. — Короткий нарис про український танок та опис вісімнадцятьох найкращих народніх танків. Власного укладу В. Авраменка. Містить музику (фортепіяновий уклад) до всіх поданих танків. Ціна \$2.00

UKRAINSKA KNYHARNIA

656 MAIN STREET

WINNIPEG 2, MANITOBA

Березень

МАЄ 31 ДНІВ

March

Свята Нового Стилю:
Благовіщення — 25-го
Вел. П'ятниця — 27-го
Воскресіння — 29-го

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	ЦЕРКОВНІ СВЯТА	УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР
1	16	Н	Нед. Мясопуст., Памф.	Новий Рік 10969—Укр. (Мизинської) ери.
2	17	П	Теодора Тир. влмч.	Родослав. Обернення.
3	18	В	Льва папи	1863 р. — Знесення кріпацтва в Україні.
4	19	С	Архипа ап.	Казимир.
5	20	Ч	Льва Кат, прп.	1950 р. — Згинув в бою ком. УПА Чупринка.
6	21	П	Тимотея прп.	Доброгост.
7	22	С	Найд. мощ. муч. в Євг.	Кий.
8	23	Н	Нед. Сиропуста, Пол.	1169 р. — Суз. князь Андрій зруйнував Київ.
9	24	П	† Найд. гол. Івана Хр.	1814 р.—Народження Пророка Т. Шевченка.
10	25	В	Тараса еп. Конст.	1861 р.—Успіння Пророка Тараса Шевченка.
11	26	С	Порфірія еп.	Мстислава.
12	27	Ч	Прокопія Дек. прп.	Святот.
13	28	П	Василія прп.	Уліб.
14	1	С	Березень. Евд. прмч.	Божена.
15	2	Н	Нед. 1 Посту, Теод.	1939 р. Проголошен. Самостійн. Карп. Укр.
16	3	П	Евтропія мч.	1664 р.—Смерть гетьмана Івана Виговського.
17	4	В	Герасима прп.	1917 р. Утворено У.Ц.Раду в Києві.
18	5	С	Конона мч.	1921 р. Мирний договір Польщі і ССРСР в Богдан.
19	6	Ч	42 муч. в Аморії	[Ризи. Богухвал.
20	7	П	Священомуч. в Херсоні	1632 р. Народження гетьмана Івана Мазепи.
21	8	С	Теофілякта прп.	Ладо.
22	9	Н	Нед. 2 Посту † 40 Муч.	Годислав.
23	10	П	Кондрата мч.	1907 р. Пом. укр. історик і арх. В. Антонович Любомира.
24	11	В	Софронія еп.	1651 р. Перемога І. Богуна над поляк. під Вин.
25	12	С	Теофана ісп.	1909 р. Пом. укр. історик і музик Мик. Аркас.
26	13	Ч	Перен. м. Никиф. патр.	Вевериця.
27	14	П	Венедикта еп.	1933 р. Помер письменник Осип Турянський.
28	15	С	Агапія мч.	
29	16	Н	Нед. 3 Посту, Сав. мч.	1847 р. Арешт Т. Шевченка і друзів.
30	17	П	Олексія чол. Бож.	Ладозор.
31	18	В	Кирила Єрус.	1858 р. Народився письменник Анд. Кащенко.

Любите читати добрі книжки?

Купіть собі захоплюючу повість в 3-ох томах

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

ЦІНА \$3.75. ЗМОВЛЯТИ АБО КУПИТИ МОЖНА В

UKRAINSKA KNYHARNIA

660 MAIN STREET

WINNIPEG 2, MANITOBA

Квітень

МАЄ 30 ДНІВ

April

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	ЦЕРКОВНІ СВЯТА	УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР
1	19	С	Хризанта й Дарії мч.	1917 р. Свято "Перший День Свободи".
2	20	Ч	ОО. убитих в об. Сави	1111 р. Перемога князя В. Мономаха під Володислав. [Сольницею Судомир.
3	21	П	Якова прп.	
4	22	С	Василія свщмч.	
5	23	Н	4 нед. Посту, Чрестон.	Оскол.
6	24	П	Захарія і Якова прп.	Переніг.
7	25	В	Благовіщення Пр. Д.М.	Добромин.
8	26	С	Собор Арх. Гавриїла	Родослав.
9	27	Ч	Матрони Сол. мч.	Володимир.
10	28	П	Іларіона прп.	Мстислав.
11	29	С	Марка еп. і Кир. свм.	Горнодар.
12	30	Н	5 нед. Посту, Ів. Ліст.	Любослав.
13	31	П	Іпатія прп.	Перемислав.
14	1	В	Квітень. Марії Єг. прп.	1768 р. повст. М. Залізняка і Гонти.
15	2	С	Тита прп. (Поклони)	1918 р. Помер І. Нечуй-Левицький. Вячеслав. Лебідь.
16	3	Ч	Никити прп.	1847 р. Арештування Т. Шевченка. Славуні.
17	4	П	Йосипа прп.	
18	5	С	Теодула й Агатоп. мч.	
19	6	Н	6 нед. Квітна, Евт. еп.	1885 р. Помер іст. М. Костомарів. Вербниця
20	7	П	Юрія прп.	1622 р. Помер гетьман П. Кон. Сагайдачний.
21	8	В	Іродіона ап.	1850 р. Катерина II заводить кріпацтво в Укр.
22	9	С	Евпсихія мч.	1910 р. Помер М. Кропивницький, батько укр
23	10	Ч	Терентія мч. і інш.	Чистий Четвер. Культ Покійників. Трійця.
24	11	П	Велика П'ятниця	Готування вечива, крашанок, м'яса. Очесні вогні Великодньої ночі.
25	12	С	Вел. Суб., Івана Ветх.	
26	13	Н	Воскресення Христове	Великодний День. Свято Весни Гаїлок, Краш. Обливаний Понеділок. Обміна дорою, краш. Обливаний Вівторок. Ант.
27	14	П	Світлий Понеділок	1918 р. <i>Прог. Укр. Дер. з г. П. Скоропадським</i>
28	15	В	Світлий Вівторок	[Свято Моря.
29	16	С	Агафії і інш.	
30	17	Ч	Симеона	

НАПРАВА ГОДИННИКІВ

Маємо приємність оповістити, що ми маємо тепер департамент направи дорожчостей для поштової пересилки. Першенство мають ті, які пришлють до направи поштою. Оцінку всяких направ даємо даром. 48-годинна услуга. Найнижчі ціни. Робота гарантована і совісна.

UKRAINSKA KNYHARNIA

660 MAIN STREET

WINNIPEG 2, MANTOVA

Травень

МАЄ 31 ДНІВ

May

Свята Нового Стилю:
Вознесіння — 7-го
Зелені Свята — 17-го
Пресв. Трійці — 18-го

НВ. СТ.	СТ. СТ.	ДНІ	ЦЕРКОВНІ СВЯТА	УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР
1	18	П	Івана Пр.	Красислав.
2	19	С	Ів. стар.	1648 р. Початок постання Б. Хмельницького.
3	20	Н	Н. Томина	1924 р. Смерть М. Міхновського. Святослава.
4	21	П	Януарія	1838 р. <i>Викуп Т. Шевченка з кріпацтва.</i>
5	22	В	Теодора	Обрядовий день "ляля".
6	23	С	† Юрія влкмч.	1910 р. Помер письменник Борис Грінченко.
7	24	Ч	Сави Страт. мч.	1840 р. Народився М. Л. Кропивницький.
8	25	П	† Марка Ап. Єв.	Станислав.
9	26	С	Василія свцмч.	1922 р. помер історик і пись. О. Левицький.
10	27	Н	Нед. Мирон.	1886 р. Помер І. Вагилевич з "Руської Трійці"
11	28	П	Ясона й Сосіп. ап.	1907 р. Засновано Укр. Наукове Т-во в Києві.
12	29	В	Мучеників у Киз.	Стеמיד.
13	30	С	† Якова Ап.	1888 р. Помер Я. Головацький з "Русь. Трійці"
14	1	Ч	Травень. Єремії прор.	1857 р. <i>Звільн. Т. Шевченка з 10-літ. заслання</i>
15	2	П	Атанасія п., Бор. й Гл.	Ярило. День серця і любові.
16	3	С	† Теодозія Печ. прп.	1648 р. Перемога під Жовтими Водами.
17	4	Н	Нед. Розслаб.	Славомир.
18	5	П	Ірини мч.	1902 р. Замуч. на засланні Пав. Грабовський
19	6	В	Йова многостр.	1917 р. Перший Війсь. З'їзд в Києві.
20	7	С	Поява ч. Хр. в Єрус.	1932 р. Помер письм. Степан Васильченко.
21	8	Ч	† Ів. Богосл. Ап. Єв.	Правдозор.
22	9	П	† Перен. м. св. Микол.	Похор. Т. Шевченка. Зам. О. Нижанківський
23	10	С	† Симона Зил. Ап.	1938 р. Вбиття Е. Коновальця. Поч. Русалій.
24	11	Н	Нед. Самар.	1125 р. помер кн. В. Мономах. Томира.
25	12	П	Епіфанія і Герм. еп.	1926 р. Вбиття С. Петлюри. 1596 р. Обор. Со-
26	13	В	Гликерії мч.	Сухий четвер. Мавський Великдень. [ланиці.
27	14	С	Ізидора мч.	Богдар.
28	15	Ч	Пахомія вел. прп.	1916 р. <i>Помер поет І. Франко.</i> Трапеза пом.
29	16	П	Теодора освц. прп.	Звичай "тополі".
30	17	С	Андроніка ап.	Славень.
31	18	Н	Нед. Сліпор.	1223 р. Битва під Калкою. Божеслава.

Червень

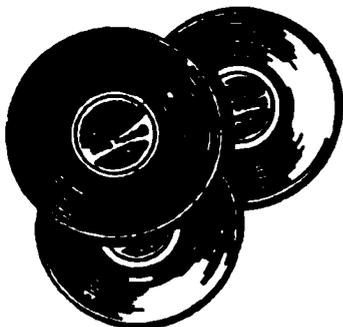
МАЄ 30 ДНІВ

June

Свята Нового Стилю:
Р. Ів. Хрест. — 24-го
Петра й Павла — 29-го

НВ. СТ.	СТ. СТ.	ДНІ	ЦЕРКОВНІ СВЯТА	УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР
1	19	П	Патрикія свщмч.	1630 р. Ніч Тараса Трясила під Переясла. Проводи русалок. Ратислав. [вом.
2	20	В	Талалея мч.	1863 р. Нар. Е. Петрушевич. Красислав.
3	21	С	† Констант. й Єлени	Яримир. Кінець русального тижня.
4	22	Ч	Вознесіння ГНІХ.	1775 р. Руїна Запорізької Січі. Добромир.
5	23	П	Михаїла прп.	1937 р. Помер поет Богдан Ігор Антонич.
6	24	С	Симеона прп.	
7	25	Н	Н. Сліпор., зн. г. Ів. Хр.	1843 р. Помер поет М. Шашкевич з "Руської
8	26	П	Карпа ап.	1919 р. Перем. УГА під Чортковом. [Трійці".
9	27	В	Терапонта свщмч.	1845 р. Нар. драм. І. Карпенко-Карий (Тоб.)
10	28	С	Никити еп. Халк.	1917 р. Перш. Всеукр. Селян. З'їзд в Києві.
11	29	Ч	Теодосії	1931 р. Помер істор. і идеол. В. Липинський.
12	30	П	Ізаакія прп.	Правдолюб.
13	31	С	Єрмея ап.	Вислав.
14	1	Н	Сшестіє Св. Духа	Зел. Свята. Ходін. на ниви. Звич. "тополі".
15	2	П	Пресв. Трійці	Свято Заупск. Молитов.
16	3	В	Лукіяна мч.	Правдомир.
17	4	С	Митрофана еп.	1917 р. 2-ий Всеукр. Військ. З'їзд у Києві.
18	5	Ч	Доротія свщмч.	1709 р. Перше зруйнуван. Січі. Довгослав.
19	6	П	Висаріона прп.	Семиус.
20	7	С	Теодота свщмч.	Замуч. Гонти і гайд. в Умані і Конді 1768 р.
21	8	Н	Всіх Святих	Могутир.
22	9	П	Тихона	1929 р. Помер Євген Чикаленко.
23	10	В	Тимотея свщмч.	1870 р. Помер А. Метлинський.
24	11	С	† Вартоломея і Варн.	1651 р. Б. Хмельницький надав пр. К. Бр. Шк.
25	12	Ч	Онуфрія вел. прп.	1205 р. Згинув Гал. кн. Роман під Захвистовом
26	13	П	Акилини мч.	Берегиня.
27	14	С	Єлисея прор.	1911 р. Замучення письм. Архипа Тесленка.
28	15	Н	2 нед. по зісл. Св. Духа	1768 р. Суд гайдамаків в Умані.
29	16	П	Тихона еп.	1849 р. Нар. Олена Пчілка, мати Л. Українки.
30	17	В	Мануїла мч.	1941 р. Акт відн. Україн. Держави у Львові.

ТАНКОВА МУЗИКА Й ПІСНЯ В КОЖНУ УКРАЇНСЬКУ ХАТУ!

ПОЛЬКИ — популярна музика — ВАЛЬСИ, класична і народня музика передових українських і американських композиторів. Пишіть сьогодні за нашим новим БЕЗПЛАТНИМ каталогом пластинок.

WINNIPEG MUSICAL SUPPLY

ВІДОМИЙ ТАКОЖ ЯК UKRAINSKA KNYHARNIA

660 MAIN STREET

WINNIPEG 2, MANITOBA

Липень

МАЄ 31 ДНІВ

July

НВ. СТ.	СТ. СТ.	ДНІ	ЦЕРКОВНІ СВЯТА	УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР
1	18	С	Леонтія мч.	1910 р. Вбивство студента А. Коцка. Полева.
2	19	Ч	† Пресв. Евхаристії, Ю.	Милослав.
3	20	П	Методія свщмч.	1919 р. Згинув полк. Дмитро Вітовський.
4	21	С	Юліянта Тарс. мч.	
5	22	Н	3 нед. п. Сош., Евсевія	Богомисл.
6	23	П	Агрипіни мч.	Ізяслав. Ніч під Купайла. Вогні, гри. Лоп.
7	24	В	Різдво Ів. Хр.	Свято Купайла і Марени.
8	25	С	Февронії прпмч.	1709 р. Бій під Полтавою. Кінець свят. Ладо.
9	26	Ч	Давида прп.	1961 р. Вікр. пам'тн. Т. Шевченка у Вінніпегу.
10	27	П	† Христа Чоловіколюб.	Витязь.
11	28	С	† Сострадання М.Б.	969 р. Померла княгиня Ольга. Зажинки.
12	29	Н	4 н. п. Сош., † Пет. й П.	Радивай.
13	30	П	Собор 12 Апост.	Світозар.
14	1	В	Липень. Косми й Дам.	Стрибог—день вітру.
15	2	С	† Полож. Рири П.Д.М.	1015 р. Помер князь Володимир Великий.
16	3	Ч	Якинта мч.	1917 р. Другий Універ. УЦР. Держислав.
17	4	П	Андрея Крит.	1919 р. Перехід УГА за Збруч. 1944 р. Броди.
18	5	С	† Кирила й Методія ап.	День жалоби: 1863 р. Наказ Валуєва проти
19	6	Н	5 нед. п. Сош. † Атанас.	Мудросил. [укр. мови і видань.
20	7	П	Томи й Акакія прп.	Перуна—день грому і блискавки.
21	8	В	Прокопія влмч.	1941 р. Помер пись. Богдан Лепкий.
22	9	С	Панкратія свщмч.	1944 р. Помер поет, співець Олекс. Олесь
23	10	Ч	† Антонія Печ.	1874 р. Нар. письм. Марко Черемшина.
24	11	П	Евф., Ольги кн. Укр.	Любомира.
25	12	С	Прокля й Іларія мч.	Горнослава.
26	13	Н	6 н. п. Сош., Соб. Арк.	Мирослава.
27	14	П	Акіли ап.	1657 р. помер гетьман Богдан Хмельницький.
28	15	В	† Кол. В. кн. України	Милозор.
29	16	С	Атеногена свщмч.	Ратимир.
30	17	Ч	Марини влмч.	1649 р. Згинув в бою полк. М. Кричевський.
31	18	П	Якинта й Еміліяна мч.	Громовят.

ЗІ ВСЯКИМИ ДРУКАРСЬКИМИ РОБОТАМИ ЗВЕРТАЙТЕСЬ ДО ДРУКАРНІ "КАНАДІЙСЬКОГО ФАРМЕРА"

Нашою спеціальністю є виконувати статuti для товариств, членські книжечки, листовий папір, коверти, квитки і оголошення на балі, пікніки, концерти, представлення, бізнесові афіші продажі і всякі інші друкарські роботи.

РОБОТИ ВИКОНУЄМО СКОРО, ДОБРЕ І ДЕШЕВО

Поручаючи нам роботу не будете розчаровані і не матимете клопоту. —
Пишіть до:

CANADIAN FARMER

462 HARGRAVE ST.

WINNIPEG 2, MAN.

Серпень

МАЄ 31 ДНІВ

August

Свята Нового Стилю:
Преображення — 6-го
Успен. Пр. Б. — 15-го

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	ЦЕРКОВНІ СВЯТА	УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР
1	19	С	Макрини прп.	1913 р. Відійшла у вічність Леся Українка.
2	20	Н	7 н. п. Сош., Іллі прор.	Свято квітів.
3	21	П	Симона юрод.	Буйгур.
4	22	В	Марії Магд.	1687 р. Обрано І. Мазепу гетьм. України.
5	23	С	Трофима мч.	1911 р. Померла письм. Ганна Барвінок.
6	24	Ч	† Бориса й Гліба мч.	Борислава.
7	25	П	† Успення св. Анни	Олег.
8	26	С	Єрмолая ісп.	1834 р. Нар. поет Юрій Федькович.
9	27	Н	8 н. п. Сош., † Пантел.	Остромир.
10	28	П	Прохора, Нік. і інш. ап.	1648 р. Перемога під Пилявцями.
11	29	В	Калініка мч.	Володимира.
12	30	С	Сили, Силуана і інш.	День суму: Зруйнування Чигирина 1678 р.
13	31	Ч	Проісх. ч. Хр., Евдок.	Світомир.
14	1	П	Серпень. Макавеїв мч.	1649 р. Перемога під Зборовом.
15	2	С	Перен. м. св. Степана	Народження Івана Франка — 1856 р.
16	3	Н	9 н. п. Сош., Ісаакія	1657 р. Обрано гетьм. Ю. Хмельницького.
17	4	П	7 мол. в Ефезі мч.	1245 р. Перем. короля Данила над мадярами.
18	5	В	Евсигнія мч.	1836 р. Нар. письм. Олек. Кониський.
19	6	С	Преображення ГНІХ.	Свято Урожаю, Обжинки, День Богодяки.
20	7	Ч	Дометія прмч.	1843 р. Помер повіст. Гр. Квітка Основ'яненко
21	8	П	Еміліяна еп.	1627 р. Перш. словар укр. мови П. Беринди.
22	9	С	† Матія ап.	1944 р. Згинув в бою на Закарп. Клемпуш-
23	10	Н	10 н. п. Сош., Лаврентія	Родослава. [Лопата.
24	11	П	Евпла мч.	Перемислав.
25	12	В	Фотія і Анікити мч.	1698 р. Муч. смерть в неволі гетьмана П. До-
26	13	С	Максима прп.	Мудрослав. [рошенка.
27	14	Ч	Міхея прор.	1923 р. Смерть 60х повст. і Марусі Тарасенко.
28	15	П	Успення М. Б.	1921 р. Муч. смерть п. Г. Чупринки. Свято зго-
29	16	С	Перен. образа Госп.	1940 р. помер Е. Петрушевич. [ворів.
30	17	Н	11 н. п. Сош., Мирона	Мирон.
31	18	П	Флора й Лавра мч.	1919 р. Перем. в'їзд до Київа укр. армій.

УКРАЇНСЬКО - АНГЛІЙСЬКА КУХАРКА

НОВЕ ПОБІЛЬШЕНЕ ВИДАННЯ
У ТРЬОХ ЧАСТИНАХ

Кожна українська господиня повинна придбати собі цей практичний та ви-
пробований підручник до варення й печення. ЦІНА \$1.95

UKRAINSKA KNYHARNIA

656 MAIN STREET

WINNIPEG 2, MANITOBA

Вересень

МАЄ 30 ДНІВ

September

Свята Нового Стилю:
Різдво Пр. Б. — 8-го
Воздв. Ч. Хр. — 14-го

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	ЦЕРКОВНІ СВЯТА	УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР
1	19	В	Андрея Стр. мч.	1722 р. Народж. укр. Мудрця Гр. Сковороди.
2	20	С	Самуїла прор.	1709 р. Помер гетьман Іван Мазепа.
3	21	Ч	Тадея Ап.	1864 р. Нар. поет М. Кононенко. Початок ве-
4	22	П	Агатоніка мч.	Росмислав. [сіль і вечорниць.
5	23	С	Луца мч.	1864 р. Нар. письм. Михайло Коцюбинський.
6	24	Н	12 н. п. Сош., Евтика	1841 р. Нар. Михайло Драгоманів.
7	25	П	Вартоломея і Тита ап.	1921 р. Смерть Віри Бабенко з 62-ма повстанц.
8	26	В	Адріана й Наталії	Рожаниця. Походи по зілля, калину, барвінок
9	27	С	Пімена прп.	1769 р. Нар. Батько укр. письм. І. Котляревсь-
10	28	Ч	Мойсея мур.	1914 р. Перший бій УСС під Сянками. [кий.
11	29	П	† Усікн. гол. Ів. Хр.	Ладомир.
12	30	С	Олександра й Ів. патр.	1875 р. Нар. дир. і композитор Олек. Кошиць.
13	31	Н	13 н. п. Сош.	Родомир.
14	1	П	Вересень. † Поч.церкр.	Старинний Укр. Новий Рік 7478.
15	2	В	Маманта мч.	1907 р. Помер драм. І. Тобілевич
16	3	С	Антима свщмч.	1658 р. Гадяцька умова з Польщею.
17	4	Ч	Вавила свщмч.	1939 р. Наїзд ком. Москви на Зах. Україну.
18	5	П	Захарії прор.	Ратимира.
19	6	С	Чудо Арх. Михаїла	1903 р. Помер пись. Сидір Воробкевич.
20	7	Н	14 н. п. Сош., Созонта	1655 р. Перем. під Городком. Поч. обл. Львова
21	8	П	Різдво Пр. Д. М.	1944 р. Помер комп. О. Кошиць. Свято осені...
22	9	В	Йокіма й Анни	1918 р. Відкрито в Києві Укр. Університет.
23	10	С	Минодори мч.	1648 р. Перем. над поляками під Пилявцями.
24	11	Ч	Теодори прп.	Ждан.
25	12	П	Автонома свщмч.	Калина.
26	3	С	Корнелія сотн.	Тудор.
27	14	Н	15 н. п. Сош., Воздв.	Дам'ян.
28	15	П	Никити мч.	В'ячеслав.
29	16	В	Евфимії влмч.	1866 р. Нар. історик Мих. Грушевський.
30	17	С	Софії та її дітей	1930 р. Замуч. Юліяна Головінського.

Нова цікава праця

УКРАЇНСЬКА АЗБУКА

написана в англійській мові А. Загарійчуком

історична розвідка про походження і розвиток української мови.

Ціна лише 50 ц.

Купуйте або замовляйте по кілька примірників в:

UKRAINSKA KNYHARNIA

660 MAIN STREET

WINNIPEG 2, MAN.

Жовтень

МАЄ 31 ДНІВ

October

Свята Нового Стилю:
Покров Пр. Бог. — 1-го
Вмч. Дмитрія — 26-го

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	ЦЕРКОВНІ СВЯТА	УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР
1	18	Ч	Евменія прп.	1929 р. Масові арешти, катування, у зв'язку з Станиславицею. [процесом СВУ.]
2	19	П	Трофима, Саватія і ін.	1930 р. Померла письм. Олена Пчілка.
3	20	С	Евстахія мч. і інш.	
4	21	Н	16 н. п. Сош., Кодрата	1891 р. Народився поет Юрій Клен.
5	22	П	Фоки свцмч.	1657 р. Вибір гетьманом Івана Виговського.
6	23	В	Зачаття Ів. Хр.	Судислав.
7	24	С	Теклі влмч.	1253 р. Коронація кн. Данила в Дорогичині.
8	25	Ч	Евфрозини прп.	1817 р. Помер маляр Сергій Васильківський.
9	26	П	† Івана Богослова	Добислав.
10	27	С	Калістрата мч.	1893 р. Помер байкар Леонід Глібов.
11	28	Н	17 н. п. Сош. † Харит.	1835 р. Згинув Устим Кармелюк.
12	29	П	Киріяка прп.	1624 р. Здобут. запор. Царгороду. Гримислав.
13	30	В	Григорія свмч.	1866 р. Помер П. Гулак-Артемівський. Земи-
14	1	С	Жовтень. † Покров	1942 р. Створ. Укр. Повстан. Армії [слав.
15	2	Ч	Кипріяна свмч.	1959 р. Вбивство Степ. Бандери. Пров. ОУН.
16	3	П	Дионізія свмч.	Бронислав.
17	4	С	Єротей свмч.	Гостромисл.
18	5	Н	18 н. ю. Сош., Харит.	1876 р. Нар. С. Єфремов, орг. СВУ, зак. Москв.
19	6	П	† Томи Ап.	1918 р. Проголошен. Укр. Галицької Держави
20	7	В	Сергія і Вакха мч.	1814 р. Нар. Я. Головацький, член "Руської
21	8	С	Полагії прп.	Славут. [Трійці].
22	9	Ч	† Якова Алф. Ап.	1898 р. Нар. п. Д. Фальківський. Перебислав
23	10	П	Евлампія мч.	Властимир.
24	11	С	Филипа ап.	1648 р. Припинен. облоги Львова, похід на
25	12	Н	19 н. п. Сош., Хр. Ц.	Богдарка. [Замостя.]
26	13	П	Карпа й Папіли мч.	1922 р. Помер письм. О. Левицький. Лютослав
27	14	В	Параскевії прп.	Чудодив.
28	15	С	Евтимія прп.	1894 р. Помер вчений О. Огоновський.
29	16	Ч	Лонгіна мч.	1794 р. Відійшов у вічн. мудр. Гр. Сковорода
30	17	П	Осії прор.	1947 р. Помер поет Ю. Клен. Перебислав.
31	18	С	Луки Ап. Св.	Годимир.

Увага! — "ЖІНКА ЯК МАТИ" — Увага!

Дуже популярна книжка для наших жінок, багато поучаючого матеріалу з образками. ЧАСТИНА I. Гігієна жінки: завагітнення, роди й поліг і інше. — ЧАСТИНА II. Як зарадити недугам: практичний лікарський порадник для матерей, щоб тримати діти здоровими. 128 сторін. Ціна \$1.00

UKRAINSKA KNYHARNIA

656 MAIN STREET

WINNIPEG 2, MANITOBA

Свята Нового Стилю:
Арх. Михаїла — 8-го
Введ. в Храм — 21-го

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	ЦЕРКОВНІ С В Я Т А	УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР
1	19	Н	20 н. п. Сош., Йоїля пр.	1918 р. Листопадов. Зрив у Львові і Галичині
2	20	П	Артемія влмч.	Славуґа. Почат. досвітків-складок.
3	21	В	Іларіона вел. прп.	1885 р. Помер письм. Микола Устїянович.
4	22	С	Аверкія еп.	1921 р. Другий Зимовий Похід під ком. Ю.
5	23	Ч	Якова Ап.	Славомир. [Тютюнника.
6	24	П	Арети мч.	1872 р. Нар. М. Шашкевич. 1912 р. Пом. М. Ли-
7	25	С	Маркіяна мч.	1927 Ств. ОУН п. пр. Є. Коновальця. [сенко.
8	26	Н	21 н. п. Сош., Димит.	Поминки дідунь-бабунь. День укр. мітології.
9	27	П	Нестора мч.	1872 р. Нар. пись. Богдан Лепкий. Богодар.
10	28	В	Параскеви влмч.	Мокоші, Мати Лель.
11	29	С	Анастасії влмч.	1838 р. Помер з 10 на 11 Ів. Котляревський.
12	30	Ч	Зиновія і Зиновії мч.	Всеволод.
13	31	П	Стахія ап.	Зорина.
14	1	С	Листопад. Косми й Д.	1918 р. Зас. в Києві Укр. Акад. Наук. Сварг.
15	2	Н	22 н. п. Сош., Акинд.	Радомир.
16	3	П	Акипсима мч.	1863 р. Нар. пись. Ольга Кобилянська.
17	4	В	Йонікія прп.	1828 р. Нар. письм. Ганна Барвінок. [лівкою
18	5	С	Галактіона мч.	1918 р. День жалоби: Братвб. бій під Мотови-
19	6	Ч	Павла ісп.	1698 р. Помер замуч. гетьм. П. Дорошенко.
20	7	П	Єрона мч.	1917 р. Третій Універсал УЦРади.
21	8	С	Собор Арк. Михаїла	День жалоби: 1921 р. Розстр. 359 укр. п. База-
22	9	Н	23 н. п. Сош., Онисиф.	1922 р. Погром укр. на Зел. Клині. [ром.
23	10	П	Ераста Олімпа ап.	1873 р. Помер учений М. Максимович.
24	11	В	Мини мч. і інш.	1934 р. Помер історик Мих. Грушевський.
25	12	С	† Свщмч. Йос., Ів. Мил.	1901 р. Нар. поет Мих. Орест. Святополк.
26	13	Ч	† Івана Зол.	Богдан.
27	14	П	† Пилипа Ап. (Пилип.)	Томир.
28	15	С	Гурія мч.	Горислав.
29	16	Н	24 н. п. Сош., † Мат.	1899 р. Нар. поет Григорій Косинка.
30	17	П	Григорія еп.	Людослав.

ЯКА БУДЕ ЗАВТРА ПОГОДА?

ГАРНА, ХАТКА ПОГОДИ. Ділає наче ворожбит і предсказувач погоди. Дуже популярна і гарно декорована.

ХАТКА ПОГОДИ

показує 24 години наперед яка буде погода. — Коли має бути погода, то вийдуть хлопець і дівчина, а коли слота, то виходить стара баба-яга. Величина хатки — 6 через 7½ цалів. Добре опакowana. Ціна \$4.75

Наш запас е ограниченный — Замовляйте зараз

UKRAINSKA KNYHARNIA

656 Main Street

Winnipeg 2, Manitoba

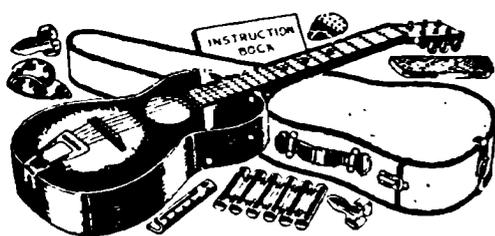
Грудень

МАЄ 31 ДНІВ

December

Свята Нового Стилю:
Св. о. Ник. Чуд. — 6-го
Непорочне Зач. — 9-го
Різдво Христове — 25-го

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	ЦЕРКОВНІ СВЯТА	УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР
1	18	В	Платона й Романа мч.	1778 р. Нар. повістяр Гр. Квітка-Основяненко
2	19	С	Авдія прор.	1938 р. Прогол. Карп. України державою
3	20	Ч	Григорія прп.	Боедар. Введення зими, полазники.
4	21	П	Введення в храм Пр. Д.	1803 р. Замуч. кош. Січі П. Кальнишевського.
5	22	С	Филимона ап.	1803 р. Народився Олекс. Олесь-Кандиба.
6	23	Н	25 н. п. Сош., Амфіл.	Полуяр.
7	24	П	Катерини мч.	1936 р. Помер пись. Вас. Стефаник. Свято Дів.
8	25	В	Климент папи	1868 р. Заснув. "Просвіти" у Львові. [Долі.
9	26	С	Аліпія прп.	Вислав. Вовче свято.
10	27	Ч	Якова Перс. вмч.	Сколот.
11	28	П	Степана прмч.	1840 р. Нар. письм. М. Старицький.
12	29	С	Парамона мч.	1900 р. Пом. письм. Олекс. Кониський.
13	30	Н	26 н. п. Сош., † Андр.	Свято Калети, вечорниці, ігри.
14	1	П	Грудень. Наума прор.	1918 Директ. УНР повалила гетьм. Укр. Держ.
15	2	В	Авакума прор.	1934 р. Замуч. 28 укр. письм., Косинку і ін.
16	3	С	Софонія прор.	Славута.
17	4	Ч	Варвари вмч.	Олодар.
18	5	П	† Сави освщ.	1856 р. Нар. артист Микола Садовський.
19	6	С	Николая Чудотворця	1240 р. Зруйн. Києва ханом Батієм.
20	7	Н	27 н. п. Сош., Амбр. еп.	Хорив.
21	8	П	Патапія мч.	1761 р. Царсь. уряд скасув. пер. Гетьманщину
22	9	В	Непороч. Зач. Пр. Д.М.	Славомира.
23	10	С	Мини мч.	1932 р. Замучен. Біласа і Данилишина поляк.
24	11	Ч	Даниїла Столп.	1873 р. Засн. у Львові Н. Т-ва ім. Т. Шевченка
25	12	П	Спиридона прп.	Гостомисл.
26	13	С	† Евстратія мч.	Щек.
27	14	Н	Нед. Праотець	1889 р. Нар. письм. Спиридон Черкасенко.
28	15	П	Елевтерія свмч.	Боян.
29	16	В	Аггея прор.	1724 р. Замуч. гетьмана Павла Полуботка.
30	17	С	Даниїла прор.	1264 р. Помер Данило, король Гал. і Вол.
31	18	Ч	Севастіяна мч.	1945 р. Згинув в бою письм. і діяч Ю. Липа.

Популярні імпортовані

Harmony & Gibson & Martin

Гітари та мандоліни ціною від \$29.50 до \$250.00. Кожна дитина хоче грати на гітарі або мандоліні. "Найбагатша дитина є вбогою без музичної освіти". Напишіть сьогодні за нашим БЕЗПЛАТНИМ каталогом музичних інструментів до:

WINNIPEG MUSICAL SUPPLY

відомий також як UKRAINSKA KNYHARNIA
660 MAIN STREET WINNIPEG 2, MAN.

С. КАНДИБА

Є НА СВІТІ ЛЮБОВ

**Є на світі любов полум'яна, палка,
Не страшні їй кайдани, тортури —
Це любов до України Шевченка, Франка,
До України Мазепи, Петлюри.**

**Я безмежно люблю Україну свою,
Свій народ справедливий, одвертий,
За свободу його у тяжкому бою
Я готовий хоч двічі померти.**

**За пшеничні степи, за небесну блакить,
За пісні і за спів соловейка —
Хіба можна, Україно, тебе не любити?
Хіба можна забути Шевченка?**

**Хижак любить також гризти жертву свою,
Грабувати добро і культуру —
Про любов про таку під пісні солов'їв
Трубадурять малишки - сосюри.**

**Бо кризь шелест дїбров і мрійливих степів,
Кризь чарівний той спів солов'їний
Чути стогін закутих сестер і братів
Із колгоспів та міст України.**

**Не носив ще Дніпро стільки поту і сліз,
Не ховали ми стільки мільйонів,
Скільки виссав із нас світовий комунізм,
Скільки згинуло в пеклі червонім.**

**Підсосюрюють правду, тичинять народ,
Забажаноють кращі таланти,
Риють рильські, поганяють наш власний город,
Малишкують хвалу окупантам.**

**Та прийде слухний час, сколихнеться земля —
Чи не досить життя на колінах?
У борні за свободу з катами Кремля
Авангард поведе Україна!**

**Ще тирани впадуть і щаслива доба
Усміхнеться повсталим народам —
Від Кавказу до Сяну засяє нова
Україна святої свободи.**

ДУХОВІ ВЕЛЕТНІ УКРАЇНИ**200-річчя народження І. Котляревського**

Іван Котляревський — 9-го вересня 1769 —
10-го листопада 1838 р.

КОРОТКИЙ ЖИТТЕПИС

Іван Петрович Котляревський народився в Полтаві 9 вересня (за н. ст.) 1769 року. Батько І. Котляревського був службовцем міської управи, дід — дяконом. Батько Котляревського був не дуже багатою людиною — мав невеликий шматок землі коло містечка Решетилівка та будинок у Полтаві.

Учився І. Котляревський спочатку в дяка ("дяка-піворіза"), а після того вступив до полтавської семінарії (в 1783 р.). Навчання в семінарії було досить добре, як на ті часи, і Котляревський крім звичайних предметів вивчав там

ще німецьку та французьку мови. Учився Котляревський дуже добре. Тут же, в семінарії, майбутній автор "Енеїди" почав писати вірші. Вірші були, мабуть, дуже добрі, бо за молодим поетом залишилися в семінарії слава "рифмача" (поета).

Через родинні обставини І. Котляревський не закінчив семінарії. Довелося йому учителювати по панських домах, а також працювати службовцем. Живучи переважно на селі, Котляревський мав нагоду добре ознайомитися з селянським життям та сільським побутом, із звичаями, обрядами, піснями. Це пізніше дало йому багатий матеріал для "Енеїди" й "Наталки Полтавки". Багато пісень, переказів, приказок Котляревський записав, і пізніше в старості, славився своїм знанням не лише української мови, а й усього, зв'язаного з Україною.

У 1796 р. Котляревський кинув учителювання (мало на це вплив нещасливе кохання з донькою одного поміщика) і поступив на військову службу. У війську поет пробув до 1807 року, дослужившись чину "штабс-капітана". Через поганий стан здоров'я поет вийшов у 1808 р. у відставку. Не маючи з чого жити, шукав праці в Петербурзі, але без успіху. Повернувшись в Україну, він у Полтаві одержав посаду наглядача в інституті дітей дворян з платнею 300 рублів на рік. В 1817 р. Котляревський за сумлінну працю в інституті одержує рангу майора й пенсію 500 рублів на рік (крім 300 рублів за працю в інституті). В 1827 р. він одержує ще одну посаду — почесного наглядача над полтавським шпиталем, і ці обидві посади займає аж до 1835 року.

У 1818 році князь М. Репнін (батько Варвари Репніної) заснував у Полтаві театр, запросивши з Харкова трупу І. Ф. Штейна. Тому що Штейн не приїхав до Полтави, кн. Репнін запросив на директора театру І. Котляревського. В цьому театрі грав визначний артист М.

С. Щепкін, приятель Т. Г. Шевченка. Котляревський був не лише адміністратором, а й художнім керівником театру. Котляревський відіграв велику роль в викупленні з кріпацтва артиста М. С. Щепкіна (Абрам Щепкін) пізніше з великою теплою згадував у спогадах про працю Котляревського в театрі, відзначаючи не лише його велику людяність, а й великий талант, що виявлявся в частих переробках окремих сцен у п'єсах, зокрема в піснях і поезії. Для цього театру І. Котляревський написав "Наталку Полтавку" й "Москаля Чарівника".

Помер І. Котляревський у Полтаві 9 листопада 1838 р. Там же похований.

На свій час І. Котляревський був освіченою людиною, хоч і не закінчив семінарії. Він добре знав французьку, латинську, польську, німецьку мови (також і російську), займався різними ділянками науки, належав до кількох літературних і наукових товариств, був досить поважним знавцем українського побуту та народньої творчості. На жаль, багато дечого з його записок не збереглося. Всі його записи пісень, приказок, переказів десь загинули.

Писати І. Котляревський почав ще з його перших поетичних спроб. "Енеїду" почав поет писати в 1793-4 роках. У семінарії. Однак, не збереглося нічого 1798 році Максим Парпура видав у Петербурзі своїм коштом три перші частини "Енеїди", і цей рік став вважатися початком нового періоду історії української літератури — періоду перемоги народньої мови в літературі. У 1809 році Котляревський написав четверту частину "Енеїди", а в 1820 р. докінчив її, написавши п'яту й шосту частини. Повне видання "Енеїди" вийшло друком у Харкові в 1842 році. П'єси "Наталка Полтавка" й "Москаль Чарівник" написані в 1819 році.

У 1898 р. українське культурне суспільство відзначило 100-річчя появи друком перших частин "Енеїди", як 100-річний ювілей української літератури. Визначні поети й письменники присвятили твори цій річниці, як річниці відродження української літератури. 12 вересня 1903 р. в Полтаві було відкрито

пам'ятник І. Котляревському. Відкриття було дуже урочистою подією в житті українського народу — на це свято української культури з'їхалися до Полтави сотні діячів української культури і тисячі свідомого національно українського громадянства з усіх кінців України.

Т. Шевченко

НА ВІЧНУ ПАМ'ЯТЬ КОТЛЯРЕВСЬКОМУ

(Уривок)

Сонце гріє, вітер віє
З поля на долину;
Над водою гне з вербою
Червону калину;
На калині одинокі
Гніздечко гойдає.
А де дівся соловейко?
Не питай: не знає!

Недавно, недавно у нас в Україні
Старий Котляревський отак щебетав;
Замовк неборака, сиротами кинув
І горе, і море, де перше витав,
Де ватагу пройдисвіта
Водив за собою, —
Все осталося, все сунує,
Як руїни Трої.
Все сунує, — тільки слава
Сонцем засіяла:
Не вмере кобзар, бо навіки
Його привітала.
Будеш, батьку, панувати,
Поки живуть люди;
Поки сонце з неба сяє,
Тебе не забудуть!

ПРО І. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

Праведная душе! Прийми мою мову!
Немудру та щирю, прийми, привітай!
Не кинь сиротою, як кинув діброви,
Прилини до мене хоч на одно слово
Та про Україну мені заспівай!

Т. Шевченко

RICHARDSON SECURITIES OF CANADA

Вичерпні інвестиційні обслуги
можна дістати в усіх бюрох
Richardson Securities of Canada.

Дослідний департамент цієї фірми...
одної з найбільших в нанадійському
інвестиційному бізнесі...
виготовляє і доступнює всім
інвеститорам звідомлення про
індустрії та компанії.

Щоб перевести бізнесові трансації
або засягнути інформації щодо
урядових та корпораційних
вартісних паперів, взаємних фондів
або торговельних можливостей,
заходьте, пишть або телефонуйте
до нашого найближчого бюро.

CHILDS BUILDING
211 PORTAGE AVENUE, WINNIPEG
TELEPHONE: 943-9311

BRITISH COLUMBIA

Vancouver
Victoria
Prince George

ALBERTA

Calgary
Edmonton
Lethbridge
Medicine Hat

SASKATCHEWAN

Regina
Moose Jaw
Saskatoon
Swift Current

MANITOBA

Winnipeg
Brandon

ONTARIO

Toronto
Ottawa
Chatham
Galt
Hamilton
Kenora
Kingston
Kitchener
London
Simcoe
Windsor

QUEBEC

Montreal
Quebec

NEW BRUNSWICK

Saint John

UNITED KINGDOM

London, England

U.S.A.

New York
Chicago

Безсмертна "Наталка Полтавка"

150 років не сходить з українських сцен "Наталка Полтавка" І. Котляревського. В тому таємниці цього величезного успіху цієї, здавалося б, нескладної п'єси, написаної на початку ХІХ сторіччя (в 1819 р.)?

Сюжет "Наталки Полтавки" дуже простий: донька бідної вдови Терпелихи Наталка кохає приймака Петра, також бідного. Мати хоче видати Наталку за багатого, але немолодого Возьного. Наталка, під впливом немов і нарікань матері та виборного Макогоненка, нарешті згоджується одружитися з Возьним. Але в відповідну годину повертається з заробітків Петро — і Наталка заручається з ним.

Сюжет досить типовий для багатьох любовних і побутових пісень кінця ХVІІІ та половини ХІХ сторіччя.

За "Наталкою Полтавкою" українська драматургія збагатилася такими шедеврами, як "Назар Стодоля" Т. Шевченка, пізніше — творами Тобілевича, Кропивницького; на сцені зайняла до сьогодні почесне місце оперета С. Гулака - Артемовського "Запорожець за Дунаєм" (написана в 60-х роках минулого століття).

І все ж, не зважаючи на багатство української клясичної драматургії, "Наталка Полтавка" до сьогодні чарує українця, витримуючи конкуренцію найкращих творів наших і чужих драматургів.

У чому ж таємниці цього успіху?

Таємниця успіху "Наталки Полтавки" — в тому, що це — оперета, в якій змальовано вічну проблему: воля батьків і любов дітей. Крім теми й у душі глибокого реалізму розгорненого сюжету, оперета відзначається глибокою життєвою правдою, чітким змалюванням характерів, чудовою мовою, яка й сьогодні ще не застаріла. До успіху оперети також робить величезний внесок її музичність. Пісні, писані самим Котляревським або запозичені з народної творчості, сповнені теплотою; вони відразу йдуть до серця, і не дивно, що вже через кілька років після першої постановки

"Наталки Полтавки" в Полтаві вони поширилися по всій Україні. Слід відзначити, що з 20 пісень у "Наталці Полтавці" половина належить перові І. Котляревського. З бігом часу всі вони ввійшли в народньо-пісенний репертуар: пісні самого І. Котляревського у збірниках пісень друкуються поруч із народніми піснями.

Музику до "Наталки Полтавки" спочатку написав якийсь аматор полтавського театру. Сам Котляревський у 1821 році писав, що до пісень є ноти, бо в Полтаві є й добрі музики (піяністи), і композитори.

У 40-х роках минулого століття "Наталку Полтавку" вже ставили у театрах усієї України (у Галиччині оперета була поставлена вперше в 1848 р. в переробці І. Озаркевича). Отже, музика до пісень у той час уже була написана.

Але праця над музикою до "Наталки Полтавки" продовжується. У середині минулого століття появляється ще два варіанти музики до оперети — А. Єдлички й О. Марковича. Та найкращу музику до "Наталки Полтавки" створив М. Лисенко протягом 1864-1889 років. Сьогодні оперета іде з музикою М. Лисенка, що ввів до неї кілька народніх пісень, яких в тексті І. Котляревського не було. У народі пісні з "Наталки Полтавки" співаються з музикою М. Лисенка.

У 200-річчя народження І. Котляревського також припадає 150-річчя першої постановки "Наталки Полтавки". Немає, мабуть, ні однієї української людини, яка не знала б цієї оперети. Немає такої культурної української родини, яка не мала б принаймні кількох пісень з "Наталки Полтавки", записаних на платівці. Це вказує на те, що сто п'ятдесят років "Наталка Полтавка" живе в народі і з народом. Хто знає, чи Котляревський, пишучи цю оперету з метою показати справжніх українців на сцені, думав про те, що створив твір, який можна сміливо назвати безсмертним.

Дати вам помічну руку і підручник?

Манітобський Департамент Промислу і Торгівлі (Індустрії і Комерції) існує на те, щоб допомогти індустрії розвиватися і процвітати. Щоб краще це зробити новий зорганізований департамент працює паралельно з модерною індустрією. В рамках праці в яких інженери і аналісти, дорадники і статистики, географи і економісти, діють разом зі спеціалістами в транспортції в тарифі, в продажі і в продукції було цілком переорганізовано в інтересі

устаткованих і потенціальних продуцентів нашої провінції. Способи в яких люди в Департаменті Промислу і Торгівлі можуть працювати і допомогти у Вашому бізнесі або індустрії та головні напрямні програми як допомогти у Вашому бізнесі в цілі "Гроу то біт 70" є подані "Business Handbook". Цей інформативний підручник в новому бізнесовому підручнику повинен знаходитися на Вашому бюрку, якщо його там ще нема

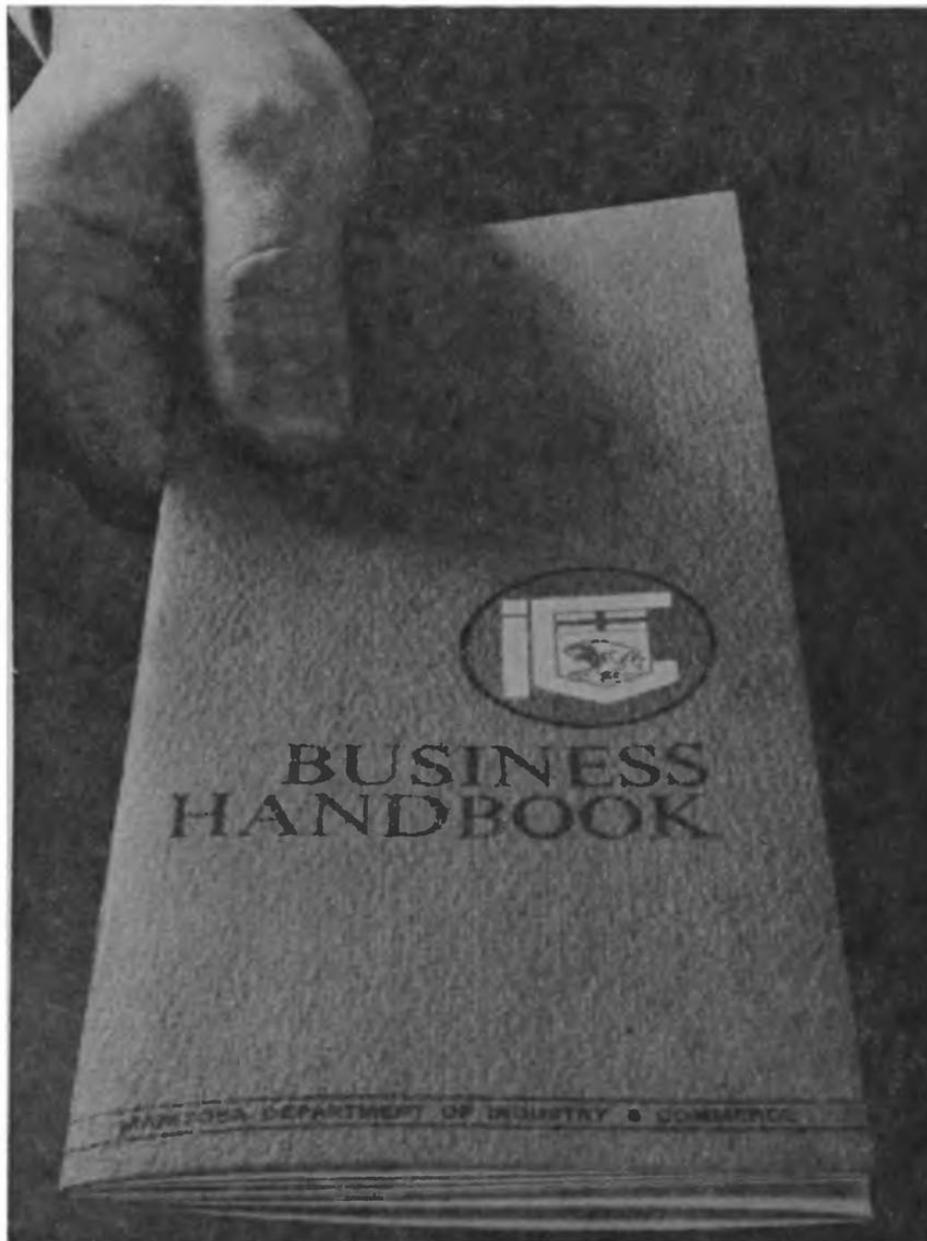
— ми радо його Вам там доставимо. Телефонуйте на число 946-7548 за Вашим підручником. Чи можемо подати Вам руку? і підручник?

**MANITOBA DEPARTMENT OF
INDUSTRY & COMMERCE**

The Hon. Edward Schreyer,
Premier and Minister.
Lorne D. R. Dyke, Deputy Minister.

Manitoba, growing to beat '70!

Т. Шевченко

У КОТЛЯРЕВСЬКОГО

(Уривок із повісти “Близнята”)

А тим часом наш дяк-педагог полагав усі критичні справи на користь своїм вихованням, сам того й не підозріваючи.

Того самого дня, як прибув до Полтави, пішов він до гімназії (до кадетського корпусу він боявся підійти близько, кажучи: “все москалі, може ще й застрелять”). Довідавшись від швейцара, де мешкає їх головний начальник (швейцар указав йому маленький будиночок на горі проти собору: “там — каже — живе наш начальник”), Степан Мартинович, сказавши: “Дякую за науку”, пішов до того будиночка. Коло брами зустрів його високий худорлявий дідусь в полотняному халаті й у простому селянському солом'яному брилі та спитав його:

— Кого ви шукаєте?

— Я шукаю попечителя.

— Нащо вам його?

— А хочу його просити, що, як буде Саватій Сокира здавати екзамен у гімназії, то щоб попечитель зглянувся на нього.

— А Саватій Сокира хіба рідня вам? — спитав дідусь, усміхаючись.

— Не рідня, а тільки мій учень. Я для того й у Полтаву прийшов з Переяслава, щоб допомогти йому екзамен здати.

Така дбайливість за свого учня подобалася авторові перелицьованої “Енеїди”, бо це був не хто інший, як Іван Петрович Котляревський. Авторіві славної пародії, що любив усе благородне, в якому б образі воно не виявлялося, дуже припадав до вподоби мій добрий оригінал. Він запросив до себе в хату Степана Мартиновича, і, щоб не виявити йому, що саме він і є той попечитель, провів його до кухні. Там посадив його на лаві, а на другий, кінець стола, сів сам і мовчки любувався на профіль Степана Мартиновича. А Степан Мартинович тим часом прочитував напис, що його слов'янськими літерами

викарбувано було на сволоці: “дом сей сооружен рабом Божіим Н., року Божого 1710.” Іван Петрович наказав своїй старій і єдиній наймиці подавати обід тут таки в кухні. Подали обід. Він попросив Степана Мартиновича розділити з ним його вбогу трапезу. Той без церемонії погодився, тим паче, що після решитилівських бубликів він від учорашнього дня нічого не їв.

Попоївши борщу з сушеними карасями, Степан Мартинович сказав: “добрий борщик!”

— Насип, Ганко, ще борщу! — сказав Іван Петрович, і Ганка насипала.

Степан Мартинович взявся знову до борщу і по довгій мовчанці сказав:

— Я думаю просити попечителя ще й про другого мого учня, теж Сокиру, тільки Зосима.

— Просіте, і дається вам, — сказав Іван Петрович.

— Зосим Сокира здаватиме екзамен до кадетського корпусу, то чи не допоможе він йому, бідоласі?

— Я добре знаю, що допоможе.

— То попросіть його, будьте ласкаві.

— Попрошу, попрошу. Це діло таке, що зробити можна, а він, хоч не дуже мудрий, та не лукавий.

Степан Мартинович тим часом вив'язав із кратчасної хустки гроші, вибрав з дрібних двадцятку і сунув у руку Іванові Петровичу, кажучи пошепки: “здасться на бублички”.

— Ні, спасибі вам, не турбуйтеся! — одказав попечитель.

Степан Мартинович, бачачи, що владцятки його не беруть, знову зав'язав її в хустку, повторив іще двічі своє прохання, вдесьте почувши запевнення, що це буде зроблене, взяв свій цпок і бриль, попрощався з Іваном Петровичем і з Гапкою та й вийшов із хати. Іван Петрович, провожаючи його, сказав:

— Чи не доведеться ще раз бути в наших місцях, — то не цурайтеся нас.

УСПІХ ВАШОГО ОСОБИСТОГО ПЛЯНУ ФІНАНСУВАННЯ

Залежить від:

- Вибору відповідного плану капіталовкладання
- Зроблення свого плану діяльним

Різноманітними планами Інвесторських Груп користуються тисячі канадійців, будуючи особисте фінансове забезпечення.

Зверніться до людини своїх капіталовкладів...
найкращий ваш друг фінансово

Investors
SYNDICATE LIMITED

HEAD OFFICE — 280 Broadway Avenue, Winnipeg 1, Manitoba.

Відділи в усіх головних містах Канади.

М. Р. ШКАВРИТКО

РОДОВІД ПРОРОКА УКРАЇНИ

“Історія мого життя становить частину історії моєї батьківщини”. — Тарас Шевченко

ПРОРОК УКРАЇНИ ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Настав час, що на провесні тисяча вісімсот чотирнадцятого року сповнилася воля Божа. Недалеко серця знедоленої, закріпаченої, темрявою неправди обгорнутої України, з'явився сніп світла, що божественно почав вказувати законну дорогу до сонця-правди, до волі, до самого Бога, народові українському.

Бо ж двадцять п'ятого дня, місяця лютого, за старим стилем, а дев'ятого дня, місяця березня за новим стилем, родився найбільший Пророк України, якого визнали всі і поклонилися йому і

якого пізнав світ. І став він поміж небом і землею українською, і сказавши своє могутнє Слово, сповнив волю Божу. Цей день відзначає Україна, як величній день народження її Великого Пророка, кость од кості і кров від крові її Найбільшого Сина.

Сімнадцятого століття, коли були засновані села Кирилівка і Моринці в Звенигородщині, недалеко серця України Києва, поселилися там родини, що мали прізвища Шевченко, Грушівські та Бойко. Наступив в тих часах священний шлюбний зв'язок члена родини Григорія Грушівського з членом родини Захарія Шевченка, імена яких згадуються у просьбі мешканців села Кирилівки до переяславського єпископа в тисяча сімсот шістьдесят сьомому році.

Тисяча сімсот сорок другого року народився Іван Шевченко, син Андрія, що проживав у Кирилівці. Поблагословив Бог одруження Івана та нагородив його сім'ю сином Григорієм, а сталося це тисяча сімсот вісімдесят першого року, в Кирилівці. Виростав син Григорій в свого батька Івана, а доля присудила для нього дружину, Катерину Бойко, дочку Якіма, що народилася в недалекому селі Моринцях, в тисяча сімсот дев'ятдесятому році.

Ї одружилася Катерина Бойко, дочка Якіма з Моринць з Григорієм Шевченком, сином Івана з Кирилівки. У перші роки нова сім'я замешкала у хаті діда Івана в Кирилівці. Духом ущасливлені молодята зносили фізичні терпіння кріпацького життя та жахливої тісноти у дідовій хаті, де лише дорослих жило 13 душ.

І переселилися Григорій з Катериною з Кирилівки в Моринці, тисяча вісімсот десятого року. Села Кирилівка і Моринці в ті часи стали власністю синів діда В. В. Енгельгарта, який набув їх та мав у складі вільшанецьких маєтків і користувався ними після кріпацьких законів.

Начислювано тоді в Кирилівці двісті

трьох тяглових хазяїв, які мали коні або воли, тисяча і тридцять вісім піших, сто тридцять сім огородників або халупників, які крім городів не мали орної землі, і сто сорок два бобилів або сиріт і таких бідних людей, які не мали навіть власної хати.

А після законів тодішніх три дні на тиждень для дорослих і два дні для підлітків, віком від 14 літ, відробляли ці люди панщину для власника вільшанецьких мастків. Як в зимі так і в літі працюючий день тривав від сходу до заходу сонця. А якщо робітник чи робітниця захворіли в назначений день праці на панщині, то той день був зачислений в довгу і його мусіли опісля в інші вільні дні відробляти. І були інші утиски, зобов'язання та вимоги визначені кріпацькими ганебними законами, про які описано широко.

Та треба всім знати, що скований кайданами кріпацтва український народ потайки переказами, оповіданнями та піснями передавав заповіді священної боротьби за волю і правду з уст до уст.

І сталася подія в житті Григорія і Катерини Шевченко, після їх переїзду в Моринці, яка принесла для них радість і яку записала історія.

Настав бо день двадцять п'ятого лютого, що названо його по новому дев'ятим березня, тисяча вісімсот чотирнадцятого року. В цей день, за Божим благословенням та за сповненням волі Божої, народився на світ у сім'ї Катерини та Григорія син, якому дали ім'я ТАРАС.

Треба всім знати і зрозуміти, що не в царських палатах, але в убогій, похилій хатині селянина-кріпака народився Великий Син України, та що прийшов він на цей світ згідно волі Божої для боротьби з неправдою, тьмою і для рятунку українського народу — всечасного оборонця правди Божої.

Сповнилося! Настав початок короткотривалого, страдницького життя Пророка України.

Призначив бо Господь йому страждати від наймолодших літ, коли то своїм дитячим розумом зумів пізнати і зрозуміти вражаючий контраст поміж Божеською правдою, розкішною красою творів Божої природи і злиденним жит-

тям його народу, що забув за Божі Пrawdи.

Ще треба всім знати, що бувши дворічним хлопчиком, переїхав Тарас з батьками назад у Кирилівку з Моринець, а сталося це тисяча вісімсот шістнадцятого року.

Та за його дитячі сльози-болі, за його дитяче горе і страждання, винагороджував Всевишній молодого Тараса на самоті дитячими радощами мріями і пригодами.

Сказав бо він: "Село! І ось стоїть передо мною наша бідна, старая біла хата, з потемнілою солом'яною кришою і чорним димарем, а коло хати . . . яблуня з краснобокими яблуками, а кругом яблуні квітник. А у воріт стоїть стара, розложиста верба з засохлим верхом, а за вербою стоїть клуня, окружена стогами жита, пшениці і різного, всякого хліба . . . а за клунею вже сад. А за садом левада, за левадою долина, а в долині тихий, ледви журчачий ручай, уставлений вербами і калиною, і окутаний широколистими, темними, широкими лопухами . . ."

А що ж там за горою? Там повинні бути залізні стовпи, які піддержують небо. А що, якби так піти і подивитися, як вони там підпирають? Піду і погляну, то мабуть недалеко . . ."

І виростав Тарас у матеріальних злиднях та у великому багатстві душі. Черпав він першу науку у дяків, які знущались з дітей та не жили по правді. Будучи п'яницею, один з них, якому на ім'я Богорський та який був найбільш несправедливий, дочекався різок від молодого Тараса, який зв'язав його підпитою та висік за неправду.

І вчасно став він круглим сиротою, бо втратив матір двадцятого серпня тисяча вісімсот двадцять третього року, а батька двадцять першого березня тисяча вісімсот двадцять п'ятого року. Але Тарас відважно пішов у життя, вкладаючи у свою душу горе свого народу, щоб згодом вибухнути гнівним, божеською силою і надхненням наповненим, Словом.

Батько його вмираючи, сказав: "Синові Тарасу б мого хазяйства нічого не треба — він буде неаби яким чоловіком . . . для його моє наслідство або

нічого не буде значити, або нічого не допоможе . . . ”

І так сталося! Бо став Тарас Великою Людиною, як за життя так і по смерті, хоч стражд авнайбільше за всіх.

Виростаючи і дозріваючи був він пастишком і панським козачком, пізнав багато людей і життя їхнє, сам будучи невідьником.

Мужніючи, зазнав великі кривди та переслідування від ворожих московських властей. Скитаючись по чужих засланнях та у неволі, жив духом вільним і духом знімався над Україною, страдальною його Матірю. А ставши на короткий час вільним, вчив усіх правди і закликав сповняти волю та закони Божі своїм пламенним, Словом.

Він стам мудрцем, а мудрість його є вічна. Зібрав він своєї пламенні слова в книгу, що стала Біблією України і назвав її “Кобзар”.

І читали люди його Слово та ворухилось в них серце та відживала душа українська, що почала рватись до волі. Зрозуміли його брати і сестри, що тіло їх і душа їх в неволі чужій, жорстокій, що кайданами вони закуті. І пішла кри-

вава боротьба за скинення кайдан душі і тіла, яка триває і до сьогодні.

А сповнивши своє післанництво Найбільший Пророк України Тарас Шевченко в молодому віці відійшов у вічність, бо така була воля Божа. Двадцять шостого дня, місяця лютого, або десятого дня місяця березня, як згодом прийнято, тисяча вісімсот шістдесят першого року перестало битися серце, змученого стражданнями тіла.

І похоронили його, за словами його Заповіту, на горі побіч Канева, над Дніпром, а могилу його навіть ворог не вагався зневажати.

З великим Духом його український народ говорить і нараджується і в хвилинах радості та щастя і в хвилинах боротьби та недолі. Бо так як він своєю душею ішов на нараду з князями, гетьманами та українським військом, так до нього тепер на нараду спішить кожний, в якого жилах пливе українська кров.

Треба всім знати, що став він частиною історії народу, а те що він нею став і те, що він зробив та дальше робить — це ласка Божа, яка рівняється найбільшим чудесам світу.

Тарас Шевченко: “СУДНА РАДА” — Офорт. 1844.

CANADA AGRICULTURE

**THE
CANADA
DEPARTMENT
OF
AGRICULTURE**

Для інформацій про:

- Досліди для уліпшення продукції
- Практики керівництва фермами
- Контролі шкідників і недуг
- Інспекції і сортування
- Агрикультурної допомоги

Зв'язуйтеся з найближчим до вас агрикультурним представником, або пишiть до:

**Information Division
Department of Agriculture
Ottawa — Canada.**

H. A. OLSON,
Minister

S. B. WILLIAMS,
Deputy Minister.

М. Р. ШКАВРИТКО

Книга Рідної Мудрости Української

Кожного року в місяці березні, всі ми віддаємо шану нашому Пророкові, Апостолові Нового Слова, Священному Братнього Закону — Тарасові Шевченкові. Звичайно в доповідях, аналізах творчості, дослідах шевченкознавців Т. Шевченко стає своєю могутньою постаттю перед українською людиною, як геніальний поет, кобзар, співець української слави і волі. В так наставлених і в таких, чи їм подібних, групах аналіз творчости нашого Пророка заключаються, поза малими виїмками, дотеперішні студії в цьому напрямку, що набагато не вичерпують криниці виголошених мудростей цього Післанця Божого. Т. Шевченко дуже мало, а то майже зовсім не є досліджений шевченкознавцями, як філософ, як мудрець світового рівня і значення. А що він таким є, доказують його твори. Ці твори нашого Пророка є для української людини КНИГОЮ РІДНОЇ МУДРОСТИ УКРАЇНСЬКОЇ, в якій ця людина знаходить відповіді на всі питання пов'язані з своїм життям-буттям, з її існуванням.

Світ, в якому ми живемо від віків, кидає людині все нові визови. Існують філософічні проблеми, які мов ті загадки, люди намагаються розв'язати. Віками цілими філософи різних народів і рас шукали відповідей на питання, які, до речі, ще і сьогодні людина питає. Одним із таких питань є: що це всесвіт, що це таке вселенна? Як він постав, з чого він складається, як він змінюється? Від часів древньо-грецьких філософів, до часів лже-наук, новітніх модерних псевдо-філософів, людина є в погоні, в пошуках за відповідями на це питання. В нашому модерному віці справу природи всесвіту перебрали на себе певні галузі науки, як фізика, астрономія. Відповіді старинних філософів бліднуть в обличчі модерних наукових дослідів. Однак, наука не може виключити чи заперечити одного твердження: В основі цього великого твору була Сила, Духова Сила, яку люди називають і розуміють, як Бог.

Тарас Шевченко сказав, що в основі всього буття стоїть Бог. А пізнати Його треба в природі "там, де все є так згідливе" і через післанців Божих, пророків, ("Безталанний", "Пророк" і інші).

Т. Шевченко заглиблювався в два світи: духовий і матеріальний, підпорядковуючи все матеріальне духовому. Цю саму філософію буття голосив Г. Сковорода, Л. Українка, Іван Франко. Дальше філософи цілого світу намагалися знайти відповіді на такі питання, як: Що це є людина, яке її місце на землі, у всесвіті, чи є Бог і природа Бога, поняття зла і добра, людина і суспільство, громада, нація, людство, свідомість людини, думка, розум і матерія, анти-матерія, вічність, час виміри і т. п.? Від найдавніших часів аж до сьогодні філософи шукать відповідей на ці питання, міняють твердження, теорії, аксіоми одної школи другою і так без кінця. З розвитком людського ума, науки, відкривають нові таємниці, формуються нові відповіді.

В цих усіх питаннях Тарас Шевченко дає нам розуміння такі зближені своєю природою до правди, а його думки і поняття не виходять у розріз ані з правдивою наукою, ані наука правдива, модерна, їх не заперечує, бо не в силі цього зробити.

Наш Пророк вчить нас, що життя людини — це великий празник — це Божий дар. Все йде, все минає — значить змінюється — і краю немає. І ніхто не знає куди воно ділось, звідкіля взялось. Але людина — це духовна істота у фізичній святині-тілі. Душа людини вічна, тим самим людина вічна. Душа людини жива. "Як небо блакитне, нема йому краю, так душі почину і краю немає".

Наш світ кермується законами Бога: це закони в духовому світі і матеріальному. Хто не пізнає цих законів і не живе після них, той поносить консеквенції: кару.

І так як все в природі згідливе і гармонійне, так само згідливе і гармонійне

має бути фізичне і духове життя людини. Помиляються тому ті, що кладуть всю ставку лише на духа, і ті, що визнають тільки матерію. Навчав Т. Шевченко, що не сміє бути порожнечі в житті духовому і фізичному, бо стане тоді це життя могилою для людини. Існує зло і добро, а проти зла треба боротись. Хто допускається "людських підлот, та якби мав силу то й сонце людям заступив би", від того треба рятувати людей і землю. Поняття зла — це все те, що противиться законам Бога: законам існування і розвитку духа і законам природи — це відсутність добра. Любов і добро — це скарби, які людина має берегти на землі. У відношенні до суспільства, народу, нації людина є тоді блаженна, як "добро народу любов'ю окупляє, відважно за нарід стає і злих карає." Блаженими називає Пророк тих, хто Божий дар "празник життя Батьківщині жертвує". І вчив він також про силу дружності, справедливості, про правду і свободу всьому живучому на світі. На своїх скрижалях він виписав закони правди і волі, справедливості для людей, для братів своїх. І якщо вони, як люди української раси, будуть жити після цих законів віри в Бога, розуміння буття, відношення до інших людей у світі, то будуть ці люди щасливі, вільні і плекати будуть мудрість свою, рідну.

Тема Т. Шевченка — філософа, велика. Вона чекає аналізу фахівців, чесних правдолюбців. А в міжчасі "Кобзар" і інші твори нашого Пророка мають бути настільною книгою української людини кожного дня, бо на правду є це **КНИГА РІДНОЇ МУДРОСТІ І ВІРИ УКРАЇНСЬКОЇ**, в якій філософія української людини знаходить свою повну, вичерпну дефініцію у відношенні до Бога, всесвіту, землі, людей, явищ, розуміння буття.

НАУКА ПРО НАЙГЛИБШИЙ СЕНС ЖИТТЯ

Ні одна українська книжка не зробила дотепер такого великого національного діла, як "Кобзар" Т. Шевченка. Перший "Кобзар" побачив світ в 1840 р. таки за стараннями самого Пророка. 114 сторінок книжечка з 8 творами за-

початкувала те, що перетворилось у Книгу Мудрости, заповнену науками про найглибший сенс життя української людини. Про свій перший "Кобзар" згадує Тарас Шевченко щойно в 1857 р. в своєму "Щоденнику" так: "Над чим складав тоді українські вірші . . . я працював я в цім святилищі? . . . Я думувався й леліав у своєму серці свого сліпого Кобзаря . . . Передо мною стелився степ, засіяний могилами. Передо

ІВАН ОВЕЧКО

ЯКБИ МИ ВЧИЛИСЬ . . .

"Якби ви вчилися так, як треба,
то й мудрість би була своя . . ."
(Т. Шевченко)

Якби ми вчилися так, як треба
Як нас Поет-Пророк учив,
Ми не чекали б "манни з неба"
— Змели б давно всіх палачів!

І не проснулися б запізно
Батьки, окрадені в огні,
І наші діти в час цей грізний
Не виростили б в чужині.

Була б одна сім'я велика
Без пихи, чварів і сварні.
Північних орд навали дикі
Були б Вкраїні не страшні.

Якби ми вчилися так, як треба,
Як понад сто літ вчить Тарас,
Ожив би приспаний Мазепа
В серцях у кожного із нас.

І легко всім було б пізнати,
Як треба вивчивши "Кобзар",
Де рідний брат в кайданах ката,
А де — модерний яничар.

І стали б ми до бою спільно,
Як стати нам давно пора.
І зажили б навіки вільно
На схід і захід від Дніпра.

Якби ж ми вчилися так, як треба,
Своєї мудрости . . . Якби! . . .
Благослови ж нас, Боже в Небі,
До навчання і — боротьби!

1967
Каліфорнія, ЗДА.

мною пишалась моя бідна Україна у своїй непорочній меланхолійній красі. І я задумувався, я не міг відвести своїх духових очей від цієї рідної чарівної краси . . . ” Так постав перший “Кобзар”.

Так постала і в тому першому “Кобзарі” поезія “Перебендя”. Тому, що на землі горе, особливо в Україні, появляється Перебендя. Це Пророк — це наш Шевченко. Він своїх братів навчає, радить, перестерігає. Він Божий Післанець до них. Розкриває їм Правду, Бога, Любов. Він учить, що найглибший сенс життя — це служити народові, нації, боротися за Правду. Це глибока наука виявлена в поезії “Перебендя”, в якій є суцільний образ самого Шевченка: пророк, учитель для народу і серед народу, а на самоті, як той Перебендя в розмові з самим Богом, все знає, живе найвищими ідеалами, філософ, реформатор, геній. Його мова — Боже слово. Він один між нами, самотній, як сонце високе!

НАУКА ПРО МОРАЛЬ І КОХАННЯ

Проблеми етики, моралі, любови, кохання — це проблеми на яких будуються або руйнуються відносини, спільне життя - буття людей, як одиниць, громад так і народів. Кожна людина шукає відповіді на всі ці питання пов'язані з життям в релігії, вченнях філософів, пророків. Наш Пророк Т. Шевченко в своїй Книзі Мудрости “Кобзар” дає нам відповідь на ці проблеми. Він учить, що любити треба цілим серцем, душею, а кохання поміж молодими людьми має бути оперте на сильних основах моралі, бо ціллю цього кохання — це родина, діточки, це людяність у відносинах, життя в Бозі і народній, рідній традиції. Коли молодята собі присягають — це святість, яка мусить бути пошанована і додержана. В противагу до цієї сильної моралі, виявів кохання і мети цього кохання, що є життям, самим, наш Пророк дає нам приклад низької моралі, жорстокої пів-людини, яка трактє любов, кохання, як лише тимчасову втіху, насолоду, а для втіхи цієї можна обдурювати, навіть фальшиво присягати, не признаватись до родини і т. п. Само собою, що порушення таких

етичних форм, підлягає карі. Позитивом в прикладах Пророка є українська людина, а негативом чужа пів-людина — москаль. В “Кобзарі” ця наука голоситься Пророком в поемі “Катерина”, після появи якої в 1840 р. І. Квітка писав поетові “Ащо Катерина, то так що Катерина! Гарно, Батечку, гарно! Більше не вмю сказати!” Наш Пророк осуджував “вільну любов”, з чого висновок, що теперішній нахил до “нової моралі” голошений інтернаціоналістами є злом, про яке понад 100 літ тому навчав нас наш Батько!

.....
 Леся Українка

ЯКБИ ВСЯ КРОВ . . .

Якби вся кров моя уплинула отак,
 Як ті слова! Якби моє життя
 Так зникло непомітно, як зникає
 Вечірнє світло ! . . . Хто мене поставив
 Сторожею серед руїн і смутку?
 Хто положив на мене обов'язок
 Будити мертвих, тішити живих
 Калейдоскопом радощів і горя?
 Хто гордощі вложив мені у серце?
 Хто дав мені одваги меч двусічний?
 Хто кликав брата святую оріфламу
 Пісень і мрій, і непокірних дум?
 Хто вказав мені: не кидай зброї,
 Не відступай, не падай, не томись?
 Чому ж я мушу слухати наказу?
 Чому втекти не смю з поля чести,
 Або на власний меч грудьми упасти?
 Що ж не дає мені промовить просто:
 “Так, доле, ти міцніша, я корюся!”
 Чому на спогад сих покірних слів
 Рука стискає невидиму зброю,
 А в серці крики бойові лунають? . .

.....
 Колись чесну працю уважали пониженням людини, а сьогодні пониження людини вважають чесною працею.

**

Колись деякі патріоти мучились за народ по тюрмах, а сьогодні народ мучиться по тюрмах за деяких патріотів.

ПІЗНАЙТЕ СВОЇ ПРАВА

КАНАДІЙСЬКИЙ Акт про Справедливе Поступовання з Робітниками (1953) захищає дискримінацію в зайнятті і в профспілковому членстві на підставі раси, кольору, релігії чи національного походження в індустрії під федеральною юрисдикцією.

ПОДІБНІ Закони і розпорядження відносяться до більшості занять і є в силі в усіх провінціях, і в Юконі та в Пів-

нічно-Західних Територіях. (У Ньюфаундленді цей Акт вже перейшов, але ще не проголошений).

У справі брошури, що описує територію юрисдикції, повчає як вносити скарги і подає адреси різних провінційних урядів, до яких належить звертати скарги, вповніть і вишліть поштою купон на нижче подану адресу.

CANADA DEPARTMENT OF LABOUR

Hon. BRYCE MacKASEY, Minister
J. D. LOVE, Deputy Minister

(КУПОН)

Пішліть до: **Fair Employment Practices Branch,**
Canada Department of Labour,
OTTAWA, Ontario,

I'd like to know my rights. Please send me complete details
in ( ) English ( ) French.

Name (Пишіть виразно, друкованими буквами)

Address

City/Town

Province

М. Р. ШКАВРИТКО

Велетень духа, думки і праці

ІВАН ФРАНКО — Бюст Учителя України роботи Є. Голубця.

Сталося так, що в річницю знесення панщини на Галицькій Землі прибув до старинного міста Львова Яків Франко.

А свято було тоді велике в столиці Галицької України. Народ радів крихіткою волі, яку принесло знесення панщини. Яків теж радів, а радість свою виявляв маніфестуючи разом з народом вулицями міста Льва. І під час тих святкувань одна подія зворушила Якова до глибини душі й історію її він вирішив передати своїм нащадкам.

А було це так: Дві пари чорних, чорних аж лискучих волів з позолоченими рогами, запряжено у високого драбинястого воза. Це був простий, хліборобський віз. А на цьому возі Великий Бохонець Хліба! Великий, дуже великий був той хліб! Був він не лише спечений з одного кірця пшениці, але це був перший хліб спечений ВОЛЬНИМИ, не-кріпацькими руками, з вольної

пшениці та зі звільненого з панщини, рідного, українського поля! Котився той драбинястий віз вулицями Львова та показувано всім людям ПЕРШИЙ ХЛІБ ВОЛІ!

Переживання того дня були у Якова великі. Поніс він їх з собою далше в життя, щоб опісля, так як собі прирік, передати їх в своє рідне покоління. А передавши його синам своїм, він і не знав, які основи поклав для росту Велетня Духа, Великого Сина Українського Народу!

У вісім років і чотири місяці після знесення панщини, дня п'ятнадцятого серпня тисяча вісімсот п'ятдесят шостого року, в родині Якова народився син, якому дали ім'я Іван.

Сталося це в селі Нагуєвичих, Дрогобицького повіту, на Галицькому Підгір'ї. Це був перший і найстарший син хліборобського подружжя: батька Якова та матері, з Кульчицьких. Крім Івана Бог благословив цю примірну, роботящу родину ще двома синами: Захарієм і Онофером та дочкою, яка завчасно розпрощалась зі світом, померла ще малою дитиною.

А було біля Нагуєвич сусіднє село Ясениця Сільна. Там молодий Іван зазнався перший раз з наукою, вчащаючи до сільської школи. Це були перші, несмілі, відмінні від інших, кроки в житті Івана Франка.

І поплигло життя собі своєю течією . . . Дитячі роки, шкільна наука, а після науки перебування на селі, сільська праця на полі, на господарстві та в кузні батька Якова, який крім хліборобства, займався ковальством. Тут при виприсках іскристого заліза, при дзвінких звуках молота та ласкавих і чарівних словах батька, який розповідав так гарно про минуле, про Перший Хліб Волі, молодий Іван формував свої погляди на людей і світ.

Та скоро молодий Іван зрозумів, що знесення панщини, не був лише один, перший, малий проблеск волі для українського народу. Він зрозумів, що ще

дальше панує дуже страшна, жорстока неволя духа і тіла людей. І як пізнавав життя й оточення, душа його в болю завмирала, трівожно трепеталась. Він бачив кругом несвідомість і незнання, він бачив знущання і кривду. Він бачив велику несправедливість а ті що її творили, голосили, що вона, ця несправедливість, походить прямо від Бога. Молодий Іван зрозумів, що воно не так. Він відчув, що якраз через нього має сповнитись на правду воля Божа.

І вона сповнилася!

У свій час, у свою добу, він з пророчим надхненням, схопив за керму великого народнього корабля на Галицькій Землі, а люди відчували в ньому свого провідника.

А попровадив він цей корабель по бурхливому морю, як пророк, поет, Великий Учитель. Бо учив він усіх, як жити, щоб стати правдивими людьми! Пророкував він про майбутнє, про долю і життя братів наших.

І треба всім пізнати його науку, бо основа цієї науки — закони Бога. А учив він, що праця — це велике завдання людини. Працювати для себе, працювати для народу і працювати для людей у цілому світі — це ціль життя людини на землі. Він кликав так: "Люди! Я ваш брат! Я для вас рад жити, серця свого кров'ю рад ваше горе змити. А що кров не зможе змити, спалимо вогнем то! Лиш боротись значить жити!"

І жив він для людей! З світочем науки проти брехні і тьми пішов у бій та інших закликав до бою.

Він навчав, що не в серці людському зло, а зла основа — це глупота і та міцна будова, що здвигнена людьми і їх же самих губить. А зі злом треба боротися, бо хто зі злом не бореться — цей людей не любить!

Закликаючи до завзятої боротьби зі злом, він учив, що перемоги не досягнеться відразу, що для України треба жити, а не вмирати! А вміти жити, це велике діло, це високе завдання і вміння, якого жодна книга не навчить, а навчить лише досвід і терпіння та ця любов, що всіх споріднює і єднає! Учив він вчитися сьогодні перемагати, щоб завтра напевно перемогти!

І де лише пролунав голос його, там родилась сила і завзяття! Там розпо-

вивався оттой дух, що тіло рвав до бою, якого він назвав Вічним Революціонером. Він став першою святиною того духа! І через нього лунав цей голос духа, за яким пішли мільйони, та який вказав, як силу рукам дати, щоб пута ламали.

Він закликав брататися, єднатися в товариство чесне! Не гнутись плазом, а піти всім разом до сонця, до високого літання, до змагань за правду, на чесне, праве діло! Він голосив: "Я радо йду на чесне праве діло! За нього радо в горю вмру. І аж до гробу додержу **СВІЙ ПРАПОР ЦІЛО!**"

А щоб стати цілою людиною, зажити повним життям, за законами Божими пізнати добро і світ науки, мати приятель і любов взаємну та стати в обороні правди, волі, то треба — він навчав — людській душі переродитись!

Бо коли всюди нівечиться правда, коли всюди панує брехня, то він нас остерігає, щоб "в наших серцях лиш, о браття, хай не постане вона!" А для того, щоб не постала і для переродження душі, для випрямлення хребтів та "виведення мужів з вас". Великий Учитель вказує шлях та голосить про своє відкриття. Він вчить нас: "Мое відкриття — це не мета, **ЛИШ ШЛЯХ**, для втомлених, але товчок могутий для міцних для руху й поступу . . . — це сумнів, критика і **ДОСЛІД ПРАВДИ** і думка, що всієї правди нам, дрібним атомам, не вловить ніколи".

А це пізнання, дослід правди набагато зближить нас до пізнання Найбільшої Таємниці Правдивого, Живого Бога. Не тих божків, що їх витворює уява людська, що більше схоже на казки! "Не ті казки жидівські, що нам накинено як догми, що відмалку кормлять нас ними, силою вбивають їх в мозок наш і видають за верх Премудрості . . ."

А коли настане переродження душі людини української, коли випрямляться хребти і та українська людина буде готовою до ясних, світлих мет, "і до жертви і до бою", і на те святе діло, на те велике змагання, що у сумі своїй породить нового Богдана, от тоді Україна порве кайдани та заживуть люди в ній на волі, в щастю і добрі!

І голосив про це пророчі слова Великий Учитель. Голосив так, як і інші

пророки українського народу передбачували майбутнє. Найбільший Пророк Т. Шевченко сказав, що правда мусить перемогти, бо сонце встане й осквернену землю спалить. Пророк Іван заповідає нам, що великим вогнем священним земля очиститься зовсім зі зла, брехні, кривди, несправедливості. Що так "наче золото в горнилі, цей світ очиститься зовсім, і чиста, в невичерпній силі, засяє Правда і Воля в нім!"

А тоді Україна, — рай зелений, миром зіллям замасний, стане вільною в народів вільних колі. І так пророкує про це далі Іван: "Луги за ланами, село між садами, і мир між хатами, спокій над селом! А люде щасливі, брати мов зичливі, на прадідній ниві, працюють поспів. І пісня лунає від краю до краю, тут пана немає, немає й рабів! О краю мій, світе! Щоб раз тебе вздріти, я рад був терпіти, весь вік у ярмі!"

Великий Дух, Вічний Дух переможе

— учить нас пророк — і треба даліше так як дотепер народові, що є в біді, пригноблений ворогами "Про силу духа все співати, його побіду величати. Він побідить, порве шкарлющі пересуду — і вольний, власний лан знову народ брати буде — властивець свого труду. І у власнім краю буде він сам свій пан!"

Велетень духа, думки і праці посіяв золоте зерно, лучем нового світла прояснив наш розум, збагатив нас живим скарбом. І коли це зерно зійде в наших серцях, і коли воно огріється сердечною любов'ю до братів, до людей і коли завізе воно нас до сповнення кожного слова братнього завіту, до чесного діла і "ясного взгляду очей" — от тоді ми станемо вільними людьми! От тоді порвемо ми кайдани душі нашої і кайдани тіла!

А до того часу — всі ми раби, бо не живемо після вчення наших Пророків.

М. Ш.

Українці в Лондоні демонструють. — В столиці Британії, Лондоні, українці на спілку з представниками поневолених народів, урядили минулої осені спонтанну демонстрацію перед советською амбасадю за волю Чехословаччини і України. На світліні чолу української демонстрації, в якій взяло участь дуже багато української молоді.

М. Р. ШКАВРИТКО.

Криза духовости української людини

Якщо хтось мав відвагу сказати, що українцям поза межами Рідної Батьківщини біда, що живуть вони в нужді та матеріальних злиднях, то напевно без великої надуми кожний висміяв би такі твердження. Бо ніде правди діти, матеріальна сторінка життя українців поза Україною є доброю і на такому високому рівні, що кожна людина, яка живе в умовах комуністичної дійсності в ССРСР, з великою заздрістю глядить на цей добробут закордоном.

Бо чи можна б назвати злиднями виставні доми з гарним урядженням, подостатком харчів та одіння, до різного вибору, та бенкетування і ювілеї хоч би і кожного дня. "Паска і шинка" щодня, а не лише на Великдень, стає багатьом вже і не смачна. Модерне авто, а то й два на родину, човен та далекі, довготисячні подорожі літом по цілому континенті, полювання, ловлення рибки і дозвілля, з програмами і розривками, які в минулому були пляновані чи реалізовані лише багатими людьми — все це позначки огтієї "нужди", в якій по всіх континентах світу опинилась українська людина, втікаючи від злиднів, ворогів і переслідувань на Рідній Батьківщині.

Та чи знайшла щастя ця українська людина в матеріальному добробуті? Чи повністю задоволена вона обильними харчами, автами і дозвіллям, що має його подостатком і досхочу на вільних землях Заходу? О, ні! І ще раз ні! Ця українська людина стає щораз то більш нещасливою, її не вдоволяють ці матеріальні здобутки і виставності. Вона пошукє за чимось іншим, чимось таким, що допомогло б її стати щасливою, вдоволеною, радісною в житті. Само собою, що таке задоволення і щастя може дати тільки корм не для тіла, а для духа української людини.

Напевно не було б помилкою голосно і твердо заявити, що українська людина поза межами України знайшлася в стані духової кризи, яка не то що не зменшується, а збільшується, поглиблюється.

Цього жалюгідного стану кризи духорости української людини багато провідних людей і одиниць не добачує, а ті, що побачили, перелякалися. Ставши в обличчі такої важної, виглядало б, безрадної, гнітучої і гірко-нещасної проблеми, ті, які в той чи інший спосіб опинилися в провідній верстві, в керівництвах того чи іншого організованого життя українців, виглядає, що розгубилися, розсіялися.

За показниками оцієї і глибокої духової кризи української людини далеко не треба шукати. Вистачить поглянути на головніші сектори і прояви організованого життя українців у світі, щоб побачити цю кризу. На релігійному секторі антагонізми і відкрита боротьба: Во ім'я Христа виганяють з церкви в одному кінці континенту, знову обрядово-календарна зіграність та масовий перехід добровільно, в іншому кінці країни. "Чорні ради" духовенства в справах обрядово-календарних та асиміляційних та творення "Комітетів" оборони традицій в протывагу цьому, по одній стороні, і змагання студентів богословів з комуністично-інтернаціональними інфільтраціями по іншій стороні. Боротьба за україно-знавчі школи між парадфіями а суспільством в Австралії чи В. Британії, та нехтування привілеями навчання української мови в державних школах Канади. Високий рівень шкіл українознавства з програмами, підручниками і учительським складом в одній країні і низький, майже хаотичний рівень і організація цієї справи в іншій. А в секторі політики? Крім більшої і ширшої міжпартійної гризні, як ніколи дотепер, появились нові "пророки-зміновіховці" з круглостільними аспіраціями, адвокатуючи для українців "перерорієнтації на реалітети", демо-лібералізм, інтернаціоналізм та різнородні "ідеологічні чудовища" з посмаками паризько-революційних чи марксистських псевдо-філософій.

Можна б дуже багато прикладів навести, які доказують наявність цієї ду-

хової кризи. Чи існують якінебудь заходи в напрямі поборення цієї кризи? Ми свідомо мусимо ствердити, що крім щораз то більшого спантеличення та замішання, поодинокі заходи чи то одиниць чи то малих організованих груп, наразі не всилі поставити чоло цій важкій проблемі кризи, якій умовини матеріяльного добробуту та асиміляційні натиски так сильно сприяють. На сторінках преси, журналів чи організаційних обіжників можна зустріти час від часу тверезу думку одиниць, однак гине вона в морі незацікавлення і байдужности середовищ. Більш усього, замість дошукуватись розв'язки цієї проблеми кризи, багато журналістів веде кампанію дорікання, а то прямого нападу на "незрячі" круги суспільства, що опинились в цій кризі.

Не є виною лише матеріяльні обставини і витворена ними байдужість, отяглість поодиноких членів суспільства. Не є виною "незряча" маса, яка століттями цілими зуміла в свій простий спосіб зберегти існування народу, коли була zagrożена субстанція нації. Головний корінь лиха, на нашу думку, є якраз у провідній верстві. Ті чільні люди, які з тих чи інших причин і обставин опинились в цій провідній верстві, не зуміли дотепер передбачити походу цієї великої духової кризи та не зуміли знайти відповідні й розробити пляни на вчасне поборення її. Такою є правда, однак цей факт шукання винуватих ніяк не розв'яже нам проблеми. Яка ж розв'язка тоді на це. Що може здержати похід асиміляційних процесів, відвернути хвилю кризи та заповнити наші церкви, суспільно-політичні, громадські й економічні установи чи організації новою генерацією, молодією кров'ю, новим нарібком, на зміну старим?

Відповідь на це одна: духове переродження української людини. Сама криза є ознакою початку процесу цього переродження. Сьогодні в світі йде боротьба за душу людини. Йде вона і за душу української людини. На те й кризи, щоб викликане кризою місце порожнечі заповнити духовістю, яка в своїй суті є ворожою українській людині. Тому то це духове переродження української людини — це не пуста фраза. Це реальний процес, який вже почався і

якого вимагає теперішня і грядуча епоха. В своїх принципах, ідеології, духовому кормі, це переродження української людини мусить опертись на українській духовості, на українській правді, на вченнях українських філософів, пророків, найкращих умів і провідників. Цю філософію, ідеологію, одиноко добру і найкраще-корисну для української людини ми знайдемо в писаннях таких наших Велетнів і Пророків, як Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка. Вони дають нам відповідь на всі наші проблеми. Після зрозуміння самої суті справи слідує реальна акція.

Подрібне розроблювання програм цього духового переродження української людини, унапрямлювання акції, реальна атака льокальних проблем та очолювання її — це все якраз і належить до завдань тих, що є в рядах оцієї провідної верстви. Якщо ті, що в проводі, цього іспиту не здадуть, то на їх місце прийдуть інші люди, які це зроблять. Вірити в українську людину в Україні, а сумніватися в цю людину поза кордонами України — це те саме, що давати вирок смерті українській еміграції.

Могутність і величність Правди

Хто знає Правду, хто пізнає її — це вільна людина, визволена. Однак пізнати Правду, визволитись від неправди і стати вільною людиною ще замало. Треба вміти визволений людині без страху на наслідки голосити цю Правду, ставати в її обороні. Правдою атакувати насилля, неправду і фальш і боєм іти проти всякого зла, що постає в наслідок відсутності Правди. Цей клич "Правда проти сили, боєм проти зла", що його дав українській людині Великий Учитель Іван Франко є якраз унапрямленням і моттом реалізації тих завдань.

В сьогоднішньому світі, модерному світі багато людей боїться Правди. Цієї Правди боїться і багато модерних українських людей. Ця велика боязнь правди, чистої, непідфарбованої правди виникає з таких модерних калькуляцій, які вказують, що правда ця ніяк не хо-

че служити цілям чи меті тієї чи іншої одиниці, групи, інституції.

Чиста Правда, так як чисте золото, дуже часто "відтягується" з обороту. І дуже часто сильним цього світу є більш вигідніше поширювати так багато "розводнену" правду, яка була б сумісною з їхніми цілями, їхнім моральним стандартом, їхніми потребами. Їх лякає могутність Правди, бо вимагає вона чистоти життя, справедливості, добра, миру.

Ми живемо в часах, коли багато людей через боязнь перед могутністю і величністю Правди щораз більше зачинає забувати про совість та честь, матеріальні користи стають основною метою життя цих людей, а принципи починають в поняттях і переконаннях тих людей набирати теж грошевої вартості, якими можна торгувати. Компроміси зі злом, діалоги і співпраця, колаборація з дияволом стають щораз частішими на денному порядку та досягають вони навіть найвищих шаблів, колись чистих та правдолюбних людських інституцій.

І це починає діятися щораз більше і частіше в усіх царинах людського життя. В політиці, економії, суспільному житті людей, як також в духовому, релігійному і моральному секторах загніздилися шашелі, які помало, щораз то сильніше точать.

Взяти б, для прикладу, морально-духову сторінку людей. Випробувані століттями вартості ламаються. Те, що було колись злом, моральною розпустою, негідною чесною людини, видвигається на п'єдесталь взору до наслідування під крикливим кличем: "нова мораль". Щораз більше появляється пропагаторів "вільної любові", розбиття родин, за їхніми словами: "вже не потрібно перестарілого принципу суспільної організації", пропагаторів повернення людини до дикого, первісного стану дорогою плекання і загострювання дикунських інстинктів та "модерної культури".

Кліка інтернаціональних заговорників намагається з людей зробити бездушну, гонену інстинктами отару, яка не то, що не знала б правди і не вміла б боронити своєї чести та жити після совісти, але не знала б навіть, що це таке честь чи совість. На місце любови впливається брутално гірка ненависть, що створює конфлікт, який допомагає

цій кліці безпечно панувати та тримати цілість отари під своєю контролею.

Широко плакається витончене мистецтво знищування людини людиною, через поширювання поголосок, фальшивих оскаржень, очорнювань чи навіть кривоприсяг по судах. Честь і характер поодиноких борців за Правду вирафінованими методами атакуються, спотворюючи позитивну уяву про них і їхні впливи. Затроюється людські думки та душі пів-правдами, а то і прямими брехнями, натякуючи, що це якраз є тією чистою правдою, якої людям так потрібно. Це витончене мистецтво знищування людини людиною практикують як публічні промовці так і модерні автори, журналісти, колюмністи та політично-громадські діячі. Часами не стається не свідомо, а часами доцільно.

І все це робиться во ім'я того, щоб не запанувала Правда.

Людина з своєї природи тужить за Правдою, прагне її і радо буде прямувати до неї, якщо знайде сама дорогу, або хтось вкаже її на цей шлях.

Чому терпіти ревматичну або артритичну хворобу?!

Пан М. АНТОНЮК,
P. O. Box 54, Admore, Alberta.

Від двох останніх років я терпів від часу до часу, коли була погана погода, на тупий і стомлюючий біль в моїх ногах. Я є фермер, маю 60 років життя, часто наражений на зимно, вогкість і холод; в деяких порох року я є дуже перепрацьований. Отже, я припускаю, що не потрібно дивуватися, що я терплю на артритичні болі.

Я переконався, що Templeton's T-R-C є дуже добридуже добрі для полекшення тупого, стомляючого болю, який спричинює мені так багато клопотів. Я припоручаю T-R-C для всіх тих, що терплять на артритичні болі.

Спеціальна оферта: Якщо б ви хотіли спробувати T-R-C's перешліть 25 ц, або пішлить 50 ц. для одержання подвійно: T-R-C's і T-R-C's SPECIALS.

Пишіть на адресу:

TEMPLETONS LIMITED,
56 Colborne Street,
Toronto 1, Ontario, Canada

Якщо бажаєте на спробу крем FLAME перешліть 15 ц. А якщо бажаєте всі три лікарства на спробу то перешліть разом 65 ц.

Щира, чиста Правда — визволяє людину. Зафарбована правда, компромісова, “розводнена” правда, чи т. зв. пів-права, як також відсутність Правди — це все накладає на людину кайдани, з яких людина не може ніяк визволитися тільки через могутчу, чисту Правду.

Всі ті люди, які визволились, пізнавши Правду, стають борцями за неї. І немає сьогодні в цілому широкому світі більш почеснішого і кращого діла понад боротьбу за тріумф Правди на землі. Своїми ділами ці борці за Правду ще більше та краще зміцнюють цю достоїнність та величність Правди.

Стараючись дати і наш скромний

вклад в цей великий, потужний змаг поміж Правдою і неправдою в світі, ми віримо в цю велику могутність Правди, в остаточний тріумф якої ми не сумніваємось!

М. Р. ШКАВРИТКО.

“НАЙЛЕГША” ВОДА

Звичайна вода складається з суміші легких і важких ізотопів кисню та водню. Від того, які з них переважають, воду поділяють на “легку” і “важку”.

Найлегшими на землі є води Антарктики. Чому це так, ще точно не встановлено. Вважають, що ця “легкість” — наслідок багаторазових фракційних перегонок океанських опадів Антарктики.

Під пам'ятником Т. Шевченка. — Українська молодь Вінніпегу організовано та поєднано віддає шану Т. Шевченкові кожного року 9-го або 10-го березня. На світлині, з ліва, похилені прапори СУМ-у, а з права прапори юначок і юнаків з Пласту, в поклони минулого року.

ДЛЯ НАШОЇ МОЛОДІ

До всієї української молоді в Україні і поза нею суцїй!

Павло Савчук

До Вас звертаюсь: Дочки і сини!
З надією старого покоління, —
З країн далеких, але вільних нив,
Бо в серці біль, а у душі терпіння.

За Україну, що в кривавій млі,
За вас, що ходите в ярмі й тенетах, —
Безправні на прадідній землі,
Або в засланні, в снігових заметах.

Ви Україні вірні, як батьки,
Що йшли на смерть за неї і тортурі,—
Неволі келех випивши гіркий,
А кров'ю їх в'язничні мились мури.

І не здались у вікових боях,
Не сплямивши історію ганьбою:
Визволення стелили трупом шлях,
А залишились віддані, собою.

А скільки мук було: заслань в Сибір?!
Могил лицарських по всій Україні, —
Що спричинив московський людозвір
Та всі займанці, біль душі й руйні.

Свідомі будьте тих смертельних ран,
Що нації нанесено віками, —
Від Боголюбського й Москви тиран
В борні завзятій, з предками і з нами.

Тож відомстїть за смерть своїх братів,
За свій народ віками многострадний, —
І не щадїть загарбників-катів,
Що тріумфують ювілей парадний.

Бо в жилах ваших українська кров:
Ви чисті серцем, у душі без бруду, —
Плекайте, Рідні, Рїздвяну любов
До обездоленого, свого люду.

Доценту знищїть павукову сїть,
Що до мети обсотує дороги, —
Щоб не здійснили ви ідейну хїть,
Що націю веде до перемоги.

Щоб не плекали величі князїв,
Сїч Запорозьку, подвиги гетьманів, —
Державно-полїтичних в нас мужїв,
Борцїв підпілля—славних отаманів.

Тож будьте той незламний моноліт,
Що не зігнуть його Москви закони,—
Що ними нас мордують півстолїть,
І впорскують марксизму забобони.

Несїть звичаї вікових перлин,
Плекайте рїдну українську мову, —
Ви гордїсть нації: дочка і син;
Любїть творцїв, мистецтво їх чудове.

Любїть Шевченка — волї заповіт,
А з ворогом ніколи не братайтесь, —
Нехай ідейних весь узнає світ:
Цїлункїв Юди з гидкістю цурайтесь.
Вїдважні будьте, як левиці скок,

Щоб знищити уцент московську гїдру,
В щоденній боротьбі, як наш пророк,
Револуцїйними словами гїдно.

Хоч і зазнав зневаги і тортур
У казематах смерті — равелїну, —
Що на кїстках козацьких вирїс мур,
В добу Петра, катюги України.

Або в засланні муштрами—солдат,
Без права вїршувати й малювати, —
Що "соизволил" цар Микола-кат,
Щоб дух борця психїчно убивати.

Але поет нїс гордо Правди стяг
В найтяжчі дні жорстокої сваволї, —
Став на чолї нескорених звитяг
І символом у боротьбі за волю.

Відомий всьому світу, як борець,
За всі національні ідеали, —
Що нищить їх Москви безбожний

жрець,

А на нескорених пустив шакали.

Тож скрізь горить національний гнїв:
Пробити мур і кремлівські завїси, —
Щоб зруїнувати кодро ворогів,
Розкрить Москви злочинство закулісне.

І кинув клич поет, мов з неба грїм:
Народе мїй! Борися і побореш, —
Щоб вільний був наш край, священний
Соборні щоб замаяли прапори. [дїм,

То ж видіть услід його ідей
І нищить безпощадно скорпіонів, —
Отих грабіжників, московських бей,
Що отруїли в нас життя мільйонів.

І не страхайтесь тяжких тортур
Від енгебе і "рідних" людоморів, —
За волю йдіть плече-в-плече, як мур:
В повітрі, на землі, на Чорнім морі.

Не пропустіть тепер нагоди час,
Коли сприяє світова арена, —
Ваш арсенал — це сила рідних мас;
Підуть за вами проти сюзерена.

З'ясовуйте історію ідей,
Їх філософію: ціль комунізму, —
Який несе народам епідей,
Що нищить носіїв ідеалізму.

Не забувайте змагу двох світів,
Двох суперечних ще ідеологій, —
Це світу рабства, пекла і катів,
Із вільним світом радості й мелодій.

Готуйтеся ще йти в останній бій,
Щоб вцент порвать кайдани більшовиз,
му, —

Відтяти голови підступних змій,
І доказати незламність альтурізму.

Бо ж Україна, то неволі дань:
Покрита жертвами і злита кров'ю, —
В руїнах пам'ятки століть надбань,
Що їх творили предки із любов'ю.

Тож нація в визвольній боротьбі
За політичні всі права Держави, —
Бож Україна сотні літ в огні:
Розкрадена із предковиччя слави.

Тож бороніть її святе ім'я
На політичній, світовій арені, —
Бож ми відрубна вільності сім'я,
Що споконвіку на своїм терені.

Цю правду історично докажіть,
Яких племен і прадідів ми діти, —
Всі літописи невір'ям назвіть,
Що стверджують собою володіти.

Історію учіть усіх країн,
А Княжу Русь вивчайте ще доКия:
Хто спричинив нам тисячі руїн,
Хто замінив навали орд Батия.

Тож будьте мужні, як був Прометей,
Борітеся за рідні ідеали, —
Не бійтесь тюрем, ні тортур смертей:
Ми їх віками за права зазнали.

Плекайте силу й волю, як Антей,
Щоб гідно відстоять свою Елладу, —
І вигнать геть непроханих "гостей",
І ту накинуту московську владу.

Не слухайте ворожої брехні,
Що Україна і Москва в союзі, —
Вона загарбана в визвольні дні:
Це скаже вам історія і друзі.

Тож і не сплямте синьожовтий Стяг,
Соборний Герб і Тризуб України, —
Що з ним віками йшли в визвольний
Сини і дочки все нової зміни. [змаг

І ви гартуйтеся йти на прю,
Щоб заглушити кремлівські куранти, —
Розб'ить емблему: молот, серп, зорю,
Злетіти громом непоборних антів.

Сторожні будьте на події днів:
Політику Москви простудіюйте, —
Яка мета червоних грабунів,
А "конституцію" їх — ігноруйте.

Вона зрадила, як її Москва,
Бо підвела шляхетнії народи, —
Не вивчивши дволичного ества,
Позбулися державної свободи.

О Молоде! Я чую голос твій
За відбудову власної Держави, —
Щоб знову сяла в моці родовій,
У прадідній княжокозацькій славі.

В душі моїй не трачу ще надій:
В ідейну силу вірю молодечу, —
Що ви лише у нації водій,
Здійснити мрію світлої предтечі.

Зустріньте розумом наступний Рік:
Нову добу ракет, космічних летів, —
Свідомі будьте жертв і крові рік,
В модерній боротьбі, в огні ракети.

Коли і вас захопить боротьба,
То не забудьте рідну Батьківщину:
Щоб вас повила слава, не ганьба, —
За свій народ боріться до загину.

Тож будьте вірні нації своїй:
Усе життя, в найтяжчу мінуту, —
А в дні змагань, віддайте все її,
Порвіть кайдани, щоб себе розкути.

Бож певно буде це останній бій,
Тож хай ідея вас усіх гартує, —
На обездоленій землі своїй,
Бо ворог вже в агонії — лютує.

С. Придніпровець

МІСТИКА ЛИЦАРСТВА ЗАПОРІЗЬКОГО

*Б'ють пороги, місяць сходить,
Як і перше сходив...
Нема Січі, пропав і той,
Хто всім верховодив.*

Т. Шевченко

Хто з нас не знає безсмертної слави нашого Запоріжжя, нашої Січі Запорозької, цього Лицарського Ордена, що був основою і опорою Української Державности починаючи від 16 століття, аж до другого і остаточного скасування і зруйнування її ненажерливою Москвою 1775 року, за часів Кошового Січі Запорозької Петра Кальнишевського, що після зруйнування Січі був засланий на Соловки і замкнений в одиночній келії-казематі, в якій просидів 25 років, а року 1803 помер там же на Соловках, у віці 115 років.

Містичні були початки Лицарства Запорозького на Хортиці. Острів Хортиця пов'язаний низкою спогадів та пам'яток з нашою українською історією.

На Хортиці у 1223 році з'їхалися князі українські перед походом на ріку Калку, назустріч татарам.

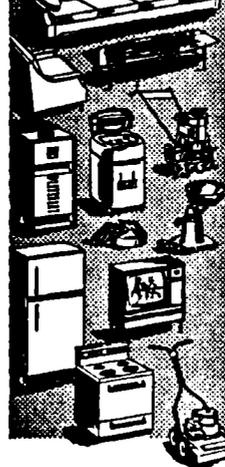
Рoku 1550, тут на Хортиці, український князь Дмитро Вишневецький-Байда заснував першу Запорозьку Січ, як забороло проти зазіхань магометанського світу на українські родючі землі, на українську самобутню духовність, на Українську Суверенну Державність.

Є історичні здогади, що коло Хортиці, мабуть, була і могила українського князя Святослава Ігоровича-Заво-

йовника, цього неповторного аскета, лицаря і військового генія.

Є легенда, що в часи князя Вишневецького-Байди, один із прочан зі Святої Землі, з заморських мандрів, побував у князя, в його резиденції, передав князеві перстень від Велителя Родосу і сказав, що "князеві наказує сам Господь в обороні віри і монастирів стати і збирати Лицарство на добре діло на острові, подібно до Родосу".

Легенда оповідає, що то збентежило князя і рішив він вибрати для заснування Ордену Запорозького острів Хортицю. Хортицею той острів називався тому, що там колись, у давнину,

De Fehr's

Має ВСЕ ДЛЯ ДОМУ

- Спальні
- М'які меблі
- Удальні
- Шафкові стіро і телевізори
- Електричне приладдя і т. д.

Відвідайте наші великі показові приміщення і дозвольте ввічливо обслужити себе. Напевно прийдете до висновку,

що Вас у DE FEHR'S обслуговують краще!

C. A. DE FEHR & SONS

Winnipeg, Manitoba, 78 Princess Street
Edmonton, Alta., Box 115, 10970 - 84th St.
Regina, Saskatchewan, 1202 Osler Street
Saskatoon, Saskatchewan, 261—1st Ave., N.
Calgary, Alberta, 402—11th Ave. S. E.

Тож Ви надія: Дочки і Сини!
Уярмлену Вам визволить країну, —
Щоб без колгоспів зацвіли лани:

1—10 січня 1968 р.

була стародавня “Хвортеця” — Фортеця.

Тип українського козака, це тип лицаря і воїна, людини відмінного духа... людини настроєної містично... і комбативно, в думках, в ідеалах — понад привату і матерію, — тип зовсім відмінний від звичайного населення, відданого лише справам вузького, буденного життя...

Цей духовий двоподіл людности України, виразно відчував Т. Шевченко, а вся його життєва філософія і сам він, вся вдача його являли собою яскравий тип козака.

Досить згадати, як Шевченко у своїй поемі «Великий Лях» (містерія), словами пташки-душі української, оповідає, що “сю ніч будуть в Україні родитись близнята (два Івани), — один буде, як той Гонта катів катувати... а другий буде катом помагати...”

Орден Запорозький (Запорозька Січ) — це була синтеза аскетичної мужности старого княжого Києва, одчайдушного розгугу буйного ренесансу Волині і суворого войовничого духа Низового Лицарства Запорозького нашого степу. Великим возвеличником нашої славної Січі Запорозької був наш письменник Олекса Стороженко, а маляр-художник І. Ю. Репін намалював картину “Запорожці”, як вони пишуть листа турецькому султанові Магометові IV. Ця картина була нагороджена золотою медалею на виставці 1893 року в Мюнхені. У порівнянні з тим “Духом Запорозьким” малими виглядали “культурники” національного відродження XIX віку.

Сам Шевченко не уявляв собі жодної України, як тільки України Козацької. Шевченко журиться не тільки за минулою славою Січі Запорозької та кличе “живих і ненароджених земляків своїх” до відновлення Лицарського Духа Січовиків-Запорожців, але він також журиться і за минулою славною

добою Гетьманщини (див. поема “Чигирин”), цієї своєрідної, тільки нашої української, тогочасної виборно-гетьманської (а не династично-монархічної) форми української державности, яку підступними способами також скасувала ненажерлива Москва, зламавши договір з 1654 року, що його склав з Москвою Гетьман Богдан Хмельницький, як рівний з рівним.

В кожному аспекті козацької, лицарської вдачі Шевченка, такої протилежної до вдачі тих, кого він картав (зокрема у своєму “Посланні”), як лакеїв, душовбогих, рабів, плебеїв, — проглядає її цілість, окремішність, яскравість і гармонійність.

Є три прикмети Лицарського Духа: шляхетність серця, мудрість думки, мужність і незламність волі... Якраз цих трьох прикмет і бракує нашим українським сучасним “прогресивним” плебеям.

Запорозька Січ на Хортиці, це була каста лицарства, яке не давало ні обдурити свого розуму, ні розхлябати свого героїчного великого почуття, ні зломити своєї волі.

Це “Воскресле Козацтво” в пророчій уяві Шевченка мало виконати велику місію визволення України від нового “ідолища”, нового “змія”, нової орди москвинів-варварів, яка прийшла знищити нас, як націю, знищити нас духово і фізично, знищити Україну за допомогою наших же “Іванів-безбатченків”, що вродились лише для того, щоб “катам помагати” та “просвіщати” нарід український “Современними вогнями” Леніних, Троцьких, Хатаєвичів, Кагановичів, Винниченків, Любченків, Скрипників, Хвилових-Фітільових і їм подібних.

На жаль, не тільки наша “прогресивна” інтелігенція, наші “Івани без роду і племені”, але подібною є також “вільнодумна”, “демократична” інтелігенція в країнах Заходу, розкладена

думками Мордохая Маркса, Енгельса, Фройда і також Леніна, Хрущова та інших, — опинилась під гіпнозою таємної мафії на провідних становищах і тому РІДКО КОЛИ здібна протиставитись злу, що коламутним потоком тече з Москви (атеїзм, соціалізм, комунізм) . . .

Наш рятунок, як нації, як Суверенної Української Держави ТІЛЬКИ у відродженні Духа Старого Княжого Києва, у відродженні Духа Козацького. Досить вже нам у наших визвольних змаганнях "орієнтуватись" на чужих. Одино-правильна наша орієнтація — це орієнтація тільки на власні сили нашої нації, орієнтація на наш великий, святий, княжий Київ — одвічне місто Премудрости Божої, орієнтація на Відродження Лицарського Духа Ордену Запорозького, орієнтація тільки на наш Український Визвольний (а не загарбницький) націоналізм . . .

Про містику Лицарства Запорозького широко та глибоко написав д-р Д. Донцов, аналізуючи під тим кутком твори Т. Шевченка. Книжка цього ж автора «Незримі скрижалі Кобзаря» повинна бути на руках у кожного українця.

Заможні емігранти

Родина Ковбасників виграли на лотерії гроші. Зразу почалось переобмеблювання дому. Обоє любили старі меблі, античні і обоє ненавиділи модерну гандигу.

І тепер якраз стоять вони в антикварному складі перед старим, важким ліжком.

— Людвик XV. — пояснює антиквар. Дуже гарний зразок мебльового мистецтва 18 віку. В цім ліжку спала слов'янка Марія Ліщинська . . .

Пані Ковбасник змірила меблю оком знавця:

— Справді нічоговате воно! Але трошки як би замалувате. Людвик XV?! Придалось би нам на один номер довше. А чи нема часом у вас Людвика XVI? . . .

Князь Велі — Минулого року традиційною церемонією довершено інвеститури сина королеви Єлисавети II, Чарльза Князем Валії, в замку Каернарвон Кастрл.

АНТІН КУЩИНСЬКИЙ

Невмирущість та актуальність козацької ідеї

Наука про праісторію народів встановила, що ще 5.000 років тому назад на наших землях жила людність, з якої по довгій еволюції всяких змін етнографічних і навіть змін її назв походить теперішня наша українська нація. А проф. М. Грушевський писав, що це ті войовники анти, що колись ходили на городи візантійські — їх мабуть треба вважати родоначальниками українського народу . . . Анти, черкаси, касоги, козахи, а пізніше козаки це все назви одного народу, що звався також Руссю, а потім українцями, українською козацькою нацією . . .

У якого українця, що після хуртовини минулих літ, яка, здавалось, все минуле знищила, стерла безслідно, не тьохне серце, коли він лише вчує слово "козак"! Козак! — і в одну мить воскресне, заясніє славне минуле нашої батьківщини . . . Запорозька Січ! Яким сьайвом лицарства й перемог над татарами, турками, поляками й москалями та оборони віри християнської увінчано той могутній козацько-гетьманський державний період історії України! . . .

В ті часи знаємо про козацтво, як вже організоване суспільство, що діяло на Січі Запорозькій, а друге на давно залюднених і уже освоєних землях Наддніпрянщини. Відтоді знаємо козаків-січовиків і козаків-городовиків, що творили Гетьманську державу та становили в ній осібний основний стан населення зобов'язаний військовою службою своїй державі.

Але лишаємо всім знаний період зародження українського козацтва. Ми наємо й період організації Запорозького гнізда лицарів хреста святого. Залишаємо також знаний період старої Гетьманщини, коли козацтво становило самобутню українську збройну силу часів великих праведних гетьманів Богдана Хмельницького, Івана Мазепи та інших.

Хочемо розповісти про козаків того періоду в нашій історії, що його Драгоманів назвав "пропащим часом", періо-

ду цілковитої бездержавности України від року 1764-го, коли було скасовано слобідське козацтво, а за ним 1755 року зруйновано й Січ Запорозьку і аж до 1917 року, коли постало Українське Вільне Козацтво.

В той період козацтво було перетворено на податне "сословіє" Російської імперії і втратило свої права та відібрано у нього обов'язки супроти свого народу. Тоді з наказу Катерини "вовчиці", чи як її москалі прозвали "Великою", було викреслено зі словника й заборонено вимовляти слово "гетьман", щоб не було згадки і мрій серед українців про славне минуле. Але тільки назва "козак" ще лишалась в російських паспортах, що їх діставали від московської поліції нащадки колишніх козаків. Це слово "козак", було зметене тільки в революцію 1917 року, але і то не надовго. Тож Україна в той "пропащий час" жила тільки спогадами про козацькі часи і козацьку славу. З тих спогадів та переказів виріс незабутній співець України Т. Шевченко, що відтворив образ козацтва.

Але після зруйнування Запорозької Січі не завмерла козацька ідея, а її силу та невмирущість признали й московські правителі і навіть рішили її використати в своїх цілях. Тоді всі запорізькі землі Катерина віддала під владу свого фаворита Потьомкіна, призначивши його Головним Командиром так зв. Новоросійської губернії. Коли ж заносилось на війну Росії з Туреччиною, то Потьомкин рішив поновити в якійсь формі Запорозьке військо, що вславилось своїми бойовими подвигами та було обізнано з умовами війни в степу. З цією метою 1783 року він розпочав успішні переговори з козацькою старшиною, що лишилась під Росією: Сидором Білим, Легкоступом та Чапігою. Козацтво радо скористалось з нагоди організуватись і так було засновано "Військо Чорноморських козаків", якому Потьомкин відвів землю для спільного поселення над р. Бугом. Року

Сузана любить зробити щось доброго для своєї родини. Так само і батько. Наприклад, він постарався про гарантовану безпеку сталого життєвого забезпечення, щоб заповнити будучність своєї родини. Його забезпечення, зроблене з поміччю агента Great-West-Life означає безпеку на тепер і дохід на час старости, що його він ніколи не міг би зложити за життя. Для родини Сузани, так само і для нашої родини Great-West-Life є ключем до фінансового забезпечення.

THE
Great-West Life
ASSURANCE COMPANY

1787 почалася війна з Туреччиною. Чорноморське військо дістало назву "Військо вірних Чорноморських козаків", а Потьомкіна призначено його Гетьманом. В районі Олешок над Дніпром засновано новий кіш під командою кошового Сидора Білого в складі 12.000 козаків. Але тут командирів не вибиралось, як то було за Запорозькій Січі, а призначав їх сам Потьомкін. Це військо стихійно притягало до себе колишніх запорожців та українське закріпощене селянство. Під час війни 1787 - 1791 рр. це козацьке військо складалось з "Чорноморських вірних козаків", Катеринославських, то є колишніх Слобідських козаків, і Албансько - грецького війська, що їх приймано до козацтва. В цілому в ньому було 42.000 козаків. Після смерті Потьомкіна те козацтво переселено на Тамань, а з Тамані на р. Кубань і там дістало назву "Кубанського козацького війська". На початку ХІХ ст. на Кубань перейшло ще 500 запорожців із еміграції з Туреччини з Задунайської Січі. Кубанське чорноморське козацьке військо зберігало традиції Запоріжжя, українську мову, пісні, перекази, побут. Протягом ХІХ ст. кубанські козаки залишались правдивими спадкоємцями Запоріжжя, хоч царський уряд і старався їх русифікувати. В середині ХІХ ст. на Кубані було три козацькі міста та біля 3.000 станиць і хуторів.

А що ж діялось на теренах Подніпров'я, де не було в ті часи козацької організації, а тільки лишалась сама паспортна назва "козак"?

Там козацька слава промовляла до серця не тільки наших поетів та істориків і мистців. Козацька традиція лишалась ще живою в гущі українського народу. В часи російсько-французької війни 1812 року, коли Наполеон стояв під Москвою і Росія потребувала нових полків війська, російський уряд вирішив використати козацьку традицію українського народу, військові знання й уміння боронитися. Тоді уряд доручив тодішньому "малоросійському" губернаторові, князеві Лобанову-Ростовському, пообіцяти українським козакам утворення осібно від російського, українського війська, аби тільки вони стали в обороні Росії. Блискавкою облетіла ця вістка наш козацький край і козаки, ки-

нувши рала і землю, взялися до зброї. Тільки Полтавська й Чернігівська губернії організували 15 козацьких полків по 1.200 шабель в кожному, то є разом 18.000 війська, виставили по числу козаків коней, зі зруєю, постачили зброєю, амуніцію, провіант. З великим піднесенням, з силою стихії, в мінімум часу були готові до бою тих перших 15 полків, зорганізованих на власний кошт і взірець. Тоді ще справді жива була козацька традиція, і одна тільки обіцянка російського уряду відразу перетворила козака - хлібороба на козака - лицаря. Це саме ці наші козацькі полки спричинювали багато клопоту армії Наполеона й загнались за ним аж до самого Парижу. До речі згадати, в паризькому Луврі, де висять шедеври малярського мистецтва, можна бачити й наших геройських козаків. Образ, на якому їх намальовано, представляє козацький табір, розташований на широчезнім паризьким бульварі Шамс-Елізе . . .

Такий відгук українського козацтва, така несподівана реакція українського населення, така саможертвенність настрашили російський уряд і він відтягнув ті полки, та тримав в резерві до 1816 року і поступово їх здемобілізував.

Ошукав наших козаків російський уряд і другий раз. Сталося це через 19 років в період польського повстання 1831 - 32 року, коли уряд Миколи І обіцяв також створити козацьке військо в Україні, доручивши "малоросійському" губернаторові князю Репніну, знаному зокрема, з приятелювання Шевченка з його дочкою, перепровадити в життя організацію того війська. Це знову радісно схвилювало людиність України, зокрема козацьких нащадків Полтавщини, Чернігівщини та Харківщини. Коли справді було дозволено творити вісім Охочекомонних козацьких полків, то до них зголосилась така сила людей, що неможливо було всіх вписати. (Явище, що повторилось майже через 83 роки в Галичині при формуванні УСС-ів). Але тоді вони не тільки за власні гроші купували коні, харчі та всякі припаси, а навіть на власні кошти озброювались.

Цей ентузіям, з яким наші народні маси посунули в козачі лави, занепокоїв петербурзькі кола й самого царя. А коли "малоросійський" губернатор,

Віцепрезидент ЗСА С. Егню між українцями. Минулого року одною з найважливіших подій в ЗСА були вибори президента. Перед виборами, в часі кампанії тоді ще кандидат на віце-президента ЗСА від імені Республіканської партії Спайр Егню (помічений хрестиком на нашій світлині) відбув зустріч з різнородними національними групами в готелі Валдорф Асторія в Нью-Йорку, 14-го жовтня 1968 р. На світлині Егню серед української групи, що начислювала 40 осіб і займала окремі 4 столи.

князь Микола Репнін, що підтримував відродження козацьких полків, звернувся до царя з доповіддю, в якій говорив "про повну готовість малоросійських козаків вернутись до їх прежнему військовому побуту", то це ще більше налякало царя. Цар не тільки не послухав поради - творити ще нові козацькі полки, а навіть і ті, що вже були вирушили проти Польщі, було завернуто з походу. Але їх вже не пустили в Україну, а з дороги погнали на Кавказ, де й розселили між Бубанськими козаками. З боку російського уряду це була провокація. Козаки заявили, що вони хочуть битись з поляками . . . а їх замість воювати поляків, погнали на Кавказ. Коли ж вони так почали протестувати, то їх жорстко покарано: кілька десятків було мос-

ковським звичаєм замордовано-забито до смерти киями—"шпіцрутами".

Як не повчальні ці факти з погляду зрадницько - традиційної політики московських урядів та ще більш повчальним для нас українців є факти сили традиції українського козацтва, любови до військового діла, до оборони своїх прав власною озброєною рукою. Саме в цьому є велич і значення козацької традиції. При першій ліпшій нагоді український хлібороб відкладав на бік рало й косу, та патріотично, з силою стихії брався за зброю, щоб скористати тим для оборони свого краю. Так сталося і 1855 р., коли російський уряд за часів Кримської кампанії, в цілях збільшення російського війська, вирішив покликати до армії добровольців. Ледве дійшли ці

вісті на Україну, як зараз же українські козаки зареагували по-своєму. Вісті ці було витлумачено, як новий заклик творити козацькі частини і, на Волині, Поділля, Полтавщині а зокрема на Київщині народжувались стихійно козацькі загони. Хлібороби масово лишали землю, озброювались і козачились. Багато з них кидали своїх поміщиків, відмовляючись виявляти їм послух і поспішали в козацькі загони. Російський уряд і тепер не чекав таких результатів на свій заклик вступати добровольцям до російського війська і був несподівано заскочений таким ходом подій. Жадні тлумачення й вияснення російськими урядовими чинниками того заклику не помагали. Показачені хлібороби їм не вірили, виявляли спротив і продовжували організацію козацьких загонів. Подія ця відома в історії під назвою "Київська козаччина". Скінчилася вона знову жорстокими репресіями з боку російського уряду. Багато тих козаків помандрувало до Сибіру, багато пішло на шибеницю, а ще більше винищено в боях російського війська зі згаданими загонами. Так платила Росія за живу силу козацької традиції. Про те нічого в російській пресі тоді і після тих подій не писалось, подібно тому як і большевики замовчували про голод 1933 року.

Але такі факти стихійного захоплення кожною нагодою серед українських мас і відродження козацької традиції перенеслися і на західні українські землі. Навіть і в Галичині та Буковині, що довгими віками жили одірваним життям від козацьких земель Дніпрової України, і там не вмирала пам'ять про козаків, і там позначились впливи гетьмансько - козацьких традицій в узькій батьківщині гетьмана Конашевича-Сагайдачного. Ще за "весни народів" 1848 року діячі "Галицько-Гуської Матиці" починають оглядатись за минулим Україною за її Гетьманами та особливо за козацтвом. Устиянович у своїм вірші "До Зорі Галицької" мріє, що прийде час, коли "дитятко малое" почне співати пісень про Дніпро та Полтаву:

"Як соколятко в гнізді молоде снити о щастю і козацькій славі . . ."

А відомий з "Руської Трійці" Яків Головацький, один зі своїх листів, післаних до часопису "Основа", що вихо-

дила в Петербурзі, закінчив його словами: "Ще не вмерла козацька мати".

Ще до першої Світової війни там постають гімнастично - пожежні т-ва, які називають себе "Січами". Складається пісня "Гей там на горі Січ іде", в якій січова молодь з захопленням співає і про "кошового" і про "осаула" та про "малиновий стяг" Війська Запорозького. В час самої війни спонтанно повстає Легіон УСС-ів, на яким рівно ж позначився дух наших вікових мілітарних традицій. Вже не говоримо про козацьке завзяття, з яким патріотична галицька молодь посунула в його ряди таким великим числом, що багато мусіло вертатися додому. А в самих УСС-ів оживають старі козацькі назви: "сотня", "курін", "хорунжий", "сотник", "отаман". Та ж сама назва "Українські Січові Стрільці" говорить сама за себе.

В Буковині ж цікавим прикладом живучости козацької ідеї та як вона відбилася і в корпоративних організаціях, були академічні товариства студіюючої молоді. Там, наприклад, в 1902 році заснувалося таке товариство, взявши собі за назву "Січ", що було зліквідоване румунами аж в році 1923-му. З особна ж велике значення мало академічне т-во "Запорожа", засновання якого сталося 1910 року і яке існує і тепер на еміграції у вільному світі по різних країнах. Другою аналогічною організацією, що існувало в Буковині рівночасно з "Запорожам" було в 1913-1940 рр. "Чорноморе".

Важливими моментами при творенню цих товариств було те, що в їх організації дотримувались світлі традиції козацьких часів. Їх устрій нагадував правила "Війська Запорозького". В них існували: Генеральна Рада Козацька, кіш, присяга, побратимство. Студенти, що вступали до такого академічного товариства, складали присягу на козацьку барву та на шаблі і зобов'язувались "завсіди стояти на сторожі інтересів української нації та в обороні українського народу". Члени т-ва звалися козаками. Вимоги до членів в цих товариствах були дуже суворі і відступлення від засад козацтва суворо каралися цілою системою кар, а особливо за нечесні вчинки та за національну зраду, якою між іншим, вважалося також одружен-

ЧИ ЗНАЛИ ВИ, ЩО MONTREAL TRUST

- . . . був заснований як Монреал Сейф Депозит Компані в 1899, і має сьогодні 26 бюр на просторі Канади?
- . . . це публічно власницька фінансова установа, якої уділи продають на монреальській і торонтонській біржах?
- . . . дає zatrudнення близько 1,600 канадійцям?
- . . . є загально визнаний, як одна з передових корпораційних і особистих повірних (трастових) установ у Канаді?
- . . . завідує фондами корпорацій, осіб і нерухомостей вартістю більше як 3 більйони долярів?
- . . . вкладає і завідує близько 1 більйоном долярів з пенсій та зарплатних додаткових фондів для коло 600 корпорацій?
- . . . влаштовує морґеджі фінансування для торговельних і доми-будівельних пожпчковців на загальну тепер суму коло 760 мільйонів долярів?
- . . . дбає на спілку з професійними дорадниками про те, щоб забезпечити персональні фонди осіб і їх нерухомостей то про всю допоміжну службу для охорони прибутків з них?
- . . . дає вкладову пораду для вкладчиків, все одно чи їх фонди скромні чи поважніші?

Montreal Trust

Повірна компанія для успішних людей від 1889

ня з чужинкою, за що членів виключа-лось, і то, з “неславою”, з організації.

А на Дніпрянщині був і такий факт, що до самої революції 1917 р., хлібороби Суботова — колишньої резиденції Богдана Хмельницького під Чигирином, боронили слави “старих козаків” і нізащо не віддавали дочок і не брали невісток з чужого села, бо там жили “кріпаки”. Таке саме було і в полтавських селах. А суботовці до 1917 року ще й зберегли козацький одяг “козачку”, до неї сині пояси з жовтими смужками й “торочками”, чорні кереї з широкими “бородичцями” й вишиті чорною вовною або заполоччю білі полотняні сорочки. До 1914 р. в Суботів “старі козаки” не допускали поліційного стражника і правувалися самі собою. На випадок суперечок, суботівці не вдавалися ні до “мирового”, ні до іншого державного суду, бо це був би сором для козаків. Першою і станньою судовою інстанцією для суботівців були “діди”. “Дідом” був кожен, хто мав першого унука. “Суботівці” чи не одні в усій передреволюційній Україні зберегли традицію Старої Гетьманщини в тім, що кожного року “на Петра”, на одному з числених островів у мало присутних і від людського ока скритих плавнях на річці Тясміні, суботівські “діди” збиралися на раду й на тій раді обирали Гетьмана й козацьку старшину, — осаула, писаря, суддю, скарбника й полковників. Обирали й доручали їм знаки їхньої гідності — “козацькі клейноди”. Про вибори знали тільки суботівські “діди” й зберігали їх в суворій таємниці від решти суботівців, а найбільше від російських “чиновників”. Такі вибори провадилися рік-річно аж до 1918 р. коли вперше від століть суботівські “діди” відступили від традиції й не обирали гетьмана, бо тоді гетьманував справжній Гетьман Павло.

Не зважаючи на московське каламучення наших душ і по народніх школах, гімназіях і по університетах, а зокрема — в царськiм війську, пам’ять про козаків ніколи не зникла серед нашого народу. Козацькі традиції жили, хоч здебільшого й несвідомо, але нагадували про себе до самої революції 1917 року. Вони широко виявлялись в наших приповідках, казках, в різного роду родинних переказах, в легендах, а особли-

во в піснях та думках, що їх співали кобзарі та лірники. Вони нагадували про себе навіть у щоденнім житті нашого хлібіроба господаря.

От, на селі вродилась дитина. — “Хлопчик?” — питає сусіда. — “Та сподівались козака, а Бог дівку дав”. Десь побились хлопці. Батько посварив обох та й каже: “Ну, що ж, побились то й побились, а тепер миріться та будьте добрими козаками”. Такі вислови, як: “він козак, хоч куди”, “він справжній козак”, “а з нього неабиякий козак”, “ну, і який з тебе козак?”, “не буде з нього козака”, “він як той козак”, “він чистий козак”, “а як там твої козаки?” (коли питали за синів), “а в нього добре-козацьке серце”. “Чи женився Ваш син?” — питає селянин знайомого з сусіднього села. — “Ні”, відповідає той, “ще козакус!” і т. д. Таких і тому подібних висловів можна б наводити без кінця-краю. Їх широко вживали не лише серед нашого селянства, але навіть і серед міщанства по менших містах та містечках. Подекуди не цурались їх і сильно вже змосковщена інтелігенція, що вживала майже виключно московської мови.

Цікаво тут підкреслити, що тоді такі слова, як “салдат”, “салдатський” — різали вухо. І навпаки, такі слова, як “козак”, “козацький”, були принадним та, немов ласкаючим ухо звуком. Здавалось так, що з поняттям слова “козак” усе зв’язувалося з чимсь чеснішим, добрішим, гарнішим та відважнішим. Взагалі те слово було немов би яким незримим мірилом чогось вищого, кращого, шляхетнішого та лицарського, яким воно справді і було.

А які прекрасні та глибокі змістом, а часом повні гумору, народні приповідки та приказки козацькі вирували, жили й жити будуть між нашим народом: “Без гетьмана військо гине”. “Без доброго командира військо-отара”. “Як череді без личмана, так козакам без гетьмана”. “До булави треба голови”. “Славний козак Максим Залізник — славніше Запорожжа”. “Ви пани, а ми запорожці: пам’ятайте, вражі сини, що ми вам не хлопці”. “Коли ти дворянин, то поклонися козакові”. “Козацькому роду нема переводу”. “Зроду віку козак не був і не буде катом”. “Козак не боїться

ні тучі, ні грому". "Козак журби не має". "Козак з біди не заплаче". "Терпи, козак, горе-будеш пити мед". "Козак з бідою як риба з водою". "Звання козацьке, а життя собацьке". "Життя собаче, зате слава козака". "Терпи козак — отаманом будеш". "Терпи, хлопче, — козаком будеш". "То не козак, що отаманом не думає бути". "Добрий козак баче, де отаман скаче". "Козак живе не тим, що є, а тим, що буде". "Не пив води дунайської, не їв каші (солі) козацької". "Хліб та вода — то козацька їда". "Пугу, пугу! — Козак з Лугу!". "Наш Луг батько, а Січ мати — от де треба помирати". "Береженого і Бог береже, а козака шабля стереже". "Щирий козак ззаду не нападає". "Козак не без долі, дівка не без щастя". "На козаку й рогожа пригожа". "Зовсім козак, та чуб не так". "Хто любить ніч, тому ворог Січ". "Або добути, або дома не бути". "Куди козака доля не кине — все буде козак". "Доки шабля в руці, то ще не вмерла козацька мати" — слова Б. Хмельницького. "Козак не боїться хмари, ні чвари, ні чортової хари". "Козак, як не сало їсть, то турка б'є". "Не наше діло з плахтою стрибати, наше діло з москалем воювати". "Лежачого не б'ють". "За честь голова гине". "Слава не поляже, а про себе розкаже". "Хочеш спокою — готуйся до бою". "Знищ ворога сьогодні, бо завтра нашкодить". "Ворога де найдеш, то бий". "Куля не галушка — її не проковтнеш". "Або полковник, або покойник". "Лучче живий хорунжий, ніж мертвий сотник". "Степ та воля — козацька доля". "Де козак, там і слава". "За рідний край — хоч помірай". "Ну-те, браття, або перемогу добути, або дома не бути". "Козача потилиця панам ляхам не хилиться". "Що село, то й сотник". "Висипався Хміль із міха та наробив панам ляхам лиха". "Козак в дорозі, а надія в Бозі". "Місяць — козаче сонце". "Козак добрий, та вороги не хвалять". "Козацька охота — гірше неволі". "Не все ж то козак, що списає". "Що козак, то пятак, а за дівку гривня". "Хто в Полтаві не бував, той лиха не знає". "Та ти ще полтавської води не пив". "Малим родився — великим помре". "А що робиш тепер?" "По чужинах блукаю та слави шукаю!"

(Так казали про запорожців, що були в той час на еміграції, як ми тепер).

А які гарні побутові козацькі традиції трималися та й тепер ще діють або хоч жевріють в гущі української людности з діда, прадіда козацької. Згадаємо хоч кілька тих "неписаних законів" що розгулювали внутрішні відносини в козацькій громаді. Формальні, урядові закони кажуть що є ДОЗВОЛЕНО, а що НЕДОЗВОЛЕНО. А у козаків ще була традиція, яка казала, що ВІЛЬНО, а що НЕВІЛЬНО. Коли, мовляв, ти це зробиш, то ніхто тебе за це карати не буде, але згідно з звичаєвою традицією і її моральними приписами, робити цього не вільно. Далі йде більш духово-витончений припис звичаєвого права — це ЛИЧИТЬ — НЕ ЛИЧИТЬ. Мовляв, так чи так поступати тобі не личить. Те, що ти хочеш зробити, є дозволено. Його тобі навіть вільно зробити. Якщо ти зробиш це, то й морально засудженим не будеш. Проте цього робити тобі не личить. Тут в дію вже приходять ближчастанова мораль. Нарешті є ще один морально-звичаєвий припис, який регулює найближчі, найінтимніші родинні чи родові стосунки. Це: ГОДИТЬСЯ — НЕ ГОДИТЬСЯ. Наприклад, ти з доброго роду, з діда прадіда козак, а тому тобі не годиться так чи так чинити . . .

А пригадати ще про шанування жінки за Козаччини. Ні в одній країні світу жінки не були так широкі шановані чоловіками, як на нашій козацькій Україні. Козацтво в жінці поважало матір, сестру, дружину, що вироснула, виховувала родину, а в часи воєнних негод боронила рідну землю. За часів Запорожжя в українській історії чи літературі ніде не згадується, що чоловіки били жінок. Традиція казала, що не було більшої зневаги для чоловіка, як ударити жінку. У нас за козащини "жінка в хаті три кути тримає в своїх руках", а як символ хоронительки чистоти вона мала право навіть гостя, а не то що свого чоловіка випросити з хати, коли б він осмілювався запалити люльку в хаті. А за зневагу чести жінки чи дівчини образливим словом, по козацьких законах, накладалась на винуватця висока моральна й грошева кара. Винуватець був примушований публічно в уряді судовому назвати себе "брехуном" і "соба-

кою” за невідповідне слово кинуте по адресі жінки чи дівчини, а до того ще заплатити подвійну квоту грішми 80 “кіп”, ніж то мав би платити за образу мужчини, а до того ще вдвічі вищу проти тієї покути ще й грошеву кару за, так званий, “моральний біль”, що він заподіяв позовниці. А за насильне згвалтування жінки чи дівчини, то за часів козацько-гетьманської держави по судовій інструкції, писаній року 1734-го, артикул 12-ий наказував карати гвалтівника смертю.

Отож, тому, що доба панування українського козацтва в минулому була виповнена вщерть національно-державницькою наснагою та лицарсько-моральними засадами внутрішнього життя, то відгомонам і спогадами тої наснаги живемо і досі в традиціях та звичаях, милуємось і кохаємось з романтики часів розвою козацької слави. А романтика велике діло, бо тільки з мрій та романтики виходять й виростають потім великі реальні діла. Саме тут і криється сила традиції українського козацтва.

Коли в революцію 1917 року було скасовано козацький стан, як “сословіє”, сила традиції українського козацтва порвала офіційні закони, відкинула термін “громадянина”, а за ним і “громадянина” а утвердила у дійсному житті знову назву “козак”. Тоді, коли урядові війська ще мітінгували, а на Україні почався хаос, українські селяни знову взяли до зброї й стихійно, незалежно від урядових заходів, почали творити організації вільного козацтва, що з власної ініціативи, як охоронці права, порядку й твердої влади, перейняли на себе оборону своєї батьківщини. Голос рідної землі й чистої, святої козацької крові, а не інтернаціональних та інших всяких позичених програм, покликав колишніх козаків від ріллі до зброї. За ними пішли й українські робітники. В цьому чині знову знайшла своє втілення традиція українського козацтва боронитися власною рукою.

Не будемо говорити про історію розвитку Українського Вільного Козацтва за УЦРади, Гетьмана й Директорії УНР та про описи його бойової чинності й про факти переходу потім козацтва в регулярні частини Української Армії. Підкреслим лише, що той рух по при-

кладу часів гетьманів Богдана Хмельницького було узаконнено і козацький стан було відновлено в період святкування козацького свята Покрови Божої Матері на другий день по тім святі, а саме 16 жовтня 1918 року універсалом Гетьмана всієї України і військ козацьких Павла Скоропадського. Сенс відновлення козацького стану проглядає в таких словах того універсалу: “Народе український! Тепер Ти будеш мати ту національну військову силу, на якій дійсно одіб’ється твоє національне обличчя. Твій хист і твій патріотичний вогонь любови до Рідного Краю, який 250 літ палав невгасно в серцях Твоїх славних прадідів, лицарські діла їх широка слава, яка лунала й лунає в національних піснях по всій Україні від краю до краю і велика історія життя українського і лицарської праці козачої . . . про яку так щиро співав в своїх думках незабутній Співець України Тарас Шевченко — будуть міцною підставою, щоб зацвіла знову, як мак пишним квітом велика, багата Україна під захистом рідного козацтва . . .” Як відповідь на той універсал, до козацького стану стихійно тоді вписалося понад 150.000 родин. . .

Але перенесімось спогадами у найновіші часи. Другої Світової війни. Перший удар її почався 1939 року в найдальше висунутій на захід волості Української землі — в Карпатській Україні. Це там козацьке наше закарпатське плем’я перше не схотіло покоритись новому займанцеві земель наших і збройно виступило в спонтанно поставшій Карпатській Січі. Чи ж це не було і по назві і по суті відродженням козацьких традицій боронити Рідну Землю, аналогією з повстанням Вільного Козацтва на Дніпряниціні або Січових Стрільців в Галичині?

А коли в збройній боротьбі проти Москви р. 1943-го кинулась проти того нашого відвічного ворога боронити Рідний Край стрілецька дивізія “Галичина”, хоч і під чужим спочатку прапором, а потім таки під своїм національним, назвавшись 1-ою Українською Дивізією Української Національної Армії, хіба це не було таким же відродженням духу козацького? Та це ж козацька кров покликкала цвіт нашої молоді землі Галицької постати, а до неї приєднались ті, що

були поблизу, наддніпрянці Та ж слова дивізійної пісні про це свідчать найкраще: "Дивізіїє, о, Рідна Мати — новітня Січ ти є для нас! І треба, треба це нам знати, чоґо від нас жадає час!"

А легендарна Українська Повстанська Армія з рр. 1942-43 завершила той рух воскресіння козацького духа непокори перед займанцем. Той поклик козацької крові висловився і офіційним признанням небесної опіки над Українською Зброєю Всемогучого Покрову Пречистої Богородиці, під яким покровом жили й билися за козацькі вольности й права України славні запорозькі і всі українські козаки великих гетьманів Богдана Хмельницького й Івана Мазепи, піднявши ту традицію ще з часів Великої Київської держави Ярослава Мудрого.

"Куди козака доля не закине — все буде козак" — каже приповідка. Тому то все Українське військо, як еманация української нації, а його комбатантські-ветеранські організації й досі є по сво-

їй внутрішній ідеї і по духу — тільки козацькими.

А коли творилася 2-га Українська Дивізія під кінець тієї війни, під командою полк. П. Дяченка, то в склад її приголосилась і увійшла ціла бригада Українського Вільного Козацтва, що відновилося за кордонами України. А ще пізніше творення відділів У.В.К. відновилось і в таборах "ДП", перенеслось за океан і тепер поступово розширює свою діяльність і в країнах Північної і в Південної Америки, в Європі, в Австралії . . .

Українська національна козацька ідея є невмируща та була і є все актуальною в житті нашого народу і на Батьківщині і серед нашої еміґрації, як колись давньої, так і теперішньої. Ця бо ідея відповідає мілітарним нахилам та внутрішньому бажанню нашого народу боронити своє право на волю й свою державу на протязі всієї історії України, навіть в часи недержавного її існування.

Козацтво в Україні — це твір нації і належить до категорій історичних і вічних, як і сама нація.

Коли цього ще й досі не розуміють деякі кола українського суспільства, а в тому і споміж політичної еміґрації, то значення козацької ідеї і наставлення до неї ширших шарів населення добре зрозуміли і оцінили наші запеклі вороги. Московські комуністи, не перебираючи жадних засобів для того, щоб уярмити Україну, хотіли обдурити наш народ. Слідуючи за прикладом царських часів, харківський уряд "Народнього Секретаріату" радянської УНР дня 25 грудня 1917 року ухвалив приступити до організації "Червоного Козацтва" в загально - українському масштабі під проводом свого "робітничо-селянського уряду". Большевики сподівались, що під такою привабливою для українських мас назвою їм пощастить створити великі військові відділи для своїх цілей, як то щастило царському уряду. Їм це сперше вдалося і те "Червоне козацтво" брало активну участь в боїх проти Української національної козацької армії. Ініціаторами й організаторами того "Червоного козацтва" були Віталій Приймак і Юрко Коцюбинський зрадливий син знаного й славного письменника. Вони довели ту організацію до

Пощо кашляти, пчихати і задихатися?

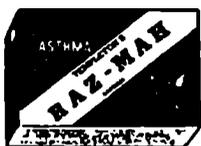
Пан Т. Р. ГРЕЙ,
4327 Eaton Street, Burnaby, B. C.

Я дуже терпів роками від наполегливого бронхіального кашлю і астми, особливо в зиму і в дуже горячу погоду, або якщо я був перемучений. Бронхіальні недомогання були в моїй родині.

Я пробував багато ліків і лікувальних середників, але знайшов тільки один, що є вдоволяючим в моєму випадку: — Templeton's RAZ-MAH. Коли я беру RAZ-MAH, я можу віддихати більш свобідно і легше. Я зазнаю полекші в астмі, і я маю менше клопоту з кашлем.

Я також уживаю Templeton's REN-SAN Diuretic Tablets щоб стимулювати нирки і міхур, якщо вони слабо працюють.

Спеціальна оферта: Якщо ви бажаєте на спробу пачку RAZ-MAH GREYS пішліть 25 ц., або пришліть 50 ц. для подвійного одержання RAZ-MAH GREYS і RAZ-MAH GREYS SPECIALS. Пишіть на адресу:

TEMPLETONS LIMITED

56 Colborne Street,

Toronto 1, Ont., Canada

сили цілого “Червонокозацького” корпусу. Але ті військові формації з бігом часу не оправдали довіря московської радянської влади. Видко, що сама назва “козак” має в собі непереможну патріотично - національну силу і інакше сприймається тайниками української душі, ніж то гадали московські сатрапи. “Червоне козацтво” було самою ж радянською владою зліквідоване а його провідники й герої радянської влади були оголошені “ворогами народу” і розстріляні.

**

20-го березня 1638 року Гетьман Війська Запорозького Острянин видав до всього українського народу такий універсал, з якого ми тут подамо його такі уступи:

“ . . . Ви, брати наші, свідомі походження козаки, по обох боках Дніпра в Україні живочі, з усім народом міським і сільським, все те, що тут коротко написано, зрозумівши й зваживши, прихилившись серцем і бажанням до нас ! з'єднавшись з нами . . . з всесильною поміччю Божою з завзяттям розпочинатимем військові дії й міроприємства проти своїх ворогів . . . ”

Цим закликком, тільки в сучасній його інтерпретації, відповідній до потреб і обставин нашого перебування далеко від уярмленої Батьківщини нашої України, звертаємось і ми, організовані в закордонних станицях Українського Вільного Козацтва, до широких кіл колишнього вояцтва і до ширшого українського суспільства, а особливо до молодечих організацій, без різниці місць походження, стану, віровизнання і політичного самостійницько-державницького переконання.

Зрозумійте козацьку правду! Поставтесь прихильно до козацької ідеї і Козацького Руху на чужині. Виявіть своє активне відношення до відновлення духа славної, невмирущої давнини! Приєднуйтеся своєю самопосвятою і своєю чинністю до відновлення й загартовання лицарсько-козацьких, а у колишніх вояків і до чисто військових чеснот і традицій! Бо ж всі ці духовні скарби поволі затрачуються на чужині в турботах за фізичне й забезпечене існування. А на Рідних Землях вони при-

мушені жевріти під асіміляційним гнітом ворога. В ширшій же участі і в єдності в духовних козацьких стремліннях криється велика ідейна й моральна допомога нашій визвольній боротьбі за відновлення вільної соборної державної України, в переможний кінець якої ми палко віримо!

Використані матеріали:

1. М. Базілевський. Роля козащини в соціалній проблематиці України. (“Гомін України” 14-го травня 1955 р. ч. 20).

2. Українські народні прислів'я та приказки. Київ 1963.

3. Перекази про війну козацьку Самійла Величка. (“Вільне Козацтво” ч. 1 — 1947).

4. Остап Войнаренко — Живучість Гетьмансько-Козацької традиції.

5. Записки Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка т. XVI. кн. V. 1909 р.

6. В. Євтимович. На світанку монархічної ідеї. (Укр. Робітник 18 вересня 1950).

7. Д. Дорошенко. З українського життя в перших десятиліттях XIX. віку” (Укр. Робітник 11-го листопада 1949 р.).

8. Вікова столиця України в німецьких руках. (“Свобода” 26-го вересня 1941. р.).

9. В. Г-ко — Про українське козацтво. (Укр. Робітник 23 січня 1948 р.).

10. В. Г-ко. Про українське козацтво. (“Український Літопис” ч. 1. 1947.р.)

11. Ант. Кущинський. — Козацькому роду — нема переводу — (Посвячення прапору станиці ім. ген. Ів. Омелянвича - Павленка 8. XI. 1964 р. Чікаго—програма).

12. П. Полонська - Василенко. Південна Україна після зруйнування Січі. (“Наукові Записки У.В.У.” Мюнхен 1963 р.).

13. Василь Перебийніс. Монографія. Лондон 1963 р.

14. Букovina її минуле і сучасне. Париж, Філядельфія, Юїтройт 1956 р.

15. Українська Мала Енциклопедія, книга 2 — Буенос Айрес 1958 р.

“Українське Козацтво”.

Напитки в гарячий день

В гарячий день організм потребує більшого довозу рідини, ніж у холодний, головню тому, що організм людини тратить багато води пітніючи. Брак відповідної кількості води в організмі спричиняє спрагу, а прикре вражіння від перегрітого організму викликає потребу прохолоди. Тому людина в гарячий день не багато холодних напитеків, щоб заспокоїти спрагу та охолодити розгріте сонцем тіло.

Одначе впроваджуючи занадто велику кількість холодного напитеку до шлунка шкодимо здоровлю. Фізіологи виказали, що коли шлунок втягає в себе наг-

ло велику кількість холодної води, то це доводить до т. зв. "шоку" цебто наглого розладдя внутрішніх органів людини у звязку з такими прикрими проявами, як пораження шлунка, кишок, серця (ослаблення кровобігу, омління) тощо.

Хто часто не багато холодної рідини, той може наразитися на всякі шлункові недуги, охолоджуючи надмірно кровоносні судини стін шлунка та дуже вразливу слизову болону шлунка. Тому чим холодніша вода, тим поволіше треба її пити. Добре с передержати перші ковтки води хвилину в роті, щоб його охолодити. Потім по 4—5 ковтках на-

Український День в Міннеаполіс — Кожного року в Міннеаполіс, Міннесота, в місцевому парку відзначають "Український День", що дає нагоду українській молоді заізнати чужинців з українською культурою, танцями та звичаями.

питку, добре є перечекати кілька хвилин, доки розігріте тіло трохи не охолоне, а потім поволі ковток за ковтком пити далі.

Найліпша і найприємніша вода до пиття — це вода температурою 8 ст. Холодніша вже неприємна і так не відсвіжує. Інші напитки відповідні на гарячий день це прохолоджений чай з цитриновим соком, мінеральні води, головню шумкі, содова вода та прохолоджена чорна кава.

Також добре прохолоджують в гарячий день квасне молоко і його відміни, як кефір, йогурт та інші. Зате зовсім не прохолоджують, але ще збільшують почуття гарячі алкогольні напитки — пиво, вино чи горілка. Алкоголь, як відомо, поширює кровоносні судини шкіри, через що коли прохолоджуємося в гарячий день алкоголем, тоді нам ще більше гаряче, не кажучи вже про загальний шкідливий отруйний вплив алкоголю (запаморочення, ослаблення серцевого м'язя, ушкодження печінки тощо).

Зате дуже здорові є під час спеки всякі соковиті овочі, вони добрі головню тоді, коли людина мусить довго перебувати на сонці, нпр. на прогульці.

Скільки очей у комах

Начебто два. Але це тільки на перший погляд. Насправді ж відповідь на, здавалося б, просте питання, що стоїть у заголовку, зовсім не проста.

Передусім: очі в комах скомпліковані. Вони складаються з багатьох тисяч (у бабки, наприклад, понад 20 тисяч) окремих елементів — омаїдів. Кожен із цих елементів — "очок" — бачить невеличку частину предмета, а всі разом — увесь предмет. Зображення складається з окремих шматочків — мов би мозаїчна картина.

Здавалося б, око, складне навіть із тисячі елементів, можна вважати за одне. Але це не зовсім так. Ми вже сказали, що око бабки має 20,000 деталей, які далеко не однакові. Ті, що розташовані у верхній частині ока, можуть сприймати лише сині й фіолетні промені, а ті, що внизу, сприймають усі кольори веселки.

Природа ощадлива. Бабки — хижак, який хапає свою здобич у політі, тому досконалий кольоровий зір їй ні до чого: з неї досить того, що на тлі синього неба вона бачить жертву у вигляді темного предмета. Інша справа — нижня половина ока, скерована на землю: тут треба вглядіти їстивну комаху або якусь іншу живність серед зелені трав і веселки кольорів. Для цього потрібно розрізняти барви.

Ще далі пішов поділ верхньої і нижньої половини ока в маленького водяного жучка-вертячки: верхня половина ока втулена в повітря, а нижня у воду. Будова омаїдів у верхній і нижній половинах ока у нього неоднакова. Тому кожне око розділене навпіл — на "повітряну" й "підводну" частини. Здається; начебто у вертячки не два, а чотири ока.

Крім того, деякі комахи мають додаткові прості очі, розміщені на голові, неподалік від складних "основих" очей. Багато ними не побачиш — та все ж вони, мабуть, потрібні. У личинок метеликів-гусениць складних очей зовсім немає. Їм вистачає кількох пар простих очей, розміщених поблизу рота. Тому гусениці короткозорі й можуть розгледіти тільки ті предмети, що лежать у них "під носом". Зате в дорослих метеликів зір просто чудовий: вони розрізняють забарвлення предметів не тільки вдень, а й уночі.

Нарешті, комахи вміють реагувати на світло всією поверхнею тіла. Щоправда, обрисів предметів при цьому вони не бачать, але відрізнити світло від темряви можуть.

Гуцульська логіка

Молодий гуцул з'являється на приходстві у старого священика і каже:

— Отче, мусите мене повінчати в суботу . . .

Священик відмовляється, адже ще не полагождені формальності і цього так нагло зробити не можна.

Гуцул вислухав спокійно аргументів, відійшов кілька кроків, а тоді повернувся і сказав:

— Як хочете, отче, але я в понеділок починаю . . .

Весілля на фермі в Саскачевані

(Правдива історія взята із життя поселенців в Канаді)

Подія відбулась в 1930 році. Це були часи безробіття в цілій Канаді. Таке безробіття переживали і мешканці Саскатуну.

В одній кімнаті жило разом трьох безробітних українців і так нудьгували з дня на день, що часами бралась їх дурійка та придумували різні видумки. Найбільш застановлялись над тим, якби то заробити трохи грошей, щоб купити собі деякі першої потреби річи на зиму.

Трьох приятелів злучила одна доля, один з них звався Іван, другий Яків а третій Томко. Іван і Яків шукали за роботою, а Томко був легкодух і все збував жартами. Часами й не було до сміху, коли в кишені в них була пуста, але веселий Томко розвеселяв своїх товаришів різними приповідками, що вони аж за животи брались.

Одного дня два його співжителі рішилися їхати до Альберти, чіпляючись СН поїзду. Томко вислухав їх ради і сказав:

— Я за роботою не шукаю, робота мене знайде.—

— Ви хлопці як хочете, я маю дістати роботу а може ще й ожениюся цього року.—

Розпращались товариші, а Томко надалі залишився в Саскатуні і збував час на безділлі. Позичав гроші де міг, аж дійшло до того, що вже не було в кого позичати. Знайшов Томко працю в ресторані в грека, мити горшки та баняки.

По трьох тижнях Томко вже знову прийшов до себе, відживився, прибрався і гарно виглядав. З вигляду був він вродливий, середнього росту, русьвий і синьо-окий, з вдачі рухливий, а в роботі скорий та пильний. Бувало, як пічне оповідати байки чи приповідки, то кругом нього назбиралось повно цікавих слухачів. Одним словом, був з нього добрий гуморист, що вмів розвеселяти людей.

Одного дня дістав від своїх товаришів листа, що вони знову шукають за роботою та очікують жнив. Томко тільки підсміхнувся, бо в нього вже були і

гроші та гарний одяг, тільки біда, що мусів працювати в неділі. Томко відписав своїм товаришам, що він вдоволений з роботи, але коли б трапилася краща то він залишив би грека та його ресторан з баняками.

Під кінець жнив застав Томко одного дня в ресторані двох фермерів при столі, які приїхали до міста, щоб знайти робітників до молочення збіжжя. Томко чемно з ними привітався та зараз нав'язав з ними розмову, розпитавши за чим вони приїхали. Один з фермерів, старший віком, на ім'я Король, розказав Томкові, що йому потрібно робітника до праці та платить по \$3.50 на день та добрий харч. Томко зразу згодився поїхати.

Зробили умову, забрав Томко свою валізу, деякі речі і над вечір вже були на місці, яке було положене 55 км. на північ від Саскатуну. Старий Король був добрим господарем, мав велику секцію доброї землі і вся його земля була зорана. В тому році урожай не був дуже багатий, сподівався коло 12 — 15 бушлів зерна.

Повечеряли, дещо поговорили й пішли всі спати, бо другого дня ранком мали стати до молочення. Пів до п'ятої вже всі були на нотах. Одні годували коней, другі приготувляли вози та всяке приладдя, що мали взяти зі собою на поле, приїхали сусіди, ті що мали помагати Королеві в молоченню. В шостій годині всі снідали та господар Король точно наказав, що хто має робити і як справуватися при машині. Всі розіхались на поле, ферма немов хто вимів мітлою, запанував спокій, тільки жінка Короля порались коло кухні, щоб на 10 год. рано вивести в поле перекуску.

На полі робота приємна, був чудовий ранок, робітники всі вдоволені. Томко взявся зі запалом до праці, сподобалась йому робота, а ще більше Королева дочка Ганька. Коли привезла вона підвечірок в поле, то Томко працював подвійно, щоб скорше піти їсти та хоч оком кинути на дівчину. Так молотили

всі робітники цілий тиждень. В суботу відпочивали. В суботу сказала Ганька мамі, що вона хоче їхати на танці, 8 км. від ферми. Мати не боронила, але що у всьому рішав тато, тож донька мусіла дістати дозвіл від батька. Коли вона сказала, що хоче їхати разом з Томком, тато нічого не сказав, тільки закликав Томка, дозволив взяти коня і віз, але наказав молодим бути перед 12 год. вдома.

Вернувшись зі забави, дочка розказала мамі, що з Томком було їй найкраще гуляти, а при тому вона почервоніла як розцвіла рожка. Призналась, що Томко розказав їй, що він задумує ще цього року вженитись і якщо б вона надумалась, то може і ще справляли б весілля. Також Томко признався, що він має аж три хати в Саскатуні, які міг би продати а купити ферму, бо любить працювати в полі.

Мати і тато радили дівці не сліпити з рішенням, якщо покінчиться робота в полі тоді вони задумали післати сина Стефана разом з Томком до Саскатуни та розвідатись про нього дещо більше та побачити його хати. Коли закінчились роботи в полі та молочення, зібрався Томко разом зі Стефаном та поїхали до Саскатуни.

В Саскатуні Томко взявся на штучки. Він не мав жодних домів, але щоб вийти якось з тої брехні, він під претекстом, що йде до знайомого купити горілки, пішов до своїх приятелів і попросив, щоб вони допомогли йому в тій брехні. Добре поінформував їх в чому річ і сказав, що прийде до них разом зі Стефаном, збираючи від них за рент. Залишив в трьох домах свої гроші, кожному по десять долярів. Застав тільки жінок, яких чоловіки пішли до праці, тож було легко з ними домовитись, бо виглядало це на веселу історію. Коли Томко з'явився зі Стефаном в помешканню (ніби своїх льокаторів), то в кожному з тих трьох домів відбувалась подібна розмова. Томко вимагав ренту, жінки виправдувались, що їхні чоловіки в роботі і в них немає всіх грошей. Кожна з них давала лише по 10 долярів на конто ренту. Всі три жінки відіграли дуже добре свої ролі, Стефан набрав переконання, що дійсно Томко є

власником тих домів і вся історія з домами закінчилась добре.

Вернувши на ферму Стефан розповів татові, що дійсно Томко є власником трьох домів, він сам бачив, як він збирав гроші за рент, як жінки виправдувались, що не могли заплатити всіх грошей. Томко вдавав дуже невдоволеного і засумованого, що не привіз сподіваної готівки, а йому треба нового вбрання на весілля та всяких інших грошей.

Старий Король запевнений, що його будучий зять Томко є власником трьох домів в Саскатуні, потішав його, що гроші на вбрання знайдуться, що він не потребує журитися, що все те він йому заплатить.

Родичі Ганьки почали приготуватись до весілля. Зарізали одного бичка, дві свині, а найголовніше, постарались, щоб було що випити. Була в них велика родина, хотіли поставитись перед сусідами, щоб про весілля пішов розголос по цілій околиці.

Томко з Ганькою поїхали до найближчого містечка, купили всі потрібні речі, тато платив за все гойно, бож багатий будучий зять може дещо зверне. Назначили день весілля.

Томко написав лист до свого приятеля Василя, повідомляючи його про день весілля, бо будучи ще в місті Саскатуні запросив його на дружбу. День перед весіллям з'явився Василь вечером на стації, розцілувавшись, приятелі сердечно умовились про всі подробиці весілля. Будучи ще в Саскатуні Томко просив Василя, коли він буде його головним дружбаю, то під час весілля щоб вияснив всю цю видуману історію про те, що Томко мав три власні дома. По дорозі поступили ще до музикантів, щоб упевнитися, що вони будуть на другий день раненько на шосту годину, перед їх виїздом до церкви на вінчання, бо це була далека дорога до церкви, а музики мали заграти їм весільний марш.

Другого дня рано-ранесенько випроводжають Томка й Ганьку зі всіма нашими традиціями, мати і батько благословляють молоду пару і всі їдуть до найближчої церкви, яка віддалена 30 миль від ферми. По дорозі питає Томко свого дружбу Василя, чи він має добре приготувану промову по весіллю? Василь потішив його — “Ти не журися, це

все на моїй голові, але Ти уважай, щоб тебе Твоя голова не боліла”

Весілля відбулось гучно. Було подостатком випити і закусити, добрі музики, гостей також не бракувало. Була численна родина, сусіди а також багато цікавих на зятя, що ж то за один хлопець той Томко, що відважився посягнути по Королеву Ганьку? Не один сусідський хлопець думав про Ганьку, але дівчина завжди їм відповідала: “шукай собі іншої, ти не для мене”.

Пізнім вечором гості почали збиратися додому, бо були деякі з них з далеких сторін. Тоді дружба Василь виступив посеред хати і попросив, щоб всі задержались, бо він має щось дуже цікаве розказати. Почав Василь повним голосом:

— Достойні гості! Я є фризієр, маю крісло, дві бритви, квачик і мило, гребінець і велике дзеркало. То все моє і тими приладами заробляю на життя. Нікому нічого не винен і мені ніхто. Це все, що я міг би сказати про себе. А тепер будьте ще трохи терпеливі, а я рокажу вам про Томка. Ми нині одружили Томка з Ганькою. Бажаю їм щастя та Божого благословення, щоб жили в любові і мали подостатком грошей і дітей додатком, щоб їм нічого в життю не бракувало, як на тому весіллі нікому нічого не бракувало. А про нашого молодого можу лише додати, що він не має жодного маєтку, лише те все, що на ньому і в ньому. Це все, що я мав вам сказати.”

Всі присутні немов громом поражені а найбільше Ганька та її родичі, що далися одурити таким способом. Ганька почала зривати зі себе весільне убрання та прикраси, голосно кричати та плакати, що Томко її обдурив і вона ніколи не буде його жінкою.

Батько Король приступив до Томка зі затисненими кулаками й погрозив йому, що вони його живим не випустять, прозиваючи його різними словами. На поміч покликав старий Король сина Стефана, сусіда Николу та інших, щоб дали йому такого прочуханця, щоб він пам'ятав, як чесних людей обманювати. Всі кинулись до Томка, як люті собаки, всі почали нараз кричати — “бий, бий, бий того обманника, щоб знав, що не можна дурити”.

Ліда Курилко — Визначна декляматорка та щира українка з Твин Сіті, Міннесота, ЗСА.

Бідний Томко став в куті біля дверей і думав боронитися, доки вистане сил.

Тим часом знайшлися люди, що стали по стороні Томка не допускаючи до бійки, бо знали, що як розпочнеться бійка, то попаде винним і невинним, бо були підхмелені горілкою.

З великого і гарного весілля постало велике замішання, крики та лайки.

Аж нараз встав старенький дідусь і попросив, щоб всі успокоїлись, бо він хоче щось сказати. Гості немов упам'ятались, вшанували сивий волос і замовкли. Дідусь почав:

— Що вам добрі люди сталось? Чого ви хочете від Томка? Він її силою не забрав, Ганька його полюбила, а він її, от і побралися, нехай здорові проживають. Те, що Томко вас обдурив, це

свята правда, але чому ви не переконались чи насправді це його хати, що вам показував? Чому ви не пішли до міського заряду і переконались, чи ті хати належать до нього? Я більше виную вас, як Томка. Я бачу, що Томко досить зарадний і працьовитий молодець, його дружина бідувати не буде. Бійкою нічого не вдієте, можете хіба зробити його калікою. Ви не думаете, що станеться з вашою дочкою. Вона зараз під вражінням, а опісля може жалувати і буде мати змарноване життя. Ви не дивіться, що Томко не має маєтку, але перед ним велика будучність, бо він любить працю, то ж доробиться як інші. Пригадайте собі, що ми всі мали, коли приїхали до Канади! Я мав жінку і трое дітей, а на собі не мав навіть добрих штанів. Нині я маю цілу секцію землі, 12 коней,

багато худоби, що можу двох таких, як Томко примістити. Якщо ви, пане Король, не маєте місця для молодят, то я заберу їх до себе. В мене зароблять собі, а пізніше куплять собі ферму й будуть господарити як і другі люди.”

Старий Король вислухав доброї ради дідуся, щось подумав та й промовив:

— Наші діти також мають місце коло мене, нехай доробляються біля нас, будемо жити як одна родина, а вам, сусідо Дмитре, дякую за добру пораду. Добра рада краща від золота.”

Щасливо закінчилось весілля Томка з Ганькою. Молодята жили в любові та згоді, часами згадували свої весільні пригоди.

ВАСИЛЬ ТРИЩУК
зі Саскатуну.

Дівочий Хор Спілки Української Молоді “Діброва” — Торонто, Канада.

Танцювальна Група СУМ “Верховинці” — Торонто, Канада.

Людина на Місяці

Сон здійснився через . . . 4.000 років.

Жива людина з Землі вже побувала на Місяці! Та це ж, просто, не до уяви! Найдавніші, відомі нам астрологи Сходу, древньої Греції та Єгипту, Птоломей, Копернік, Галілей—тільки снили, тільки мріяли про те, якби дістатися до "вічного" природного супутника нашої планети, що колись, за існуючими припущеннями, відірвався від Землі, знайшов собі постійне місце в сонячній системі, створивши довкола себе відмінну атмосферу.

Та хіба тільки самі вчені цікавилися Місяцем? А народи, звичайні люди? Скільки різних повір'їв, скільки пісень, скільки легенд та різних звичаїв і переказів пов'язано з Місяцем в усіх чисто країнах! Можна сміливо сказати, що не було і нема жодної людини в світі, яка б чимось не "спілкувала" з цим нічним світилом. Та навіть далеко ходити, візьміть, для прикладу, самого себе, Дорогий Читачу. Невже Ви ніколи не помічали "серпа" на небі, або повновиде, наявне, аж червоняве коло? Невже Вам це не прислуговувало, як зручніше поночі знайти дорогу, що й коли краще сіяти, докладніше розібратися в місцевості і т. ін.?

Особливе місце Місяць займає в житті українського народу.

Ось молода дівчина, перед тим як зайти до хати, співає вслід своєму коханому:

Ой, не світи Місяченьку,
Не світи нікому,
Тільки світи миленькому,
Як іде додому . . .

А коли буде буря, коли вітер, коли гарна погода — все повідомляє той-же Місяць. Або, ось щойно вплив на обрії "Молодик". Візьміть негайно трохи грошей у руку й тричі поплюньте на них, тоді цілий місяць матимете щастя на гроші . . .

Хоч багато, дуже багато різних тіл "у небі сяють", але найбільшу увагу до

себе завжди притягав Місяць. Про це ми знаємо ще з перед 4.000 років.

I ось тепер

У середу, 16-го липня 1969-го року, з американської міжпростірної бази Кейп Кеннеді вилетіли на космічному знарядді "Аполо II" три космонавти: Нейл Армстронг, Едвін Алдрін і Мішел Колінс. А вже в неділю 20-го липня 1969 року два з них — Нейл Армстронг і Едвін Алдрін о 23-ій годині, 56 хвилин і 31-на секунда — висіли в спеціальному приладі на поверхню Місяця. М. Колінс залишився в головному апараті, пильнуючи безпеки двох своїх товаришів та уможливаючи їм повернення з Місяця.

Армстронг надзвичайно обережно вибирається з допоміжного приладу й ступає безпосередньо на ґрунт природного сателіта Землі. Перші кроки він робить довкола приладу, міцно тримаючись за його щоглу. Пізніше до нього приєднується Едвін Алдрін. Астронавти вже сміливо крокують Місяцем, уважно приглядаються всьому, що під ними, над ними та довкола них. Діє весь час телекомунікація, яка передає зображення на Землю і при допомозі якої астронавти підтримують зв'язок з Кейп Кеннеді та відбувають особисту розмову з президентом ЗСА Ричардом Ніксоном. Ось їх перші враження:

В місцевості, де вони опинилися — самий пісок — дуже дрібний і білий. Скидається вона на річку, що давно висохла. Ноги входять доволі глибоко в ґрунт, але слідів не залишається ніяких, поверхня ніби гума, відразу вирівнюється. Ще цікаве явище: значно тяжче йти вперед, ніж сунутися назад. Чому це так — залишається до з'ясування. Не відчувається найменшого вітру.

Вони набирають до спеціальних знарядь зразки ґрунту, щоб їх потім докладно вивчили на Землі. З Кейп Кенне-

ді питають, чи є каміння. Так, воно є між піском. Закладають до знарядь окремі камінці. Здалеку видно скелі, астронати хочуть підійти до них, але їм з Землі суворо це забороняють, вимагають точно додержуватись раніше накресленого пляну. Вони встановлюють на Місяці американський прапор та три важливі апарати, що діятимуть весь час. Перебули вони там понад 21-ну годину і не хотіли відпочивати, бо все для них було дуже цікавим. Але й щодо відпочинку вони теж дістали відповідний наказ з Кейп Кеннеді.

Так само, як щасливо залетіли на Місяць — і відістаються з нього. Спочатку сідають у допоміжні прилади, а потім переходять у головний, де їх з розпростертими обіймами приймає Мішел Колінс.

Головний апарат з усіма трьома астронавтами виходить з місячної орбіти, занурюється в орбіту земську, щоб у четвер, 24-го липня 1969 року, о годині Зеро 57 хвилин спуститися на води Тихого океану — в точно визначеному місці.

Поразка Советів

Боротьба за місяць, за те, хто першим ступить на нього, триває вже кілька років. Відбувається вона між ЗСА та ССРСР.

Як відомо, першим космонавтом був уже покійний советський офіцер Юрій Гагарін. Тоді з відносного приводу Микита Хрущов проголосив, що наука за комунізму йде попереду науки капіталістичної. Недавно, майже таку саму думку повторив і Леонід Брежнев. Та конкретні факти показали противне.

Однак Совети не здавались до самого кінця. Разом з американцями, вони в глибокій таємниці випустили своє міжпростірне знаряддя без людини, яке теж пішло до Місяця. В широкому світі захвилювались — що буде? "Луна - 15" спочатку летіла майже одним напрямом з американським "Аполо-11", але потім дещо змінила курс. Почали кружляти чутки, що советська "Луна-15" — має також осісти на Місяці зфотографувати його, набрати різних зразків і повернутися на Землю. Все це, повторюємо, мало відбутися автоматично, без участі людини. Однак, останні вістки, пере-

дані обсерваторією з Лондону, не втішні. "Луна-15" злітала на місяць зі швидкістю 500 кілометрів на годину. Задуже швидко і навряд, чи з неї щось залишилося.

Комуністична царівна

Можна сказати в останніх хвиликах, не захотів "пасти задніх" і червоний Китай. Його преса й радіо рознесли "вістку", що американець Нейл Армстронг, не є першою людиною, яка побуває на Місяці.

Ще 4,000 років тому, пишуть червоні китайці, надзвичайно гарна жінка, імператорша Шеунг Нгор, дружина імператора Гоу Вее, втекла від свого чоловіка, бо він був неймовірним тираном. Втекла вона на . . . Місяць, звідки чоловік дістати її ніяк не міг. Шеунг Нгор прожила на Місяці багато років, завжди зберігаючи свою неймовірну красу.

Добре каже відоме українське прислів'я: "Куди кінь з копитом туди й рак з клешнею".

В обличчі майбутнього

В листопаді 1969 р. випустили на Місяць "Аполо 12".

Вчені різних країн передбачають поступову колонізацію Місяця людьми. Інші з них тієї думки, що Місяць — тільки початок — далі підуть Марс, Венера, Нептун і взагалі все теперішнє міжпростір'я . . .

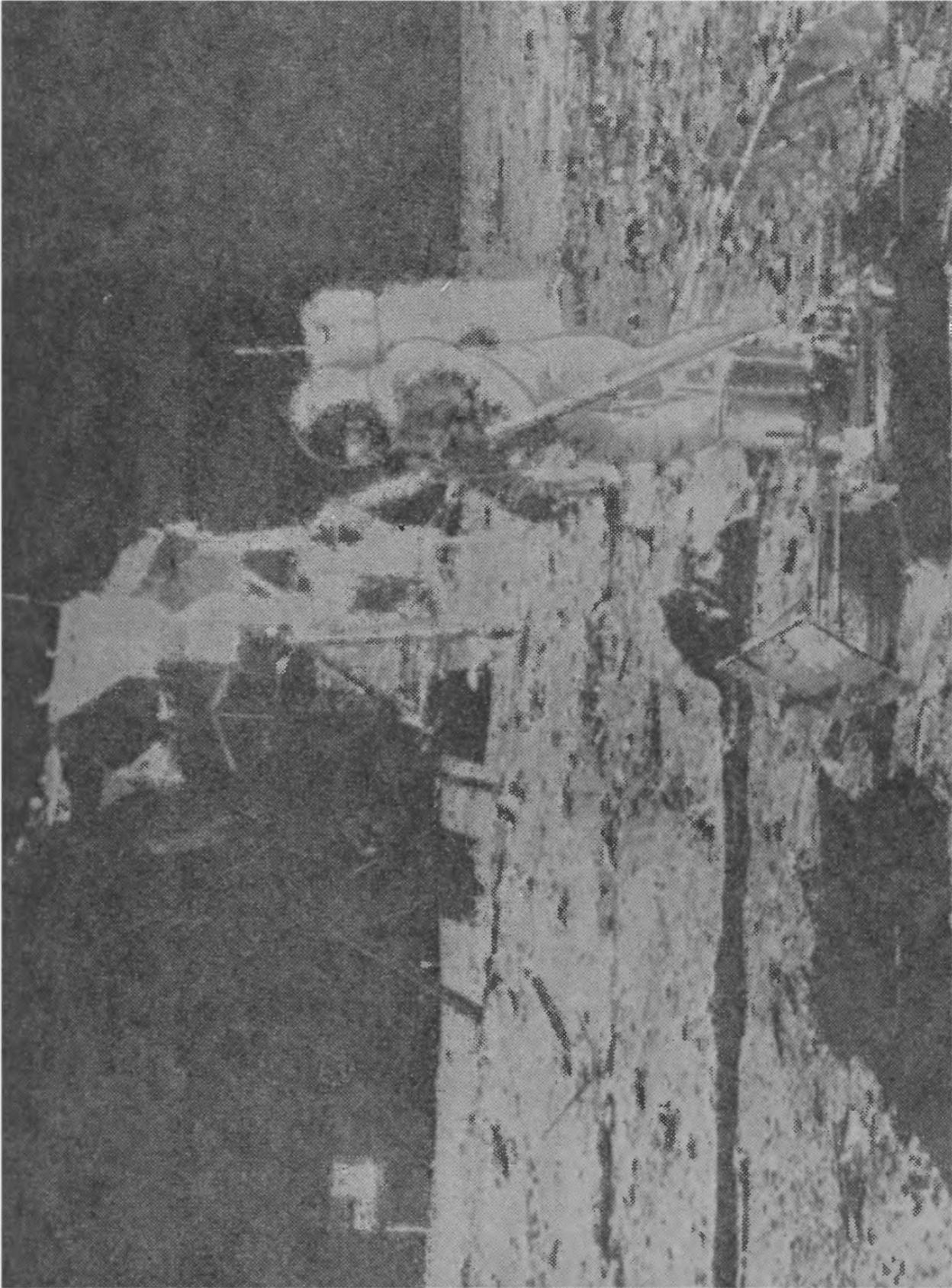
День 20-го липня 1969 р. вже ввійшов у світову історію разом з трьома американськими астронавтами.

НЕ ЧИТАЮТЬ

Зі Львова до Москви приїхала делегація кількох священників пожалілись Брежневу, що місцеве НКВД унеможливило їм виконання священничих обов'язків.

— Товаришу Брежнев — кажуть. Ми спочатку всі були католики і не мали під советською властю жадних прав, а тепер ми всі вже православні, а прав і далі не маємо! . . .

— Бо не читаєте конституцію! — грюкнув твердо Брежнев. — В ній забезпечені за вами всі права . . .

Історична Оддісея на Місяць — 20-го липня 1969 р. американські астронавти Ніл Армстронг, Едвін Алдрін і Майкл Коліне відбули першу в історії Оддісею людини на планету Місяць. Майкл Коліне орбітував в матірньому судні "Коламбія", Місяць, а Ніл Армстронг і Едвін Алдрін причаляли на Місяць меншим човном "Орел", ступивши людською ногою на Місяць, поставивши там американський прапор та поробивши ряд наукових дослідів.

ПИЛИП ГРІН

Назва Україна в світлі історичної дійсності

Часто в московській монархістичній пресі можна читати статті про те, що Україну нам вигадали німці, і то в час визвольних змагань 1917-1921 р. Такі твердження безперечно є нічим не обгрутовані та не відповідають дійсному розвиткові історії нашого народу. Назва "Україна" вже була відомою на початку українського феодалізму (XI, а може XII віку).

На початку XVI ст. створюються Черкаське і Канівське староства, а цей простір вже називається Україна. Згодом ця назва поширюється аж до Дністра, а пізніше на всі землі Київської Держави і на Лівобережжя.

За війни України з Польщею назва "Україна" вже виступає, не як географічне окреслення якоїсь території, а як національно - політична одиниця цілої країни, що боронила не тільки свої релігійні, але й національні інтереси. Коли польські комісари приїхали на побачення з Богданом Хмельницьким, то зібраний там народ виніс таку резолюцію: "Владійте собі своєю Польщею, а Україна пускай нам, козакам, остається".

В іншому місці в своєму універсалі (1648) Богдан Хмельницький титулує себе: "... гетьманом славного війська Запорозького і всеї по обоим сторонам сущей України . . ." А в 1665 році гетьман Іван Брюховецький звертається до мешканців Задніпров'я, де в своєму універсалі говорить про віддання себе Московії: "От того часа по сие время кров християнская обильными источниками проливается в Украины не перестает".

Гетьман Іван Самойлович (1676) з приводу об'єднання всієї України, в листі до полковника Новицького пише: "... поневаж отчизну нашу, розсторженною Україну, привел под единого монарха и регимент в соединение".

Також в різних московських актах та реєстрах бояр (1659) згадується, що: "В Украины, Войске Запорозьком, по

всех городах так на сем, як и на том боку Днепра".

Що Україна розглядалася Москвою національно і політично, як окрема країна, а не "окраїна" Московщини, доказує грамота царя Олексія Михайловича, де він пише Слободським полкам, що залишилися йому вірними не дивлячись на заклик Івана Брюхонецького: "и присягли в том что жителей Украинских мужеска полу и женска и малых детей вигубить, а Украину на дикое поле обрратить".

Пізніше, в акті про обрання Ів. Мазепи на гетьмана (1687, ст. 22) говориться: "так-же и русских людей, которые на Украину зашли давно, из Украины не вывозить".

Француз де Боплан (1662) в своїх записках про подорож по Україні, описує нашу країну та називає її "Україною".

В Історичному шкільному атласі Ф. В. Пулгера видання 1890 р. вже в 1559 р. позначається Україна по обох боках Дніпра, а нижче до Чорного моря по Дніпру позначено: „Dniepr Kosaken”.

Після смерті князя Володимира Глібовича (1187) вже згадувано: "Украина много гостона". В тому ж часі вже існувала назва: "Украина Галичская". В інших місцях літопису згадується, що: "еха с братом и прия Берести и Огровск, и Беришин, и Столпье, Комов и всю Украину".

В народніх піснях і думках про історичні події XVI - XVII ст. назва "Україна" вживається як окреслена національна одиниця. В думі про повстання проти поляків (1651), говориться:

Ой чи добре пан Хмельницький почав,
Як з берестецького року,
Всіх панів-ляхів на Україну
На чотири місяці вислав.

Тут мова йде про Білоцерківський мир (1651 р.), укладений Хмельницьким а Польщею після бою під Берестечком,

число реєстрових козаків було обмежено до 20.000.

В драмі “Милость Божія” (1738) в багатьох місцях згадується Україна, а саме:

“Видите, як нам за сія платили и платят услуги; коль тяжко угнетили Бедную Україну тими очкопими”
або:

“Ведаем, яко всем нам Украина мати; Кто ж не похощет руку помощи подати . . . ”

а також:

Не плач, о Украину, перестани тужити,
Печаль твою на радость время положить.

В іншому місці тієї драми говориться:

Украина.
Прилежно внимаю,
Слово твое радостне в себе розсуждаю.

Про Україну, як окрему країну говорить також російський поет А. С. Пушкін в поемі: “Полтава” (1828):

Зато завидных женихов
Ей шлет Украина и Россия.

а в іншому місці тієї ж поеми, поет говорить:

Но независимой державой
Украине быть уже пора:
И знамя вольности кровавой
Я подымаю на Петра.

В цій поемі, в різних місцях назва “Україна” вжита поетом біля десяти раз.

В пізніших творах інших письменників і поетів про нашу Батьківщину, тільки вживається термін “Україна”, а давня назва Київської Держави “Русь” стала для нашого народу анахронізмом і вживається лише в наукових цілях. Те, що Московщина сьогодні є Россия, немає жодної підстави твердити, а навіть припускати, що Україна і Росія (Московщина), одно й те саме в історичному минулому. Безперечно москалям це дуже вигідно, а тому, відходячи від історичної дійсності вони створюють свою

власну історію, як “арма про патріа”, присвоюючи культуру і історію всіх поневолених Москвою народів.

Подруге, коли б ми дивилися на історичні події інших народів з точки зору московських імперіялістів, то треба було б заперечити існування Польщі — поляки колись називалися ляхи; Італія також би не мала права на її теперішню назву, бо в час Римської імперії, Італія була тільки маленькою провінцією на самім носку італійського чоботоподібного континенту. Німці також не повинні називати себе “Німеччиною”, бо в той час, коли в Україні процвітала висока державна організація (Володимир Великий), Німеччина була поділена на герцогства, не об'єднані жодною державною машиною.

Не повинні також називати Грецією, бо її первинна назва була пелазги і епліни (назва країни: “Геллада”). А тим наче теперішня Росія повинна б називатися “Московщиною”, бо поява Московського Государства на історичну арену дуже пізня.

Ці коротенькі дані про Україну в світлі історичної дійсності цілковито заперечують нісенітницю москалів про походження назви “Україна”, або що колись Україна була “окраиною” Московського Государства.

Коли Україна була відомою державою в усіх кінцях Європи, на Кавказі, і навіть в Індії, Москва була маленьким невідомим хутірком.

В ШКОЛІ

- Як називаєшся?
- Івась!
- А як називається твій батько?
- Тато!
- Це тільки ти так його кличеш. А як його кличе твоя мама?
- Ти старий пияку!
- А як його кличуть сусіди?
- Шахрай!

ПРАВДА

Моріс Шевальс спитав одного разу фільмову зірку, чому гарні жінки є переважно дурні.

— Ми мусимо бути гарні, — сказала зірка, — щоб нас любили чоловіки, а дурні, щоб ми їх любили.

Свято Матері

В місяці травні, коли природа святкує свій розцвіт і онову після довгого зимового сну, у цивілізованих народів прийнято вшановувати Свято Матері.

Це Свято припадає на одну з перших неділь у місяці травні.

Гарна традиція святкування Дня Матері є порівняно молодою, бо офіційно була прийнята лише після 1-ої світової війни. Але символ цього Свята є глибоко зв'язаний з давніми часами виникнення людства, бо являється воно основою всього живучого на землі.

Слово Мати лучить так багато змісту для нас. "Мамо" — є перше слово на устах немовлят-дитини. "Мамо" — є останнє слово на устах умираючого вояка.

В найтяжчі хвилини життя звертаємось ми до матері, як до безпечного пристановища, де довірливо можна скласти всі свої болі й турботи, і отримати розраду — ті нові проміння світла й тепла, що падають у нашу душу, оновлюючи її новими цілющими силами.

В троїстому єднанні живе у душі українського народу любов до Матері. До Матері Божої — Найсвятішої Богородиці, до Матері-України, нашої любові Батьківщини. І до Матері Рідної, якій завдячуємо своє життя.

Тяжку Голгофу переживає наша Мати-Україна і українська Мати-Страданниця гірко тужить у її підніжжя, повна болю, розпуки і страждань.

В молитві припадають Українські Матері до Пречистої Матері-Богородиці, благаючи про милосердя і ласку Святу Богоматір, яка найкраще розуміє материнське горе й нужду. Це на рідній Землі.

А тут, на чужині, українська Мати приречена на тяжкі ненормальні умовини життя, в яких доводиться їй боротися не лише за фізичне, але й за духове збереження своїх дітей, захищаючи їх від асиміляції в чужинецькому світі.

Все це високо підносить постать Матері-Українки і осяює її ореолом слави й пошани серед українського народу.

Вшановуючи день Української Мате-

рі, віддаймо їй повну честь і пошану. Хай в малят та шана виразиться в квітах та дарунках для своїх матерів. А ми, з вдячністю припавши духом до цілющого джерела материнської любови, запалимо в наших серцях найкращі почуття, що в силі оновити дух наш і привести на кращі шляхи. З того ми сплетемо вінок нашої щирої любови, шани і вдячності до наших матерів, які тут чи десь далеко всміхнуться щасливо в цей день і тим скрасять тернистий шлях і освітять серце надією на скоре воскресіння кращої долі у світі й для нас.

Проте Свято Матері — не тільки "славослов'я", в якому ми повинні показати любов і вдячність до матерів. Це також день, в який кожна мати повинна застановитися, чи вона задовільно сповнила свій тяжкий обов'язок матері.

Бо обов'язок матері — це безперечно найтяжчий обов'язок. Дати тільки життя дитині, нагодувати її та одягти, — це ще найважливіша повинність матері. Найбільш поважне завдання матері — це виховання дитини!

Виховання дитини в засадах правди любови, добра, пошани, справедливості, відваги та всіх інших чеснот людського життя.

Українська ж мати, крім всіх тих вичислених чеснот, мусить ще вщепити в душу дитини виїмкову любов до своєї поневоленої Батьківщини.

І ту любов, ту душу українську, мусить українська мати вложити своїй дитині вже в перших початках свідомості дитини, щоб вона виховувалась на людину свідому і здатну до життя і боротьби за все те, чим український нарід дорожить і до чого прагне.

Початкове виховання дитини лежить цілковито в руках матері. Бо мати одинокато тоді піклується дитиною, слідує за її фізичним і умовив розвитком і може дати дитині душу українську і запалити в ній живу іскру любови і відданости до свого рідного.

Ранні літа є найважливіші, бо тоді ум бистрий і враження лишаються основою на все життя. Тому ці ранні літа в

дитини особливо потребують розумної, характерної і національно свідомої матері.

Колись Наполеон сказав, що Франція нічого так не потребує, як добрих матерів. Бо в їхніх руках спочиває виховання тих робітників, які муруватимуть тривкі підвалини і споюватимуть в'язання будови.

Цей гідний, але важкий обов'язок лежить на наших українських матерях!

І тому українська мати є в першу чергу відповідальна, коли її дочка чи син не вміє рідної мови. Мати є відповідальна, коли дитина не вміє молитися та не шанує старших, — бо коли мати не вщепить тих добрих прикмет своїй ди-

тині ще змалечку, то опісля не допоможуть ні строгість батька, ні школа.

Обов'язок матері є дбати про те, щоб у хаті між родиною була рідна мова, рідна віра, звичаї та традиції. Не сміють наші матері забувати наших звичаїв, які були з давніх часів вогнищем родинного життя, як також тих традиційних звичаїв, яких дотримувались наші батьки з нагоди родинних чи релігійних свят.

Всі ці наші прикмети, тобто рідна мова, рідна віра, рідна пісня, рідні звичаї є відзнаками нашої національності.

Всі культурні народи стараються їх зберігати і ми мусимо їх плекати, бо інакше перестаємо існувати, як українці.

Та чи кожна українська мати прямує до того, щоб її дитина росла в любові і пошані до своєї Батьківщини?

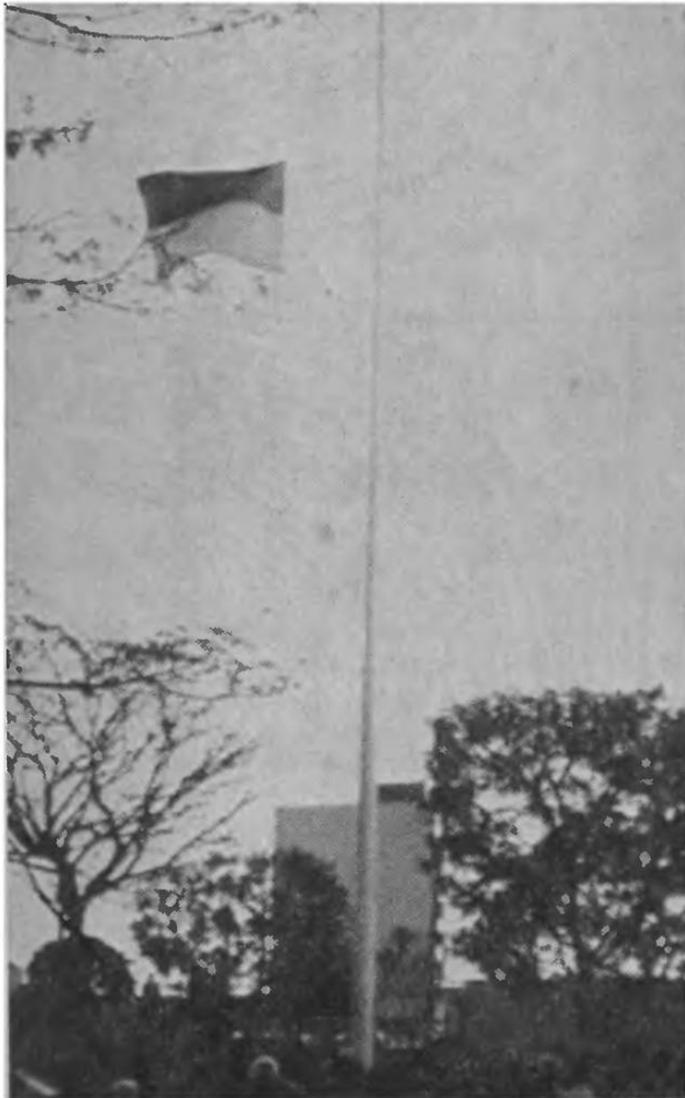
Чи мало є таких випадків, що мати сама не знаючи англійської мови, старається говорити нею до дитини. Нічого дивного, що така дитина буде цуратися своєї мови, а вслід за тим і своєї національності. Така дитина буде соромитись того, що вона є українцем, а це в свою чергу приведе її до того, що така дитина буде соромитись і своїх батьків.

Саме українське походження не вистачає, бо пустивши дитину в світ без української душі, без розуміння завдань і обов'язків українця, можна з такої дитини зробити ворога свого народу.

Не та мати заслуговує на пошану і пізнання, яка дала життя дитині, пустила її в світ тільки фізично здоровою, але та, що дала їй душу, повну любови і пошани до свого народу і рідного свого краю.

Та українська мати заслуговує собі на пошану, яка сама зберегла в собі чисту душу і любов до рідного краю, щоб передати ці скарби незаплямленим своїм дітям.

Тому обов'язком кожної української матері нашого українського народу є — перетворити свою родину на острів чистої української духовости, де панують рідна мова, рідна віра, рідна пісня, рідні українські звичаї і традиції. Бо все це своїм змістом сягає глибоко в давнину і лучить минуле з сучасним, творячи тим невмирущий міт багатства нашої духовости, що охороняє дитину перед

Український прапор в Лос Анджелес — В часі відзначувань історичних українських річниць, як також в часі Тижня Поневолених Націй, повіває на щоглі, перед ратушкою міста Лос Анджелесу, український блакитно-жовтий прапор.

захопленням чужинецьким світом і привабливо малює в її уяві національні цінності свого народу.

Разом з тим, українська Мати не сміє замикатися в крузі своїх власних родинних інтересів. Бо ніхто, як вона, мусять бути активним членом свого суспільства, щоб збагнувши всі його труднощі, дати свою відповідь і свій творчий вклад в душу своїх дітей, які мають бути свідомі всіх наших вад, але разом з тим мусять воліти знайти на них не одне пусте розчарування, а свою відповідь. Щоб принести в розвиток майбутніх шляхів українського народу своє доповнення, свій новий творчий вклад.

Таку велику відповідальність несе українська мати за оформлення духового "Я" своєї дитини.

Відповідальність української матері є складна, але тим більше важлива. Серед щоденної роботи вимагає ця відповідальність від української матері багато такту і вміння, багато відданої і тяжкої праці, якій треба присвятити багато часу, самовиховання і сил.

Проте ця робота оплачується сто-

кратно, коли серце матері втішається, бачучи свою дитину сповнену духових і фізичних сил, вірною всім святим ідеалам свого народу, готовою стати в охорону й будівництво омріяної нею і улюбленої її Батьківщини.

Тоді така українська мати є запорукою майбутнього українського народу, коли здійсниться наша давня мрія і всміхнеться наша Мати-Україна вільною Українською Державою під Покровом Пресвятої Богоматері!

В день Свята Матері — Українська Мати — почесні завдання твої підносять тебе не лише до пошани і чести, а дають запоруку українському народові в його вірі в своє майбутнє!

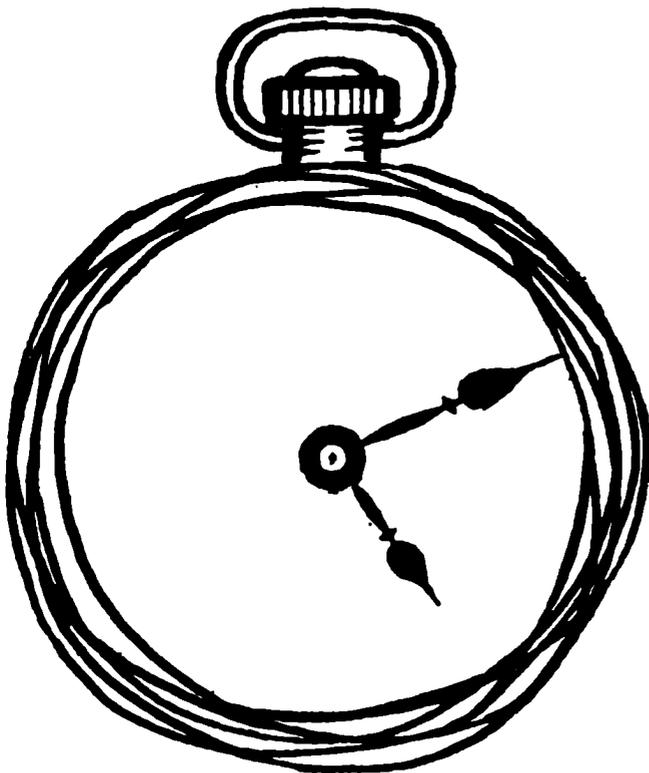
В. С.

В НАЙДЕМОКРАТИЧНІШІЙ

Американський журналіст, перебуваючи серед советських робітників запитав одного з них:

— Чи ви чуєте "Голос Америки?"

— Та де там! . . . Ми навіть голосу свого сусіди не чуємо! . . . — відповів робітник.

Тепер час на зміну електричних проводів — змінійте вчасно!

Пощо ждати? Чому толерувати згорювання запобіжників (фіузів)? Бракує електричних контактів? Повільно діють електричні прилади? Слабе освітлення? Змініть це все — дайте нові проводи тепер і платіть пізніше. Користайте з нашого догідного пляну фінансування зміни проводів. Не треба платити завдатку. Можна сплачувати до 3-ох років, низькі відсотки. Звертайтеся до свого електричного контрактора або по ближчі інформації телефонуйте до:

WINNIPEG HYDRO

5-й поверх міського уряду.

ТЕЛЕФОН 946-0235

Вінніпег

Велитенський плян осушити Середземне море

ЗА 250 ЛІТ МАТИМЕМО ШОСТУ ЧАСТИНУ СВІТА

Здавна вже вчені конопадились над плянами, якби то висушити й замкнути Середземне Море й дати людству нову землю. Усеж пляни були такі фантастичні та, здавалось, неможливі до здійснення, що кожний, навіть найсміливіший, кидав про те думати. Один німецький інженер, Герман Зергель, випрацював плян куди ближчий до переведення. Він то поставив тезу створити шосту частину світа, яку й прозвав "Атлантропою". Можна б це осягнути осушуючи Середземне Море при допомозі випарування води. Це море, положене нижче від інших збірників води, з яких вода переливається крізь Гібральтальський пролив у скількості 88.000 м. на секунду, а з Чорного Моря крізь Босфор приходить вже у скількості 4,200 м. на секунду. Скорість, з якою вода пливе, обчислюють п'ять кілометрів на одну секунду.

При теперішньому стані техніки — переконує Герман Зергель — можливе побудувати такі тами на Босфорі й Гібральтарі, що могли б здержати напір водних мас, то окремими руслами можна б пропускати кораблі з Європи до Індій і навпаки. При зачинених тамах вода почала б скоро парувати, обнижуючись до 200 метрів. Так відводнена земля, засіяна збіжжям принесла б річно кілька мільярдів доларів доходу.

Використати Сагару!

Однак на Середземному Морі плян інж. Зергля не кінчиться. Своєю творчою думкою сягнув він по Сагару, яка була колись урожайною країною. Німецький учений радить наводнити Сагару, черпаючи воду із озера Чад, положеного в серці Африки та з велитенських рік, що плывуть Бельгійським Конгом. Кожного року вода цих рік виступає з берегів на великому просторі і заливає довколишні терени.

Слід — каже Зергелів плян — спрямувати ці води на Сагару. Потрібну до цього силу постачали б велитенські турбіни,

побудовані в Гібральтарському проливі. Води, які падуть із Атлантійського Океану до Середземного моря, порушували б великі динамомашини, які з черги витворювали б електричну енергію. Велика кількість електричного струму урухомила б помпи, що спрямували б води рік Конго та озера Чад на Сагару. Так отже наводнена Сагара й висушене дно Середземного моря — повстала б нова частина світа, яку Зергель називає "Атлантропою", яка була би така врожайна, що стала б шпихліром для всіх інших частин світа.

Цей велитенський плян випрацював німецький учений до подробиць. Однак ми, мабуть, не будемо свідками його реалізації. Коли б так тепер узятися за це діло, нова частина світа була б готова за 250 літ.

Можна надіятися, що подібно як інші несамовиті твори людського ума діждались виконання, так теж і Зергелів плян колись здійсниться.

Покищо можна собі швендатися кораблем по Середземному Морі, доскоchu, а на Сагарі далі будуть гинути кавани зі спраги й виснаження . . .

Капітал віку

Річ діється в Сідней. За правдивість її ручаюсь чужою головою.

Одна колись багата дама з аристократичними манерами захотіла конче одружити свого сина з панною, батьки якої мали цю хибу, що мали досить грошей. Панна молода мала значе "віно" і в нього входив також її вік. Син ніяк не хотів піддатися вмовлюванням мами.

— Скажи мені, — питала вона сина, — що можеш їй закинути? Через що не хочеш з нею вінчатися?

— Її минуле! — відрубав син.

— Як, яке минуле? Воно чейже є несплямлене . . .

— Так, сплямлене воно не є, але чи не є воно трошки задовге? . . .

Українські літописи княжих часів

Що таке літописи? Найпростіша відповідь на це буде ось яка: літописи — це історичні праці з княжих часів, чи й пізніших часів, що описують минуле рідного краю в цілості, або окремих його частин, чи й окремих міст, монастирів і т. д. Отже літописи — це такі “підручники історії України”, чи її частини, написані в давні часи — не пізніше XVIII століття, коли вже починала творитися новочасна історична наука, що стала предметом праць спеціалістів, опрацьовано її в Академіях Наук, спеціальних історичних товариствах, викладали її в університетах. Зі словом “Історія України”, чи Польщі, Москви, Німеччини й т. д., в’яжеться в нас уявлення про книгу, що її написав фахівець, отже якийсь професор університету, чи загалом учений, як він там офіційно й не називався б. Але таке уявлення правильне лише в відношенні до творів XIX-XX століть, рідше вже XVIII-го, — а майже не можна його прикласти до “історій” давніших століть, себто до — літописів. Тому й не можна обмежитися до цього найпростішого пояснення літописів, яке подано вище.

З нинішніми підручниками історії в’яже старі літописи основна ціль. Так як сьогодні історики, так і колишні літописці мали на меті вияснити постання й розвій якоїсь держави, чи діяльність таких чи інших визначніших осіб; далі постання й розвій міст, інституцій, історію війн і т. д. Отже щодо цілі й предмету так старі літописи, як і нинішні історичні твори змагають до відкриття правди про минуле людини в суспільності, отже тим самим належать до науки, а саме до історичної науки, до історіографії.

Та крім цієї загальної подібності літописи виявляють величезні різниці в порівнянні з теперішніми історичними працями. Основна різниця полягає у способі, в який тодішні історики-літописці пізнавали минуле, а як пізнають нині, себто — в різниці методи історичного дослідження. Нинішні історики мають вже дуже багато способів, щоб відрізнити правду від неправди, дійсність від вигадки; та давні літописці тих способів не знали й дуже часто приймали за правду різні вигадки. Це було наслідком того, що тодішні історики-літописці не були фахівцями, лише бралися до писання історії на чийсь приказ (напр., князя), чи з власної цікавості, чи доброї волі — але крім тієї цікавості й доброї волі інших даних на істориків не мали... Отже аматорство, нефаховість літописців давали та-

Тріо Кубанських Козаків, прославлених на цілий світ.

кі наслідки, що вони некритично відносилися до своїх джерел.

Джерела річ незвичайно важна, конечно до пізнання минулого; це, власне, ті місця, в яких находимо відомости — як у земних джерелах воду. Джерелом для історика є сліди діяльності людини на землі. Можуть це бути або матеріальні останки (як от будівлі, вали, знаряддя, гроші, гроби, твори штук плястичних і т. д.), передання (традиція) — усна (пісні про історичні особи, місця або події, сама мова), або й писана (книжки й усякі записи — на нагробниках, монетах, печатках і т. д., документи). Старі літописці майже не звертали уваги на матеріальні останки як історичне джерело і згадували про них хіба як про свідків старих часів, а традиції цілком довіряли: для літописця, напр., так само фактом історичним числилося казкове оповідання про заснування Переяслава, як і документ про умову кн. Ігоря з греками. Тому про давні часи такий літописець подавав звичайно існуючі усні перекази, довіряючи їм цілком.

Правда, бували в тому напрямі й винятки. Сьогодні критичне відношення до джерела, себто провірка, чи воно гідне довіря, чи ні, — це перше завдання історика. Бо історик мусить писати лише правду, відбудовувати події, так як вони відбулися насправду. Не завжди так поступав історик минулого — літописець. Історія, як наука, як це вже зазначено вище, не існувала тоді; не було кому стояти на сторожі людського значення, не було кому зараз таки довести, що тут чи там такий-ось літописець написав неправду. Історія була приватною, а не публічною справою; критичне відношення до джерела було так само приватною справою літописця й залежало від його знання бистроти й т. д.

Звідси витворилися різні погляди на завдання літописця. Коли для одних це

була виключно охота пізнати і змалювати минуле, то для других літописання мало інші, практичні цілі: навчити когось, як треба поступати, кого наслідувати, ким хвалитися і т. д.; та була ще й інша ціль: звеличати або споганити якусь особу в минулому, чи й сучасному (бо літописи записували й сучасні події — як нинішні журнали, чи місцеві літописи). Отсе намагання (тенденція) виказати щось згідно зі своїм бажанням або вимогами сучасного моменту виступало особливо часто в тодішньому літописанню. Ось, напр., було кілька оповідань про Кия — основника Києва, але літописець приймає за правдиве лише те, що говорило про Кия як князя, бо це відповідало його амбіції. Або знову було кілька оповідань про охрищення Володимира Великого, а літописець знову приймає лише те, що відповідало сучасним потребам. Отся тенденційність, нерозуміння того, що історія повинна писати саму чисту правду, — це найосновніша різниця між літописною історіографією, а сьогочасною наукою.

В цей спосіб ми схопили б різницю між старою історіографією, а новою, щодо самої основи. А тепер ще декілька слів про зовнішню форму літописів, про спосіб змальовування минулого в літописах і про їх предмет.

Стисле, дослівне розуміння літопису таке, що це є збірка записок, які ведеться рік за роком, подаючи при кожній події означення року — дату. Ось зразок літопису в такому первісному, стислому значенні.

В році 6546. Ярослав ходив на ятвягів.

В році 6549. Ярослав ходив на мазовчан човнами.

В році 6563. Прийшов Із'яслав і сів у Києві...

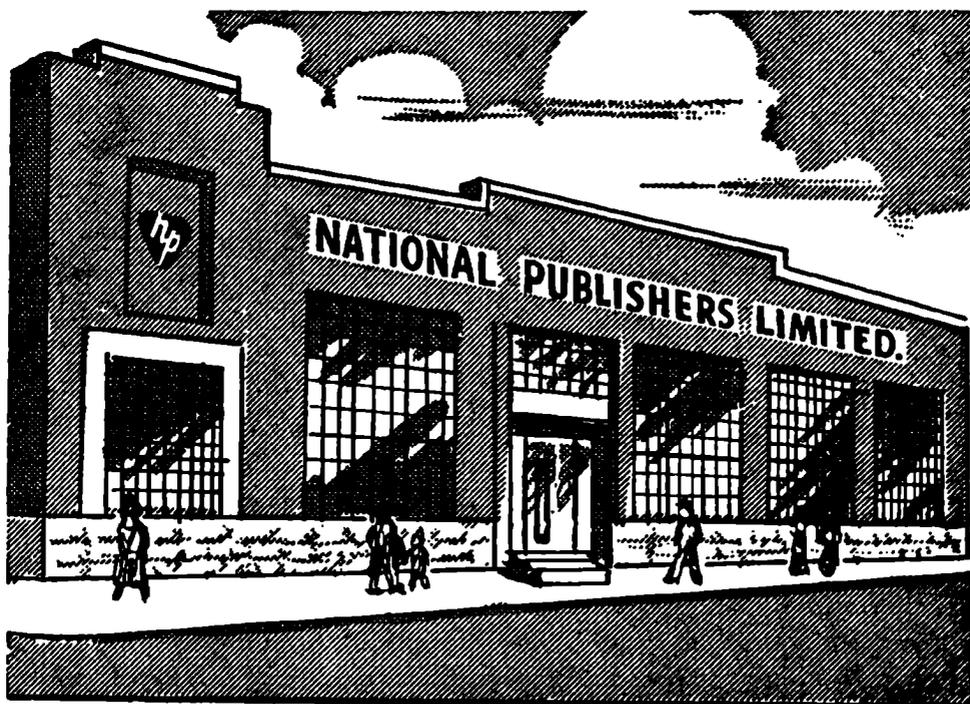
і т. д. Отже це коротші або довші річні записки, внутрішньо зі собою не зв'язані. Предметом тих записок є по-

Славні із-за

ГАРНОГО ДРУКУ

Пів століття служби передовим компаніям
є запорукою вашого вдоволення

Наша друкарня знаходиться в середмісті Вінніпегу та є одною з наймодерніших друкарень в Канаді.

Пишіть до нас за цінами друку ваших запотребувань.

NATIONAL PUBLISHERS LIMITED

CREATIVE PRINTERS

462 Hargrave St. (на північ від Notre Dame)

WINNIPEG 2, MAN.

CANADA

Телефон WH 3-6565

В цій друкарні друкується перший український часопис у Канаді,
"КАНАДІЙСЬКИЙ ФАРМЕР"

дії воєнно-політичного характеру, церковно-історичного (напр., висвячення церкви, чи поставлення єпископа), а навіть астрономічного характеру (затма сонця, місяця, небесні знаки). Крім того предметом записок бувають стихійні нещастя (землетрус, голод, зараза) й різні дивовижі (народження дивної форми звірят, дітей; пізній грім, сніг літом і т. д.). Місцеві ж літописи монастирів чи церков записували: приїзд князя, напади степовиків і т. д.

Кожна така записка мала дату, найчастіше річну, або й ближчу (місяць, день, навіть і годину). Означування років у наших старих літописів не було таке, як нині, себто тоді не числено років від народження Христа Господа, але — від сотворення світа. Тоді в світі обчислили були, що від сотворення світу до Христа Господа минуло 5508 літ; тому, якщо хочемо обчислити з літопису, який у ньому по нашому численні випадає рік, треба від літописного числа відняти 5508 (напр., у літописі рік 6546 — 5508 є 1038 від нар. Хр.). Рік починався тоді не в січні, як у нас тепер, а 1 вересня, або 1 березня; в т. зв. Київським літописі маємо т. зв. мартівські (березневі) роки. Нпр., рік 6628 у літописі триває від 1 березня 1120 до 28 лютого 1121 року. Коли ж маємо вересневий (сентябрьський) рік, то, нпр., дата: 2 вересня 6420 є 2 вересня 911, бо сентябрьський рік 6420 триває від 1 вересня 911 р. до 31 серпня 912 року. Оскільки отже хочеться вчислити точно дату, а в літописі є вказівка на місяць і день, то треба вважати на кінцеві чи початкові місяці року (час від вересня до березня).

Заховані наші старі літописи всі мають річні (чи точніші) дати при оповіджених подіях, але роки (хронологію) вставлено переважно пізніше; первісно не всі літописи мали хронологію. Тут доходимо до другого, ширшого значення слова "літопис".

Нпр., Волинський (званий галицько-волинський) літопис, про який ширше буде мова в дальшій частині, був первісно написаний, як суцільне оповідання, де його автор (чи автори) не раз при одному оповіданні забігав наперед, бо така-то подія мала такі то наслідки; щоб отже не розбивати цілості й зв'язку в оповіданні, треба було забігти наперед, а тоді вернутися до давнішого часу. "Та ми вернемося до попереднього", не раз пишеться в тому літописі. Такі оповідання не має, власне, причини називати літописами в стислому розумінні, але в широкому називаємо так їх й досі. Самі старі письменники називали оповідання без хронології "повістю" або "сказанієм", тому називаємо їх так і тут, лише зазначаючи різницю фактичну між обидвома родами літописів. А ще й те треба підкреслити, що до наших часів властиві літописи в первісному значенні не збереглися — сліди їх маємо лише в захованих нині літописах, де обидва роди літописання стопилися так, що коротші записки виступають побіч ширших оповідань, хоч одні й другі мають дати.

Як бачимо, отже, літопис основно різниться від сьгоднішніх історичних праць — але головно літопис у первісному, стислому розумінні цього слова. Тепер властиво історичних праць так не пишеться. Нинішня історична наука не обмежується до самого оповідження події, але й старається пов'язати її причиною з попередніми й пізнішими, вияснити її значення в розвитку подій. Праці, писані на зразок літописів, є отже унікатами; крім, напр., хронік монастирів, зложених рік по році (типовий зразок цього — книжечка о. Василя Чернецького, «Літопись монастиря ОО. Василіян в Кристинополи від его основаня 1763 до 1890, Львів, 1893») вони не трапляються. Єдиним у нас виїмком у тому напрямі є «Сводная га-

лицко-русская літопись» старшого галицького історика москвофільського напрямку, о. Антона Петрушевича, видана в шістьох томах у Львові в 1874-1897 рр. Тут накопичено всякого матеріялу з часу 1600 до 1772 рр., без зв'язку, більше й менше важного, ширшого й тіснішого значення, від записок на маргінесах церковних книг аж до виписок із сучасних історичних праць — і все розбито під роки. Більше такого виїмку не траплялося в нашій науці.

Причиною такого чи іншого змалювання подій, чи опису фактів, є таке або інше розуміння історичного процесу, себто чергування подій і їх взаємної залежності. Розуміння історичного процесу залежить від степеня культурного розвитку суспільности. Коли історик-літописець лише нанизує на хронологічну канву побіч себе факти, чи описує їх без зв'язку між собою — це знак, що він не розуміє розвою і взаємної залежності від себе подій. Він приймає їх, як явище, що впливають із надприродних причин (інтервенція богів в історичних подіях старинного світу), або ж як наслідки, скажім, астрономічних явищ (залежність від явищ на небесних тілах, що ще є й у нас у літописах, коли, напр., затьма віщує лихо). Це т. зв. оповідна (нарраційна) історія. Зразком її можуть служити героїчні пісні й перекази, частинно й літописи — в первісному розумінні. Та краще розглянення історичних фактів, зокрема ж зі становища провідної і впливової в суспільстві верстви (князі, дружина, бояри, церковна влада) виказує невідповідність такої оповідної історіографії. Літописець бачить, що на події впливає людина через свою моральну й фізичну силу, а не лише підпадає різним зовнішнім спонукам. Зокрема християнство зі своєю наукою про вільну волю людини з одного боку, а відвічальність за свої вчинки з другого боку,

впливає на вироблення погляду, що єдиною (чи майже єдиною) порушуючою події силою є людина-герой, сильна особистість. А що людська натура в усіх часах є однакова, то й засади поведення в історично-важних справах повинні бути такі, які — як показує якраз історичний досвід — приносять хосен, а не шкоду. Звідси нова — повчаюча роля історії, трактованої вже не як різnorodні явища, але як впливаючої з ділання людини. Це прагматична історія. На цьому поземі стоять і деякі “повісті” чи “сказанія”, напр., Волинський літопис, частина Київського, тощо. Врешті під впливом обсервації явищ природи й відкриття закону розвою в природі (еволюції) й залежності людських ділань не лише від особистих внутрішніх спонук, але й зовнішніх сил, а також від попередніх людських ділань, постає розвоєва (генетична) історіографія нашої доби, але цей ступінь ще недоступний літописцям.

Наші літописи стоять на межі оповідної й прагматичної історіографії. Зокрема в XII-XIII столітті вони уявляють зі себе головно оповідання про воєнні події князів і дружини. Єдине, що на думку їх авторів гідне закріплення на письмі, як “історія”, це воєнні подвиги лицарства — “щоб собі добути чести, а князеві слави”, як означає й ціль життя княжої дружини славне «Слово про Ігорів похід». Бачимо з того, з яких кругів виходили в переважній мірі “повісті” й “сказанія” XII-XIII століть: це твори княжого оточення, дружини, дружинні повісті — майже лицарські романи, лише, що автори тут не фантазували, а просто розказували дійсні факти (хоч промовчючи або змінюючи дещо) про свого князя і його бої. Хронологізатори, що потому пришивали до цих “повістей” і “сказаній” хронологію, добре зрозуміли ідею і предмет літописців. “В році таким то

не діялося нічого” — таку, здавалося б, до крайности наївну, фразу-вислів читаємо не раз у літописах; та це означає — по теперішньому кажучи — що в такому то році не діялося нічого на воєнно-дружинним відтинку. “Князь пив із дружиною”, читаємо не раз “як сталося таке”; отже це не вважалося — і слухно — за діяльність історичної ваги. Що діялося поза областю княжо-дружинною, що робили “цивілі”, воєкові-дружинникові видавалося — нічим, не вартим його уваги. Так поза скобкою оставали справи державного устрою й політики, церковні справи, культура, торгівля й економічне життя загалом, інтереси і змагання інших верств, — словом те все, що для нинішнього “цивільного” історика є цікавіше, чим історія воєнних операцій самих у собі. Правда, тепер військо — частина суспільности, зокрема після знесення старої армії; тоді було інакше — дружина майже, або й цілком таки, не була зв’язана зі суспільністю. Літописець — подібно.

Значиться, в порівнянні предмету старих літописів і нинішньої історіографії бачимо, що літописи трактували справу вужче. Можемо їх отже назвати хіба “політичною історією свого часу, з перевагою зацікавлення до воєнних подій операцій князів і дружини”.

Правда, деякі літописи писали духовні особи, головно монахи. Зокрема слідно це в деяких частинах Київського літопису й майже в цілій “Повісті временних літ”, знаній також під дуже поширеною (неслушно) назвою «Несторового літопису». Та замітна річ: навіть там на першому пляні історія князів і війн, а не, напр., церковні справи. Ба, що більше, не раз про найважливіші події церковного життя або не згадано цілком, або зроблено лише натяк. Це не є признака лише спеціально нашої української історіографії т. зв. серед-

ньовіччя. Як розглянемося ширше, кинемо оком по цілій тодішній європейській історіографії, спостережемо те саме явище. Ось хоч би в польській історіографії бачимо те саме. Два історики — один сучасний останній редакції «Повісті временних літ», анонімний історик-монах, званий Галлем, пише про воєнну славу князів, а для змагань краківського єпископа, що виступив проти князя — має лише слово образи; другий духовник, бл. Кадлубок, із початку XIII століття, отже сучасник викінчення Київського літопису, теж кладе собі за ціль — хвалу воєнних подвигів польських князів. Подібне явище бачимо тоді скрізь: в англійській, французькій, німецькій і інших європейських історіографіях, де авторами теж були переважно монахи.

Яка причина того явища?

Це, очевидно, тодішні життєві умовини спричинили його. Адже ж якраз ці століття — XI - XIII — були часом, коли поставали нові держави в Європі. Творили ж їх якраз князі чи королі й дружина. Це було те найбільш чинне діяння, що тогочасні письменники вважали за гідне опису, за властиву історію.

В багатьох європейських мовах історія таки й називається “діянням” (напр., у латинській, польській, чеській і інш.), там, де того слова не заступлено іншим — грецьким словом “історія”. Тогочасні письменники виводилися в великій мірі якраз із тієї провідної верстви. Вони хоч і вступали до монастирів (до речі заснованих теж князями й дружинниками), але з ідеологією свого стану не зривали — й далі були перейняті нею. Це вияснює нам характер тодішньої європейської історіографії взагалі й української зокрема.

Тепер кинемо оком на найважливіші українські літописи з княжих часів, точніше — XI - XIII століть, бо ні з

давніших, ні з пізніших часів існування Української Княжої Держави літописів або і цілком не доховалося, або, може, їх не проваджено. Заховалися три такі літописи: початковий, званий «Повість временних літ» або «Літопис Нестора», т. зв. «Київський літопис» і волинський, званий «Галицько-волинський».

Але ні один із них не заховався до наших часів у первісному виді, так як його написано. Всі три вичислені літописи заховалися в великій збірці, де з них редактор тієї збірки старався зробити одну цілість, перейняту одною провідною ідеєю. Зладжено цю збірку за часів галицького князя Льва Даниловича (1250 - 1301) і волинського князя Мстислава Даниловича (княжив в останніх десятиліттях XIII ст. десь на Волині, найправдоподібніше в Володимирі Волинським). Провідною ідеєю цієї збірки була думка про безперервність розвою державного і національного життя. починаючи від заснування Київської Держави, через її розвій (за Володимира Великого і Ярослава Мудрого), часи деякого політичного роздроблення і занепаду в XII столітті і після повного впадку в першій половині XIII століття, продовженого в Галицько-волинській Державі, що її князі (Ярослав Осмомисл, Роман Великий і король Данило) витягали руки по Київ, щоб стати "царями й самодержцями всієї Русі-України". Тому в Галицько-волинській державі добре дбали зокрема на Волині, щоб призбирати пам'ятки рідного минулого. Знані там були добре старі літописи XI-XII століть, пам'ятки літератури XI-XII століть, як проповіді митрополита Іларіона, Слово про Ігорів похід, оповідання і пісні про подвиги Володимира Мономаха, праатька Романовичів, і багато іншого. На Волині і в Галичині пробували Кияни, що покидали знищений і ослаблений Київ і приносили

зі собою скарби Київської культури. Поважним сполучником до кінця XIII століття між Києвом і Галичем була і спільна митрополія. Врешті безнастанна виміна, пересування населення зі західно-українських земель до східних і навпаки, ще більше скріплювала духову і фізичну єдність Києва з Володимиром-Галичем. Цього єднання майже не було між Україною а північчю — Суздальщиною, пізнішою Московщиною. Зовнішнім знаком того було поширення назви "Русь" на цілу Укра-

Олекса Рань

КІНЬ

Копитами б'еш мій коню,—
 Мабудь хочеш в бій?
 У розвідку чи в погоню,
 Вороний ти мій?
 Тільки сурми засурмили —
 Дивишся на шлях,
 Вгледів здалека могили —
 Сум в твоїх очах.
 Спалахнула іскра рання
 Десь серед житів —
 Лунко піснею повстання
 Ти б кудись летів.
 В луг ідеш, із водопою,
 Ржеш і рвешся ти,
 Мабудь, вроджений для бою,
 Ритми — копити.
 Ти не хочеш одживати:
 Раз пожив і згас.
 Щоб життя було, як свято —
 Не буденний час.
 Вершник твій на поготові,
 Серцем молодий,
 В кожній дії, в кожнім слові,
 Чуєш, вороний!
 І погнали, як світання.
 Слід — вітри та дим.
 Перша подорож, остання?
 Жити — молодим!

(Із книги "Дівчина морських берегів")

їну — в Суздальщині ж, “залісці”, як його звали тодішні українці — ця назва поширилася щойно штучно згори, і то дуже пізно.

Отже ідея переємства Галицько-волинської Держави після Київської — це провідна думка редактора літописного волинського збірника кінця XIII століття. Тому він не лише не притягнув до нього по “общє-руській” схемі, напр., в суздальських, чи новгородських літописів, але навіть місцевих українських поза-волинських — як перемиського, чи чернігівського, і які б там не існували тоді місцеві літописи. Редактор орієнтувався на центри: наперед Київ, потому — Володимир. Тому в збірник попали спочатку Київські, а далі — волинські літописи. Так у цій збірці маємо перший, великий підручник історії України, зладжений згідно з тодішніми можливостями і розуміннями. Підручник цей обіймає часи від початків слов'янської колонізації в Східній Європі аж до 1289 року і займає 612 карт великого формату, густо записаних; отже це книга величини (як порівняти з друкованою) “Ілюстрованої історії України” Михайла Грушевського, але обіймає час лише близько 500 літ.

Але, на превеликий жаль, і цей збірник не дійшов до нас у рукописі з XIII століття. Маємо лише пізніші списки (кодекси) цієї літописної збірки. Найстарший щодо часу, переписаний не з оригіналу, але в відпису (копії) вже, походить із 1420 років. Переписаний він десь у Псковщині, в Московщині, а заховався в монастирі св. Агапія в місті Костромі в Московщині і тому зветься “Іпатським списком (кодексом)”. За те інші кодекси, хоч пізніше переписані, більше наближені до первісного, оригінального збірника. Такий кодекс переписаний в Україні в XVI столітті, названий від його пізнішого власника Хлебніковським. З цьо-

го українського кодексу списано дві копії: одну закінчено 1620 року в Животові (у Брацлавщині), друга, з XVIII століття має ще і цікавіші приписки на вільних від письма берегах книги (маргінеса); животівський список називається тепер Погодінським, а другий — Єрмалаївським.

Таким способом, як бачимо, ні одного з вище вичислених літописів не маємо окремо, в первописі (оригіналі), але в відписах. Але що ще цікавіше, так це те, що вже кожний із трьох названих літописів є також збіркою, переробленою і пізніше доповнюваною.

І так основні наукові досліді (студії) над початковим літописом, “Повістю временних (минулих) літ”, виявили, що це не є особисто Нестором лише написаний твір. Порівняння окремих частин початкового літопису між собою виказали, що маємо до діла з кількаразовою перерібною первісного літопису. Первісний літопис, що носив заголовок: “Повість временних літ, откуду єсть пошла Руская Земля і хто в ней начал первіє княжити” (себто по теперішньому: “Оповідання про минулі літа, звідки взялася Руська Земля, хто в ній почав спершу княжити”), постав за часів князя Ярослава Мудрого (1019-1054), коло 1050 року, і складався переважно, або і цілком, із місцевих переказів і споминів. Років тут не значено, бо це була “Повість”, не літопис; це був, отже, зразок оповідної історії. Пізніше стали цей літопис переробляти і тих перерібок було кілька. Найбільше над цим працювали монахи Печерської Лаври — можливо, що де-що в цьому ділі зробив і Нестор, хоч цілого літопису він не написав. Скільки разів перероблювано цей літопис — годі знати, в кожнім разі яких три, або чотири рази. При котрійсь перерібіці ставлено і хронологію. Остаточо викінчено цей літопис після 1110 року

Сумівський Здвиг на "Верховині" —
Світлив В. Голяц.

(мб. 1118), таки в Печерській Лаврі. Крім того переписувано, або і перероблено його також в інших монастирях, як от у св. Михайла (Золотоверхім) у Києві.

Між частинами і вставками, що їх пізніші редактори повставляли до первісної "Повісті временних літ", особливо заслуговує на увагу оповідання про осліплення князя теребовельського Василька Ростиславича. В цьому оповіданні, вложеному до "Повісті" під 1097 роком, маємо навіть вказівку на його автора: це близький довірений князя Василька (може його сповідник?), на ім'я також Василь, але, очевидно, галичанин. Він описав осліплення князя без років (отже це "повість", не літопис) і описав там події трьох років: 1097-1100. Написана та повість між 1113 а 1124 роком; вложено її отже в "Повість временних літ" під час останньої редакції (1118), не пізніше, бо вставки з великою пошаною про Володимира Мономаха вказують на час його панування в Києві. Це перший, захований до наших часів, твір, що постав у Галичині.

У збірнику XIII століття зараз та-

ки слідом за "Повістю временних літ" слідує продовження без окремого заголовка, так що дуже трудно тут відмежувати черговий літопис, званий в науці "Київським літописом". Доведений цей літопис до кінця XII століття, до року 1200. Чи було якесь його продовження — певно не знаємо, хоч мабуть було. Маємо тут вставлені роки — також пізнішою рукою. Літопис цей, як і попередній, не є працею одного автора; можемо тут відрізнити щонайменше п'ять складових частин, окремих повістей, що їх пізніше перетикано короткими річними записками. Ідеологія цього літопису, головню ж частини, що оповідає про часи кн. Із'яслава Мстиславича — типово дружинна, як це ми сказали перед тим у загальному огляді літописів. Бачимо з того, що авторами були люди переважно, або й виключно, світські. Бачимо тут також дуже виразно політичні орієнтації окремих авторів: то на Мономаха і на його рід (частина з років 1118-1146), то знов на Із'яслава Мстиславича (1146-1153), або Андрія суздальського, чи, врешті, Ростиславичів (київських). Цей літопис під оглядом стилю перевищує рішуче не лише "Повість", але й Волинський літопис.

Ми згадали вище, що Київський літопис кінчиться на подіях 1200 року, а третя складова частина Волинського збірника починається щойно подіями 1205 року, після смерти Романа Мстиславича. Чи існувало продовження Київського літопису — не знаємо, але вістки про княження Романа Мстиславича в Галичі в роках 1200 і 1205 маємо в суздальському літописнім збірнику (московським), що його викінчено в XIV столітті. Ми скажемо декілька слів про той літописний збірник, що доховався в кількох списках; найдавніший із них переписаний 1377 року монахом Лаврентієм, і тому називаєть-

ся “Лаврентійським списком (кодексом)”.

Після смерти князя Мстислава Мономаховича (помер 1132) почала вже сильно падати сила Київської Держави, а натомість почали скріплятися окремі князівства на землях бувшої Руської Держави Володимира Великого, а саме: волинське, галицьке, чернігівське, полоцьке, новгородське й володимирсько-суздальське. В Чернігові, Полоцьку, Смоленську, Галичі і Новгороді засідали різні князі, хоч і з роду Володимира Великого, то зі собою даліше споріднені; натомість на Волині і Суздальщині княжили потомки Володимира Мономаха. Вони вважали Київську Державу своєю батьківщиною — але суздальські князі з-часом стали від неї відчужуватися і дбати виключно про свій край. Так постав зв'язок Московської держави і нації. Відбилося це і на місцевому літописанні. Ми бачимо тут, у суздальському збірнику, на початку “Повість временних літ”, як спільне добро предків Мономаха; та далі слідує вже суздальський літопис (не як на Волині — київський!), що Україною цікавиться лише з погляду інтересів своєї землі й династії. Як бачимо, то разом із відокремленням (сепаратизмом) суздальських князів від Київа починає поставати цілком окреме уявлення (концепція) історії, як в Україні, концепція місцевої, національно-московської історії. Але, що в Суздалі цікавилися і українськими землями, чи ще більше — їх князями, не раз посвояченими через женячку із суздальськими, отже в суздальському літописі попадають не раз цікаві вістки про Україну й її князів. Тому вони почасти цікаві й для нас, тим більше, що наші літописи часом затратилися (як от про часи Романа).

Врешті третім літописом, що ввійшов в волинський збірник XIII століття, є Волинський (званий Галицько-

волинським) літопис. Окремого заголовку він не має. Названо його “галицько-волинським” тому, що він оповідає на початку досить широко про галицькі події в зв'язку з боротьбою за галицький престіл для Данила, а в другій і третій частині вже говорить виключно про волинські події, не виявляючи ближчого зацікавлення Галичиною, чи її князями, яких навіть не любить (Льва і його сина Юрія). Але така назва не цілком оправдана, бо ми бачимо, що так перша частина, як і даліші, написана на Волині. Автор першої частини про галицьких бояр висловлюється “невірні галичани”, а сам дуже хвалить волинців і виявляє особливо добре ознайомлення якраз із волинськими справами. До галицьких відносин він не виявляє ніякого зрозуміння, ні навіть ближчого зацікавлення; Галичина займає його з династично-дружинного становища волинських Романовичів. Отже, писав її волиняк і певно таки на Волині, чи Холмщині. Тому годі називати цю частину літопису (первісно окрему цілість) галицькою — лише з огляду на її зміст; тоді, напр., суздальський літопис треба б називати суздальсько-київським, чи суздальсько-київсько-галицьким, бо там є вістки й про Україну. Дальша частина аж до кінця також писана на Волині. Хіба отже з огляду на зміст можемо називати й називаємо цей літопис Галицько-волинським, а з огляду на місце написання можна його назвати просто волинським.

Очевидно цей літопис, як і попередні, не є твором одного автора. Можемо в ньому відрізнути три частини. Перша оповідає про події від смерти князя Романа Мстиславича аж до останньої перемоги князя Данила в бою під Ярославом (1245 року). Автор цієї частини, видимо, гарячий прихильник князя Данила, на духовника не виглядає, лише на світського дружинника. Ідеоло-

гія його цілком князівсько-дружинна. В цілому оповіданні аж до ярославського бою видно, що писав його не сучасник, але щойно пізніше описав. Маємо вказівки, що писано цю частину в 1240-их роках, отже найправдоподібніше після ярославського бою, який автор описав уже як сучасник. Правда, на цьому оповіданні не вривається; той самий автор пише далі про подвиги князя Данила, але пише вже як сучасник. Із того боку замітна річ, що після коронації Данила на короля, автор перестає називати свого володаря князем, а послідовно називає його королем. Ту саму руку слідно уже виразно аж до опису подій із 1255-го року.

Ми не знаємо, як називався автор цієї частини, бо про себе він не додає ніяких вісток. Натомість бачимо з його твору, що це була людина, як на той час, дуже широко освічена. Знав він добре св. Письмо (Старого й Нового Завіта), старих літописців грецьких і римських і навіть визнавався на їх хронології й різницях між ними під цим оглядом, чув про Гомера (хоч безпосередньо його творів не знав), знав дуже добре місцеві, українські літературні пам'ятки, як літописи, Слово про Ігорів похід, різні "сказання", напр., про бій над Калкою, чи про Батіїв погром, які включає до свого літопису, й багато інших. Що особливо цікаве — так це те, що автор цієї частини виявляє знання сучасної західньо-європейської історії й пише про неї так само свobodно, як і про свою рідну, користується урядовими документами й т. д. До духовенства він ставиться з великою пошаною, але особливого зацікавлення церковними справами не виявляє. На основі деяких вказівок у тексті частини був високий достойник на дворі кн. Данила, а саме його двірський Яків.

Оповідання це, як також і дальші, що ввійшли в склад Волинського літо-

пису, писане без хронології, про що автор сам говорить. Він не хотів розривати цілоти й тяглости оповідання, а щойно по закінченні твору хотів позначити дати. Але цієї обіцянки він не виповнив, бо видно щось перервало йому роботу недокінченою — може смерть. Ті, що продовжували його оповідання, також не дали хронології. Таким способом у волинському збірнику XIII століття хронологія до цього літопису не була додана — і так без хронології маємо той літопис у Хлебніковським і Погодінським кодексах. Але пізніше якомусь книжникові прийшло до голови вставити сюди хронологію — й він це зробив дуже невміло; так зміненний кодекс маємо в Іпатським списку. Та, очевидно, така хронологія не заслуговує на довіря й учені історики не раз перевірювали її. Перевірку всіх дат Волинського літопису перевів Михайло Грушевський — і тепер можемо мати вже добрі дати до подій, описаних там.

Перерване оповідання продовжувано пізніше. Маємо тут описи татарського знищення й дальша увага літописця була звернена на Холм. Очевидно, що це оповідання (1255-1258) написано в Холмі. Місто Холм, його церкви й т. д. описане так докладно, як ніде ніяке інше місто. Очевидно писав це якийсь холмщак іще за життя короля Данила; кн. Данило передав Галичину в управу своєму синові Львові, а сам переніс свою столицю до Холму. Звідси, очевидно, й походить велике зацікавлення автора литовськими справами, що були найбільше важні для наших північно-західних земель.

Так як приглянутися ближче обом названим частинам, то помічаємо, що вони виявляють дуже тісне споріднення — і радше таки першу і другу частину треба вважати за одну, за твір одного автора — двірського Якова, що

певно жив у Холмі, коло короля Данила.

Третя частина писана зі становища Володимирівських князів — Володимира Васильковича і Мстислава Даниловича. Автора цієї частини характеризує не такий вже широкий круг зацікавлення, якого наслідки на письмі ми бачили в першій частині цього літопису. Його вченість теж дещо менша; хоч і знає і наслідуює твори старої української літератури (напр., похвалу Володимирові Великому, пера митрополита Іларіона), подає документальні вістки, а навіть цілі княжі документи, то все таки не виявляє того полету, що автор першої частини. Також і в цьому випадку можемо вказати на автора, бо він сам говорить про себе, хоч і не цілком просто. Отже це надворний писар князя Володимира Васильковича, Федорець (чи Ходорець), як він сам себе називає. Його духовий образ рисується нам відмінно від автора першої, — двірського короля Данила. Він менше перенятий князівсько-дружинною, лицарською ідеологією, а натомість більше підкреслює культуру й господарську сторінку. Описує він, напр., із видимим захопленням, як його князь списує книги, які саме, котрим церквам дарує, тощо, або знову подрібно підкреслює княжі записи — навіть наводить їх у цілості в літописі. Бачимо, що це вже не вічно кочуючий зі стола на стіл зі своїм князем-лицарем, із якою домішкою авантюриництва, не дбалий про місцеве громадянство. Це тип громадянина осілого, зацікавленого, чи князя люблять піддані (опис похорону Володимира Васильковича). Це знак часу: адже ж останнє століття існування Галицько-волинської Держави було часом її найбільшого росту.

Останні записки в Волинським літописі можуть походити й від іншого автора. Літопис, як цілість, також не доведений до якогось закінчення.

Бридке місто

Бридке місто — це Москва. Таке враження виніс із своєї поїздки до СС-СР аргентинець Альсео. Що каже Альсео?

Він пише в "Коррео де ля Тарде", що велика частина Москви складається з дерев'яних хат. Тому він каже, що Москва — це село, а не місто. П'ять великих будинків роблять враження, що вони стоять у селі, а не в столиці.

Всі московські доми відгонять смутком. Готель "Україна" не має ніякого стилю. У цьому готелі гості послугуються руками при їді, і рідко коли вживають ножів.

Альсео каже, що в Москві небо сіре, а доми мають краску старого дерева чи цегли, що відгонить безмірним смутком. Як такий Москві дігнати й перегнати Америку за п'ять чи більше років? Життєвий рівень москалів далеко нижчий від аргентинського.

Молоко може дістати лише той, хто стоїть ближче в черзі. Молоко ж — не молоко, це суміш хемічних складників. Дітям воно шкодить.

В ССРСР мешканеві доми більше схожі на стайні, як на житлові приміщення.

Важка праця жінок у столиці імперії робить дуже погане враження. Ніхто в країні соціалізму не звертає уваги на фізичну слабкість жінок. Слід ствердити, що закордонний комуніст, коли проходить вулицями цієї жахливої імперії, переживає глибоку кризу своєї віри. Він бачить молодих і старих жінок, які працюють мулярами на висоті 20 чи 30 метрів. Так само кожний турист обурюється проти того, що в третій годині над ранком, при 30 ступнях морозу, старі жінки з величезними лопатами очищують вулиці від снігу і розбивають лід важкими залізними дрючками.

Іншими словами, кидається у вічі в Москві той факт, що молоді чоловіки виконують працю шоферів, а старі жінки вантажать авта.

Тим часом, як нам відомо, комуністична Москва, в жахливий спосіб визискуючи своє нещасне населення, творить "еру астронавтів", тобто впоює в найвищих чужинців віру в советську цивілізацію й культуру.

Майк Скаллі

ЛІНОТИП

Про чудо-машину Отмара Мергенталера

Замість 7 складачів

В залі складачів часопису "Нью-Йорк Трібюн" 32-річний емігрант з Німеччини натискав 3-го липня 1886 р. на клявіші неначе машини до писання незвичайного вигляду: до неї була побудована ціла конструкція з численних важелів, зубчастих коліс, рушок та ливарних форм. Машина дзижчала, стукала і дзвеніла і раз-у-раз викидала тонку металеву стрічку, шириною на газетний рядок, що на її зверхній стороні містилось 8 слів чіткими, рельєфними літерами. Вайтльов Рід, видавець "Трібюн", радісно зігнувся над сріблястим металем.

— Отмаре, ти цього досягнув! — викрикнув він із захватом: ти склав суцільний друкарський рядок, "a line o'type!" Ось так, нова машина одержала, без ніякого наміру, своє ім'я — **лінотип** Отмара Мергенталера.

Друкарі, що бачили, як ця машина може виконувати у незвичайно швидкому темпі працю аж сімох складачів, проголосили в жасі, що вона зробить нечисленних людей безробітними; проте їм довелось ґрунтовно помилитись. Лінотип утворив сотні промислових галузей та мільйони нових робітничих варстатів. А що ще важливіше, — він утворив основу для народньої освіти в найширшому масштабі, основу для загального поширення знань та інформацій і вможливив здійснити впродовж одного-єдиного покоління виховну працю цілого сторіччя.

Заки Мергенталер винайшов свою друкарську машину, видавці марно намагались підвищити працездатність свого технічного вируяду. Щоправда, газетні ротатійні машини могли друкувати до 25 тисяч примірників на годину. Проте складачі з своєю ручною працею, що лишалась засадниче та сама, як і за часів Гутенберга, не могли поспішати за тим машинним темпом.

Вони ж бо все ще виймали кожен о-

крему літеру за літерою з типографської скриньки (т. зв. "кашті") та не без труду складали їх в слова та потім в цілі речення. Оцей слимачий хід потребував стільки людей та стільки типографічного матеріалу, що навіть найбільший щоденник не виходив поза межі 8 сторінок. Журнали були нечисленні, тонкі, та дорогі. Підручники мандрували поколіннями з рук до рук. За 80-их років лише 76 прилюдних книгозбірень в США посідали кожна понад 300 книжок.

Шукають за розв'язкою

Від 1822 р., коли взято перший патент на "машинове складання", понад сотню конкурентів зазнали невдачі в своєму змаганні за дешеве, машиново складене слово. При цьому доходило деколи до справжньої сміховини — як близько вони вже були до правильного розв'язання проблеми! Отак, наприклад, Марк Твейн утратив неабияке майно, ризикнувши всім задля винаходу, що складався з 18 тисяч окремих частин і коштував півтора мільйона доларів. Але сам лише винахідник був здатний обслуговувати цю дивовижу. Двоє з його співробітників зазнали, при спробі обслуговувати цю машину, нервового "шоку".

Більшість винахідників шукали за такою машиною, що наслідувала б робітничу практику складача, тобто виймала окремо кожен літеру та складала літери за літерою у цілі слова. Супроти них Мергенталер посідав певну перевагу, а саме — свій брак пересуду. Саме тому, що він нічого не розумів у складанні, він не потребував нічого забути. Зате він мав технічну обдарованість, а за ним стояв ще майже невідомий патрон численних винаходів — Джеймс О. Кліфайн.

Ці двоє познайомились були 1876 р., коли Мергенталер працював у Балтіморі, в майстерні прецизних механізмів. Кліфайн був судовий стенограф і вищу-

кував в архівах патентового уряду за винаходами, що за їх допомогою він спромігся б прискорити свою працю. Він вже пробував був вплинути на винахідників Дензмора і Шолза, щоб вони вдосконалили свої друкарські машини. За цим разом він привіз із собою до балтіморської майстерні неповну літографічну машину, в надії, що за її допомогою можна буде швидко розмножувати судові звіти. Мергенталер довів ту машину до виконання праці, проте прискорення друку вона ще не давала.

“Машинова думка”

Тоді Кліфейн почав говорити про машину своїх мрій — про велику друкарську машину, яка надавлювала б на літери з тугої паперової маси, так що поставала ливарська форма, що при виливі рідкого металю утворювала б друкарські знаки. Чи це можливе? Мергенталер похитував головою. Відливи були б нерегулярні, і металю приклеювався б до форми. Проте, коли Кліфейн і далі обстоював свою ідею, Мергенталер врешті вміло сконструював ту машину за його описом. Його хист наблизив його до остаточного розв'язання проблеми, проте передбачені ним самим дефекти таки залишились. — Мусимо зробити це інакше, — сказав він по довшій розвазі.

Кліфейн заснував тоді вкупі з іншими особами акційне товариство для фінансування Мергенталерових спроб. Аж два роки молодий емігрант мучився над креслярськими столами та варстатами, а гроші й довір'я з боку патронів тим часом дедалі зникали. Саме коли він їхав до Вашингтону, до вирішального обговорення, яке могло б зліквідувати цілу справу — він таки знайшов розв'язання. Замість паперової маси, треба було застосувати матриці із твердого металю та призводити їх до безпосереднього контакту з рідким металем на друкарські знаки.

Прошли знову два роки, але вони приносили успіх за успіхом. Видавці щоденників “Нью-Йорк Трібюн,” “Вашінгтон Пост” та інші, а також видавництво “Ренд. Мек-Неллі і Ко.” передбачували недалекий успіх і брали живу участь у цілому підприємстві.

Через десять років по своїй першій зустрічі з Кліфейном, Мергенталер на-

решті сидів перед своїм утвором, який був ближчий до “машинової думки” за все, що доти люди були винайшли. Кожен з 90 клявішів, подібних до клявішів машинки до писання, був сполучений з каналом, що містив у собі матрицю, — мініатюрні ливарні форми для однієї-єдиної літери або знаку пунктуації. Коли складач натискав на клявіш, то матриця звільнювалась, спадала додолу в канал і сполучалась з іншими до рядка шириною на газетну стрічку. Рідкий металю виливався крізь вузьку щілину під матрицями, і відтиск був готовий. Спеціальний механізм підіймав потім матриці, зазублені на зразок ключа знову догори, де кожна з них, за допомогою свого зазублення, потрапляла до належного каналу. В такий спосіб можна було швидко підливати рядок за рядком — всі однаковісінько досконалі.

Переворот у друкарстві

Лінотип спричинився не лише до економії щодо продукційних коштів, і то дуже значною мірою, але й зробив зайвими довгі лави друкарських скринь та тонни вже використаних літер. У приміщенні, де досі можна було надрукувати часопис на 8 сторінок, фабрикувалось часопис в 10 разів просторіший. При “Трібюні” вже незабаром працювало аж 10 лінотипів. Інші газетні підприємства замовили собі в цілому 100 екземплярів. Цього перевороту вже не можна було стримати.

Спершу здавалось, що зміна відбудеться раптово. Робітничі страйки противились монтуванню машин. Якийсь речник ню-йоркських друкарів віщував: “ці речі коштуватимуть нам 90% наших варстатів.”

Але це пророцтво дуже скоро виявилось фальшивим. Вже за короткий час почалось у друкарнях сенсаційне піднесення. Друкарська праця затруднювала щораз більше людей при щораз вищій платні та щораз коротшому часі праці, бо чим далі — зростали розмір та тираж часописів. За 80-их років лише нечисленні читачі могли заплатити 3 центи (ше відповідає сьогодні 15-ом або й більше центів) за невеликий аркуш. Проте аж тільки лінотип дозволив щоденникам виходити в більшому розмірі та знизити ціну до одного чи двох цен-

тів, — тиражі піднесли надзвичайно. Наколи Мергенталер іще працював над своєю машиною, всі американські часописи вкупі мали тираж — 3,6 мільйонів примірників; через 30 років вони продавали щоденно 33 мільйони примірників.

Проте Мергенталер добачив у своїй машині 1886 р. кілька недосконалостей, що могли спричинити ґрунтовні дефекти. Тому він хотів припинити дальший продаж машин так довго, аж доки збудує модель, що посідав би тривалість та надійність доброго кишенькового годинника. Коли директори його акційного товариства схотіли знехтувати його намір, він загрозив своєю демісією. Кліфейн осяг компромісу: винахідник продав свою частину акцій, проте зберіг свої права на ліцензійні гроші і заснував власну майтерню для вдосконалення своєї машини.

Прагнення досконалости

Мергенталер працював гарячково і вже 1889 року збудував машину швидкішу та майже незнищальну, в основних своїх рисах справжнє чудо, — сучасний ліпотип, яким сьогодні друкують 80% всього, що читається в цілому світі. Він продав її тому самому товариству, на основі нового договору.

Його вперте прагнення досконалости дійсно забезпечило машині технічний успіх. Проте сама машина стала через це такою дорогою, що її могли купувати тільки найбільші і найбагатіші часописи. Кольосальні грошеві видатки та обмежена можливість збуту загрожувала товариству крахом. Тоді Філіп Т. Додж, голова товариства, додумався до безпрецедентно сміливої ідеї: “Ми винайматимемо наші лінотипи за умов приступних і для дрібніших видавництв”. Це було вірне рішення. Незабаром вже і в менших містах з'явилась сила нових часописів. Навколо 1900 р. 8 тисяч лінотипів перебувало в праці.

Здешевлення складання вможливило також розвинути тип народнього “родинного журналу” і спричинилось до постання нових журналів із певним спеціалізованим обсягом інтересів, як от хатній побут та родина, поточні події, сільське господарство і мода. Видавниц-

тва книжок, що досі здебільшого мусіли обмежуватись творами клясиків та шкільними підручниками, кинулись тепер на романи, біографії та технологію. Кількість і розмір книгозбірень зросла. Кількість анальфabetів в США знизилась з 17 до 5%.

Вплив лінотипу дав себе відчутти дослівно в цілому світі. В Німеччині і Англії були засновані спеціальні виробні лінотипів, а в інших країнах — товариства для збуту, що дбали також про навчання для обслугового персоналу. Сьогодні виробня Мергенталерових лінотипів у Бруклені під Нью Йорком продукують матриці та решту виряду для трохи не тисячі різних мов. Багато машин із тих 75 тисяч, що працюють тепер у виробництві, працюють вже 20 або й більше років без аварії.

За машиною — забув про себе

Проте небагато хто знає ще сьогодні про Отмара Мергенталера. За 90-их років це була дуже поважна персона, проте у дечому — трагічна постать. Права на лінотипі принесли йому та його спадкоємцям коло півтора мільйона доларів. До цього долучилися ще й інші успішні патенти, зокрема на машині до молотіння та до в'язання кошів. Але він небагато зважав на гроші. Це була людина, що визнавала одну лише мету: досконалість в усьому, до чого він брався. Кожна машина, казав він, повинна бути довготривала та бездоганна щодо свого вжитку. Проте він не помітив, що людська машина теж може зазнати перевантаження. Коли його захоплювала якась ідея, він забував про час, їжу та сон. Працюючи над удосконаленням свого лінотипу, він захворів на плеврит. Не зважаючи на те, він працював далі — аж занепав на туберкульозу. Лікарі нарешті переконали його про потребу поїхати на південь, до Мексика, де поновив би своє здоров'я. Він взяв зі собою своїх креслярів і далі працював над своїми конструкціями. Саме тоді згорів його будинок, а в ньому — коштовні пляни та складена ним самим автобіографія. Не зважаючи на поради лікарів, він відразу повернувся до Балтимори. Коли він там помер 1899 р., йому було всього — 45 років.

НА ІДЕОЛОГІЧНІ ТА СУСПІЛЬНО - ПОЛІТИЧНІ ТЕМИ

Роля одиниці в боротьбі за свободу

Немає, здається, на світі іншого такого народу, що так дуже любив би свободу, ненавидів би неволю, бажав би справедливості та тріумфу правди на всій землі, як український нарід. Та немає, мабуть, багато і таких як ми народів, що спалахнувши "солом'яним вогнем", скоро зневірюються у власні сили та успіх боротьби і шукують акомодатії з ворогами правди, свободи, справедливості. Про ці та інші прикмети характеру української людини писалось вже не раз, є на цю тему досить чисельна література, особливо в ділянці мемуаристики, споминів визвольних змагань чи випадкових аналіз подібних подій і змагань в історичному минулому нашого народу.

Згадуємо ці факти тому, щоб вказати на гірку наявність подібного стану і серед теперішньої української еміграції, по різних країнах світу. Українська політична еміграція, яка іменувала себе в перші роки після виходу з рідних земель "амбасадорами", "невтомними борцями за правду", "воїнами в перших рядах проти комунізму, московського імперіялізму", "авангардом у боротьбі за свободу людини і народів" і т. п., в сьогоденній час починає щораз більше втікати від усіх тих обов'язків та завдань, які собі самі наклали на плечі ці люди та які приносять із собою згадані прибирані епітети. Навіть чужинці, патріоти своїх батьківщин, зазримічують це та питають здивовані: невже ж українці змучилися в боротьбі з комунізмом? Невже вони перелякалися широкопропагандованої сили ворога та втікають з перших рядів боротьби, шукують за спокійним куточком, в якому в отупішні притишаться та будуть очікувати смерті з руки ворога?

Навіть інтензивні намагання патріотичних одиниць чи організацій поширювати свою діяльність, збуджувати приспані, отупілі одиниці та притягнути їх назад в активну боротьбу, в ряди бор-

ців за правду, знаходять щораз то більші труднощі, великі перешкоди. В чому ж причина цього і як це аргументують якраз ті, яких можна прирівняти до дезертирів з поля бою?

Найголовнішою та найповажнішою причиною такого стану є факт, що українська людина знайшлася якраз в центрі, осередках дії інтернаціональних заговорників, комуністичних злочинців. Бо якраз в країнах Північної Америки чи Британії більшість заговорників звило собі гніздо, де розмножуються та звідкіль діють.

Як в Європі так в інших країнах світу ця справа виглядає трохи інакше, тож і люди задивляються на те дещо інакше. А тому, що більшість українських людей є дуже близько цих гнізд інтернаціоналістів, вони зустрілися з незвичайно великими пропагандивними наступами змови, з детально обдуманими та організованими показами сили і такого рода "діялектикою", яка прополіскує мозки американцям, перед чим і важко схоронитися українській людині.

Тому, аргументації цих людей, для виправдання їхнього "дезертирства", вказується на те, що якась фатальна сила контролює всім, в тому й нашою долею, на яку ми не можемо мати жодного впливу, бо ми слабкі, нас мало. Тож який сенс є ще далі вести активну боротьбу, коли ми і так не можемо нічого зробити? Як американці чи канадійці самі пхають свою шию в ярмо комунізму, не слухаючи наших чи подібних до наших осторог, то, мовляв, чому ми маємо розбивати собі голови далі, коли ми лише одиниці, порозкидані кругом, які і так не можуть нічого ефективного зробити.

На даліші виправдання ці модерні банкроти підсувають докази із статей та дописів в українській пресі: мовляв, преса стверджує такий жахливий, прямо безвихідний стан та деякі часописи вже навіть ідуть на компроміси, пого-

дившись із думкою, що “це є історична конечність, щоб комунізм запанував у світі”, як про це голосить пропаганда змовників.

Знову більш патріотичні, українські люди, які добачають лихо, звертаються теж з докорами до патріотичної української преси кажучи: ви вже досить представили та виявили нам жах теперішніх часів, вже досить налякали нас дією змов та комуністичних інфільтрацій, приходить час, щоб ви сказали, що нам робити, як протиставитись тому злу, як його поборювати?

Хоч позірно могло б виглядати, що ці злі сили такі сильні, що їм годі протиставитись, то останні роки в ЗСА, Канаді та в інших країнах виказали, що навіть найменша організована дія приносить значні удари та неуспіх наступові змовників. Не будемо робити на цьому місці перегляду організованого спротиву та дії патріотичних організацій, яких сила скоро зростає, але хочемо зайнятися кількома проблемами зв'язаними з тими питаннями і докорами патріотичних одиниць, які хочуть знати практично, що їм робити.

Успішну боротьбу може вести кожний

В першу чергу для українських людей потрібне зрозуміння, що вони мають більшу силу, ніж собі уявляють. Знаючи суть комунізму, маючи практику в боротьбі з ним, ці люди вже мають це знання, яке американці чи інші шойно мусять засвоювати та старатися зрозуміти. Також треба усвідомити собі, що в теперішніх обставинах не можна обмежитись до активності лише в українських середовищах, часто обмежених і відокремлених, а треба виходити поміж наших співгромадян, вивчати нові методи й підходи у веденні боротьби. Треба пам'ятати, що любителі свободи, а навіть борці за неї є всюди. Їх дуже багато, їх більше ніж злих людей. І там, де рівень боротьби проти комунізму є на відповідній висоті, туди вони також включаються.

Українська людина не повинна чекати, аж долучиться до якогось центру протикомуністичної боротьби. Ця людина має докласти всіх старань і праці, щоб організувати саме такий центр, осередок чи “станцію свободи”. Але щоб

Молодь демонструє — В центрі Нью Йорку, на 5-ій вулиці, понад 200 українських дівчат і хлопців очолили велику маніфестацію з нагоди Тижня Поневолених Націй 13 липня м. р., репрезентуючи СУМА.

це можна зробити треба, в першу чергу запізнатися зі справами, зі станом речей та поступом, який зробив ворог в напрямі обдурення його оточення.

Тому першою передумовою дії одиниці є: свідомість і знання ситуації та стану оточення. Свідомість свого завдання, за що властиво треба вести боротьбу тут, для успішного збереження свободи.

Вперед треба освідомити самого себе, а опісля поширити цю свідомість на інших. Мусимо перевірити своє знання, що це є свобода і хто її вороги. А як самі будемо знати, то легко буде нам про це сказати іншим.

Для зміцнення цієї свідомости, набуття знання для себе самого, належить роздобувати собі літературу, пресу, газети, книжки і журнали, які пишуть про ці справи. В ЗСА їх не важко знайти, бо там є вже навіть багато “книгарень свободи”, де продається література, яка не одному з нас пригадає, а багатьох нас навчить і вкаже де правда, а де дія змови. Коли ми самі здобудемо це знання, починаймо ділитися цим з іншими. Ро-

бити це так, як нам дозволяє життя та обставини — принагідно. Ніколи не починати в виступі чи сильного засуду "проти чогось і когось". Не застрашувати наших співрозмовців, приятелів, які не розуміючи, на початку справи, можуть прирівняти нас до "алярмістів", "екстермістів" і т. п.

Треба виразно, спокійно й ясно говорити про природу свободи, про волю і незалежність. На такому конструктивному образі вказати на нахили, струї та акції, які йдуть в інший бік, які прямують до диктатури, до обмеження, якщо не позбавлення волі взагалі.

Дехто може думати і мати переконання, що лише промовці, письменники, журналісти і т. п. можуть такими справами займатися. Так воно не є. Кожний з нас може це робити, але треба мати знання що робити, яке дорогою освідчення не важко досягнути. Кожна одиниця своїм найменшим виступом та працею робить великий вклад у збереження свободи та знищення комунарської змовницької тиранії. Діюча одиниця виконує подвійну роллю: працює для збереження свободи країни, в якій живе тепер та тим самим веде боротьбу за звільнення й повалення комуністичної тиранії в Україні.

В суспільстві, серед якого живемо, аж роїться від різнородних товариських, родинних, громадських імпрез, оказій, зустрічей. Якраз при таких нагодах зустрічей з людьми варто приготувати собі декілька гарних думок-речень пов'язаних з тематикою свободи. Треба обчислити собі принайменше ужити не більше як 120 до 140 слів на 1 чи 2 хвилини часу і на цю тему незначно, кругом себе виголосити таку коротеньку науку-промову. Ніхто не завважить, що це виголошена промова, одначе добре підібрані думки застановлять не одного, а дехто буде ті думки, чи частину з них повторяти, засвоївши їх собі. Практика виказала, що такі принагідні, коротенькі промови, добре наперед обдумані, приносять дуже великі й добрі наслідки.

Такі нагоди належить також використовувати для голошення позитивних сугестій, вміло часами оминаючи взагалі критики. До позитивних сугестій належать думки з тематики минулого, традицій, подвиги величних постатей як з

рідної історії так і з історії народу, серед якого живемо. В ЗСА звертати увагу на великий патріотизм, мудрість, свободолюбність та геройство перших основників і державних мужів ЗСА, в Канаді борців із світової війни, побіч історичних постатей основників міст, Батьків Конфедерації і т. п.

До позитивних сугестій належить також порада іншим, що і як робити, подаючи на прикладі самого себе, щоб прислужитися обороні свободи, волі. Голосити вишукані вами видання, книжки, брошури та магазини, які стають в обороні свободи. Поширювати їх по змозі, як також патронізувати всіх тих, хто оголошується у тих виданнях.

Є дуже багато видань приватних, а також державних, особливо в ЗСА, де є виявлена слідством підривна дія комуністів. Ці видання треба набувати і поширювати, перепродувати, дарувати.

Крім самоосвідчення та освідчення інших, належить також використовувати сторінки існуючої, часами змовницької преси дорогою писання листів до редакцій. Не треба мати великого таланту, щоб скомпонувати коротенького листа до редакції, час до часу, у важних справах, що торкаються свободи. Не більше 150 слів у листі, витримано, без образ, має всі можливості бути поміченими та принести в той спосіб і для інших трохи світла, пояснення.

Українці повинні писати листи й до української преси, а також до англійської та французької. Хто не знає достаточної мови, хай спонукує, просить, дбає про те, щоб написав хто зі знайомих, сусідів, навіть школярів. Така сама справа з писанням листів до послів своєї округи. Треба писати часто, висловлюючи свою опінію відносно тієї чи іншої справи. В ЗСА це широко практикується вже тепер і має великий вплив на конгресменів, як також формує публічну опінію. Звичайно сторінка листів до редакції в газетах має найбільше число читачів, тому листи такі дуже корисні.

В пресі часами зустрінете допис фахового кореспондента, журналіста, що є в повній гармонії і згоді з вашими розуміннями свободи, волі та безпеки комунізму. Не задумуючись довго, напишіть листа до редакції з похвалою для

автора того допису. Таку саму процедуру належить застосувати для радієвих та телевізійних програм, проти одних виступати, інші хвалити та складати признання.

По організаціях та церковних громадах ведення конструктивної акції прояснювання, освідомлювання та захопи до активної боротьби — це почесна праця кожного вже освідомленого патріота. Особливу увагу звернути на молодь, бо душу її вже викривляють інтернаціональним, фрейдівського типу вихованням у школі. Для цієї молоді треба придбати якнайбільше часописів, літератури, книжок, журналів, магазинів патріотичного змісту та напрямку, в такій мові, яку ця молодь найкраще розуміє.

Власний приклад — це найкращий спосіб вчити інших чи їх активізувати. Чим особисто людина живе, займається та що пропагує, те прикладно треба показувати іншим, своїм і чужим.

Характерність, пошана інших, виявлення великої любові до родини, батьківщини, волі, свободи та релігійність — це все передумови для прикладового вказування іншим та для притягання кругом себе і дітей голошених для ширшого кружка співжителів, знайомих, друзів. До власних прикмет належить зачислити також наявність відваги, надії і певности.

Ідеї свободи є голосні, правдиві й підбадьоруючі. Вони основані на все-світньому, природньому, Божому праві й законах. Тому вони сильні.

В нашій праці між людьми принагідно варто використовувати моменти зацікавленень поодиноких людей. Спонукувати їх займатися у вільні від праці хвилини вишукуваннями цікавих дописів у пресі на тематику свободи, атакуючі чи стаючі в оборону, робити вирізки з преси, складаючи їх. Помножувати, по можності, патріотичні дописи, думки, розсилати навіть без свого підпису до знайомих, приятелів чи навіть незнайомих. На інтригуючу тематику часто можна переводити розмови телефоном із знайомими, однак перед розмовою все собі передумати тематику, та засягнути точних інформацій зі збагачуючого таке знання матеріалу.

Багато користи для борців за правду можуть принести старші люди вже на

пенсії. Вони мають більше вільного часу, як на поширювання правдивої інформації так і на евентуальні розшуки, вишукування матеріалів. Поміж такими людьми відкривати патріотичні одиниці, запізнати їх із ситуацією та тоді разом діяти.

Треба признати, що найбільшою перешкодою для розгорнення самостійної дії в обороні волі, свободи, є апатія людей. Однак виявлювання лише самої комуністичної, колективістичної, соціалістичної загрози для свободи, для волі людей, не вистачає. Техніка алярмістів часами має таку негативну сторінку, яка заганяє людей в ще більшу апатію, носить на них параліжуючий страх, що вони часами закривають вуха, щоб не почути страшної правди про небезпеку. Побіч виявлювання небезпеки належить вказувати на всі можливі способи здержання, знищення, повалення небезпеки.

Матеріяли на цю тематику, конструктивну дію виявлювання зла та порад конструктивної дії на всіх життєвих шляхах можна набути великими кількостями в тих патріотичних згуртуваннях і організаціях, з якими треба нав'язати контакт при перших самоосвідомлюючих лекціях.

Щораз більше поширюються не лише патріотичні видання, газети, книжки, періодики, але також фільми, магнітні ленти з лекціями й промовами, короткі пластинки, товариські гри, які допомагають пізнавати історію й при тому мати розвагу, роз'їзди промовців, викладачів і т. п. В останніх 5 роках ряди борців за свободу, волю, проти змови й комуністичного диктаторства зросли до таких розмірів, що поступ заговорників здержаний принайменше на період від 5 до 10 літ. Цю всю акцію патріотів конструктивного порядку належить завдячувати в першу чергу ініціативі, посвяті та дії одиниць, поодиноких людей, які теж колись шукали своєї ролі в тій боротьбі.

Роля одиниці в боротьбі за свободу є незвичайно велика. І якраз в обставинах, де наступаюче зло ухитрилося скоріше та ґрунтовніше організувати себе, одурненням, набувши фонди на свою дію, не треба стреміти патріотичним борцям до виразної, широко закроєної організованої централізації. Маючи пе-

ред собою централізовану дію, ворог поважними ударами може завдати поважних ушкоджень і централізованій організації і її дії.

Розпорошення, дія децентралізована, оперта більше на ролі одиниць і менших груп та їхні обмежені фінанси, є найкращою метою в тому часі, найбільшим реальним підходом до боротьби з ворогами свободи.

Тому кампанія за зрозуміння й участь індивідуальних осіб, на власну руку з малими групами для оборони свободи, для боротьби з комунізмом, соціалізмом і іншою марксистсько-інтернаціональною змовою — це konieczність — це передумова успіху.

Як поодинокі політичні організації, громадські, суспільні, просвітні відіграють певну свою роллю, то великим лихом для правдивих борців за правду, патріотів України, патріотів своїх батьківщин, є присипляти свою совість і душу переконання, що там “нагорі” мають робити, це їх обов’язок. Там мають розв’язувати всі наші проблеми, а особливо відвертати небезпеку комуністичної тиранії.

Як нас самих “тут” не буде, оттих одиниць, відданих справі патріотів то і “там” нічого не зроблять. Перш усього стимул, а опісля спрямування на корисну дію — це вже випробувана в практиці акція з певними успіхами.

Загал складається з одиниць, а вся українська громада є організована й неорганізована. Дія патріотів не може обмежитися лише до організованої частини.

Висловивши цих кілька думок, які не вичерпують всіх практичних вказівок дії, належить пригадати, що першою фазою перемоги правди над неправдою, добра над злом, буде факт присутності в першу чергу у Вашингтоні, а опісля в Оттаві чи Лондоні, таких людей в конституційному уряді тих країн, які вразно стоять на позиціях оборони правди, свободи. Ці люди тоді зможуть розправитись зі злом, у висліді чого й Україна буде мати нагоду визволитись. Наше завдання на довшу мету: допомагати вибрати таких людей до урядів. Це є практична, реальна дія.

Тиждень Поневолених Націй в Австралії. — Спонтанні щорічні відзначення Тижня Поневолених Націй проходять під знаком маніфестацій. На світлинці українська група в поході вулицями Брізбену, Кв., Австралія.

Сон диктатора

Брежнев спить. У головах його стоїть його сторож-емгебист і з святістю зорить свого вождя. Раптом в одній хвилині зсувається ковдра і виглядає з-під неї відкрите рам'я диктатора. Опікун негайно, спершу поцілувавши, накриває батенька.

По деякому часі висувається з-під накриття нога. Хоронитель цілує в кістку диктатора і накриває ногу ковдрою.

Проходить час і диктатор повертається, а в цей момент виглядає заокруглена частина диктаторського тіла. За цим самим ритуалом охоронець виконує те ж саме, що й перед тим. Диктатор перевалюється з боку на бік і мурлить:

— Коли нарешті ця східно-німецька делегація поїде додому?

Догадався сам

До церкви збіг захеканий хлопчина. Людей було багато, він не міг побачити свою маму і став гукати:

— Мамо! Мамо!

— Та чого ти кричиш?

— Та миша в діжку з квасом упала!

— А ти що — не знаєш, що робити?..

Витяг би!

— А я кинув туди кішку, щоб вона ту мишу піймала.

Новий Джінгіс-хан гряде

(Передрук з "Червоної Калини" за 1930 рік)

Чи при таких обставинах може появи- тись в Китаї новий Джінгіс-хан? Чи мо- же він статись тою загрозою, яка колись змете в лиця землі велич культури білих народів? Виходить з того, що ні. Та що станеться, коли тим чотириста мільонам людей надоїсть заїдати себе взаїмно, зідати свою власну кров, а злюбне серце їх запрагне чужої?

Що станеться, коли "хтось" запалить серця цих великих мільонів жадобою крові "білих тиранів" і вложить в їхні руки огненний меч та своєю власною ру- кою кине їх мов горючу ляву на наші о-

селі, щоб справити нам останній крова- вий пир?

Отож, не сам китайський народ, по своїй власній і добрій волі готує нам "Джін-гіс-хана", а цей "хтось". І читаю- чи уважно ці довгі ряди про сумне жит- тя-буття китайського народу, м о ж н а зразу зауважити лице цього "хтось", що покладе всі зусилля на те, щоб з Азії по- нести горюче полум'я на зненавиджену Європу — а цим "хтось" є червона Мос- ква!

Вона, по тринадцятім році успішно- го закріплення "завойовань пролетарсь-

Величавий похід в Лондоні. — 20 жовтня м. р. відбувся в Лондоні, Англія величавий похід, що заманіфестував з'єднаність АБН і Европ. Ради Свободи. Понад 3,000 учасників різних національностей з прапорами і транспарентами маршували центральними вулицями міста під кличем "В обороні прав людини, за самостійність народів поневолених московським імперіалізмом і комунізмом!". На світліні фрагмент походу.

кої революції” переконалася, що розчаровану масу робітників й селян “Радянських Республік” не кине на “буржуазну” Європу, не запалить їхніми руками світу, тому стала шукати цих рук на Далекім Сході, серед народів Азії. Вона всю свою “революційну” енергію перекинула на континент азійських народів, всі свої зусилля й засоби спрямувала туди, щоб опанувати революційний рух цих народів й використати для своїх цілей.

Щоб досягнути своєї мети, вона не тільки несе широку допомогу цим народам в боротьбі за свою національну незалежність, — не тільки відіграє роллю доброго й безкорисного приятеля, але й одночасно демонструє перед ними свою фізичну силу, свою здібність стати з помічницею справжнім проводирем.

Приглянувшись добре до сучасної Москви, побачимо, що вона прийняла грізну поставу жандарма не лише Європи, але й цілої земної кулі, жандарма, для якого життя “буржуазних” народів залежне всеціло від його настрою: “Моргнув одним вусом і пів земної кулі присне, мов бублик з мила”.

Погляньте як то вона, щоб переконати своїх братів — азятів в правдивості своєї жандармської величі, починає показувати свої “великі діла” то в Єрусалимі, то в Парижі, то в Берліні, то Бог вість де та прилюдно кпить собі зі всіх урядів “буржуазних держав” та їх законів співжиття.

І дійсно, буржуазний світ, приспаний погонею за золотом, не бачить сліз, не

чує стогонів своєї, жертви, він сам куче меч на свою голову. — А може . . . Може він надіється, що скажений тим мечем сам підриже собі горло та залишить як спадок крадене добро? Та хто може знати думки світових дипломатів, бо годі зрозуміти їхнє спокійне відношення до модерних сатрапів — з якими, хоч не в парі і не до вподоби — до рад засідають, балакають та ще й торгують. Що там етика, що там людяність і демократія — інтерес інтересом!

Проте ця толерантність, а бува і сьорбанія юшки з одної миски, помагає модерним сатрапам в створюванні своєї величі й імпазантності, яка якраз і кидає азійські народи в ціпкі обійми большевизму для створення з цих обездолеваних стада роз’ячених тигрів та новітнього Джін-гіс-хана, щоб цим азятським чоботом роздавити “гнилу Європу”. І приглянувшись до всіх закутин Радянського Союзу, бачимо, як червоний інтернаціонал скорим темпом творить з Радянських Республік нову “Велику, неделімую”, але розхристану, голодну, дику, жадібну пімсти й крови — Азію!

Мине ще пару років і між колишнього “Великої і неделімої” та Азією не стане й найменшої різниці. Як там так і тут пануватиме сваволя кривавих павуків — “Союз Радянських Республік” перестане існувати, а на його місце появиться “Союз тюремників Евразії”, в якій заперті будуть мільйони готові в кожну хвилину кинутись на жертву, яку вкаже кремлівська рука!

Одна з найцікавіших книжок є

ВУЙКО ШТІФ ТАБАЧНЮК

Я. МАЙДАНИК

Веселі оповідання

ЦІНА \$2.00 КУПУЙТЕ АБО ЗАМОВЛЯЙТЕ П В

UKRAINSKA KNYHARNIA

656 Main Street

Winnipeg, Manitoba

Влада президента

Президент З'єднаних Держав — наймогутніша людина в теперішньому світі. Яким способом це сталося? Чи були колись якісь обмеження цій владі? Це питання, що їх часто ставлять американцям по інших країнах. Відповідь на це питання дає американська історія.

Коли військо Північної Кореї вдерлося до Південної Кореї в червні 1950 року, Рада Безпеки З'єднаних Держав запропонувала спинити збройною силою цю інтервенцію. Президентом тоді був Гаррі Труман. Він розумів, що затримка може бути фатальна. Заатакована без попередження Південна Корея мала недостатні збройні сили і не могла чинити опір, якщо не було б подано допомоги зовні.

Президент Труман без вагання виніс рішення. Він наказав негайно перекинути до Кореї спочатку морські та повітряні сили ЗСА, а потім і наземне військо. Пізніше до них мали приєднатися і сили інших держав. Президент діяв тут самостійно, без ухвали Конгресу, чи свого кабінету. У той момент просто не було часу нараджуватись. Президент мусів був тут застосувати свою владу. Як з'ясувалось нізніше, Конгрес без заперечень підтримав його буквально протягом кількох годин.

Ще небагато років тому таке незалежне рішення було абсолютно неможливе. Це невідмінно призвело би до вимог про завішання його в правах, а то й негайну його ризигнацію. Навіть після несподіваної японської атаки на Перл Гарбор у 1941 році президент Франклін Рузвельт з обережності найперше звернувся до Конгресу і просив оголосити війну, а до того ЗСА нічого не робили, а тільки оборонялись.

Незалежне застосовання влади президента почалося давно, а саме в 1803 році, коли Томас Джефферсон не вагався купити всю середню частину того, що тепер становить ЗСА від французького диктатора Наполеона. Джефферсон не був певний, чи він має право це зробити, але спокуса була велика. Через те він не чекав постанов Конгресу і доконав того, що ми тепер називаємо "Покупкою Люїзіани". Це був перший смі-

ливий крок до зміцнення влади президента.

З обранням Ендрю Джексона в 1828 році — першого президента обраного самим народом — зроблено було другий крок. Від того часу президенти, як обрані всім народом, ставали особами, що могли почувати за своїми плечима людей, що обрали його, і він міг промовляти і діяти від ім'я всього народу. І якщо траплялась якась криза, президент завжди переймав на себе керівництво. І з часом, коли національні проблеми ставали складніші — і особливо, коли інтернаціональні інтереси були включені — влада президента поступово сильнішала.

Проте, існують певні обмеження щодо влади президента. Бо яка б не була нагальна справа, народ ніколи не переставав вірити, що уряд має рішальне слово. За два роки після того, як він післав військо до Південної Кореї, президент Труман став перед тим, що він уважав за неусправедливлений страйк сталеварень. Він дає наказ націоналізувати сталеварні. Цей його захід був негайно оскаржений. Найвищий Суд ухвалив, що президент не має право того робити. І мр. Труман, як усі президенти мусять робити, схилився перед рішенням Суду, і сталеварні повернули їх власникам, а із страйкарями домовились звичайним шляхом мирних переговорів.

У 1894 р., приміром, президент Клівлянд післав військо припинити страйк на залізниці. Губернатор стейту висловив протест. Суд підтримав президента, але народ знайшов інший вихід: вони обрали стільки противників Клівлянда на дальшу конвенцію Демократичної партії, це вперше в американській історії, що політична партія засудила свого президента. З усього, що може обмежувати владу президента — Конгрес. Суд, Стейти — найбільше обмеження може накласти народ. Вони просто можуть його не обрати на дальший термін. Як колись сказав Абрагам Лінкольн: "якщо народ зберігає свою чуйність і гідність, жодна адміністрація не може серіозно перешкодити урядові за короткий час у чотири роки".

В СОЙМІ

ПРО ЖІНКУ В ЛИСТОПАДОВИХ БОЯХ

У своїм житті я тільки один-одинокий раз був у соймі і то галицьким і то тоді, як уже властиво сойму не було, а був соймовий будинок, перемінений на бастион.

Я дістав наказ скріпити залогу сойму, бо кожної хвилини на цьому відтинку сподіваний був наступ. Неприятель стягав звідусіль сили, а святоюрський бльок будинків давав знаменитий захист для запасу. Город перед соймом дозволяв на незамітний підхід, а вежа на дирекції залізниць скривала два скоростріли, готові кожної хвилини лонути дощем куль у соймові вікна.

Темна ніч залила вулиці аж по чубки каменіць. Гусаком попід мури пробивалася сотня до сойму. Горою сичали свистіли і дзигчали кулі, а під ногами шкарчало побите скло, як масло на сковороді. Між хлопцями ніяких розмов, рідкі накази шепотом. Усім нам страшно, хоч ніхто з нас не бачить. Але й ми нікого не бачимо. Ануж там, за муром... Ануж онтам, за вуглом... І серце б'ється тривожно, а очі перевіряють тьму...

Ми всі сини села і боротьба в місті — не наше живло. Подем, крізь рови і мочари, навіть лісом — це ми. Але незаними вулицями в темну ніч...

Ох! З якою полегшою вбігали крізь браму до соймового будинку, з якого радістю вітали світло! Ми за мурами. Маємо боронити дверей, вікон і — будемо боронити, і — напевно добре.

Ми не боїмось куль, чули їх нераз і знаємо, що вони вбивають, не страхаємось рукопашного бою — щойно вчора звели його під Стрийським Парком. Ми боїмось чогось незнаного, десь причаєного — в темнім, великім місті...

Сотня ввійшла, рошташувалась і — по вечеру! Казанки в руки, гусаком у коридорі аж до кухні.

Заходжу туди.

Пані у чорному, з білою запаскою, видає їжу.

— Хто це? — питаю.

— Пані Галя Косевич.

Аж тепер пригадую собі: управи-

телька стрілецького приюту на вулиці Петра Скарги!..

Усміхнена, ввічлива, а руки як мурашки бігають. Працює з раня до вечера, а склонить голову — рясні постріли спати не дають.

Нераз, бувало, куховарів прозивали "маркирантами", але не все мали хлопці слухність. Тут ще менше як де, а ще до того жінок, а ще на такій позиції, як сойм!

Підійшов і я по свою пайку. Полонник росолу, кусень м'яса... Ох, як розкішно парує росіл! Гаряча страва для вояка — це більш як десять закликів до відваги і видержливости. З кожною ложкою вливається в жили свідомість сили і почуття безпеки.

Ім... Нараз ложка зачерпнула якусь клюску. Кусаю — тверде, обертаю — дзвонить до зубів.

Крісова куля!..

Показую господині!..

— Вибачте, пане четар, але не я її в баняк кинула.

І показує знаки над кухонною плитою. Немов хто пробував грубі цвяхи вбивати у стіну.

— Бачите, і ми, маркиранти, не вільні від обстрілу! — і всміхається тим своїм добрим, незабутнім усміхом.

Сміюся і я, сміються і хлопці, бо ось ще одна куля знайшлася.

Згас на віки незабутній усміх пані Галі, працюючі руки вже ніколи не ворухнуться, бо пані Галя померла.

Нехай цей спомин буде свічкою на її передчасний гріб.

Галактіон Чіпка

Мисливець

Запитали одного письменника:

— Які були ваші улюблені розваги в молодості?

— Полювання і дівчата.

— А на що ви полювали?

— На дівчат...

Чи буде перенаселення в світі?

(НІМЕЦЬКИЙ УЧЕНИЙ ПРО ХАРЧІ Й ЛЮДЕЙ ЗЕМНОЇ КУЛІ)

Щоб подивитися проблемі так званого перенаселення й можливостей прохарчування людей земної кулі просто в вічі, ми навмисне взяли за приклад погляду й аналізу німецького вченого тому, що якраз німці довгий час підносили питання "поширення лебенсрауму" для німецького народу, бо, мовляв, розмір Німеччини не дозволяє жити німцям як слід. Або не дозволятиме в майбутньому. Такої теорії трималися не тільки нацистгітлерівці, а й багато звичайних німців. Тому й цікаво познайомитися з поглядами й висновками німецького вченого у світлі сучасної пропаганди в світі про небезпеку перенаселення людей на земній кулі, а з тим і загрозу прохарчування тих людей. Як же дивиться на цю проблему проф. д-р Фріц Бааде з Кельну, який вже понад 10 літ тому видав книгу п. н. "Як будемо жити завтра?" А перед тим німецьке радіо передало уривки з тієї книги п. з. "Як будемо харчуватися?"

Спочатку автор радить уявити собі сам процес збільшення населення на земній кулі: кожної секунди народжується на земній кулі троє, а вмирає кожної секунди двоє, отже що-секунди наша земна куля приймає одну особу. Це значить, що кожного дня населення земної кулі збільшується на 70.000 осіб або від 25 до 30 мільйонів річно. Через те то ще 150 років тому чулися голоси песимізму про те, як буде харчуватися населення землі в майбутньому. А серед тих песимістів був один із найбільших — великобританець Мальтус. Але вже перші сто років після песимістичних пророкувань Мальтуса життя відкинуло його теорію небезпечного перенаселення та нещастя з огляду на те перенаселення: у той час, коли він "пропрокував", Англія мала 8,9 млн. населення, кожного року прибувало якихось 130.000. Сто років пізніше стала 33,9 млн. осіб у Англії, тобто річний приріст був 350.000 осіб. І все ж ніхто не

глодував в його країні так, як він це "передбачив". А сьогодні, понад 150 років після Мальтуса, на столі англійця ще більше харчів, ніж раніше . . .

Звичайно, на прикладі однієї країни важко дійти до правильного висновку в світовому розмірі. Тому д-р Бааде бере цю проблему під світов. розміру люду. Знавці рахують, що 8 - 9 тис. років тому на землі було щонайменше 5 або щонайбільше 20 мільйонів людей. Взявши середину (точного обчислення з тих часів нема), тобто 10 млн., то виходить, що заки населення землі подвоїлось, пройшло приблизно 2.500 років. Заки населення вдруге подвоїлось, пройшло 2.000 років, третє — через 1.500 років і т. д. аж поки, після восьмого подвоєння між 1850 і 1950 р.р. (тобто протягом ста років) стало на землі 2 з половиною мільярдів осіб. А як буде з дев'ятим подвоєнням? Воно станеться ще перед роком 2000, тобто коли наші діти будуть дорослими. Тоді буде щонайменше 5 млрд. людей на світі. Ну, і як же наші діти й внуки будуть мати можливість прохарчуватися на такій перенаселеній землі?

При цьому нема причини, щоб бути песимістом. Бо коли в минулому, протягом восьми подвоєнь населення на земній кулі, і то все в коротший і коротший час, не було зменшення продукції харчів, а, навпаки, продукція, хоч би й за останні сто років, коли населення подвоїлось знову, зросла в більшій пропорції — втриє, а не вдвоє, як населення — то не буде загрози щодо браку харчів і в майбутньому. Інша річ, що потроєна продукція харчів для подвоєного населення земної кулі не в однаковій мірі дійшла до рота кожного споживача на світі. Але це вже проблема не самого "перенаселення" та "браку" харчів, а проблема правильного розподілення тих харчів.

Та все ж песимісти висувують знову іншу теорію, що нема загрози щодо браку харчів у світі — чим краще живуть,

тим швидше розмножуються. І таке розмноження може довести світ до труднощів.

І на це д-р Бааде дивиться оптимістично. Бо якраз навпаки: чим краще живуть люди, тим більше стримуються від надмірного розмноження. У тридцятих роках нашого століття якраз зажиточніші народи земної кулі дійшли були до стану припинення приросту населення, а деякі навіть почали зменшувати кількість населення в країні, винародовуватися. І всі вчені бодай у цьому питанні однозгідні, з покращанням життя люди не схильні до беззупинного збільшення приросту населення.

А тепер гляньмо оком на можливості прохарчування наших дітей і внуків після року 2000.

Вся земна куля має 13,5 млрд. гектарів твердої землі. З того лише 1,3 млрд., тобто лише 10% обробляються. Решта — 2,4 млрд. гектарів зеленої землі, пасовиськ і т. п., 4 млрд. лісів і тільки півмиліард гектар невикористаної землі, що, як думають, її можна легко використати для продукції харчів. Як та як швидко всю ту землю можна використати для прохарчування людей земної кулі — існують різні думки вчених. Але в одному вони знову ж таки однозгідні: за кілька чергових десятиліть можна без труднощів щонайменше потроїти кількість оброблюваної землі, якщо невикористану сьогодні землю обробляти там, де на це дозволяє клімат, та різні джунглі й ліси перетворити в продуктивну площу діставання харчів. А що все те можна перетворити в родючу землю — нема жодного сумніву. Якщо цього досі не зроблено, то тільки тому, що бракувало окремим ентузіястам-землеобробцям належних машин. Тепер же все те є. Також техніка землерозробки вже пішла так далеко, що брак води в деяких місцевостях зовсім не стоїть на перешкоді для перетворення недоступних теренів в родючі простори.

Проф. д-р Бааде твердить, що навіть коли матимемо 5 млрд. населення на землі, нема потреби всі можливості перетворення неплодотворної землі в плодотворну використовувати, бо для 5 млрд. населення можна мати доволі хліба навіть із тих лише частин твердої

землі, де клімат є відповідний для вирощування харчів. А інші запаси можна залишити аж до наступних століть чергового тисячеліття, коли люди зможуть знову втричі збільшити продукцію харчів.

Те саме торкається й використання води. Сьогодні ми її використовуємо лише на 5%, за тисячу років, може, дійдемо до 25%.

Також сам спосіб оброблення землі буде змінений, достосований до модерної механізації, що збільшить продукцію харчів. Бо до сьогодні ми стоїмо дуже й дуже відстало від того, що ми могли б мати. Як відомо, землю обробляють плугом. Його винайдено 8.000 років тому. Плуг протягом довгих століть і тисячеліть удосконалювався, аж поки дійшов до сучасного стану. Але цікаво, що оцих модерних плугів у світі сьогодні є всього-навсього 6 млн. штук (моторових), а решта? На 350.000.000 родин, що обробляють землю в світі, лише 10 млн. користуються отим моторовим наймодернішим плугом (ці підрахунки беруть до уваги, що в СРСР колгоспники працюють по кілька родин разом), 90 млн. працюють звичайним залізним плугом, а 250.000.000 обробляють землю дерев'яним плугом з-перед 8.000 літ! Вживаючи при цьому, звичайно, волів, корів або коней.

Також захист врожаю від шкідників все ще не застосовується (але буде!) належно. Від шкідників гине стільки харчів, що можна прогодувати півмільярда осіб! Додатково!

Удобрення землі буде також поширюватися. Та багато інших факторів ніколи не доведуть населення земної кулі до такого песимістичного стану, про який часто приходиться чути в пресі та деінде.

Німецький вчений доходить, нарешті, до загального висновку, що при правильному розподіленні й поліпшенні методів оброблення землі та беручи до уваги всі інші, тут навіть не згадані, фактори, на світі не буде тенденції побільшення приросту населення швидше, ніж збільшення продукції харчів, а навпаки: продукція харчів буде завжди швидше збільшуватися, ніж приріст населення.

(Подав Іван Овечко)

НАШІ ДІЯЧІ КУЛЬТУРИ

Український маляр ТАРАС ШУМИЛОВИЧ

Маляр Тарас Шумилович. — ЗСА.

Тарас Шумилович народився в Яворові, Зах. Україна. Ще дитиною любив малювати, але життя зложилося так, що щойно перебуваючи в таборі в Німеччині, після війни, знайшов можливість брати сталі лекції самого малярства. Його першим учителем малярства був артист-маляр Микола Польовий.

В Європі Тарас Шумилович малював декорації для аматорських і дитячих театрів, та шкільних вистав, і рисував костюми для них. Багато афішів, мистецької закраски, вийшли з рук Тараса Шумиловича.

Тут, в Америці, на терені ЗСА, вчився

він у проф. Л. Кузьми і студіював комерційне малярство при Механічному Інституті, в Нью Йорку.

Картини мистця висять у домах знаних людей в Італії, Німеччині і ЗСА. Тарас Шумилович брав участь у таких виставках: шкільні виставки студії проф. Л. Кузьми — 1958., 1959. і 1960 рр. У Механічному Інституті — 1960., 1961. На виставці пожертвованих картин в УВАН, на виставці Н. Й-ського відділу Об'єднання Мистців Українців в Америці 1964. рр. і в Школі св. Юра в Н. Й. 1966.

15-го жовтня 1966 до 15-го січня 1967 відбулася його перша самостійна виставка в Публічній Бібліотеці на 2 Аве. в Нью Йорку. Про цю виставку була в "Америці" поміщена стаття пані ред. Ольги Соневицької, яка, між іншим писала:

"... Чи не перший раз у Нью Йорку, укр. мистець виставив свої твори в публічній бібліотеці. Треба ж шукати нагоди виявити себе і перед чужим світом. І справді, цей відважний крок пощастив нашому мистцеві..."

"... наш мистець всюди зазначував своє українське походження..."

"... Виставка викликала велике зацікавлення: її оглянуло рекордове число осіб, около 850. Тому виставку продовжено до кінця січня..."

Американський артист-маляр Д. Гадфрей, який студіював і виставляв у Парижі і Римі, як також і тут в ЗСА і якогось картини знаходяться в численних приватних колекціях в Європі і в Америці, писав тоді про Т. Ш. так:

"... Я тішився оглядаючи виставку картин Шумиловича у бібліотеці на 2. Аве."

"... багато в його працях виразности і руху, який узнається по цілому світі, але тут виконаний за мірилом власного серця. Картини щирі і свіжі..."

Про абстракти, яких було декілька на виставці і які Т. Ш. залюбки витворює для відпруження, Гадфрей пише так:

“... вони безпретенсійні і в них багато вітальності, чим вони завстиджують багато праць, виставлених по мистецьких галеріях”.

У багатьох газетах, навіть і чужомовних, появлялися прихильні згадки і новинки.

Виставку відвідав артист-скульптор Леонід Молодожанин з Вінніпеґу і підписавшись до книжки гостей, написав:

“Приємно було мені оглянути виставку, яка робить гарне враження”.

Отець Володимир Ковалик написав: “Виставка ціла гарна—симпатична”.

Проф. Іван Недільський: “Гарне враження, яке останеться на довго в пам'яті”.

Ред. Григорій Костюк: “Миле враження. Оригінальні кольори, ліричні пейзажі”.

Ред. Михайло Клезор: “Щирі GRATULACIJA за таку гарну виставку. Бажаю ще більше успіхів”.

Архітект Ліі Борреро: “З дуже тонким відчуттям гори в Кетскіл”.

Арх. Гер: “Витончене, радіюче, приємне як цілість”.

Арх. П. Вуд, бувший проф. Колумбійського університету: “Дуже добре”.

Проф. А. Білінський: “Прекрасна Праця. Щастя Боже”.

Василь Барка: “Дуже щирі і глибокі настрої в елегантних пейзажах гір”.

Слідуюча самостійна виставка Тараса Шумиловича, була в Йонкерсі, у чудових виставових залах при новій ультра модерній бібліотеці, про виставки в якій рішає провід музею в Йонкерс. На тій виставці Т. Ш. висіла 81 картина.

Графік та письменник Френк Шварц написав про цю виставку так: “Виставка творить дуже освіжуючий вид. Головно в реалістичному стилі на цій виставці багатство краєвидів з гір у Кетскіл і Алентавн Па. Літні сцени примушують глядача бажати бути там звідки вони походять. Зимові картини приємно пригадують сніги. Кілька модерних (абстрактних) картин змінюють темпо одностилевої виставки... Рух, темпо і добра композиція на 81-ній канві, які варто оглянути...”

Р. Г. Гадфрей: “Ще один добре на це заслуговуючий показ праць цього українця артиста-маляра. Приємно під час цих гарячих місяців, бачити виразність Шумиловичевих гір в Кетскій і тішитися і його іншими картинами...”

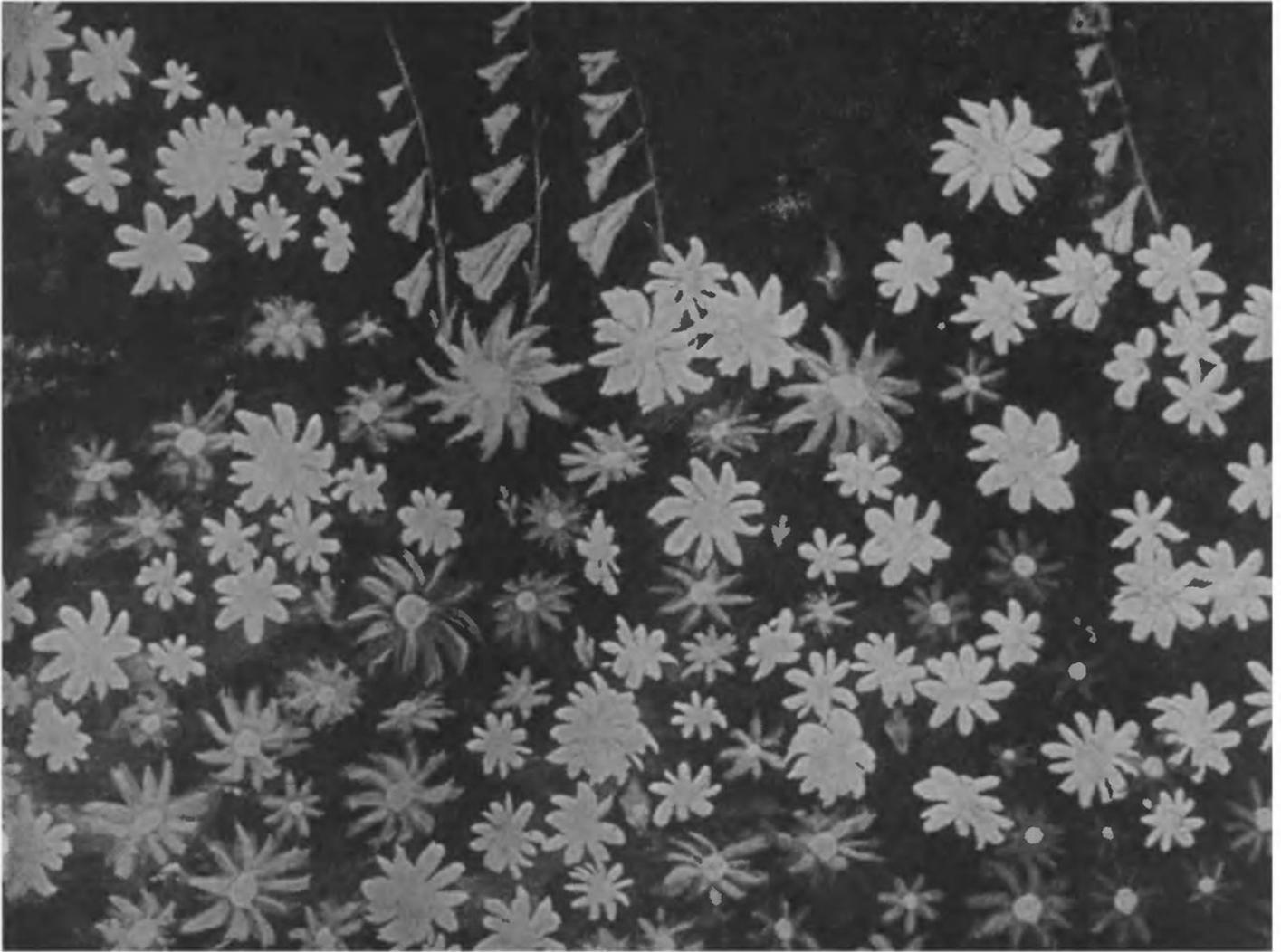
Пані ред. Ольга Соневицька писала в “Америці”: “Виставку Тараса Шумиловича відвідало понад 1000 осіб, бо таке число розійшлося програмок, а вписалося до книги гостей около 800 осіб, багато з них приписуючи вислови признання...”

Різні газети подавали новинки, повідомлення і статейки. Наприклад, — німецька газета в Нью Йорку: “Штатс цайтунг унд Герольд”: “... як графік Т.Ш. придбав собі ім'я своїми оригінальними обкладинками до книжок і афішами.”

У “Свободі” 15-го липня 1967 р., згадка: “... виставка багата і різноманітна тематикою...”. “... виставлено кар-

Маляр Тарас Шумилович з дружиною Іриною Шуварською - Шумилович, донею Вірою і сином Василем, перед своїми картинами на виставці у Волдорф Асторія готелі, Нью Йорк.

Тарас Шумилович: "Веселі квіти".

тини на українську тематику, як "Бандура", "Манастир св. Йосафата", "Укр. кераміка", "Укр. кат. Церква св. Івана в Гантері" та інші.

Англ. тижневик "Свобода", подас 26 серпня новинку з заголовком: "Виставка Шумиловича успішна".

Польський "Новий Світ" згадує у новинці: "... відбувається виставка картин талановитого артиста Тараса Шумиловича ..."

На виставці в Канаді, висіли дві картини Т. Шумиловича.

Ініціатори американського тижневика "Мерри Гил Нюс", познайомившись із творчістю Шумиловича, запросили його взяти участь у виставці спонзорованій ними в Ланкастер готелі, на Медизон Аве.

Потім 15, 16, і 17 серпня 1968 р. виставляв Тарас Шумилович у груповій виставці в Теннерсвил, Н. Й. Спонзору-

вала цю виставку Комерційна Палата "Чамберс оф Комерс" Того ж року асистував при створенні декорацій для п'єси Томи Таггер та: "Дедвуд Дик" або "Да гаме оф голд", в Онтеора Парк, в Таннерсвил, Н. Й.

На виставці в Твайляйт Парк у "Гаїнс Фаллс", Н. Й. — Серпень 1968, отримав Т. Ш. нагороду за картину "Ромени".

Відтак відбув надзвичайно успішну виставку у прегарній, просторій галерії при Публічній бібліотеці "Гадсон Парк Бренч" від 1-го до 31-го жовтня 1968 р.

Багато людей, своїх і чужих, відвідали цю 3-ту самостійну виставку мистця. На цій виставці, на якій було виставлених 79 картин, заповнив Тарас Шумилович 3 великі скляні габльотки картинами і своїх дітей — Олени, Віри і Василя. Тож артист Мел Фавлер, написав, підписавшись у книзі гостей: "Як чудово,

що ви включили і праці дітей своїх у вашу чудову виставку”.

Пан Новано: “Чудесно схопили ви красу квітів”.

А. Гурагедіян: “Найбільше подобалися мені портрети; дуже добре”.

Відвідав виставку і Івась Керницький, і у своєму соняшному привітному гуморі, вписав: “Хай живе Тата Тарас!”

Г. Манн: “Витончений ностальгичний образ України”.

Отець Володимир Ковалик ЧСВВ: “Виставка велична, чаруюча! Одна родина малярів”.

Пан Микола Чорний: “Гратуляції для Тебе і для сина Василя”.

Е. Давідсон: “Картини подобалися мені дуже”.

Пані Марія Донцова-Бачинська: “Надзвичайні квіти і чудові церкви і будови”.

П. Вуд, архітект: “Дуже гарно, як завжди. Також приємно було бачити праці дітей. Картини з квітами дуже красні”.

Г. С. Бергрін, архіт.: “Прегарна виставка, — особливо подобались мені старі церкви і квіти”.

Х. Р. Бриттон, архіт.: “Незвичайно опрацьована виставка, дуже чулого артиста”.

Інженер Олекса Солтисік (письменник): “Що раз то краще. Мистця пізнати по творах. Надзвичайно”.

Артистка-малярка Наталія Стефанів: “Числа 16, 36, 38, 40, 49, 71, 76 — замітні кольоритною та композиційною розв'язкою (багато праці).”

Пані ред. О. Соневецька: “Дуже приємна родинна виставка. Мистець любить в архітектурі”.

Інж. В. Патрило: “Вираз унікальний і показує великий талант. Живі кольори”.

Найл Р. Риггс, директор даної бібліотеки: “Дякую за вашу чарівну виставку”.

Сестра Наталія ЧСВВ: “Всі образи чудові”.

Сестра Мартина ЧСВВ: “Чудові”.

Пан Т. Карастас: “Дуже витончена виставка”, і т.д.

А італійська газета “Іль Прогрессо Італі—Американо”, в п'ятницю 18. 10. 1968 р. писала: “В біжучому місяці (жовтень) у галерії при Гадсон Парк

відбувається виставка картин українсько-американського мистця — Тараса Шумиловича; вона складена з 79 пейзажів, портретів і мертвої природи. Виконані ці речі з дитинною невинністю, яка чинить їх надхненими й поетичними. Чудові ці вищезгадані сцени рідної України, і особливо церковці. Гарні й ліски й повні чару—квіти та солодка туга за минулим, яка стелеться наче легенький серпанок на небозводі його мальовил”.

При цій нагоді хочеться згадати дещо із статті Василя Барки про Т.Ш. “. . . Для нього відкрився шлях від аматорської творчості до професійності. В картинах відзначилася життєва безпосередність враження, часом з прикметою, так би мовити, стихійного експресіонізму. Вільна маніра в виборі тонів і їхніх сполук . . . ” “Серед картин Т.Ш. знаходимо натюрморти і портрети, але кращі в нього гірські краєвиди з озерами: тут цілком виразилася його вдача . . . ”

Ця стаття була друквана в “Українських Вістях”, число 39 - 40.

Від 13 до 27, брав Тарас Шумилович участь на виставці Об'єднаних укр. мистців.

На виставці в готелі Валдорф-Асторії, в Н. Й., де мистець з іншими товаришами виставляв і своїх 22 картини, була йому передана за них нагорода від Меррі Гил Нюс.

Т. Шумилович є членом об'єднання американських композиторів, авторів і арт. - малярів (СААА) і з ними виставляв від 30 січня до 14 лютого 1969.

Мистець від Н. Й-ського відділу, цього об'єднання, брав участь в його Національній конвенції, яка відбувається щоразу два роки і при цій нагоді виставляв на груповій виставці в галерії Національного Мистецького Клубу, при 15 Грамерсі Парк, Н. Й.

14-го і 15-го червня, під час з'їзду Яворівців, мав Т. Шумилович свою виставку у бібліотеці на “Союзівці”, де він показав багато архітектурних пам'яток рідного міста, — місця свого народження, і також красвидів звідтам. Багато краєвидів купили образи, якими дуже тішилися.

Т. Ш. дальше був запрошений виставляти в цьогогорічній груповій виставці в

Тарас Шумилович: "Соняшники".

Таннерсвил, в горах Кетскіл, де мистець має свою хатинку в якій родина його проживає під час літніх ваканцій і в кожному вільному, від праці чи науки, часі.

Тут дружина мистця, яка з фаху є мистець танцю, вже другий рік вчить танцювати дітей в Онтеора Парку. Там у старинному прекрасному театрі мальовничо положеному серед гір над озерцем, рік за роком, під час літа відбувається театральна вистава, ведена професійною силою з участю зацікавлених театральним мистецтвом. Цього року просили дружину Т. Шумиловича, поетку — Ірину Шуварську, виступити із своїми ученицями на сцені театру. Крім свого сольового танцю, під музику Бетговена на тему своєї власної поезії продеклямованої перед виступом донею Вірою, виконаний був ще танок Пані І. Шуварської Шумилович з донею Вірою на укр. теми в українських боярських строях. Обома танцями публіка була захоплена і з радістю сприйняла 3-ту точку — балетну гру "Метелик", написану І. Шуварською і опрацьовану і ведену нею під українські народні пісні, які як

і попередні речі відограла з хистом, і відчуттям доброго супроводача, друга доня — Оленка.

Балетна гра у своїй поетично-мальовничій красі, з участю молодих і премолодих балеринок і з Вірою Г. Шумилович у головній ролі, відбувалася на тлі декорацій створених по великій мірі Тарасом Шумиловичем, і які створювали чаруючу атмосферу, і відбивалися радістю на настрої всіх виступаючих, а головню на прима балерині Вірі, яка своїм виступом зачарувала глядачів, а потім заявила: "Найкращі декорації робить наш тато". І дійсно немов усміхнені радісні соняшники і берізки творили Україну на чужій, але приязній сцені. Вибагливі там мешкають люди, заможні, багато світу вони бачили, а Україна прийшла до них через Тараса Шумиловича і його родину. У виступі брав участь і син Василь, 9 літ, у ролі маленького метелика і пави. Минулого року, на скромному шкільному виступі, там же, танцював Василь аркана, разом з усіма меншими і більшими ученицями і учнями — американцями.

Тарас Шумилович, як і минулого року, помагав при створенні декорації для театральної вистави в цьому ж театрі. Цим разом були це три п'єски Теннесі Вил'єма.

Від 1-го серпня до 30-го вересня 1969 відбулася 5-та самостійна виставка мистця у бібліотеці при 209 Вест 23 Вулиця в Н. Йорку.

Від 29-го вересня до 9-го жовтня виставив картини Т. Ш. в групі, як член СААА в:

Lownsbury Gallery, 18 Old Westbury Road, Westwood Shopping Centre, East Hills, L. I., N.Y.

Тарас Шумилович переслав був одну з своїх картин, як подарунок кандидатові на през. ЗСА., під час його кампанії, — Б. Голдвотерові, який відписав із власним підписом: "Мільйон разів подяка за прекрасну картину, яка чекала на мене, коли я повернуся додому. Я дякую Вам за це з глибини свого серця".

През. Р. Никсон просив свою персональну секретарку Р. М. Вуд, написати подяку за присланий мистецький твір і побажати Т.Ш. всього найкращого.

Також і кільком укр. визначним осо-

СТЕПАН ПІДКОВА

СОБОРНИКИ

(ЗАМІСТЬ ІМУНІТЕТУ)

Між нами появилась найновіша еміграційна хвороба...

Раніше ми теж, того... трохи прихворювали: спочатку на "хвильовизм" хвилювалися, потім на "реалітети" почали кашляти, а дехто навіть на "контакти" очманів. Наслідки були страшні але не смертельні. Одному редакторові "контакти" так відбилися на універсальному розумі, що він і досі не уточнив, чи товарищ Колосова доводиться йому "сестра" чи, може, на три роки старша теща, яку можна ніжно називати: "Ма-му-ся!"

Тепер — на тобі! — маємо найновішу хворобу. Це не якась там азійська інфлюєнца завезена матросами з Гонг Конгу. Ні! Цій хворобі ще й досі не установили діагнози. (Причини: Товариство Українських Лікарів в Америці пішло собі танцювати на баль — С. П.). А коли немає лікарів, тоді гумористи перебирають на себе медицину.

бам з нагоди їх ювілею і т. п., пересилав Т.Ш. свій дар у виді картини, і вони захоплено дякували.

4 вересня 1969 р. писав R. H. Godfrey про виставку Тараса Шумиловича в Muhlenberg Бібліотеці при 209 вест 23-тя вулиця:

"Я дуже тішився виставкою картин і графік Тараса Шумиловича в Muhlenberg Branch Library in Manhatten".

Особлено подобались мені картини Но. 3 — "Соняшники", Но. 16 — "Для Віри" і Но. 17 — "Для Олени".

Тарас має певну руку для схоплення своєї власної особистої візії природи і для споминів про Україну.

Графічні праці, виконані для чарівних поезій своєї дружини Ірини Шумарської Шумилович, також винагороджуючі".

Так я й зробив. Поїхав туди, де вперше появилися ознаки тієї хвороби — в С. Бавнд Брук... По-перше треба було встановити чи та незнана хвороба, яку я нарікаю "соборники", нападає лише на наших несподіваних видавців чи, може, й на читачів?.. Приїхав я на влаштований мені літературний вечір, глянув на залю — повнісінько людей! Явище ненормальне... І серед того явища появился найбільший український письменник — Іван Манило. Мені так враз стало приємно на душі, неначе я вдома від Жеребця навропростець через Балку подався до нього додому... Розгорнув я "шедеври" нової, майже "націоналістичної" літератури і почав просто з 13-ої сторінки читати:

«Не злопам'ятна Зачіплянка, та все ж, мабуть, не може забути, чим був колись цей собор, найбільший, найпишніший в епархії. Скільком голови дурманив чадом лампад, облудністю проповідей, наркотичними пахощами ладану з розмашистих попівських кадил...»

Раптом на залі підвівся чоловік, подібний на шкільного Юрія інспектора та й питається:

— Пане Підково, а чи вас, бува, чорти не перехристили на Дем'яна Бедного?

Заля ожила, заворушилася, люди пожвавішали. Я зрадів, що почав нав'язувати контакти з масами, що вже, навіть і карасі стають щупаками і, з відповідним апломбом почав продовжувати:

«Пузаті попи ставали ще пузатіши-

ми, церковні старости, стрижені під горщик, намащені оливою...»

Тут я навмисне зробив павзу й здивився на залю, немов вищукував там "горщики намащені оливою" (або когось не з Консисторії? — С. П.) та й знову у творчу путь:

«...намащені оливою, бряжчали го-рами мідяків на таріллях, здоліювали, наживалися на свічках, шахраї підрядчики одним махом відкуповувалися тут від гріхів... а нещасні каліки, що звідусіль тяглися сюди, щоб сцілитися, добулися чуда, так і зоставалися каліками, чуда не добувшись...»

Не встиг я через крапку зупинитися, як раптом скоїлося чудо. Хтось підвівся на залі й голосно вигукнув:

— Панове, а кого це ви слухаєте! Та це ж перед нами виступає люципер — Ємельян Ярославський!

У слід за ним хтось і собі додав:

— Такому не шкода й морду по-божно набити!

А мені так приємно на душі стало, що нарешті нав'язав зв'язок з масами, що не шкода було і фізіономією пожертвувати. Тут від імені Сестрицтва підвелась пані, що схожа була на Людмилу Коваленко і з меццо-сопрано перейшла на дискант:

— Ах славо, славо! Як тяжко тебе втримати! — вигукнула вона і з п'ястком наблизилась до мене. — Це той, що в Німеччині мене "Домахою" узяв! Треба його провчити!

Не встигла тая сестриця замовкнути, як тут зненацька випнувсь наперед Іван Манило і вимахуючи в повітрі величезним кулаком, волосожарно почав промовляти:

— Панове — це по барину й телятина! Я перший його провчу!.. Він, паскуда, колись обіцявся рецензію на мою творчість написати, та й досі! Може я йому прискорю цей творчий процес!..

Дивлюся я, а в повітрі вже жести-

кулюють два оціпки, а один костур — власність пенсіонерів! — і наближаються до мене. А мені так приємно стало на душі за контакти з масами, що не шкода стати жертвою "визвольних змагань". І коли мене вже мали молотити воколот на три ціпи, я захопив востаннє повітря й промовив до них:

— Люди добрі! Бийте мене, молотіть, що хочете зі мною робіть, тільки глядіть, оцей «Собор» Олесья Гончара на пологу не збийте... Бо він призначений на розбудову храма - пам'ятника...

2.

З давних давен філософи кажуть: "Найтяжче пізнати самого себе". І дійсно, ви навіть і не уявляєте собі, як тяжко я пізнав самого себе! І то не завдяки філософам, а завдяки старому автові...

У мого "боса", Василя Трухлявого, авто відмовилося стартувати. Питається він мене:

— Хочете додому, до жінки дістатися?

— Хочу.

— То попхніть моє авто в задок.

Я уперся ногами в землю, руками в авто, напнувся, а воно покотилося, пшикнуло й стало. Я дужче напнувся, авто ще далі покотилося впродовж вулиці, чмихнуло з вихлопної рури і знову стало. Я знову набрався сил — те саме. З мене десятий піт ллється. Нарешті терпець мені урвався. Я підскочив до "боса" й спитався:

— Якого дідька воно не стартує?! Чи, може, ви на гамулець тиснете?

Він теж вискочив з авта й розлючено відповів:

— А ще Підкова!.. Щоб авто застартувало, треба пхнути 30 миль на годину!..

Тоді я напнувся з усіх сил і авто рушило. Як я тоді зрадив! І не тому, що авто рушило, а тому, що я впізнав самого себе! Віднині я чхаю на всіх

“босів”! Тепер я на світових олімпіадах, в перегонах, зможу одхвачувати для Америки золоті медалі.

І тому в 1968 році я в коротеньких штанцях і з смолоскипом у руці опинився в Мехіко-ситі. Дивлюся я, а там уже хтось із “Смолоскипу” обігнав мене. Підходить і питає:

— Чи ви, бува, не Підкова?

Я усміхнувся. Тоді він простяг руку й промовив:

— Будемо знайомі, Осип ...ін...ч.

Я не дочув: чи Осип Зинкевич, чи Сінкович.

— Що чувати нового? — поцікавився він.

— А хіба ви не чули?! — здивувався я. — В Стокгольмі в Академії Наук засідало Нобелівське журі. Сам шведський король головував. Присуджували світові нагороди.

— Кому ж присудили?

— Першу нагороду, в ділянці літератури, присудили японському письменникові в сумі 54,700 доларів, а решту грошей призначили видавництву “Смолоскип” за вміщене у “Свободі” оголошення про вартію нагороди Нобля роман Олесея Гончара «Собор» ...

3.

На цей раз редактор “Нашої Батьківщини” вийшов з редакції, мабуть, без благословення отця Ігоря ...

Він подався підземкою на 56-ту стріту, висів, дивиться — Бронкс! Він пересів на другу лінію і замість Мангеттену опинився в Брукліні.

— Та що за дідько?! — вилаявся він про себе і тутже довкола оглянувся. — Це точнісінько так, як у п'есі «Та де моя хата?». Ще ніколи такого не траплялося.

Він хотів уже найняти таксі, але вирішив не здаватися до останнього в кишені доляра. А тоді вже можна найняти й таксі! Нарешті він висів на 56-тій стріті. Іде вулицею, дивиться, на-

Кучмак Іван: Цікавість.

пис «Новое Русское Слово».

— Евріка! — зрадів він і піднявся на другий поверх. Там, за маленькими столиками й півстоликами набилося стільки редакторів, як торішніх реп'яхів на собаці ...

— Де тут головний редактор? — спитав він.

— Я.

— Будемо знайомі — Карась.

— Дуже приємно. В такому випадку можу бути вам турецьким султаном. Чим можу служити? — поцікавився господін Вайнбаум.

— Оголошенням... Незабаром у моєму видавництві вийде роман Олесея Гончара «Собор». Про це я хочу дати оголошення у вашому цінному часописі.

— Дуже приємно, — озвався “турецький султан” і додав: — Ми вам навіть із знижкою... Ми русські соборнікі... А про синагоги Гончар нічого не написав? ..

І так редактор “Нашої Батьківщи-

ни” прихворів на “соборника” і з підвищеною температурою вийшов з “Нового Русского Слова”. Тепер я вирішив читати не лише “Наша Русское Слово”, а й передплатити “Новое Батьківщина”.

4.

Не злопам’ятна Зачіплянка але й не є забудькуваті зачіплянці. Прокинулися вони рано вранці, як і “вся советская земля”, дивляться, а колись найбільший, найпишніший в єпархії собор раптово став оновленим, ще більшим, ще пишнішим і, вже не на всю єпархію, а на весь ССРСР! Обступили зачіплянці величезним натовпом той собор і дивуються:

— Ну, хто б це міг отак швидко і так чудово його реставрувати?

— Це, товариші, мабуть, нам відновив собор член ЦК КП(б)У Олесь Гончар і то з дозволу Святішого Кремлівського Синоду, — пояснив чоловік у якого нижня губа затряслася. — Тепер тут сам патріярх Алексей буде для туристів правити . . .

— От, якби Гончар та сам собі свою мову реставрував! — додав отой чоловік, що й шапку вдома забув.

— А то чому так суворо?

— Тому, що колись опішнянські гончарі розвозили по ярмарках куди кращу й добірнішу українську мову ніж у голови Спілки Писменників України.

— Невже змінився курс советської політики, що повертаються до старих днів і реставрують собори? — здивувався чоловік з бородою.

— Це нарobili нам “Нові дні”! — підкреслив отой, що ліве око примружується в нього відповідно до сили до тепу. — Це той редактор реставрував нам-зачіплянцям собор.

— Гм . . . А як там сонце сходить, де “Нові дні”? — поцікавився отой, що вдома в поспіху й сорочку навиворіт убрав.

— Коли як . . . Часом сходить за київським часом, а заходить по-московському “времені” . . .

— А він хто такий: воєнний чи, може, політичний?

— Спочатку був воєнний . . .

— Звідки ви знаєте?

— Та він сам у “Нових днях” признався до дезертирства . . . з червоної армії втік . . . Від Сталіна втік, а до Леніна наближається . . . Та й трохи на маршала Малиновського скидається . . . Тепер він став великим політиком . . .

— Таким як Хрущов був?.. Якже тоді він умудрився дзвони на дзвіницю постягувати?

— Та як? Маленькі дзвоники, з тоненькими малиновими голосами, мабуть, члени Козубу сходами позносили . . .

— А більші й отой велетень?

— А ті, великі дзвони, кадри з-під комсомолу й КП(б)У допомогли Петрові накатом на дзвіницю постягувати.

— Гм!.. А ходімо до середини, подивимося як там з вітарем.

— До середини не можна увійти, — озвався хтось у гурті.

— Чому?

— Ключа від собору немає. Реставратор собор у Зачіплянці реставрував, а ключа в Торонті забув . . .

— А не можна його разом з ключем на “родіну” виписати? Може сестра Колосова допоможе? Нехай він у нас за старосту буде.

— Він на старосту ніяк не надається! — відповів отой чоловік, що ліве око йому зовсім сплющилося.

— Чому?!

— Тому, що в Олесь Гончара в «Соборі» всі “церковні старости стрижені під горщик, намащені оливою . . .”, а Петра скільки не стрижи під горщик — не встрижеш! Навіть і без горщика не встрижеш! Та й оливою не намастиш — спливає як з гуся вода. Не надається він на старосту! Скоріше на

Мих. ТЛО

Подарунки америцькі

(Правдива бувальщина)

— Щоб не сиві виски!.. А ще, щоб зуби були всі в роті... Го-го-го-го-о!.. Щоб Майкела можна було одружити з вісімнадцяткою. Го-го-го!.. Ще б як!.. — поховзнувся зненацька й раптово прикусив язика.

Ішов у передранковій імлі й міркував собі Михайло Щима. Його перехвалки справді були заслужені. Понад десять кілометрів віддалі, зі станції до рідного села, якого він не бачив уже двадцять довгих років, а пройшов лише за півтори години...

Ще Майкел може!.. Не піддався капіталістичній марі... Тьфу на ту Америку! А це ж рідний край!.. Та ще й народня влада...

Ішов, ховзався по ґрунтовій дорозі, розслизій од дощу. Трохи почував себе втомленим. Це ж бо не Каліфорнійські шляхи і не власним автом, як там їздять. Але проте почувався не лише бадьоро, а плював і харкав на буржуїв, на америцьких "гангстерів" і на весь ворожий світ.

— Давно, гей-гей, як давно вже ходив ти тут Майкел!.. — називав себе Щима ще по-америцькому. — Глянь-но! Чи ж це не Паськове, а чи Нагірне?.. Десь і моя земелька колись була тут. Але темно, не вгадаю. Та й що не кажи,

105% революційного демократа... А коли немає ключа, не дійсна реставрація! Пішли додому!

Він пішов. За ним почали розходитись і усі інші.

"На майдані пил спадає.

Замовкає річ..."

Отак, власне, виглядає собор, розмальований на обгортці революційного видавця.

І тому від нині ми маємо в Торонті одного "соборника" більше. "Соборника" не раз на рік — 22-го січня, а постійного і назавжди!

Майкел, а це ж таки — час. Десь та, в Бога, перша революція в Росії! Як одружився був, як виїхав, аж ось коли пощастило повернути до рідного краю...

Нагло чомусь замовк. Але весело вдихав рідне повітря й мріяв далі.

— Жінка, мабуть, і не впізнає... А цікаво! Яка ж то в мене там дочка? Народила її жінка уже того ж року, як я був ув Америці. Напевне вже добряча дівка?.. А ти, Майкел, ідеш до родини та ще й з Америки, а подарунків не купив! — соромив себе Щима.

— Але, нічого! — гомонів далі Щима, підходячи до рідного села. — Це ж наша влада, що вона робить — то робить в інтересі народу. Ну, що там, як сказали, що доляри треба покласти до банку?!.. Коли захочу — піду й візьму. Це навіть зручніше мені: не носитиму з собою гроша. А то — обтяпали б оце по-темному, серед дороги, та й шукай таких із моїми долями!

— Молодець, советська влада! Товариш Ленін знав, що треба мужиків. Він, кажуть, і сам вийшов із мужиків... А в державі гроші не пропадуть! — вирішив Щима, входячи поміж перші хати рідного села.

— Гой-гой... Які ж бо ви мізерненькі проти американських! — це Щима побачивши змарнілу забудівлю села, яку світанкова сірість ще дужче марнила. — То-то америцькі гавзи!.. Там то є на що подивитись. Але, нічого! Це ж лише десять років, як народня влада керує державою. Поживемо півста років... Го-го-го!.. У нас буде ще краще, як в американців!..

Нараз Щима став перед розвилком вулиці. У село потемну йшов і не заблуdiv, а це ось — не знає: чи праворуч йому йти, чи ліворуч. Стояв і оглядав довкілля. В поблизькому дворі рипнув раптом журавель. Жінка якась воду брала.

— Здорові будьте, тіточко!.. — мовив до неї Михайло Щима.

— Дай Боже й вам здоров'я... А це,

що ви шукаєте? — випередила вона Михайла запитом, з цікавості, бачучи чужу людину.

— Та... знаєте... сором і казати, але — мушу. Дорогу забув до своєї хати. Котрою вулицею можу вийти на Лузанівку?.. Ганьба!.. До двору свого не зайду...

— А оцею ж, прямо. А ви ж хто будете? І звідки прибули?

— Я Щима Майкел... чи то пак, вибачайте, Михайло, по-нашому. Чи знали ви такого? Оце вертаю до жінки.

— А чому ж не знала б. Колись і гуляли разом. Але тепер не пізнала б вас, щоб не сказали були...

— Е-е-е!.. Час!.. Життя!.. що не кажіть та й літа, — мовив Щима й хотів уже подякувати та йти. Але жінка, такі справді Михайлових років, весело загурторила до його:

— Саме вчасно ви нагодилися... Зовсім, як у приказці кажуть: "Хоч сопливий та щасливий"... Вибачайте за таке порівняння.

— А тож чому саме?.. — аж відвернувся Щима й зацікавлено рота роззявив.

— Таж у ваших — весілля цього тижня!

— У кого ж це в наших? — не розумів Михайло.

— Таж ваша жінка віддає вашу дочку за Мандричиноного Миколу... Отже, якраз поспіли ви на чарчину.

— От ти й маєш, Майкел! — з докором мовив Михайло, ударивши об поли руками, забувши раптом про тітку біля криниці. — У дочки весілля, а батько — з порожніми руками в гості притирився!.. — докоряв собі. — Еге!.. Це дуже добре! — кинув він тітці, що вже відходила від криниці. — Дякую за радісну новину!

— Нема защо! — гукнула зза рогу хати здивована жінка, що Щима раптом чомусь буцім посумнів.

— На чорта я оддав гроші до того осоружного банку?.. Це б ось, без зайвої мороки, справив би за долари таке весілля дочки, що й десяте б село через два покоління пам'ятало б! А так — що робити? Знову хіба їхати до тієї Москви?..

На своїй вулиці хату свою знайшов Михайло швидко. Вона була біла й чепурна, але дуже стара й похилена на один бік, немов би стара бабуса.

Михайлина, колись найжвавіша в селі дівка Катерина, Михайла спершу так не впізнала. Аж коли Щима зовсім зблизився й радісно гукнув: "Таж я Михайло! Не впізнаєш?" — в його голосі Катерина вловила рідні згуки й кинулась йому на груди зо слізми радості.

Дочка Оріся, яка й зовсім батька не знала, з деякою напругою, порівнюючи з фотосвітлиною, пізнала якогось старого дядька. Але, бачучи, що матір обнімає й цілує, підійшла й собі привітати.

— А оце наша дочка... — мовила Катерина, показуючи на Орісю. — Привітайся, доню, це наш батько!

— Здорова будь, дочко!.. Здорова, Орісю! — врадувано вигукував Михайло. — Яке ж із тебе славне дівча виросло! — вигукував Щима, обіймаючи дочку.

— Та, яке там тобі дівча! — весело, з легким жартом докоряла Катерина. — Через три дні вже молодницею буде... Віддаю за Мандриченка. Це дуже добре, що ти вчасно нагодився. Веселіше наше весілля буде.

— Еге... Добре та не зовсім!.. — сумно мовив Щима.

— А тож чому? — з острахом запитала Катерина.

— Таж, бачиш!.. — показував Михайло порожні руки. — Оце й усе...

— Та нам до бідности не звикати, — заспокоювала Михайла Катерина.

— Еге. Ти мене, Катре, бачу, не розумієш!.. Кажу, не привіз ніякого подарунку... Ось у чім моя біда! А про

МІСТО ДАНИЛІВ

Археологи встановили, що поблизу села Стіжок, що положене в Тернопільській області, Шумського району було колись місто Данилів. Про існування цього міста тричі згадується в староукраїнських літописах. Це місто з його фортецями було зруйноване в 1261 році галицько-волинським князем, а згодом королем Данилом Романовичем на вимогу татаро-монгольського воєначальника Бурундая.

Уперше зробив розкопи поблизу колишньої фортеці міста Данилів старший науковий працівник Крем'янецького краєзнавчого музею Михайло Островський в 1961 році, тобто 700 років після того, як воно було зруйноване.

гроші — не бідкайся. Тільки дурний зоставив у Москві...

— У кого ж це? — злякано вже спитала Катерина, подумавши чомусь: “Може ж він там має іншу жінку?”

— Та в банку!.. Нехай їх Ірод забере!.. — сплюнув Щима.

— О, то в банку і візьмеш. Не журись тим, — мовила Катерина.

За якоїсь неповної півгодини знало вже все село, що Щима Михайло приїхав із невідомої нікому Америки. Незабаром прибіг зять, молодцюватий парубійко. Він з цікавістю оглядав з дуже гарного матеріялу костюм на Михайлові. В душі заздрих, що американці мають такі добрі одяги. Але соромно мовчав.

Хоча був буденний, робочий день, сусіди, не зважаючи на це, почали сходитись привітати американця. Усякого бо цікавило, яким то Михайло став за двадцять років?

Розпочавши весільну горілку, що Катерина наготувала на неділю, Щима почастивав сусідів. Родинною нарадою вирішили, що, якщо Щима хоче купувати якийсь подарунок Орисі, то хіба велику теплу хустку.

— А я ж таку й бачив у Москві! — аж застогнав Щима. — І чому я, дурень, не купив?.. А їхати тепер: два дні туди та два дні назад!.. Чи ж встигну на весілля? — питав Щима дружини.

— Та ми думали, щоб вінчання відбути в суботу вечором, а в неділю весілля. А якщо так, то тоді випаде відбувати все разом у неділю...

— Гаразд, Катре! — пожвавішав Михайло. — Ти тоді готуйся тут... Ось тобі трохи грошенят на витрати. А я зараз таки йду знову на станцію. Може пощастить узяти квиток на швидкий потяг й, найдалі опівдні в неділю буду знову тут. Тоді вже й “відгопаємо” весіллячко нашої одиначки!.. — аж усі весело засміялись з батькового вирішення.

♦♦

Швидкий потяг, на якого пощастило Щимі сісти, підсунувши хабара, віз не гірше, як найшвидший америцький. Але сидіти без якоїсь розривки Михайлові було великою втомю. Та й шлях бо далекий. А мусів його знову проїхати аж двічі.

Литвиненко Сергій: Перебендя.

— Щоб не такий нагальний час, — думав собі Михайло, — можна б було все це зробити через пошту. Але, як довго чекати на ту пошту?

На одній із більших зупинок Щима купив пару часописів. За двадцять років він майже зовсім забув читати по-своєму, а часописи, на лихо, були ще й московською мовою.

Борючись із труднощами, Щима таки дещо зрозумів. У «Правді» було виразно написано, що “більше, як сотня давніх наших громадян, які дуже довго були на заробітках у капіталістичній Америці, зневірившись вибитися в люди, вернули назад до Советської Росії”...

— Це, мабуть, про нас пишуть? — подумав Щима й почав по складах читати далі: “Життя робітника в гнилій, буржуазній Америці, таке неможливе, як заявив нашому дописувачеві один із поворотців, що робітники просто голодують, бігаючи день і ніч у розшуках праці й їжі. Усі поворотці надзвичайно раді, що вернули в рідну країну, де нема ні безробіття, як у Америці, ані того визиску, що там шаліє...”

Щима почував потилицю, але, помовчавши трохи, читав далі:

“Радіючи, що вони дишуть рідним повітрям і їдять знову чорний наш “расейській хлебушок”, за яким вони так скучали в Америці, як по рідній мамі, дехто з них, у подяку батьківщині за те, що прийняла в свої обійми, жертвували коштовні подарунки владі на розбудову нашої промисловости...”

— Цікаво, хто ж ці, що жертвували? Ні, це, видно, не про нашу групу пишуть, — думав Щима, хитаючись в м'якому переділі швидкого потягу. Продовження допису було на другій сторінці часопису і Щима не зразу вгадав це. Лише поскучавши ще трохи, він перегорнув часопис і почав розбиратись в написаному.

Але довго роздумувати, а тим більше спокійно, йому не пощастило. У дальших словах статті було таке щось з ніг збиваюче, що Щима аж зжахнувся, немов попикся вогнем. Не повіривши своїм очам зразу, він протер очі й, знову таки, почав із напругою складати слово до слова:

“Багато з цих поворотців дарували хто золоті годинники, хто кусні золота чи інші золоті й срібні речі. Але найщедріший подарунок зробив новий наш громадянин Михайло Щимов, родом із Київщини. Він, як свідомий громадянин подарував державі... аж дві тисячі доларів...” (було виразно підкреслено)

Михайло потряс головою, як після випитого джину; постукав кулаком у голову й знову читач: “Михайло Щимов, родом із Київщини...”

— Що за мара?.. Що ж це таке? Чи, може, є ще якийсь, другий Михайло й не Щима, але Щимов? А, може, мене так перехрещено? Та й, як же це? Невже ж він був аж такий багач, що не шкода було дати в... подарунок, аж дві тисячі доларів?..

Останній кусень дороги до Москви Щима не їхав, а наче горів у якомусь вогні, невідомого досі страху. Спати він не лягав уже та, хоч би й ліг — не заснув би.

— А ну ж це, народня влада та закишенила мої, важкою працею запрацьовані з двадцять років, грошки?!.. Що я тоді мушу робити?.. Ге-ге-ге-!.. Владо, владо ти, народня!..

Ледве о другій годині дня став потяг на Брянській станції. Щима, опечений вогнем, вилетів із потягу. Поспіша-

ючи, а ще й Москви докладно не знаючи, він заблудив посеред натовпу. Спітнівши й натовмившись, о четвертій годині знайшов Щима потрібний йому банк. Але за півгодини його мали закрити. А тут ще й черга до директора чимала. На щастя, врятував його америцький таки одяг. Директорова секретарка, вийшовши в справах із кабінету, завважила, що поміж сірими людьми Москви, є якийсь закордонець. Вернувши до кабінету, вона сказала директорові й Щиму негайно ж закликали до директора. Михайло був невимовно здивований. Але, повні переполоху балачки з директором, не дуже заспокоїли його. Директор сказав, що його гроші — не його, а америцькі. У Советському Союзі вони заборонені й не ходять, а тому нічого не варті.

— Хоч ви їх і не дарували владі, але вони, однак, пропали б і так. І ви за них ніде й нічого не купили б, ані не продали б їх. А нам перед Америкою треба було показати вас якнайкращим сином нашої, а тепер і вашої, соціалістичної батьківщини... Батьківщини всього світового пролетаріату!.. Розумієте, товаришу?..

— Якжеж це?.. В селі дочку, яку не бачив я двадцять років, цими днями одружую: треба подарунки купувати, а тут нема защо... Що ж мені робити в світечку? — аж застогнав нещасний Михайло.

— Значить ви, товаришу, в дуже скрутному положенні?.. Гаразд! Держава наша, пролетарська, це не те, що капіталістична. Вона охоче йде назустріч своїм громадянам. На перший раз ми вам поможемо. — І директор натиснув гудзика на столі. За п'ять хвилин часу вже давав Щимі п'ятсот карбованців. — Ось вам, товаришу Щимов, наш пролетарський дарунок. Думаю, що ви обжившись, не тільки не забудете нас, але й... подякуєте, — тонко натякнув директор, що гроші, мовляв, треба буде повернути. — Чи ви щось подібне бачили за двадцять років в Америці?..

— Та... не знаю! — невиразно відповів йому Михайло.

— То-то ж, товаришу Щимов... А ось вам моя рука на прощання. Бажаю великого успіху та веселого весілля!.. Купуйте доньці найкращого подарунка!

— А, чи не можна б, товаришу ди-

ректоре, мої доляри взяти з банку? — питає з страхом, ніяковіючи Щима.

— Як то взяти?.. Навіщо?.. Та ж вони ні до чого непридатні! Та ж із ними вас ще й міліція арештувати може...

— Та... я б їх спалив краще, як мають...

— О, ні, ні! — поспішив директор. — Так робити недобре. А взагалі, в цій от справі звертайтеся не до мене. Я нічого вам, товаришу, не допоможу. Ліпше напишіть заяву до голови Ради Наркомів. Ось вам і адреса. Оце й усе... Щасливої дороги!

Вийшов Щима з банку та й думає: "От тобі й маєш, Майкел, який же ти до біса дурний!.. Їхав до Америки голяком, а вернувся по двох десятках років важкої праці, мало що не таким самим... Побила б тебе лиха година! Це ж не може бути, щоб от так посеред білого дня пограбовано людину та ще й народною, соціалістичною владою?!"

Але діяти було нічого. Треба було закупувати потрібне та, покищо, їхати до села. А вже звідти писати заяву до Раднаркому.

Ідучи вулицею, Щима вийняв гроші з кишені й, перелічив. Потім одділивши сто карбованців, поклав їх зверху в кишеню, а чотиреста, з америцької звички, поклав у штани, в задню кишеню. Був певен, що так буде краще.

Нервова напруга, ціла ніч дороги — безсонної, тривожної та ще й стільки біганини, дуже втомили Щиму. І він, побачивши в маленькому садку лавочку, вирішив трохи спочити. Але втома так опанувала його, що Щима задрімав сидячи, забувши за покупки. А коли проснувся вже почало темніти. Усі крамниці давно вже були закриті.

— Тьфу на твою голову! — гнівно плюнув ще й по-московському лайнув, не знати кого саме. — От тобі й накупив батько подарунків: і хустку, й цукру!.. А ще хотів і костюм зятеві купити!.. Все вже придбав!.. Тьфу!.. Сатана поплутав!..

— Чого "пахан" матюкуєш? Що тобі бракує?

Щима зирк убік, а поруч його сидить хлопчисько років вісімнадцяти.

— Що, може, гроші викрали? — питає хлопець, випередивши Михайла.

Щима лап себе за кишеню ззаду штанив і буркнув:

— Ні, гроші в мене ніхто не викрав. А от хотів дещо купити, так не встиг, заснув собі на лихо.

— А, що тобі "пахан" треба? Може, костюм з найкращого америцького сукна?

— А в тебе б то є такий? — жваво запитав Щима хлопця.

— Є, коли кажу! — бундючно випнув хлопець груди. — Хочеш, покажу? Га?

— Та ні, ось тут. Ось зараз світло спалахне... — У цю ж мить справді спалахнуло вуличне світло. — О, бач!.. Я не казав?

— А, де ж той твій костюм? Чи вартий він там щось?..

— Сам "пахан" побачиш. Посидь, я зараз... Одну мить лише! — і хлопець зник, як вода зміла. Але за хвилину п'ять уже показував Щимі зовсім новенький костюм. Матеріал був досить добрий, хоча й не америцький.

Сторгував Щима той костюм за півста карбованців. Хлопець ще й загорнув у папір, таки в садкові, та й питає Щиму:

— А звідки ти "пахан"?

— Я? З далека, хлопче. Аж з Америки.

— Невже ж? — здивовано пита хлопчисько. — То-то я бачу на тобі одяг не наш. Ну та — нічого. А, де ж ти ночуєш?

— Хто його знає. Якби оце ще хустка велика, зимова, то я купив би та зараз і поїхав в Україну.

— В Україну? — здивовано питає хлопець. — Ти з України й їдеш туди?

— Так. Іду я в Україну. В самий Київ.

— Знаю я Київ. Був там якось... Продав би я тобі й хустку, але зараз не маю такого краму. Другим разом хіба.

— Ну, нічого, це вже завтра. А от, де я міг би переночувати?

— Шукай! — мовив хлопець, устаючи з лавочки.

Щима щиро потис руку продавцеві та подякувавши, пішов собі шукати в заїздах нічлігу. Але, де не ходив, де не питав, ніяк не міг влаштуватися. Усюди всі кімнати були позаймані. А тут уже й зовсім ніч настає.

Не бачивши іншого виходу, Щима вирішив їхати до станції, щоб там про-

сто пересидіти до ранку, а потім, купити хустку, цукру та й гайда до своїх.

Московська станція була величезна. Одначе, й людей було так багато, що й сісти піде було. Щима повечеряв у буфеті, потім підшукав собі місце та й сів. За якусь хвилину біля нього примостилися ще й два хлопчики років п'ятнадцять. Хлопці мали: один — речника, а другий — зовсім такого клунка, як у Щими з костюмом. Хлопчики весело між собою розмовляли, гралися. Втягли в розмову й Щиму.

— А куди ж оце такі малі та й самі їдете? — питав їх Щима.

— У село до батьків, — балакучо відповів один.

— А далеко ж ви живете чи ваші батьки?

— Аж там недалеко Конотопу... біля Ніжена, — говорили хлопці.

— О, то ми разом могли б їхати. Я також у тім напрямі їхатиму.

— Так тоді дозвольте, дядю, з вами сусідувати.

— А то ми маємо побоювання, щоб нас не обкрадено, — додав другий хлопець.

— Поглядіть, будь ласка, за нашими речами, а ми виглянемо надвір, — загурторили обидва нові "сусіди".

— Будь ласка, ходіть, я нікуди не піду й речі ваші будуть на місці.

Хлопчаки побігли, але незабаром повернулися. Прибігши ще й місця свої не нагріли й, знову вибігли, а речі довірливо залишили зо Щимою, вже навіть нічого не кажучи, щоб він їх беріг.

— Що то мале та дурне. Йому б лише жевжичикувати, — мовчки міркував Щима, куняючи, бо його дуже хилило до сну.

Довіряючи хлопцям, і Щима вирішив зійти з місця, щоб розпружити м'язи.

— Глядіть, хлопці, щоб моє місце ніхто не захопив. Ось тут лежатиме й мій пакуночок. — Та й пішов сам до таблиці розкладу руху потягів, залишивши свій костюм на лаві. Не постояв він там і десяти хвилин. Вернув на своє місце, а хлопців уже нема.

— От і довіряй таким! Вони тобі збережуть! — подумав Щима, метнувши очима на пакунок. Але його переполох зразу ж погас: пакунок його самотно ле-

Паладій Ярослав: Проект монументу Мазепи.

жав між людьми, які так солодко дрімали...

— Е, та є ще тут і добрі люди, як бачу! — подумав Щима. Клунок сам собі лежить, а хоч би тобі хтось його рувив. А жевжики таки десь зникли. Що ж, то діти!..

Щима сів знову на своїм місці та й почав куняти. Як довго так куняв, не міг би сказати. Та раптом од штовхання в бік, він прочуняв. Поруч його місця, хоч і не було де сісти, не вважаючи на тісноту, якийсь хлопець, піднявши коміра в плащику, мостився біля його.

— Посунься, дядьку, небагато, я трохи закимаю тут, — мовив хлопець втискаючися, не чекаючи на Щимову згоду чи заперечення.

Голос хлопців видався Щимі ніби чутим. Але він не звернув особливої уваги на це. Він трохи потисши свого сусіду, дав хлопцеві місце мовчки, думаючи, що й воно ж — людина й ноги так само болять і спати напевно хоче...

Хоч у тісноті сидіти було значно гірше, але о півночі й утома давали себе відчутти. І Щима напевно захропів би сном праведника, але сусід, що щойно вмостився силоміць, увесь час тисся до його боку й раз-по-раз переривав його дрімки.

Коли вже було по півночі й далекохідні потяги відійшли, нараз усіх із залі було вигнано надвір. Станцію почали вимітати й мити підлоги. Тож вийшовши надвір, Щима не знав що йому діяти й куди йти. Сісти ніде було, а спати кортіло, мов би важким каменем тиснуло в голову. А що не охота було йому сідати в новім одягу на брук, то він вирішив пройтись по вулицях до світанку.

Ішов Щима вулицею не довго. Він натрапив на якийсь торговельний майдан. Посередині в декілька рядів стояли рундуки, яточки й будочки, а посеред них, хоч би тобі жива душа. Недовго думаючи, Щима ліг під одною яточкою на столику й швидко дав такого хрпака на всі заставки, поклавши під голову пакунок.

Під ранок світанкова прохолода збудила його. Прокинувшись зо сну, він спершу трохи був отетерів, побачивши себе посеред майдану. Але швидко все пригадав і хотів знову лягти, перевернувшись на другий бік. Та, раптом, під

другою яточкою побачив ще одного нічліжанина. Той також поворухнувся.

— Гелов!.. — гукнув Щима до того. — А скажи-но, це торговиця чи що воно таке?

— А ти що, не бачиш, чи не знаєш, що ще питаєш?.. — буркнув той неохоче й знову вмощувався лягти спати.

— А чи не знаєш ти, товаришу, чи є тут у продажу великі зимові хустки?

— Ти, що, не бачив їх ніколи, що морочиш порядній людині голову й не даєш мені заснути?.. — буркнув той, вмощуючися спати.

— Та, наколи б я бачив, — мовив Щима, — то я б тебе й не питав. Я — приїжджий і не знаю нічого, де тут і що в вас є.

— А ти що, може потребуєш хустки? — жваво спитав сусід Щиму, як пружиною підкинути зі столика. — Якщо хочеш, я продам тобі справжню перську хустку.

— Хіба?.. А, де ж вона в тебе, покажи-но!

— Зараз, браток! — і сусід зник десь між рундуками. Але за пару хвилин вибігає й несе в руках таку велику й таку гарну та ще й теплу хустку, що аж очі Щимі спалахнули жадобою.

— На!.. Гляди, якщо не віриш. Гадаєш, що хочу дурити тебе?

— А, що ж вона коштує? — мовив Щима, а в самого аж руки дрижать.

— Та ти, бачу, багатий дядько... Даси двадцять карбованців і твоя буде.

Щима не знав цін, але вирішив поторгуватися. На щастя сусід був дуже податливий і ціну зразу знизив на два карбованці. Щима з радості, аж тремтів. Він більше вже не торгуючись, вийняв гроші, відлічив, дав сусідові та подякував.

— А загорнути в тебе є в що? — питає Щиму продавець.

— Ні, не маю нічого. Може ти даси?

— То зажди секунду, я зараз загорну тобі її в гарний папір! — і зник із хусткою між рундуками, а Щима зостав на місці чекати.

Минуло не секунда часу, а хвилини з десять, а продавець з хусткою нема. Щиму залоскотало побоювання: "Що, як продавець, узявши гроші, більше не верне сюди?" Але за п'ятнадцять хвилин, які Щимі видалися годиною, вибіг продавець засапаний.

— Вибач, що трохи затримався!.. Бігав шукати паперу, хай він скисне... Ось твоя хустка. Ти, певне, думав, що я з твоїми грішми втечу?.. Ні! Ми народ — чесний і справедливий. Ти бачиш, — повів довкола рукою, — повні ятки, рундуки все з крамом, на мільйони... А я все це стережу! — гордо промовив і поплескав себе долонею в груди.

— А скажи-но, товаришу, де тут цукру грудкового можна б було купити? — питав Щима, зв'язуючи обидва пакунки до купи, не глядачи, що там є.

— Ге-е-е... браток! Ти захотів рафінаду! Я знаю, на всю Москву тут є лише в одного мого знайомого купця. Але сьогодні в нас революційне свято. Всі крамниці зачинені... Хіба що завтра. Та й дорого візьме: не менш п'яти за кілограм... Так-то!

— А як би ти сьогодні роздобув?.. Га?.. Я б тобі карбованця більше дав, на чай.

— Газард. Якщо так, то я тобі свій продам, а собі й завтра роздобуду. Пожди, зараз тобі принесу, — і вмить зник.

Щима переконався, коли продавець приніс цукор, що якість його таки вища за американський цукор. Щима заплатив гроші й хотів уже йти.

— Але ж, ти цукор так розсиплеш, — мовив продавець. — Дай-но я й цукор загорну тобі в папір, — послужливо порадив той. За хвилину, вертаючися й на ходу зав'язуючи пачку шнурком, весело гукнув: — На, браток, та знай мою доброту!.. Це я тобі не пошкодував одірвати од власного рота...

— Дякую, щиро дякую!.. — потис Щима руку випадковому продавцеві. Він, радіючи, що так гарно все сталось, рушив і змайдану до станції.

Вставало вже заспане сонце...

**

Не розповідатиму подробиць поворотної їзди Щими: їзда — як їзда. Скажу коротко, що спав він усю дорогу, як убитий. Якби кондуктор не збудив його де треба, то поїхав би сплячи до самої Одеси. Та й чому щасливій людині не спати? Адже Щима так добре вправся, що ледве чи можна було сподіватися. Що правда, з грішми в банку справа була не ясна, але ж не може бу-

ти, думав Щима, щоб гроші його пропали...

Поки Щима доїжджав додому, Катерина тим часом поралася сама. Молодят, яких по службі Божій панотець звінчав, посадила вона за столом. Гостей частує та все споглядає на вулицю: чи не йде часом Михайло?

У сінях музика грає. Народу зішлося повний двір, а в хаті й протопитися годі. Гості, які вже хильнули, по одній-другій, гудуть як джмелі та ремствують: де, мовляв, сам господар, що й досі нема?

— Час би вже й коровай роздавати та молодят у похід виряджати! — гурторять.

— Та я ж не знаю, що це все означає... — заклопотано відповідає Катерина Щимиха. — Мені вже й серце ние... Щоб не випало яке нещастя... Борони, Боже!

— Щоб не притрапилась якась пригода... — мовила й сваха.

Пилипенко Володимир: Характерник.

Опера "Анна Ярославна" — В Нью Йоркській Карнегі Гал відбулася в травні 1969 р. прем'єра опери "Анна Ярославна" за лібреттом Л. Полтави. На світлині балетна сцена з цієї опери з княжих часів.

— А в дорозі все буває, — додав і дружба.

— Може батько вже й не прийдуть?
— сумно мовила Оріся, сидючи з молодим.

— Прийдуть... прийдуть!.. — запевняв молодий.

Раптом надворі зчинилась метушня, а в сінях на весь голос хтось гукнув:

— Батько, батько йде!.. Дорогу дайте!..

— Слава Богу! — полегшено зітхнули всі. Накінці таки дочекались.

— А чи я не казала, — гукнула старша сваха, — що матері завжди можна дочекатись... А батька, тим більше!

З радощів музики, як різонули гопака, аж земля задрижала...

— Ху!.. Ну й втомився! — весело гукнув Щима протовплюючися до столу. — Здорові були, люди добрі!.. Здорові будьте мої діти!.. Бажаю вам щастя, здоров'я й довгого віку!.. — цілував Щима молодят, перехиляючися через стіл, а довкола гукали, як громом гуркотали:

— Слава батьку!.. Слава батьку!.. Слава, слава!..

— Вибачайте, діти й ви, дорогі гості, трохи загаєвся!.. А оце вам, дорогі діти, подарунки! — та й подав через старшого боярина костюм молодому, а через старшу світилку — хустку Орісі. А ті кинулися розв'язувати, щоб показати прилюдно американські дарунки!

— А це, дорога дружино, — гукнув Михайло до Катерини, — і тобі, що так

багато горювала сама, пакуночок... солодкого!.. — Та не встиг Щима й думку закінчити, щоб висловити дружині подяку, як на всю хату, як не зойкне:

— Ой, матінко моя рідна!.. Це ж насмішка на весь вік!.. — це Оріся так. І залилася нещасна гіркими сльозами. Старша сваха оторопіло тримала в руках... брудні, засмальцовані штани.

— Ха-ха-ха!.. — несамовито зареготався старший боярин. — Маємо кінське накривало, накрити молодого, щоб часом не замерз біля молодої!.. Ха-ха-ха!.. — і підняв понад головами піврване, загіджене кінське накривало.

В хаті нараз гримнув такий регіт, що ледви стелю не зірвало громом голосів. Молодий почервонів, як рак в окропі. Оріся голосила, як по покійникові, а батько й мати стояли ошелешені несподіваною пригодою.

— А оце, сваточок, цукру привіз дружині, осолодити гірке життя!.. — раптом гукнула старша сваха, й підняла понад голови звичайну... червону цеглину...

— А, що це в вас, свате, штани з задку прорізані? — запитав сват, старий Мандрика Мусій.

Щима лап, за задню кишеню в штанах і охнув...

— Оце так Москва!.. Оце так пройди світи!.. Я бачив америцьких гангстерів, але ті в тисячу разів порядніші за москалів! — сів Щима й гірко заплакав.

Гроші йому було вирізано ще в Москві на станції.

НА КУЛЬТУРНОМУ ФРОНТІ УКРАЇНЦІВ В АВСТРАЛІЇ

Неповних дві декади минає від часу коли то в Австралії поселились українці. Ця відносно молода країна, в якій панує англійська духовість, у дуже великій мірі привезені з Великої Британії звичаї обичаї та спосіб життя, включно із законодавством, писаними і звичаєвими правами, радо привітала і пригорнула понад 20,000 українських людей, що у висліді поневолення їхньої Батьківщини московсько-комуністичними імперіялістами були змушені шукати вільної землі і притулку в широкому світі.

В процесі побудови життя у всіх його секторах, українці в Австралії витримали успішно пробу першої декади і лише відносно мала кількість людей не були спроможні сприйняти нові умовини як економічного так і кліматичного порядку та виїхала ця частина піонерів австралійської землі до країн Півн. Америки, ЗСА чи Канади.

Українська людина є безперечно добрим і наполегливим трудівником. Цей факт ще раз засвідчили українці в Австралії перед цілим світом, бо вже в другій декаді своєї важкої праці в нових обставинах, поміж українцями в Австралії почало кипіти та розгортатися різногранне життя: економічне, релігійне, культурно - освітнє, мистецьке. Серед відносно невеликої групи українців в Австралії появились творці української культури, вільної культури, без опресорів, контрольорів, цензорів, "старшого брата". В сьогоднішній час мистці, літератори, поети і письменники, малярі, працівники пера й інші вже можуть похвалитися поважним здобутком на полі української культури. І хоч, можливо, тут і там можна добачувати слабкі сторони, хоч не всі здобутки на височині завдань і

рівня, то, однак, ці здобутки є, і є вони тут, щоб залишитися, дальше розвиватися, горіти творчим вогнем та перед цілим світом свідчити про те, що ми є, ми живемо, ми ніколи не згинемо!

Для цілей інформації великого круга читачів нашого тижневика по цілому світі, про деякі здобутки на полі української культури в Австралії, подаємо за українським тижневиком в Австралії «Вільна Думка» перегляд про Альманах "Новий Обрій" та про Спільку Образотворчих Мистців в Австралії.

"НОВИЙ ОБРІЙ" Ч. 3

Із оголошень в наших часописах в Австралії ми знаємо, що появилася «Новий Обрій» — альманах культури, мистецтва і культурного життя українців в Австралії. Це є 192-сторінкове видання ч. 3, присвячене 18-річчю нашого життя в Австралії і 50-річчю відновлення Української Державности.

Прочитавши його з великою цікавістю спробую поділитися із читачами враженнями й думками про те, що написали для нас наші українські письменники й журналісти в Австралії.

«Зелена панна» — І. Винницька: підкреслення мистецької душі й поетичности простої української людини і добросердечности освіченої міської дівчини. Неписьменний вівчар чудово грає на сопілці та співає. Це у нього успадковане від предків. Його душа грає, коли він дивиться на небо і гори. Звичайна жінка, якій зелена панна врятувала життя, як весільний подарунок дає їй чудові вишивки, бо вона в ці стіби своє серце вложила. Майстерні й гармонійні кольори у її вишиванні вона створила, тому що дивилася на небо, гори і на всю красу Божу кругом.

Цю новелю авторка присвятила п. Ірині Білінській, яка своїми стібами й мистецькими виставками зробила велику рекламу в Мельборні українському народньому мистецтву.

«Баляда про опанчину» Ольги Литвин — це засудження підсоветської дійсності: ні з'їсти немає так, як треба, ні прикритися чим під час спання. Опанчина мандрує від члена до члена родини доти, поки сама не опинилася у спокійному відпочинку на землі.

«У мистецькій студії» Ольга Литвин дотепно висміює надмірний модернізм у жінок і модерне малювання. За картини з двома зеленими лініями або з кількома сотнями червоних цяпок представники такого мистецтва платять Великій Мавпі своїми фальшивими душами. В той час справжній мистець в розпучі стискає голову обома руками та благає голосом з душі прорятунку до вечірнього зоряного неба.

«Вірка» Л. Гаєвської - Денес — це гумористично - сатирична новеля. Авторка устами "малахольної" Вірки, яка вдавала ненормальну, дуже дотепно висміює советську владу. Будьонного, льотчиків, танкістів, колгоспи, комсомольців тощо. Читаєш і дивуєшся пребагатому вислову на підсоветські відносини.

Оповідання «Шляхи кохання» Євгена Гарана, яке сам автор назвав фантастичним, є досить правдоподібне. Він дуже влучно схарактеризував два типи жінок, тобто двох дівчат-манекенів з дому фасонів. Одна з них стала доброю дружиною здібного та працюючого емігранта і матір'ю їхньої донечки, щебетливої пташки. Друга, яка до супружжя ставилася по-модерному, з легковаженням, не знайшла в ньому щастя. Розводова тяганина не перешкоджала їй бути суспільною діячкою та виголосити доповідь на тему "Як ошчасливити дитинство в модернім суспільстві". З оповіданням також пов'я-

зана пригода з кенгуру, яка недавно була дуже голосною в Австралії.

В новелі «Джімі» Степан Радіон з гумором розказує про взаємини на праці наших перших поселенців в Австралії. Автор дуже цікаво описав сутичку зарозумілого "боса" з українцем. Переможений у боксі, він став його добрим приятелем, бо з нього, мовляв, буде добрий австралієць.

До гумористичних новель належить гарний переклад Степана Радіона з англійської мови «Як мене мої приятелі лікували» Алана Маршала.

В оповіданні «Умова» із життя чорношкірих Нової Гвінеї Іванна Сірко з відчуттям змалювала постать чорної матері, яка, рятуючи свого сина від крокодила, віддала свою руку. Пригода з крокодиллом, суворий звичай, постава чорної матері та сама церемонія тримають читача весь час у напруженні.

«Стежка зв'язку» — п'єса на одну дію з часів УПА Ярослава Масляка. Це один епізод з визвольних змагань. Відділ упівців в замінованому бункрі очікує смерті. Рятують їх советський лейтенант, бо під солдатською уніформомою б'ється українське серце.

Нарис «Марійка» К. Гіммельрейха своїм психологічним змістом викликає у читача співчуття до дівчини, щирої, але нещасної через побите віспою обличчя. Дія відбувається в селянській хаті, де вечеряли повстанці.

Знаємо Богдана Подолянка з різних статей, дописів і рецензій, а тепер пізнаємо його з психологічно - чуттєвої сторінки, конфлікту між серцем і розумом. На такому тлі побудоване його оповідання «Моя сповідь». Піддатися химерним мріям і йти за голосом серця означає слабкість людини. Де над серцем домінує розум, там сильної вдачі людина. Хто позбудеться власного серця, той у житті не найде лікаря.

Люба Куценко в оповіданні з мину-

лого «Морозиха» дуже правдиво схарактеризувала німецьких окупантів, їх поступування і расизм. За розстріли невинних людей Морозиха проклинає німаків... “Щоб на них Господь послав голод, мор і неволю!”

Читаючи сатиричні речі Зої Когут «Чоловікам» і «Жінкам», думаєш, коли чоловіки “обірвали” свою порцію, то дістанеться й жінкам. Та де там: замість жінок б'є дальше чоловіків!

«Історія Австралії і нас в ній» Зої Когут знаменито охоплена, цебто британський світ, новопоселенців як робочу силу, добробут, байдужість місцевого населення і сантумент до псів. Твір дуже дотепний і сміливо написаний. Вартий похвали “смачний” баранячий шашлик на шпильці “культобміну”.

Гумореска Зої Когут «Великі наслідки» про Володимира Стріху, який без письменницьких здібностей хотів стати славним письменником, читається з великою цікавістю. Дзюньо Стріха всю свою письменницьку кар'єру закінчив на вивчанні маляйської мови, бо там немає критики.

Остапові Зірчастому за його дружні шаржі, передусім за «Тривогу в пластовому Таборі», мав би автор цих рядків “широ” подякувати, але згідно мистецького смаку сіднейців, які в великому захопленні оплескували його шаржі й експромти, не залишається нічого іншого, як тільки до них приєднатися.

Добре враження робить і розділ «Трохи для дітей», репрезентований творами кількох авторів. Сюди належать двоє оповідань: «Господь і квіти» Д. Лагоди і «Три Петрики» Ольги Литвин; два вірші: «Минула осінь» Дмитра Чуба і «Моя ялинка» Тетяни Волошки; одна казка «Птах із торбою» Л. Гаєвської-Денес.

Дуже цікаво читаються «Африканські спогоди» А. Хрущевської про ту-

більців, пригоди з мавпами, гадюками й іншими лісовими тваринами.

Іванна Сірко написала поетичний спомин про «Соловейка України» Євгенію Павловську, її мистецьку працю, артизм і любов до свого народу.

Хто не знає цікавих деталей із життя Тараса Шевченка, знайде їх у фаховій розповіді Дм. Чуба «Тарас Шевченко — поет світової слави».

У споминах «Як я їхав до Австралії» Кузьма Каздоба розказує про свій намір познайомити австралійців з московсько-большевицьким режимом.

Під заголовком «Оригінальна, досконала, цінна...» Галя Нитченко написала дуже гарну рецензію на книжку Докії Гуменної «Благослови Мати!», яка є цінною новиною в нашій літературі.

Слід подякувати Галі Нитченко за вдалий переклад із «Берега чекань» В. Симоненка двох віршів «Брама» і «Самотність» на англійську мову.

Два багаті змістом уривки з творів Миколи Лазорського («Напередодні» з історичного роману «Патріот») та Івана Стоцького («На Десні» із повісти «Клепачівський рейд») є вельми цінної вартости.

Увесь «Новий Обрій» є переплетений низкою патріотичних і ліричних віршів О. Олеса, Л. Далекої, Т. Волошки, Дм. Чуба, В. Онуфрієнка, П. Дубова, К. Гіммельрейха. Усі вірші перейняті теплом, любов'ю до рідного краю, його природи і тугою за найближчими — рідними, й тривогою за їхню долю.

Альманах багато ілюстрований світлинами з українського життя в Австралії, копіями картин наших художників В. Цибульського, В. Садовського, Т. Месака, Ольги Радіо-Ліндгор і Л. Денисенка.

На кінець треба висловити подяку Д. Чубові за двохлітню працю над упорядкуванням альманаха. Я. Булка

СПІЛКА УКРАЇНСЬКИХ ОБРАЗОТВОРЧИХ МИСТЦІВ В АВСТРАЛІЇ

Образотворче українське мистецтво після другої світової війни на еміграції, особливо в Німеччині й Австрії, набрало широкого розмаху у всіх ділянках і напрямках. Це треба завдячувати об'єднанню усіх кращих мистців у мистецьку спілку під назвою «ОСОМ» — Українська Спілка Образотворчих Мистців. Плідна праця цієї спілки за короткий час її існування дала великий вклад в нашу мистецьку культуру: було організовано багато мистецьких виставок у багатьох містах Німеччини й Австрії. Згадати лише одну ви-

ставку образотворчих праць у Мюнхені в січні 1947 року разом з чужинецькими мистцями (із 71 було 48 українців), на якій було виставлено 290 праць з малярства, графіки й скульптури. У цій виставці брали участь такі мистці як С. Гординський, М. Дмитренко, С. Борачок, Е. Козак, М. Кміт, М. Мороз, С. Луцик, В. Кричевський, М. Анастазівський і інші. Скульпторні праці С. Литвиненка, М. Дзіндри, Б. Мухина, Г. Крука, А. Павлося й інших. Наші мистці своїми високо-художніми пра-

Приймаємо поштові замовлення на всякі ДРУКАРСЬКІ ПРАЦІ

ПОСЛУГОВУЙ-
ТЕСЬ НАШОЮ
ДРУКАРНЕЮ

по
НАЙДЕШЕВШИХ
ЦІНАХ
В БАГАТЬОХ КРАСКАХ
Весільні запрошення
Товариські повідомлення
Листовий папір з адресами
Всякі друкарські праці

NATIONAL PUBLISHERS LTD.

462 HARGRAVE STREET

WINNIPEG 2, MAN.

CANADA

ДРУКУЄТЬСЯ ВСЕ ТА В УСІХ МОВАХ.

СКОРА УСЛУГА

В НАШІЙ ДРУКАРНІ ДРУКУЄТЬСЯ КАНАДІЙСЬКИЙ ФАРМЕР

цями продемонстрували наші творчі культурно-мистецькі досягнення, що створило можливість відповідної репрезентації перед чужинцями та зробило відповідний вплив на мистецьке виховання нашої молоді.

На жаль, пляни й ідея УСОМ була загальмована виїздом наших мистців у різні країни світу.

За 19 років нашого поселення в Австралії, дякуючи мистцям-ініціаторам на чолі з інж. С. Міськом, удалось об'єднати розпорошених наших мистців у мистецьку спілку СУОМА, яка продовжує творчі традиції в силу своїх спроможностей, вкладаючи свої знання, силу, національну свідомість, прямує до розв'язання мистецьких проблем на користь національної справи.

Пишучи про нашу мистецьку спілку, я беру лише її частину — Сідней-НПВ, яка має дев'ять дійсних членів, а саме: І. Блик (студент), М. Кміт, П. Кравченко (секретар спілки), Т. Робіницький, З. Сивенька, Т. Сивенька (студ. університету), С. Хвиля та О. Чубатий. Оскільки СУОМА не має ще свого статуту, наша спілка для нормальної праці затвердила свій тимчасовий статут, яким і користується до часу загальних зборів мистців з усієї Австралії.

Мета й завдання нашої мистецької спілки: зберігати і продовжувати форми українського національного мистецтва та репрезентувати українську культуру перед чужинцями, зберігати національну суть свого мистецтва та своїми образотворчими ідеями йти в ногу з світовим мистецтвом, формально ставати і розв'язувати ті самі образотворчі проблеми, прищеплювати любов до українського мистецтва нашій спільноті, нашій молоді, розвивати свою творчість на базі всеукраїнській та бути висловником-репрезентантом української духовності.

Члени спілки всі працюють на різних роботах, за винятком мистця М. Кміта, професіонала з закінченою академічною освітою, а решта членів спілки є з середньою мистецькою освітою, нижчою, без фахової освіти і з незакінченою мистецькою освітою. Та нерівність у фаховій освіті членів нашої спілки цілком не відбивається на нашій загальній творчій праці, на взаємовідносинах між собою; навпаки — члени спілки об'єднані в одну братню мистецьку родину.

Умови повсякденної праці та родинні обов'язки не дають можливостей нашим мистцям цілком віддатись мистецтву. Але не дивлячись на це, мистці використовують свій вільний час для живопису і в силу своїх мистецьких спроможностей працюють над своїми творчими задумами. Закінчені свої праці члени спілки приносять на засідання спілки і тут всім колективом мистців кожен твір піддається докладному й щирому обговоренню. Цей спосіб і метода праці нашої спілки та товариські критичні завваги є школою для виправлення мистецьких "гріхів", удосконалення своїх творів та зміцнює родинне співжиття членів спілки.

За один рік існування СУОМА силами мистців Австралії було організовано дві мистецькі виставки: одну в Канберрі, а другу в Лідкомбі в Домі Української Молоді під час здвигу українців та свята 50-ліття нашої державності.

Спілка мистців НВП готується до третьої виставки у Лідкомбі в Домі Української Молоді. Сподіваємось, що цю образотворчу виставку відвідає під час свого перебування в Сідней Кардинал Йосиф Сліпий — Зверхник Української Католицької Церкви, а також притягне увагу культурних сил нашого громадянства.

Михайло Садовський

Кактус-опунція ворогом Австралії

Австралія — це дивний край, на яким звірята і рослини, завезені туди з інших суходолів, розвиваються до неймовірних меж. Таке було напр. з кріликами, що їх привіз один з англійських колоністів до убогої в домашні звірята Австралії. Крілики розмножилися до нечуванних розмірів і бушують тепер по цілій Австралії мільйоновими стадами, нищать та руйнують всю рілню, городничу та садову господарку цієї країни.

Подібний клопіт має Австралія з опунцією. Свого часу з Америки до Австралії спровадив якийсь аматор кактусів два роди цих рослин т. зв. Опунція інерміс і Опунція стрікта. Ці опунції стали в короткому часі "египетською карою" Австралії; вони розрослися в нечуваний спосіб і покрили небавом величезні простори землі. Опунція найбільше далася в знаки в австралійських державах Кінсленд і полудневій Новій Валії. В 1925 р. опунція загорнула вже около 60 міл. акрів управної колись землі і пасовиськ; щорічно загребуща рослина пожирала к. мільйона акрів. Всяка боротьба з жахливим кактусом була, здавалось, безнадійна а занята гущавиною земля безповоротно втрачена для управи.

Зайнятий опунцією простір виглядав як терен покритий густим гаєм кактусів висоти 90 — 150 цм. Земля, що її зайняв захланний кактус, не надавалася уже зовсім до управи, ані до годівлі звірят, бо рослина-галапас виссала з неї всі соки, не даючи змоги жити іншим рослинам.

Наука йде на рятунок

Очевидно, що такий стан ставав чимраз більше загрозливий для життя рілничо-годовельної країни, якою є Австралія. Тому уряд і населення звернулось до природників з проханням допомогти. Механічне нищення рослини-галапаса, нпр. вогнем, плугами та ін. не давало ніяких вислідів тому треба було шукати інших, оригінальних способів. Тут природники звернули увагу на т. зв. біологічний спосіб знищення розпанованих

кактусів при помочі других рослин, чи комах, що є ворогами опунції. В 1921 р. виїхала до Америки, батьківщини опунції, експедиція Зоологічного Інституту, щоб прослідити докладно роди опунції, можливості їх життя і їх шкідників. Ті досліди виявили, що на опунціях живе к. 145 родів комах, багато різних грибків та бактерій.

По 14 роках боротьби

Вкінці по 14 роках боротьби з опунцією, а по 6 роках шукання союзників у комашному світі, австралійські природники найшли малу скромну нетлю з латинською назвою "Кактоблястис какторум", що показалася могутнім і невмолимим ворогом опунції. До Австралії спровадили коло 3 тис. яечок тієї комахи; з них в робітнях згаданого Інституту вигодували коло 3 міл. комах і розіслали до загрожених просторів. Нетлі кактобляси заакліматизувалися в Австралії чудово. Вони кинулись до нищення опунцій в той спосіб, що складали свої яечка в м'ясі рослини, котра наслідком того ниділа. По дев'ятох роках такої "праці" згаданих комах якби за дотиком чародійної палички 25 міл. акрів управної землі, погложеної захланною опунцією, стали знову вільні для управи збіжжя та годівлі звірят.

ТІЛО ЛЮДИНИ

За 70 років життя людина з'їдає в 1400 разів більше харчів, ніж вага її тіла і витрачає 5 років часу на саме їдження.

Щоденно серце робить 103.680 ударів, а легені — 23.040 вдихів і віддихів повітря. В організмі людини працюють 750 головних мускулів.

Людське тіло витримує фантастичне навантаження. Людина може жити без мочевого міхура, без селезінки, без апендикса; людину можна позбавити однієї нирки, частини легенів, частини мозку, очей, рук, ніг, зубів, декілька літрів крові — і людина житиме далі.

Р. ВОЛОДИМИР

Щастя за океаном

(Добродійці, що вміє жертвувати)

До високого вікна шпитальної кімнати добивався пізній жовтневий вітер. Невдоволено гудів, жалібно завивав, дедалі став об нього з пересердя пригорщами зів'ялого листя метати. Неначе силоміць намагався в середину добути. А там потрохи стихав, безсило до порогів тротуарів припадаючи . . .

Натомлено приклонилася до власноручно вишитої подушки свого ліжка. Простудилася, колело в боці, а що вже

тяжили оті її докучливі, набряклі, зболілі ноги! Аж осоружною здалася терпка пригадка близької нічної служби. Та ж вона і крихітки не перепочила. Забарились були всякі люди в неї, була й вона по людях. А що ж порадиш — куди б лише до якого діла не розігнатись, усюди недостача добровольців, до всього потреба свою руку приложити. Збори жіноцтва, мовні курси, вівтарна дружина, батьківський комітет — ніде без неї не обійдеться. І куди ж їй, літній бабуні, до батьківського гурта?! Та дарма, відговорювань її не приймають, бо й як же так, без неї? Що ж, сама собі винна, так їх уже навчила, то й позвали до її всенаявної участі. Ось тількищо впровадила із своєї приватки чергову гостю; таки вкрутила" та її в оту немилу справу збірки на добродійні цілі. Скільки тих цілей? — стануть її тепер добрі люди питати. Нарешті резолютно рішає, твердо зарікається — ніяких більше відвідин сьогодні нізащо не робитиме, ані сама нікого не прийматиме. Так, на тому стане — нема її дома й усе. Бо й як же так можна? Бодай тих півтора години, що ще до праці лишилися, хай її будуть. Та це вже просто-напросто мус з огляду на її схоровані ноги. Куди ж їм? То непосильно намагаються вони по цілому місті в отакий то її "свобідний" час, то знову довгі години вистояться над тими кітлами в кухні — хоч тепер трішки тягар з них скине. Тільки чого ж то вітер так розбушувався, ані той їй спокою не дасть — і знеможено потяглась до вікна, міркуючи щільніше позакріплювати його... От, усе, що змогла — й важко присіла на чепурно застеленому килимом ослоні. Злегка повела по ньому рукою — сама, доривочно, у такі ж "вільні" хвилини випряла. Та й, півроку, не мало хилялась і насліпалась над ними (адже не один він, вже й тямка не береться, скільки гостинцями по світу пустила), з-часта при тому над сірінню свого змар-

Лариса Мурович

Чорноземна грудка

Чорноземну цю грудку до хустини
(Де піт рясний і кров моїх батьків!)
Узяв я з поля Рідної Країни,
Сльозами власними її полив.

Я зберігав її, мов скарб багатий,
На всіх дорогах рівних і стрімких,
Вона була мені за світло хати,
За рідних і живих і неживих.

Аж тут її, таку святу й єдину,
Я розділю надвое в мірці жмень,
У чужині посію цю частину,
Тамту лишу на свій останній день.

Мішайся, земле, до чужої ниви,
Своїм теплом ти зерно зогрівай,
Хай вічний дух моїх батьків честивих
Тобі дає снаги на урожай!

А дух цей буде явно промовляти,
Як руна вистигнуть у золотінь,
Моїм нащадкам серце оживляти
Любов'ю до Вітчизни їх. Амінь!

1960.

Із збірки
"Піонери Святої Землі"

нованого життя задумуючись. А чого тільки не забагалось їй на провесні! Аж інколи голова кружилася. Насправді ж і того не знала, що приходилося звичайним уділом кожному. Не то що б не нажилась, а взагалі . . . Ет, навіщо згадувати.

Алеж бо й розгулявся вітер сьогодні. Голі, розхитані стовбури дерев по той бік вулиці прикували її увагу, чомусь болоче вразили. Знов осінь . . . Усе лиш осінь. І така з них кожна запам'ятна Довгою, вивітрілою чергою, одна по одній, поставали перед примкнутими її очима. З бурхливими заметами зжовклого листя відійшла молодість, проходить життя . . . Саме кудись, напереді ми з вихором, пожбурляло в долину міста сухою шипучою хмариною тлінного рослинного буття. Чимось зловорожим відгонило від того жалобного вмирання природи. Стрепенулася. Чи ж не подібно й тоді було, як його вперше стрінула? Світова буря наче завмирала, завмирало й літо. А все ж таки, молодій їй, здалося, життя візьме верх, п'янкою хвилею винесе її й увесь любий їй світ на вершини. Згодом ніхто й не передбачив би, що так воно все невідрадно покінчиться. Оманою щастя в пустирі розпливеться.

За вікнами завірюха начебто вляглася. Крізь помутніле небо проковзнувсь єдиним-одним промінчик. Зате ж сила яка в нього! На мить невгвану стихію приборкав. Стіну дрібних будівель навпроти, тількищо похнюплених, як ті гриби в негоду, враз обвело світляною паволокою прозолоті. У стіп домиків лягла постелилася м'яким хвилястим валом ярка купина прозорої листви. Сяйно, погідно стало. Зразу від душі відлягло. Мабудь і на того суворого вояка тоді отак промінно подіяло, коли до нього в той грізний час, у проході, сама не згадає пощо справді й таки вподобався їй — він, такий неприступний? ("очко" зробила була. Господи! А як завзято муштрував свій відділ. Ні один м'яз не злагіднив відпруженням строгої маски обличчя. Невже причарувала? Зніяковіла не в жарт, бо це ж уперше взялась її гака одчайдушна звага — ще б пак, на мужчин задивлятися. Зате ж офіцер, як сказано, не той став. Щось у його зібганій, пружкій поставі ніби залама-

лось, очей з неї, просто, звести не міг. Якраз перепин у вправах підвинувся, й він за нею притьма подався. Ось як воно почалося.

— Звідкіля вона? Чия? Чим займається? —

Пробувала здержливо, ділово з'ясувати, а втім інакше виходило — з погорженого народу. Вчиться. Проживає на станції. Задумує вчителювати, поміж народ піти, полуду темноти з очей здійсмати, просвіту під курні стріхи понести.—

— Та й він же не будь-яке ледащо. Чужа уніформа? Пусте, коли своє в тебе на думці. О, так, міцно вірить, що вже невдовзі зрине той день — рідному послужити, зневажене визволити, належне здобути. Авжеж, велика пора для підготовки й неминучої спроби. —

А тоді рясно, коловоротом, райдужними красками закрутилися події. Та ще й які небували! Роз'їздили разом по незатертих слідах князівської батьківщини, обводив її по неодному урочищі давно померклої слави, сажав у човник (о, яка була розкіш і насолода, отак посплітавшись за руки, пливти з Осипом здовж незвіданих берегів краєвидного Бугу, на цілі години зовсім забувшись, одне одному в очі позираючи, німо допитуючись), щедро вгощав у своєму родинному гнізді в Буську; присягли собі вірність, нареченими себе назвали. Вина й не торкнулась, а оп'яніла як, життя без нього більше життям не було б!

— Стривай, Нусю, не зав'яжуй собі з отаким світу, бо що то вояцька доля — сьогодні тут, завтра там — остерегала матір. — Зачекай—но, не спішись, іще вік перед тобою — вговорювала.

— Добре вам, мамо, під ваш пізній, досвідчений вік, про такі вогненні справи повагом розважати. А тут же прекрасна молодість на бігу чарівні замки будує! —

Ясно, що побралися. Ще дзвінке весілля відгуляли, завирувала ще іскристою каскадою бенгальських вогнів пошлюбна подорож, ще на мить відогнали примару деспотичної владарки — війни. Проте спішно, як фурія, сама вона зголосилася, погрозово на порозі новоженців стала, твердо постукала. І вже безсердечно молоду пару розлучила.

Хмари знову густою поволокою небо затягли, почало сүтеніти. Хтось нада-ремне до зовнішніх дверей добивався, тільки ж вона нічого не чула, всією сут-тю в невіджалувану бұвальщину пори-нула. — Відійшов, Осипе, кароокий мій лицарю, відняв мені радість та забрав із собою невтишну мою тугу. По крутих бойових шляхах УГА вона за тобою гор-лицею літала, під Маківкою, Лисонею невидним крилом захищала, в пострілах і зударах Листопадового зриву львицею супроводила, під Сокільниками сніжно-пир'яною лебідкою до боку припадала, ніжно горнулась, таки на коротко вблагала. Як той ловець-княжич, світло переступив ти мої самітні пороги, теплом свого хороброго серця зогрів студену домівку, обдарував однохвилинним щас-тям і, з черги, давнім звичаєм, за своїм звір'ям погнався. О, чому ж не приспа-ла тебе до своїх грудей, а чей не загнав-ся б ти, мій соколе, в саму гущу воро-жих галок під злощасною Вінницею о-плаканою. Постріляли - порубали там її єдиного, її невіджалуваного ладо, бра-вого чотаря — Січового Стрільця, і слі-ду по ньому не лишилось. Ні сліду? О, ні, ні! Та й навіть не лише в пам'яті. Він же лишився, син її. На згадку про сина ворухнулась під серцем життєдай-на хвиля. Розплилась по всім тілі теп-лим почуттям і — як рукою відняло, пройшла попередня гіркість. Не зважа-ла, що з-за вікна мурашками холод за-крадається і ніч задумано з-надвору до неї заглядало. Данко ж усім світом, яс-ним сонцем для неї став!

І ще раз, перегода, застукав гіркий час, мусіла й із ним, улюбленцем своїм, розстатися. Не на все, звичайно, ні. А все ж на довгі місяці шкільної його на-уки, між кожними вакаціями. Бог свід-ком, прикре було рішення, але сливе доконечне. А вже решту складного того питання добра, мила її сестричка на-ладнала.

— Так буде найкраще, Нусю — за-спокоювала її Оля. Вчителювати, все-одно, тобі в нас не дадуть, а відчужити-ся від свого народу синові ж такого батька не вільно. Просто гріх був би! За-те тут брат наш, Влодко, вже подбає про те, щоби в люди вйшов. І що ж ти там, "на мазурах", з ним діяла б? —

Готувалася вчительський талант свій

рідному народові в послугу принести, а випало чужих дітей грамоти, знання на-вчати. Мріяла Шевченкове слово ряс-ним зерном по предківських скибах на яре жниво посіяти, а он, вийшло, треба "Пана Тадеуша" перевчати. Сумне при-дане, матінко, дісталось мені. Та ще бо-люче як — з Данцьом, любим її хлоп'ям, стільки миль, стільки часу не видатися! Виростав гарний її юнак, як той струн-кий ясень при дорозі склався, зовсім у свого батька пішов. Щоб тільки, бува, й він колись воєнним духом не перей-нявся, за те ремесло й собі не взявся, батькової долі не поділив — іноді й по-боялась. А втім, славити Бога, чим ін-шим захопився, книжки зовсім його по-

ТЕТЯНА АРА ШУФЛИН

На сцені Римської Опери. — Щораз ширше стає відоме ім'я співачки - ук-раїнки сопрано Тетяни Ари Шуфлин, що вже більше як рік успішно виступає на сцені Римської Опери. Прибула во-на з України до Канади та перебувши деякийсь час у Вінніпегу, виїхала вона до Риму, де своїми власними силами і засобами скінчила музичні студії і була прийнята до Римської Опери. Будучи свідомою українкою вона уболіває над тим, що українці занедбують розвиток чудової української культури.

лонили, одну за одною безрозбірно глитав, крім них світу не бачив. Приїде вона, було, сина провідати, а він занурився - зачитався! От, де його світ! Та й чи може в тому віці довкола юнака більший світ постати, як той, замкнений між сторінками звабливих книг? Любовно слідкує за його самозабуттям та ще хотіла б вийти, попишатися ним. Та куди там! Не зрушиш із місця, ніякою силою нікуди не витягнеш його. Позира на неї Оля, сама ще повна молодости, прудка, до життя похоплива, та й жаль їй сестриної вроди стає — От, хоч би в жарт, на яку "рантку" вибралася, віджила б, відлягло б — понукує — а то вже повністю від світу відгороджуєшся, Нусю. Та ж недобре так. І ще ж ти така молода — еге ж, далі спокішує. — А ти ж хіба що, з гірших?—відгризається. — Та ще й панна, пора б видаватися. Ні, вже хай я пожду, що то ти такого втнеш — та й собі сміхом заносяться. Тоді нашвидку прибираються, як на умовлений знак — жакетики на себе, паризькі капелюшки на голову, рукавички в руку, гожі як маки, та й нуж, по місті хоч раз ото розважитись.

А там стільки люксових вистав, першоклясні гуртівні з останніми елгантними фасонами, пишній виряд, убори, розкішні журнали моди, заворот голови . . . Тоді яркі світла каварень, по філіжанці чорної кави з вершками, оттак для примхи — на кінні змагання, ще й льотерії закоштували, а заглянути б, що там з новин в Пасажі Міколяша, наприкінці в кіно Паляс, на пів програми хоча б, ух, і душно стало, ну що ж, хай ще "льоди" й усе содовою водою запити б. Ні, годі, до кабарету вже ні. Чітко усвідомляє — не для неї це все. Теж не чутка на залициання всіх отих управителів та шкільних інспекторів, що не залишать її в спокої; проте даром обивають пороги її скромного "екзильного" приміщення, нічого з того не вийде. Вже й обмовляти стали пусті й горді панкиті, наче серце в неї з камню. — Серденьку, ти ж одно добре відаєш, що в мене болить. — І знов, лиха моя годинонько, туди ж, геть від її Даська. Що вдіє? Хто ж оплатить коштовне прожиття, науку в гімназії, а там і дальші його студії?

Хоч і як тому запобігала, навіть самій видумці резолютно противилась, а

все ж таки, що не кажи, відчужилась від сина свого. Щоправда, дала йому зразкову освіту, в нічому не поскупилась, а втім роки розлуки своє вчинили, не допомгла матерня пожертва. Одного дня, коли по довгій перерві приїхала, застала його вже самостійним, дорослим мужчиною. — Благослови, мамо, на одружіння — тільки й мовив. — Та що ти робиш, Даську, ще ж такий молодий, і невже ти її встиг належно пізнати? — Але даремно пручатись. Що то виясній такому запальному, нерозважному? Однаково не послухає, на своєму поставить. Що своєї й не придбавши, ввів молоду в чужу хату. — А може й на гаразд воно, хто зна? — роздумувала згодом — дасть Біг, споважніє, приїде до розуму, сімейною людиною стане, а таким чейже не до дурощів (і не до воювання— заспокійливо вколисувала себе).

Одначе нічого, нічого їй доля не заощадила. Чи пройшов рік з тої пори, чи ні, а от розгрюкалася друга світова війна, всіх у свої коліщата втягає. Таки не зговорили, відозвалася в ньому батькова кров, пішов її Данько слави добувати, за своїм постояти. Не вдержала його й сама дружина при надії. То вже зрозуміло, як завжди, вірна, віддана, стала вона молодій матері й дитинці за янгола-хоронителя. А настала ж хуртовина. Господи!

Тимчасом у її лікарні й навкруги, по всьому кварталі, довгенько вже яскравіли в темінь вулиць спалахи блискучих світел, одна вона принишкла в чорному свому кутку, либонь і ніякої зовнішньої зміни не завважаючи; переслухуючи й періодичну гуркотечу, що добувалася з підземних машин центрального опотлення й визивала час від часу залив вузької кімнати рухливими, нагрітими хвилями. А її погляди все стрягли по різних місцях довгого, надокучливого мандрування, від коли буря з краю вимела. — Один під Вінницею, а де ж другий? І цей не повернувся, і ніхто не скаже, що з ним. Бог один знає. Наїздилась, находилась, нашукалась . . . Може в якому переходовому таборі, а міг же був де-небудь, в одному з чужих університетів на медичні студії записатись, а може? Та й жахалась додумати. А що, як за ними пошукіє? Тут же, чи по інших

континентах? Іменно, там . . . Та ж розіллялася повинню течія виселенців по всьому світу. Десь там у ній і він мабуть пірнає. Порадилися — вирушили й вони в далеку подорож за океан — шукати себе взаємно й свого місця під сонцем. Отак уже цілий вік того шукання й поринання. Покинула невістка мрії, зреклась усяких ілюзій, вийшла вдруге заміж. Вона ж і не спорила, бо хіба багато таких, до геройства й самопожертви вибраних? А Христя ж, онука? Що рідного свого батька й на очі не бачила? Добре, що хоч вітчим своя й хороша людина. Христя . . . І біля серця дрогнуло. Виховала її, викохала. Та що ж, чужина свої закони має. У свій бездонний ґрунт невпинно всисає. Христя — гай, гай, роки! Вже й видалася моя Христя, хоч і не за свою людину. Алеж, як чисте серце, добра воля, то, дасть Бог, не все ще пропало. Вона ж у мене добряча, сердешна, а така не забуде, не відцюркається . . . О, ні, Христя не спроневіряться такому батькові й такому дідові. Бо, зрештою, пощо б більше жити? Коли все змарноване? А втім ні, ні, і ще раз ні! Не змарноване життя та й є для кого жити! Має ж сестрицю в батьківщині, що на її поміч здана, має свояків там же, долею може ще дужче покривджених як вона, є й багато приятелів тут і безліч знайомих, що їй сприяють, без яких так сіро-сіро було б жити . . . А церква, а громада? О, є ще, є ще для чого жити. А над усе — тут у неї, глибоко на дні серця — Христя . . . І спогади про них . . . Та й у ній же й вони живуть.

Нагло сторожкотіло — різкий бренькіт дзвінка вирвав її з напружених, самотніх переживань. Оце назрів час нічної зміни. Поспішно забігала по несвоєї хаті, наготовила декілька дрібниць, необхідних для своєї праці, тричі перехрестилася й, постогнуваючи, спотикаючись на своїх потерплих, слабких ногах, почала спроквола сходити вниз.

Колись одна солодка фраза дарувала людині щасливе життя, а сьогодні щасливе життя дарує людині одну солодку фразу.

**

Колись осли двигали на хребті народ, а сьогодні народ двигає на хребті ослів.

Поетеса Віра Ворскло — Торонто, Канада.

ВІРА ВОРСКЛО

**

Як ти українець, то де б ти не був:
В тайзі, чи Зеленому Клині,
Неси у думках степи і вербу,
І клекіт Дніпра темносиній.

І де б ти не був: у канадських лісах
Чи десь у блакитних Карпатах,
Ти мусиш надій блискавиці кресать
І мрію носити крилату.

Як ти українець в чужому краю
І міряєш верстви безкраї,
То знай, що за землю найкращу твою
Яснішої зірки немає.

Як будеш рубать на чужині граніт,
Забудеш людей ти і Бога,
То хай же Шевченка палкий Заповіт
Покаже до сонця дорогу.

Як ти українець, то де б ти не був,
В яких би не плавав широтах,
Ти мусиш забуть споконвічну журбу
І мусиш навчитись боротись.

Гей, гей, українче в канадських лісах,
В Карпатах, Зеленому Клині,
Ти мусиш творити в житті чудеса, —
Служити своїй Україні.

НАШЕ ІСТОРИЧНЕ МИНУЛЕ**НАЙСТАРШИЙ ЛІТОПИС РУСІ-УКРАЇНИ****“ВЛЕС КНИГА” — ГОЛОС ЗАБУТИХ РІДНИХ ПРЕДКІВ****М. Р. ШКАВРИТКО**

Це, здається, уперше після понад тисячелітньої мовчанки, залунав до нас голос наших забутих предків. Не без душевного зворушення ми розгортаємо перед собою новий історичний документ «Влес Книга», що відносно недавно він попав в українські руки.

Що це таке «Влес Книга»? Це найстарший і дотепер майже невідомий старовинний літопис дохристиянської Русі-України, випалений старим українським письмом на дубових дощечках-плитках, які то рівно тому 50 літ, в 1919 році випадково знайшов полковник А. Ізенбек в одному, дощенту зруйнованому будинку, правдоподібно князів Куракіних, недалеко Курська. Ці старовинні дощечки-плитки з дуба, що відносно добре витримали пробу часу понад тисячу літ, були знайдені в зруйнованій бібліотеці того дому, поміж стосом подертих і напів зігнилих книжок і паперів. Тому, що на цих дощечках були рядками з обох сторін випалені якісь слова, полк. Ізенбек зацікавився ними, та забравши їх з собою, вивіз до Бельгії. В Брюсселі він переховував їх до своєї смерти в 1941 р. Друг Ізенбека Ю. П. Миролубов протягом 15 літ працював над розшифруванням і транскрипцією тексту дощечок. Поробивши ряд фотосвітлин з оригінальних дощечок, які Ізенбек нікому не хотів віддати, Миролубов переїхав до Сан-Франціско, в ЗСА, де разом з А. А. Куром публікував копії тих світлин та транскрипції тексту дощечок в журналі «Жарптица» в 1954-1959 роках. Після смерти Ізенбека дощечки-оригінали, які

він так зберігав і ними так дорожив, хтось заховав і зникли вони в таємничий і невідомий спосіб. Наразі ніхто не займався дотепер справою віднайдення цього старинного скарбу, що перебуває захищений або в приватних руках, або навіть в якійсь бібліотеці, під ключем. Ця справа потребує негайних дослідів. Однак, світлини оригінальних дощечок вивіз з собою до ЗСА Миролубов і всі вони тепер є в руках А. А. Кура. На базі публікацій Миролубова і Кура робив досліди над цими дощечками теж С. Лесной, в різномірних своїх працях, як «Русь, откуда ти?» і інших.

В українські руки фотосвітлини текстів цих дощечок попали щойно в 1967 р. Одержав їх відомий український діяч в Газі, Голляндія, п. М. Скрипник, що є власником малого видавництва «Млин». Це був знайдений великий, старинний скарб українського народу, дощечки-плитки, що відслоняють бодай маленьку частинку сивої минувшини України, яку то так вороги наші приховують від нас.

Пан М. Скрипник, зрозумівши який то скарб є в його руках, негайно приступив до діла. Порозумівся він з п. Андрієм Кирпичем в Великій Британії, та довірив йому відчитання цих дощечок і переведення їх на сучасну українську мову. Цього почесного діла доконав пан Андрій Кирпич в лютому 1968 року, беручи за основу світлини оригінальних дощечок та уживаючи теж транскрипцію Миролубова з цих дощечок, над якою то транскрипцією працював він понад 15 літ.

У висліді цієї праці появилася на світ, на правах рукопису, за дуже мали тиражем «ВЛЕС - КНИГА», з транскрипцією з оригіналу та переклад важливого тексту дощечок на сучасну українську мову. Ця книжка появилася в циклоstileвому виданні з В-цтва «Млин» в Газі, в 1968 р. У вступному слові до цієї книги, видавець М. Скрипник так пише:

«Зміст Влес Книги дійшов до мого відома щойно в році 1967. Він зробив на мене дуже глибоке враження, в першу чергу тим надзвичайно піднесенням і щирим патріотизмом, який міг народитися тільки в боротьбі на життя й смерть за ЗЕМЛЮ — РУСЬ, — прабатьківщину наших далеких предків.

Влес Книга обговорює не тільки суто історичні події та проблеми, але й багато аспектів культурно-релігійного та політичного життя нашого минулого, впливи яких діють ще й донині в нашій сучасності. Влес Книга дає тим, хто здібні почути й зрозуміти голос предків, надзвичайно багату змістом відповідь на питання: «ХТО МИ? ЧИЇ ДІТИ? ЯКИХ БАТЬКІВ?»

Влес Книга описує історію дохристиянської Русі, починаючи приблизно від 650-го року перед Різдом Христовим, а кінчаючи князюванням Аскольда, в кінці IX-го століття. Таким чином, цей літопис є одним з найстарших писаних документів в слов'яно-руській мові.

Пан Андрій Кирпич, якому я надіслав матеріали Влес Книги був надзвичайно захоплений ними і взяв на себе величезний труд: розшифрувати й перекласти сучасною українською мовою текст Влес Книги. Результати праці пана А. Кирпича подаємо до відома на наступних сторінках.

Ми свідомі того, що наша спроба викликати зацікавлення Влес Книгою в українськiм суспільствi пов'язана з

багатьома труднощами, але сподіваємося здійснити слідуєчі наміри:

1. Надрукувати всі існуючі фотознімки оригіналів дощечок Влес Книги, а також транскрипцію їхнього тексту.
2. Надрукувати всі існуючі транскрипції тексту тих дощечок, оригінали яких не збереглися.
3. Дати переклад всіх існуючих текстів Влес Книги українською мовою.

Після того як ці первісні джерела будуть зібрані й зафіксовані в публікаціях, можна буде перейти до докладних студій та критичного розгляду всіх аспектів Влес Книги, якою працею мусіли б зайнятися, звичайно, фахівці мовознавці, історики, соціологи.

М. СКРИПНИК

Уважаємо, що п. М. Скрипник і п. Андрій Кирпич зробили незвичайно важливе, історичного значення діло для українців. Їхні скромні наміри не лише сповняються, але також вони уможливили докладні студії над найстаршою історичною пам'яткою України-Русі, найстаршим документом, що відкриває для нас сторінки сивини нашої, наших «праотців і староотців», як написано в «Влес Книзі». З цього документу ми довідуємося про те, що староукраїнська мова тодішніх часів була дуже подібною до сучасної української мови, а особливо порівнюючи абетку ми бачимо багато ідентичних літер, а багато дуже подібних.

Це все говорить само за себе. Дотепер існують різномодні теорії про походження нашого народу, його мову, письмо, культурні надбання. І коли багато з цих теорій є чужого, часто ворожого до українського народу авторства, «Влес Книга» є ще одним джерельним матеріалом, що очікує докладних, правдивих студій наших

науковців, мовознавців, істориків, соціологів.

Українці повинні бути незвичайно вдячні п. М. Скрипникові і п. А. Кирпичові за видання цього документу і праці над ним.

Ми розпочинаємо друкування цього найстаршого в світі літопису Русі-України »Влес Книгу«, а після закінчення будемо радо вітати на сторінках нашого часопису виследи студій, критичні завваження та враження нашого наукового світу та світу наших культурних діячів і читачів.

Невідомий автор »Влес Книги«, що, мабуть, був і тим, що випалював на дощечках мідяним рильцем, за метою, якою написані також книги Санскриту, слово за словом. Його ціль є і нашою метою, бо пише він:

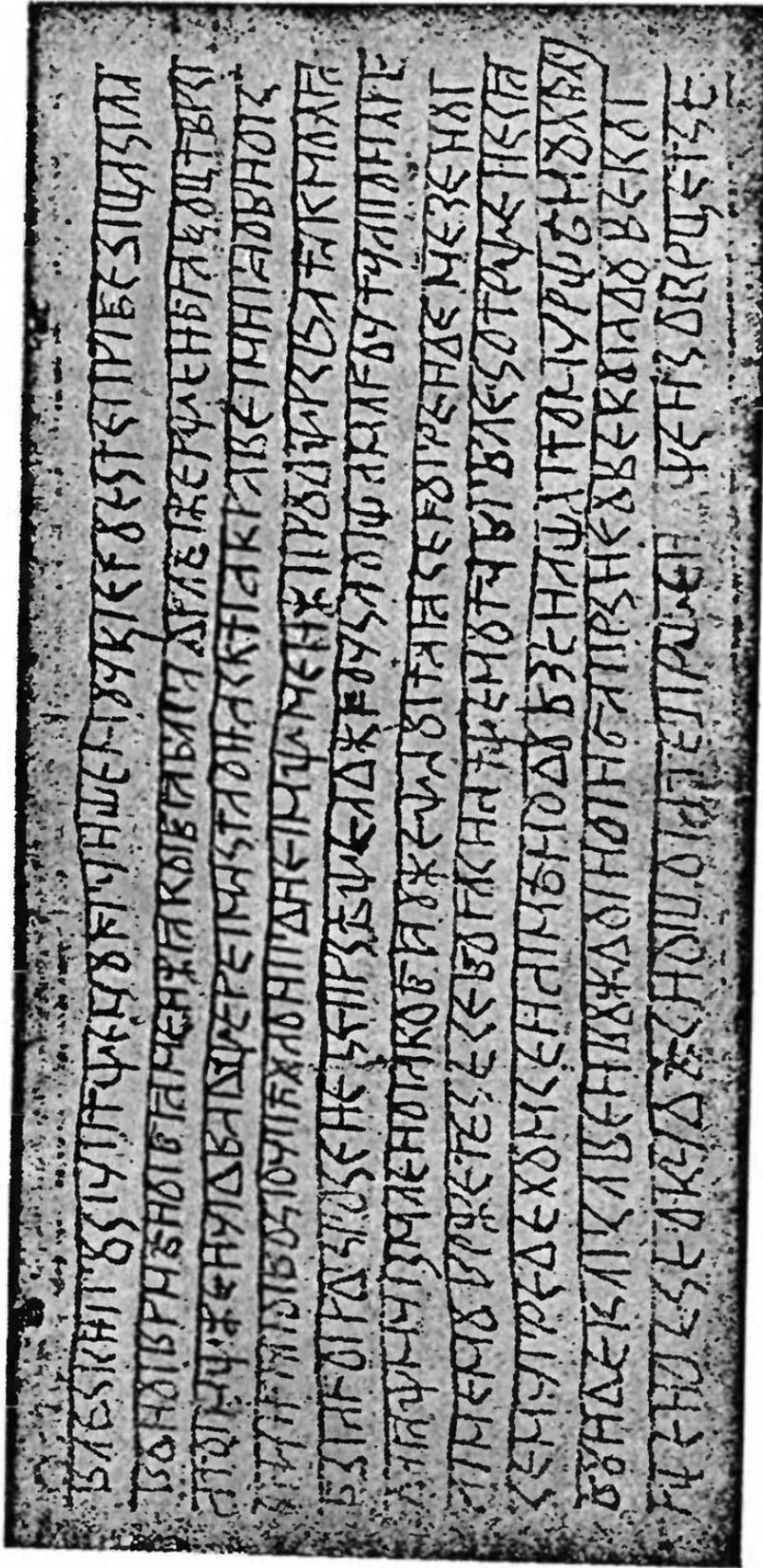
»Скажу іще слова тії на запам'ятання, аби ні єдине з тих слів не загрозило, а сказали братам вашим, бо також сила Божа буде на вас і тою переможете ворогів ваших до кінця, які хотять землі вашої...«

ПОРІВНЯННЯ АБЕТОК "ВЛЕС КНИГИ" І СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ

А	—	Ɑ				Б	—	Б	Ɔ	Ϛ	ϛ
Е	—	Ɱ				Г	—	?			
Є	—	Ɐ, Ɒ, ⱱ				Д	—	Δ			
И	—	Ⱳ				Л	—	ⱳ			
І	—	ⱴ				Р	—	Ⱶ	ⱶ		
Ї	—	ⱷ	ⱸ	ⱹ	ⱺ	С	—	ⱻ	ⱼ		
Й	—	ⱼ	ⱽ	Ȿ		Ч	—	Ɀ			
О	—	Ɀ	Ⲁ	ⲁ		Ш	—	Ⲃ			
У	—	ⲃ				Щ	—	Ⲅ			
Ю	—	ⲅ				'	—	БЪЕТЪ	—	Ъ	
Я	—	ⲇ		Ⲉ		(0)	—	БОРЪНІТЪ	—	Ъ	

Інші літери абетки є ідентичні з абеткою "Влес Книги". Для йотування голосівок "Влес Книга" вживає тих же засобів, що і сучасна українська мова. М'який знак "Ъ" може стояти перед деякими голосівками та після всіх приголосних. Для сучасного українського "Г" немає відповідної літери, так само і для "Г". Там де сьогодні пишемо "їх", у "Влес Книзі" уживається: "ІЕХ". Особливу увагу треба звертати на різниці поміж значками для Ш, Щ, Ч. Остання літера є відома своєю подібністю в Кириллиці, Глаголиці, на знахідках з Причорномор'я, на старих печатях і пломбах, на монетах, календарях та рукописах та на написах з острова Кипр. Її назва "ЧЕРВЪ" — отже для передачі на письмі першого звука цього слова — Ч. — М. Скрипник.

Початкова дощечка "Влес Книги". — На нашій світлині фотокопія оригінальної сторінки скам'янілої дощечки-плитки "Влес Книги". На ній випалені слова і речення без переділкі, однак настільки виразні на цій плитці, що їх можна читати без трудно. На інших плитках-дощечках такої виразності немає, а подекуди слова і частина речень затерлись. Внизу подаємо переклад цієї дощечки-плитки на сучасну українську мову, а даліше переписаний текст з поданою під ним транскрипцією.

ВЛЕС-КНИГУ сЮ почте-
мо Богу нашому, який бо
єсть прибіжища сила.

В тамті часи був муж,
який був добрий і славний,
що званий був яко отець
в Русі. І він мав жону і дві

дочки. Мали вони скотину:
корови і багато овець. З
ними і були вони у степах.

І він нігде не мав мужів
про дочок своїх, так молив
богів, аби рід його не пере-
сікся. І Дажбо почув моль-

бу ту і по мольбі дав йому
ізмолене, бож були видані
замуж тії. Се бо трапляеть-
ся між нами і маємо виря-
жатися: сеж бо Ясна чте-
мо, тут бог Влес отроча не-
се, до нього сходимося і

піднімаємо до Бога нашого
і тому речемо хвалу: "Будь
благословен вождь нині і
прісно, од віків і навіки".

Сказано єсть про кудес-
ників але те прошедше не
завернеться.

1. ВЛЕС КНИГО СІУ ПТЧЕМО БГУ НШЕМО У КІЕ БО
 ВЛЕС КНИГО СІУ ПТЧЕМО БГУ НШЕМО У КІЕ БО
 ЄСТЕ ПРІВЕЗІЦА СІЛА
 ЄСТЕ ПРІВЕЗІЦА СІЛА
2. В ОНОІ ВРМѢНОІ БЯ МЕНЖ ЯКОІ БЯ БЛГ А
 В ОНОІ ВРМѢНОІ БЯ МЕНЖ ЯКОІ БЯ БЛГ А
 ДКЛЕ ІЖЕ РЧЕН БЯ К ОЦТ В РСІ
 ДКЛЕ ІЖЕ РЧЕН БЯ К ОЦТ В РСІ
3. А ТОІ МЧ ЖЕНУ І ДВА ДЧЕРЕ ІМАСТА ОН А
 А ТОІ МЧ ЖЕНУ І ДВА ДЧЕРЕ ІМАСТА ОН А
 СКТИ А КРАВЕ І МНГА ОВНОІ С
 СКТИ А КРАВЕ І МНГА ОВНОІ С
4. ОНА І БЯ ТОІ ВО СТОУПѢХ А ОН ІГД НЕ ІМЧ
 ОНА І БЯ ТОІ ВО СТОУПѢХ А ОН ІГД НЕ ІМЧ
 МЕНЖ ПРО ДЧР СВА ТАК МОЛЯ
 МЕНЖ ПРО ДЧР СВА ТАК МОЛЯ
5. БЗИ АБОІ РДВ ГО СЕ НЕ СЕ ПРСѢЧЕ А ДЖКО
 БЗИ АБОІ РДВ ГО СЕ НЕ СЕ ПРСѢЧЕ А ДЖКО
 ЧСЛОІЦА МЛБОУ ТУ А ПО МЛБЕ
 ЧСЛОІЦА МЛБОУ ТУ А ПО МЛБЕ
6. ДАЯЧ МУ ІЗМЛЕНО ЯКО БЯ ОЖЕЧАОІ ТАЯ
 ДАЯЧ МУ ІЗМЛЕНО ЯКО БЯ ОЖЕЧАОІ ТАЯ
 ЗЕ БО ГРЕНДЕ МЕЗЕ НОІ
 ЗЕ БО ГРЕНДЕ МЕЗЕ НОІ
7. А ІМЕМО ВРЖЕТЕСЕ СЕ БО ЯСНА ТЧЕМО
 А ІМЕМО ВРЖЕТЕСЕ СЕ БО ЯСНА ТЧЕМО

ТУ БГ ВЛЕС ОТРЧЕ НЕСЯ
 ТУ БГ ВЛЕС ОТРЧЕ НЕСЯ

8. СЕМУ ГРЕДЕХОМ СЕ НАІМЪМО ДО БЗЕ НАША
 СЕМУ ГРЕДЕХОМ СЕ НАІМЪМО ДО БЗЕ НАША

І ТОМУ РЧЕМО ХВЛУ
 І ТОМУ РЧЕМО ХВЛУ

9. БОНДЕ БЛГСЛВЕН ВОЖД ОТ ПОІНЪ А ПРСНЕ
 БОНДЕ БЛГСЛВЕН ВОЖД ОТ ПОІНЪ А ПРСНЕ

О ВЕКІ А ДО ВЕКІ
 О ВЕКІ А ДО ВЕКІ

10. РЧЕМО ЕСЕ О КУДЪСНОЦІ А ТЕ
 РЧЕМО ЕСЕ О КУДЪСНОЦІ А ТЕ

ПРЧ Е НДЩЕ Н ЗДВРЦЕТСЕ
 ПРЧ Е НДЩЕ Н ЗДВРЦЕТСЕ

ПРИМІТКА: »Влес - Книга« — це правдоподібно назва цілої книги, записаної на всіх дощечках, що їх знайшов Ізенбек. Тому, що Влес був визнаний тоді богом роду і плоду, то цю книгу можна вважати книгою роду русько-українського. »Почтити книгу Богу« — значить зробити її на пошану Бога. »Ясна« — це, мабуть, була книга, що її читали при появі дитини на світ, до Яви. Ясна може походити від Явосна.

Текст першої дощечки-плитки в перекладі на сучасну українську мову друкуюмо, подаючи рівночасно світлину оригінальної сторінки дощечки, як також переписану транскрипцію Ю. Миролюбова, в побільшенні, з порівнюючою абеткою. Після того подається текст дощечки 9, бо упорядники уважали, що ця дощечка говорить багато про родовід нашого народу.

Подавані в дальшому тексті обох сторін дощечок є позначені числами: нпр. 1-А — це одна сторінка, 1-Б — це друга сторінка дощечки, і т. д. Для порівняння зліва текст транскрипції оригіналу сторінок.

ВЛЕС — КНИГА

9

О ТОІ ЩАС БЯ БОГУМИР МУЖ СЛА-
 ВОІ А ИМЯ ТРИЕ ДЩЕРЕ А ДВИЕ
 СОІНИ ТОІЕ БО ВЕИДЯЩА СКУФЕ
 ДО СТЕНПОІ А ТАМО ЖИВЯЙ О
 ТРАВЪХ ПОТЦЕ ВЪШАСЯ И БОЯНИ
 БОЗЕСЛУШНОІ А РАЗУМОІ?
 ВХИЩНЕ И ТАКО А ТУ МАТЕ ИЕХ
 ИЖЕ РЪЦНА СЛАВУНИ ПРО ОВА
 ТВРЯЩЕ ПОТРЕБЮ И РЪЩЬ
 ИН ДО БОГУМИР СТЕ СЕМЬ ДЕНЬ
 МОІ А ИМАМ ДЩЪРЪ СВА ОВДАТЕ
 А ВНУЧА ЗРЯНЕТЕ ТАКО
 РЪЩЕ А ПОВОЗОІ УПРЕЖЕ А ЪДЕ
 КАМОСВА И ПРИЪДЕ ДО ДУБА
 СТАЩЕ В ПОЛИ А ОСТАВИСЕ
 НОЩЕ О ВОГНИЩЕ СВЕ И ВИДЪ
 ВЕЩЕРЕ МУЖИ ТРИЕ НА КОМОНЯХ
 ДО НЕ СТРЕМОІСТЪЩАА
 РЪКСТА ТОІЕ ЗДАВЪ БУДИ А ИЩО
 ИЩЕШЕ ОПОВЪНДЕ ИМА БОГУМИР
 ТУГОІ СВА
 А ОНИ ЖЕ ОТВЪЩАХУ ЯКО СУТЕ
 САМЕ О ПОХОДЪ ДА ИМУТЬ ЖЕНОІ?
 ОБРАТИСЯ БОГУМИР НА СТЕНРОІ
 СВА А ВЕДЕ ТРИЕ МУЖИ ДЩЪРЪМ?
 ОТОСВА ТРИ РОДОІ ИСПЕДША А
 СЛАВНОІ БЯЩИ?
 ОТУ БО ПОХОЖДЯШУТЬ ДРЕВЛЯ-
 НОІ КРВЩЕ А ПОЛЯНЕ ЯКО ПЪРЪВА
 ДЩЕРЕ БОГУМИРУ ИМЪНО ИМАИ
 ДРЕВА А ДРУА СКРЪВА И ТРЕТИА
 ПОЛЕВА СОІНОВЕ ЖЕ
 БОГУМИРУ ИМЯЩЕ СВА ИМЪНОІ
 СЪВА И МЛАДЦЕИ РУС ОТЕН А
 ПОХОЖДЯШУТЬ СЕВЕРЯНОІ А
 РУСИЕ?
 ТРИЕ БО МУЖИ БЯСТА ТРИЕ
 ВЪСЕНЦЕ ОУТРИЕ ОПОЛЮДНЪ
 А ВШЕРНЪ
 УТВОРИСЕ РОДИ ТОІЕ О СЕДМЪ
 РЪЦЪХ ИДЪЖЕ ОБИТВАЩЕХОМ
 ЗАМОРЪЯ О КРАИ ЗЕЛЕНЪ

Дошечка 9.

У той час був Богумир, муж сла-
 ви, і мав три дочки і два сини. Тії бо
 повели скуфів до степів і там живучи
 у травах, Почті навчалися і Бояні, бо-
 гам послушні, і розумом бистрі і так
 ото.

А тут мати їх, що звалася Славуні,
 про їх дбаючи потреби, і каже якось
 до Богумира: — “Чи то цими днями
 я маю дочок своїх оддати і внуків
 побачити?”

— Так, — каже, і воза запрягає і
 їде кудись собі. І приїздить до дуба,
 стоячого в полі, і стає на ніч біля вог-
 нища свого. І бачить увечері мужі
 три на конях до нього прямуючі.

Сказали тії: “Здоров будь, а й що
 шукаєш?”

Оповів їм Богумир туги свої, а во-
 ни ж отвітили, що суть самі у поході,
 щоб мати жінок.

Повернувся Богумир на степи свої
 і привів три мужі дочкам. Звідси три
 роди вийшли і славні стали. З того бо
 походять древляни, кривичі і поляни,
 бо перва дочка Богумира імено мала
 Древа, а друга Скріва і третя Полева.
 Синове ж Богумира мали свої імена
 Сіва і молодший Рус. Звідти і похо-
 дять сіверяни і руси. Три бо мужі бу-
 ли три вісники: ранку, полудня і ве-
 чора.

Утворились роди тії на Семи Ріках,
 де проживали ми за морем у Краї Зе-

А КАМО СКОТИ ВОДЯИ ДРЕВН(Л)-
НОИИ СХОДУ ДО КАРПЕНСТЪА
ГОРЕ

ТО БЯША ОНА ЛЯТОІ ПРЕД ТИСЕНЩ
ТРИЕ СТОІ ЗА ИЕРМАНРЪХУ?

О ТЪ ЩАСЕ БЯ ПРЯ ВЛИКА О
БРЕЗЪХ МОРЕ ГОДЪСТЪ А ТАМО
ПРАООЦЕ НАКИДЪША

КУРГАЛА О СЕ КАМЕНИЯ БЯЛА О
ПОД КОЯ ПОГРЕБЪШЯ БОЛЯРИ А
ВУЦЕ СВА ЯКОВЕ О СЪЩЪ ПАДЪШЯ
(Нема транскрипції Міролюбова).

ПРИДОЩЯ ИЗ КРАЕ ЗЕЛЕНЯ О
МОРЪ ГОДЪСКО А ТАМО ПОТОТЩЕ-
ШЯ ГОДЪ ЯКВА

НАМО ПУТЕ ПРЕТКАВЯЩА А ТАКО
СЕ БИЯЩЕХОМ О ЗЕМЕ ТЕА О
ЖИТНЪ НАШЯ

ДОТЕСВА БЯША ОЦЕ НАШЯ О БРЪ-
ЗЪХ МОРЕ ПО РА РИЕЦЕ А СО
ВЛИКА ТРУДНОЦЕ

ПО НЪ ПРАВЕЩЕ СВА ЛЮДИЯ И
СКОТИА НА ОНЪ БРЪГ ИДЪЩЯ
ДОНУ А ТАМО ГОДЕ ВИДЯИ

ШЕДЪ ДО ПОЛУДНЕ А ГОДЪСКО
МОРЕ ВИДЯИ А ГОДЕ ИЗМЕЩЕНУ
ПРОТИВУ СЕНБЕ СТАТИСЯ

ЗРЯИ И ТАКО НУЖДЪНА СЕН
БИЯТЕ А ПРОЖИТНЮ А ЖИВОІТВА
СВА?

ЯКОЖДЕ ИЕГУНШТЕ БЯША ПО
СТОПЪХ ОЦЕВЕ А НАЛЕЗЕ НА НЕ
ЛЮДИА БИЯХУ

А СКОТИЯ БЕРУЩЯ А ТАКО РОД
СЛАВЕНЪ ТЪКШЯ ДО ЗЕМЕ ИНДЪ-
ЖЕ СУНЕ В НОЦЕ СПЯШЕТЪ

А КАМО ТРАВИ МНОГА А ЛУЦЕ
ТУЩНА А РЪНЦЕ РЕНБОІ ПЪЛНЪНА
А КАМО НИКИЙ НЕ УМРЕ.

ГОДЪ БО БЯША ЕЩЕ НА ЗЕЛЕНЬ
КРАЕ А МАЛО УПРЕДИ ОЦЕ ИДУЩЯ
РАИ РЪКА ЕСЪ ВЛИКА И ОДЪЛЯ-
ШОІТЬ НОІ ОДЕ ИНА ЛЮДОІ

А ТЕЩЕ ДО МОРЕ ФАСИСТЕ
(ФАРСНЕСТЕ?)

ТУ БО МУЖ РОДУ БЕЛЯРУ ИДЕ ПО
ТУ СТРАНИУ РАЯ РЪКЕОІ А УПРЕЗИ
ТАМО

(ГОСТИ)? СИНЬСТЕ ИДУЩЯ ДО
ФРЯНЖЕЦ ЯКО ИЕГУНШТИ СУТЕ
НА ОСТРОВЕ СВОІ А ПОЖЕДЯШУТ

ленім і де скотину розводили давніш
нашого ісходу до Карпатських гір.

То були тамті літа перед тисяча
триста до Єрманріха. У ті часи була
боротьба велика на берегах моря Год-
ського, і там праотці накидали курга-
ла із каменя білого, під яким погреб-
ли боляри і вояки свої у січі впавші.

Прийшли із Краю Зеленого до мо-
ря Годського, а там наткнулися на
Годь, яка нам путь загородила, і так
билися за землі ті і за життя наше.

До того були отці наші на берегах
моря по Рай-ріці і з великими труд-
нощами по ній переправили свої лю-
ди і скотину на цей берег, ідучи до
Дону, а там годів побачивши, пішли
до полудня і Годське море побачили,
і годів, намірених проти нас виступи-
ти, побачили і так змушені битися і
за життя і живитва свої, бож егүни
були по стопах отців і налізали на них,
людей б'ючи і скотину забираючи.

І так рід славний ішов до землі, де
сонце вночі спить і де трави многі і
луки тучні, і ріки риби повні, і де ніх-
то не умре.

Годь бо була ще на Зеленім Краї, а
мало упереді отців ідуща.

Рай-ріка єсть велика і одділяє нас
од інші люди, а тече до море Фасисте.
Тут бо муж роду Беляра іде по ту там
сторону Рая ріки, а упереді гості син-
ські ідучі до Фрянжець, яко егүни
суть, на острови свої, а пожадають
гості, щоб ограбувати його.

Було то за півсотні літ до Олдоре-
ха, а ще перед ним був рід Белярів
сильним.

ГОСТИ ДА ОБЕРУТЬ ИЕ?
 БЯ ТО ЗА ПОЛУСТОІ ЛЯТОІ
 АЛДОРЕХУ А ИЕСЩЕ ДРЕВНЕ ОНА
 БЯ РОД БЕЛЯРОВ
 СОІЛЬНИМЬ ЕГУНШТИ ГОСТЕ
 ОДЕНИЩА СЕ ЗА МУЖЕ БЕЛИЯРУ
 А РЪКОША ЯКО ДА ЕМУ СТЕБРО
 ЗА ТО
 А ДВА КОМОНЕ ЗЛАТА?
 ИДЯХУ ИНДЕ А ИЗТЕЩЕ ГРОЗЕ
 ИЕГУНСТЕ А ТАКО МИМО ИДЯХУ
 ГОДЪМ
 ЯКВЕ СУТЕ ТАКОЖДЕ ЗУРИВЕ НА
 ПРЯДЪВО А НА НИПЕРОІ А
 КОМОНЪЗЕ ИЕХ НЪСТЕ
 ПОЩЕСТЕН А
 ДВАЩЕ ДАНЕ БЕРЯИ ТО БО ГОСТЕ
 ТЕ КУНЕЩАНОІ СЕ ПОВЕРТАША
 ДО СИНЪСТЕ А НЕ ПРИДЕ
 УЖ НИКОЛИ Б ВА?

IA

СЕ СУБОСОВЪСТВО НАШЕ ПРЕЩІ-
 НОУ БІА ІАКОВЕ СВА СЛОВЕСОІ
 ОБЛІЦЕНА ДЪІАЕ І ТАМО РЪЦЕХОМ
 ВО ІСТІНУ БЛГАІА О РОДЕМ
 НАШЕМ ДА НЕ ЛЖДЕХОМО
 ТОІА ІСТОВУ РЦЕХОМ ОНІА О ПРВЕ
 БАНЕ НАШЕ ПОВІАЖДЕХОМО
 А КНЕЗІ ІЗЪБРІАОІЕІМ
 ЕНАТЕН БО КІСЬКА ТОЕІ ОТЕІ
 ВЕНДЕ РОДІЦЕ О СТУПІЕХ СО
 СКУТІА СВА ДО ПОЛУДЕНЕ І ТАМО
 ІДЕЖЕ СУРЕ СІАЩЕШЕТЕ ПРЕБОІ
 І ПРИШЕДЪ О НЕ ОЦО ЕРЕІ І ТО
 ДО НЕ РЩЕ
 Е ОБАСВОІ ІМІАХОМ ДЕЦКОІ І
 МЕЖЕ І ЖЕНА А СТАРШЕ ІМІАХОМ
 БОРЪНІТЕ ОД ВРАЗЕМ І ТАКВО
 РЕЩЕХОМ ІЖЪ ПЛЕМЕНОІ ЕІ
 ДАХОМЪ ОВНА СВА А СКУТІА ДО НЪ
 І БУДІАХОМЪ ПЛЕМЕНО
 ІЕДІНО СЕ БОЗЕ НАТЩУТЬ НАМЪ
 І ЗРІАХОМЪ ДОБЛІ А ДОНДЕЖЪ
 ВІЕЦОІ О ВІЕЦОІХ ОКОЛІЩЕ
 ІАХУТЬ ПОЩА БО ТЕІ РЕЩАШЕТЕ
 ХОІБО ІЕДІНЕ ТАКОЖЪБЕ І ІНО
 РЕШЕТЬ І ТО ОЦ ОРЕІ ОДВЕЖДЕ
 СІАДОІ СВА І ЛІУДОІ ОД ОНЕ А
 ВЕНДЕ ОВОІА ПОДАЛЕЖЪ І РЩЕ
 ТАМО УЗДОІЕХОМ ГРАДЪ
 І ТОЕ ГОЛОІНЕ БЕНДЕШЕТЬ? ІАКВА
 ІЕГЛОАСТУПАІЛЕОІ І КІСЬКО ІДЕ
 ПРОЩЕ І
 СЕ БО ТЪ ВЕНДЕ ЛІУДЪ СВА
 ДОІНІ ДА НЕ СМЕЩАЕТЕ СО
 ЛІУДВА ОЦ ОРЕ А СЕ ТЕІ СТАРШЧЕ І
 ТАКО СОТЪВРІАЩЪ О ЗЕМЕ ТОІЕ

Егунські гості одяглися за мужів
 Беяра і казали ніби дадуть йому се-
 ребро за ті два коні золоті (текст
 зруйнований, але з дальшого видно,
 що Беляр зрозумів підступ і) пішов
 деінде і уникнув загрози егунської, а
 також мимо обійшов годів, які суть
 також зуриві на прядиво і на нишпо-
 ри, а князь їх не єсть почесний, а двічі
 дань бере.

Отожбо гості ті куничарські повер-
 нулися до Синська, а бодай не прий-
 шли вже ніколи.

1A

Це собіособство наше причиною
 було, яке своїми словами обраховани-
 ми діє. І тому кажу воістину добре
 родам нашим, щоб не брехали одним,
 а правду казали другим. О первій не-
 згоді нашій повідаємо, а про князя
 знатного імені, той бо Кіська такий.
 Отой веде родичів у степах зі скоти-
 ною своєю на південь і там, де сонце
 сяє, перебував. І прийшов до нього
 отець Орь і так до нього каже: "Оби-
 два ми маємо дітки, і мужі, і жони,
 і старших; маємо боронити од воро-
 гів. І так кажу, аби племена ваші да-
 ли вівці свої і скотину до нас і будемо
 племено єдине. От боги допоможуть нам
 і зазнаємо долі аж поки віки віків".
 Околище гудіти почало, бо ті кажуть
 — погано з'єднаним, також і інше го-
 ворили. І от отець Орь одвів стада
 свої і люди від них і повів подальші
 і каже: "Тут збудуємо город". А то
 голинь була, яка є голий степ і тільки.
 І Кісько пішов проч і себто повів лодь
 свою деінде, щоб не змішалася з людь-

ПОЯНЕННЯ ДЕЯКИХ СЛІВ:

- Почта** — уміння читати, а також
 книжка така, граматика, буквар.
Боянь — Книга пісень, молитов,
 складена Бояном, "псалтир".

І ОСЕЛІ А І ТАКО КІСЬКА ОДІШЕДЬ
СО ЛІУДЬ А УТВОРІАІ
ЗЕМЕ ІНОУ І ТАМО СЪДЕШЕТЬ ОІ
І ТАКОВО ОДЦЕЛІ ОДОМЗЕШЕТЬ
ОТЕ ОБАВЕ І ТАКО РІАХОМЬ
БЕНДЕЩЕ ЦІУЖЕ ОНЬ ІНІУ ВШЕТЕ
ЖОІТЬВА І СОІЛОІ ІМІАЕ НЕ ПРЦЕ
ОНЬ ДРУЗЕА І БІАЩЬ КІСЬКО ТЕІ
СЛАВЕНЬ І ЛІУДЬВА ОРЕ ОЦЕ
СЛВНА ІАКОЖДЕ СЛВА
ПРЕТЕЩЕ ІХЪМА А ПОЛЕЗНАЩЕ
ІХЪВА ІАКО СТІЕЛЕ А МЕЩЕ
ЗНАІЕТЬ

1Б

СОБЬ ТЕ ПРЕІДЕ І ЗВЕ ДО КРАІА
ІЕГО І ПОЩА СКУТІА ОБЕРЕЩЕТЕ
І СЕ КІСЬКО НАЛІЕЗЕ НА
НЕ О ПРВЕ ОЖДЕНЕ І ОДВА БІАЩЬ
ОЖДЕНЕ НЬ САМОІ ЛІУДЬВА
БІАШЕТЬ ГРІАХОМЬ ПОКРЬМЕТА
ТЕІ ІАДЬЩА МНОЗІ А ОЩЕСОІ А
ЛІУДЬВЕ ПОВРЗЕТЕ ОД МЕЩ?
І СЕ ГЛАГОЛІАЩЬ ОРЕ ОЦЕ ІАКО
МЕРТВЕ УЩЕРНІЕ НАГРІАХОМ А І
ТОІЕ ПОГРІАХОУТЬ
РАДОЩЕМА СВЕМА І ІАДЬ
ПДЕРЗЕЕІ СЕБЬ ТО ОМРЗЕЩЕСЕ
СЕРЬЦЕ ОРЕОВО А ПІЕЩЕ
РОДІЦЕМА ПОДЕРЖЕТЕ КІСЬКА
І ЛІУДІЕУ І ТА КОМОНІА
СЕДЬЛАШЕТЕ ВЗІ А СЕ ВРЗЕЩЕ
НА ІЕЗЕ І БІАЩА ПО НЕІ ІАКОЖЬ
РАСТРЩЕНІ СОУТЕ І ТОМІАХОМЬ
ВІЕДЕТЕ ДО ІСЪВА
ІМІАХОМЬ СОІЛОУ ДО КОУПІ А НЕ
ІНЬ НЕ МОЖАЩЕТЕ ОДЕРЗЕТЕ НОІ
ТОІ БО ТОІ СТЕПЕ НЕ
ОДЕВЗІАЩЕХОМЬ ОБОВА ІАКОЖДЕ
РУШТЕ СОУТЕ А СЕБЕ СЛВУ
ІМІАХОМО ІЗРЩЕНОУ ОД ВРЗЕ
ІАКОВЕ ГЪРЛІАШОУТЬ ДО НОІ А
ВІДІАЕІЕ ЖІДЬБО НАШЬЕ
ІСКУСЕТЕ ІМІУТЬ ДО БРАТЕНЬ
НАШЕІХ О СРЪРЕ НАМЕЩЕНОІ
І ОДЬ ГОНЬЩАРСТВІ ГОРЬЩКЕ
УЕДАНО ПРО СОІНОІ ОВІЕ
НОІ ЖОІТЬБО НАШІЕ О СУПІЕХ
ЕСЕ ДО КОНЦЕ НАШІЕ
А І НІУЖДЬЕНОІ
ДО СВЕТАМЬ НЕ ІМІАШУТЬ НАМО
РЕЩЕШЕТЕ ОІНЬ ЖІВОТЬ СЕ
БО СЛОВІЕСОІ НАШІА
ІСТЬВЕ СОУТЕ І ІХОВА ЛЕЖДЕНА
СЕ БО ЛУЗЬ РЕЩАШУТЬ
І НЕІА ІМУТЬ

ми отця Оря, а ці тієї старше. І так зробивши, на землях тих і осіли. І так Кіська одійшов з людьми і утворив землю іншу і там сиділи вони. І так почали одмежовуватись оті обое. І так рядили, будучи чужі одні другим. Всякі пожитки і сили мали, не перечили одні другим. І був Кісько той славний, і люди отця Оря славні, бож слава боротьби текла ними, і поле знало їх, як стріли і мечі знають себе.

1Б

Та ось прийшли Ізви до краю його і почали скотину захвачувати. І ось Кісько пішов на них. Перший раз одігнав, і другий раз було одігнав їх. Самі ж люди, будучи п'яні, покормища тії їли багато і поснули. І люди полягли од мечів. І ось говорить отець Орь: "Як мертві вщерть напилися, так і тії повпиваються радощами своїми і їжа придержить їх". Себто обурилось серце Ореве і закликав родичів піддержати Кіська і людей його. І ті коні посідлали всі і кинулися на Єзів (Ізви) і били по них так, що розторощені були і втомлені відійшли до себе. Маючи силу докупи, а не інакше, не можуть одоліти нас тії. Бо ті степи не віддамо обидва, бож ми є русичі і собі славу маємо визнану ворогами, які зазіхають на нас, а бачучи життя наше, спокусу мають до братень наших, сріблом прикрашених, і із гончарських горшків споживані просини з бараниною. Життя наше в степах є до кінця нашого. А нужденні поки світа не мають нам розказувати про інше життя. Се бо слова наші істові суть, а їхні лузні, бо лузь говорять і її мають.

Пояснення слів:

Зуриві на прядиво і нишпори —
здібні й охочі на обман і підступ.

Гості — купці.

2A

ПРЕД РЕЩЕНО ЕСЬ ОД СТАРЬ ЩАСЕ
ІАКОЖДЕ ІМІАХОМЬ СО СПОЛЕТЕ
СО ІНІ А ТВОРІАШЕ?

? ВЕЛКОУ ОДРОДЕТЕ ІМІАХОМЬ
РУСКЕНЬ НАШУ

О ГОЛУНІЕ А ТРІ СЕНТЕ ГРАДІЕ
І СЕЛІА ОГНІЦ ДУБНЕХ ДІОМЕ СЬ
ТАМО І ПЕРОУНЬ ІЕ НАШІ

ЗЕМІЕ СЕ БО ПТОІЦІА МАТР СВА
СПІЕВАШЕТЬ О ДНЕ ТОІЕ
І ЖДЕХОМЬ ОНА НА ШАСЕ СО ІНЕ
ІАКОВЕ ВРЩАТЕСЕ ІМАТЬ КОЛОІ
СВРАЖЬЕ ДО НОІ І ЩАСЕ ТОІЕ
ЗАСВЕ ІДОШУТЬ ДО НОІ РЩЕХОМЬ

МАТР СВЕ ІАКОЖДЕ БЕНДЕХОМЬ
БРАНТЕТЕ ЗЕМЬ НАШУ ЛЕПІЕ
ВЕНДОІ ІАКОВЕ ІДЬША

ДО ЗАПАДЬ СУРЕ І ТАМО ПРЕД
ВРЗЕ ЗЕМЕ РАІАШУТЬ І ХОІБЕНІУ
ВІРУ ІМУТЬ ОДЕРЖЕТЕСЯ

НА НІЕ БОРО ВОІНЬ БОРЕЩЕ ІАКО
ЕСЬ СОІЛЕНЬ А ЛІУДЬ ТА ВІРУ
ІМІАШЕТЬ О СЛОВЕСОІ

ТОІ А І НЕ СЬМОІ ГЛУПЕНЕ
ІЗУМЛЕНІ А ВІЕРЕТЕ НЕ ІМОХМЬ
ДОТЕ УЗРЕТЕ ЕЩЬІЕ

ВЕНДЕВРЕНТЕТЕСЕ ДО ЗЕМЬ
НАШІЕХ О СТУПОІ ДРЕВЛІА А
ГЛЕНДЕТЕ ЕЩЬЕ ПОЩА РЕІНІ

ІАКО БЕДНЕ О ХОДУ ОДО
ПЕНТОІРІЕЩЕЦЕ І КІЛЬБОВА
ОДЕСУНЬ ОДЩЕЦЕНА

ОД НОІ І ТА СВЕ ПТОІЦІА
РЕЩЕШЕТЬ ІАКО ОГНЬ СМАРЬ
ПОНЕСТЩЕ ДО НОІ І ГЬЛОУПО
РУЩЕШЕТЬ

ДА ТО ІЕ ГОРЕНЬБЕНЬ Е А БОЗЕ
КОУПАЛІТЕ А ДАЖДЕ ДАЖДІТЕ
СЕ БО ТЕ ЗЕМЕ БЕДЬЕ

РОЗВРЗЕНОІ І КОМОНІА ПОГЛЩЕНА
ІАКОІ ЗВІАШУТЬ СОІНОВЕ ТОІЕ
КОМОНЕ ПРОТЩЕ БОЗЕМІ

ТО БОЗІ О СТУПЕ ОВЕІ ДАСУНІЕ
ДАІАШУТЬ ОСЕНЬДБЕ ІЕХ СЕ
ІМІАХОМЬ СОУШЕТЕ А

НЕ ЗА ЩАС АНТЕВЬ І ТОІ АНТОІРІЕ
ОДЕРЕЗЕЩЬ МЕЩЕМ
МНОГАЛЕЖЕДЬ ПОГРЕБЕЩЬ
ДОМЬ ТВЕІ

ІАКОЖДЬ ДОМОВЕВ ЦУЖДІЕ
НЕ СТРОІАШУТЬ ІНІ

2A

Переказано є од старих часів, що маємо успільнитись з іншими і, створити силу велику, відродити маємо Рускень нашу на голині, і три сотні городів і сел огниць дубових димитимуть там, і Перунь наш і земля. Бо ось птиця Матрсва співає про дні тії і жде вона на часи з іншими, які повертатимуть кола Сварожі до нас, і часи тії завше ідуть до нас. Говорить Матрсва, що як будемо боронити землю нашу ліпше Вендів, які пішли на западь сонця і там перед ворогами землю орють і хибну віру мають, удержимося на ній. Боровинь бореться, бо єсть сильний, а людь та віру йме на слова тих. А ми не є оглуплені, обезумлені і вірити не маємо доки побачимо: ще Венди вертатимуться до земель наших у степи древні і глядітимуть іще почорнілі, як бідні, од ходу від П'ятиріччя і Кільбова праворуч, одщеплені од нас. І та все птиця говорить, як огонь жару поносячи до нас, і головою порушує, та то є гребінь її. А богів купальте і Даждя шануйте, бож оті землі будуть розвержені і коні поглинені, як ізів'януть синове. Тії коні тримаються богами. То боги у степу цьому пашу дають осадьбам їх. Се маємо слухати, а не за часи Антів. І тії Антірі одрізували мечем багато разів, поруйнували доми твої, бож домів чужді не будують іншим.

Пояснення слів:

Кунічарські — хитрі як куніця, або лис.

Єгуня — гуни.

Ірій — вирій (рай).

Боровинь — може походити від боровик, лісовик.

2Б

СЕ БО ОРЕ ОТЕЦЬ ІДЕ ПРЕНД НОІ
 А КІЕ ВЕНДЕ ЗА РУШЬ І ШЕКО
 ВЕНДЕ ПЛЕМОІ
 СВЕ А ХОРЕВЬ ХОРВОІ СВЕ А І
 ЗЕМЬ БО ГРАДЕНЦЬ НА ТО А ІАКВЕ
 СЕ МОІ ВНУШАТІЕ БГВЕ
 ОДЕІДЕ ХОРЕВЬ І ШЕХ ОДО ІНЕ
 А СЕХОМЬ ДО КАРПАНЬСТЕ ГОРІА
 І ТАМО БІАХОМЬ ІНІ ГРАДЕ
 ТВОРІАЕАМ ІНУ ІМІАХОМЬ
 СОПЛЕМОНОІ ІНІАІ БОГЕНТОВЕ
 ІМІАХОМЬ ВЕЛКО
 СЕ БО ВРЗІ НАЛЕЗЕЩЕ НА НОІ І ТО
 ТЕЩАХОМЬ ДО КІЕ ГРАДО А ДО
 ГОЛУНЕ А ТАХОМЬ ОСЕЛЕСЕТЕСЕ
 ОГНЕ СВЕА ПАЛІУЩЕ ДО СВРЗЕ
 А ЖЬРТВОІ ТВОРІАЦЕ БЛАГОДАР-
 ЧЕТЕ БЗЕМЬ І ТАКОВЕ
 ОНОІ І СЕ КОІЕ УМРЕ ЗА ТРІДЕН-
 СЕТЕ ЛІАТОІ ВЛАДОЩЕТЕ НОІ
 І ПО СЕМЕ БІАЩ ЛЕБЕДІАН
 ІЖЬ СЕ РЕЩЕ СЛАВЕРЕ І ТОІЕ
 ЖІВЕ ДВАДЕНСЕТЕ ЛІАТОІ А ПОТЕ
 БІАСТЬ ВЕРЕН
 ЗЬ ВЛІКОГРАДІЕ ТЕКОЖЬДЕ
 ДВАДЕНСЕТЕ І ТОМОУ СЕРЕЖЕНЬ
 ДЕСЕНТЕ І О СТЕЛЕ ОДЕРЖІАХУ
 ОНЕ ВІТЕНЗЕСТВОІ О ВРЗЕХ І
 ТЬМОІ ЛІХОІ НІЕСТЦА О СО ІНЬ
 І СЕ ГРЕНДЕЩЕТЬ НА НЕ
 І НА МОІ І ТО ГОДЕ ПРІЕДЦА ДО
 СТУПЕН НАШІЕХ ЗЛОІ ТВОРІАІ
 І СЕ ДОБЛЕДЕНБУ ІМАТЬ ПРАОЦЕ
 НАШІА ПРІАТІСЕ О ЖІДЬБУ СЕ БО
 СЕХОМЬ СЛВНЕ ІАКОЖДЕ
 СЛВІХОМЬ БОЗЕ І СЕ МОІ
 О БОЗЕХ ВНУЩЕ СЪВРА НАШІЕ
 А ДАЖБО І ТАКОЖІЕ ТРПІЕХОМЬ
 О ЗЛЕ А ПОЕДЖДІЕ СОІЛУ
 ІМІАХОМЬ ВЛКУ ОТЕІ
 БРАНЬЕХОМСЕ ВЛІЦЕ
 ОДЕНАТЕНЩЕНЕ ГОДІЕ БЪРЗІ
 Е ОДЪЕШЕНСЕТЬ
 ЛІАТЕ І ТУ ІЛМРІ НОІ
 ПОДРЖАШІУТЬ І ТАКВЕ ІМІАХОМЬ
 ВЕНТЕЗСТВА О ВРЗЕ СЕ БО ТЬЕ
 ДЕСЕНТЕ РЕХОІ ІМАІІ ТОІ ВЛЦІЕ
 БЕНЬДЕ ПРІАЩЕТ ЛІЕІВОЕ
 ХОРБЕРЕ ОСЕ НА НЕ НАЛІЕЗЕ
 ТЕ ПОЩА СІХРІА ТВОРІАЕ ІНЕМОІЕ
 БРАНИ ІНІУ ІАКОЖДЕ МЕЩЕ
 ХРІАЖДЕНЬСТЕ
 ОМЕНИЕ НОІ ОД ОВНІ І ОВЩЕ
 ІТАОТВАСТЕРУ ТВРІЕ ВО
 СВРЗІЕ САМО

2Б

Оце ж бо Орь отець був попереду,
 а Кій провідничив за Русі, і Шеко
 проводив племена свої, а Хорев хор-
 ви свої. А і землю бо погородили на
 те, он які то ми внучата богові. Ві-
 дійшли Хорев і Шех од інших і осі-
 лись біля Карпатських гір і там був-
 ши, інші города творили, інших мали
 соплеменців, інші багатства мали ве-
 ликі, бо вороги не лізли до нас і те
 текло до Кієградо і до Голуні. Отак
 розселилися, огні свої палючі до Сва-
 рога і жертви творячи благодарчі
 богам і таке інше. І ось Кій умер по
 тридцяти літах владіцтва нами, а по
 сьому був Лебедян, що прозивався
 Славер, і той жив двадцять літ, а потім
 був Верен з Великограду також двад-
 цять, а потім Сережень десять. І ба-
 гато одержали вони перемог над во-
 рогами і тьму лиха перенесли з ними.
 А це прийшло на них і на нас: то
 Годи приїхали до степів наших, зло
 творячи. І ось долю мали праотці на-
 ші боротися за життя. Се ж бо стали
 славні, бо славимо богів. І ось ми по
 богах внуки Свара нашого і Дажба
 і також терпіли зло, а тому що силу
 маємо велику, то й боронимося вели-
 ко. Од напасливих Годів більше од
 шістсот літ, а тут Ілмри нас піддер-
 жали і так мали звитяжство над во-
 рогами. Се ж бо тії десятирично ма-
 ючі ті велике будуть бороти легко.
 Хоробрі Оси на них нападати почали.
 Сірія виробляла іншим зброю іншу,
 бож мечі хряжденські міняла нам за
 барани й вівці і так ото стеру твори-
 ла у Сварозі самім.

Пояснення слів:

Ізви — можуть бути “Язиги”, або
 “Єзви” — напів-дикі монгольські
 племена.

Фраки — старинні мешканці тепе-
 рішньої Румунії.

ЗА

СЕ БІЕТЬ КРОІДЛЕМА МАТР СВА
 ПТОІЦІА ІАКОЖДЕ БРМАНОВІЕ
 ІДІАШУТЬ НА НЕ І ТЕ РОЗЕДЕ
 ЩЕЛЬ ДАІАШУТЬ І ТАКОВЕ
 ТЕЦОУТЩЕ НЕЛІЕЗОУТЬ НА НЕ
 А СЕ ТЕЩЕ ТУГА ВЛКА О КРАІЕ
 НАШІЕ
 ІАКО ДОІМОВЕ СТУПНІЕ
 ПОВЖДЕНІ АХУТЕСЕ ДО СВРЗЕ
 ТАКОЖДЕ ЖАЛЕ ПЛАЩЕТЬСЕ О
 НОІ І КЛІЩЕТЬ МАТР СВА ДО
 ВШНІЕГО ІАКОВЬЕ ДАІА ЛЕСЕ
 ОГНЬ ДО ОГНІЦОІ НАШІЕ І ТЕІ
 ПРЕБЕНДЕТЬ О ПОМОЩЕ І СЕМ
 ОЦЕ ВРЖЕЩЕТЬ НА ВРЗІЕ І СЕ
 ГЕМАТЬРЕХ УСТУПІСЕ А ГОДЕ
 УСІЕДЕЩЕ НА КАЛІЦІУ МАЛОУ
 І ТЕЩЕ ДО БРЕЗІ МРШТІ І ТАКВЕ
 ЗЕМЕ ОДЕРЖЕШАТЬ ДО ДОНЕ
 І ПО ТОУ ДОНУ РІЕЦЕ ІЕ СЕ КАЛКА
 ВЛКА ІЕ КРОМЬ МЕЖДЕ НОІ
 І ПРЕВЩАІА ПЛЕМОІ І ТАМО
 ГОДЕ СЕ БІЕ ЧТВАРОІ СЕНТ ЛІАТОІ
 О СВЕ ВРЗЕМ І ТОМУ ІАХОМЬ СЕ
 МОІ ЗЕМЕ НАШІУ І РАІАХОМЬ
 КЛОУДНЕ ЗЕМЕ ІЕЛАНШТЕМ А
 ТРЗЕХОМЬ ОМЕНОІ СКУТЕ СКЕРІ
 І ТУЩЕ О СРБРЕНОІ І
 ЗЛАТВЕНОІ КОЛОІ І ПІВТОІ
 ІАДЕВЕ СКЕРА І ЖІВОТЬБА НАШІА
 БЕНДЕТЕ О ТЕ ПОРІЕ КЛУДНА
 І МІРНІА І СЕ ГОДЕ НАЛІЕЗЕ НА
 НОІ ЕЩЕЖЬЕ І БІАСТЕ ПРІА
 ДЕСЕНТЕ ЛІАТОІ І СЕ УДРЖІЕХОМЬ
 ЗЕМЕ НАШІЕ ТАКОЖЬДЕ ІМІАХОМЬ
 БРАНТЕСЕ ОД ВРЗЕХ ІАК ІДІАШУТЬ
 ОТРЕКОНЧЕ
 СВІАТОІ ОКУДЕ СВІАТОІ ІДОУТЬ
 ДО НОІ І ТОІ СВІАТО ПЕРВЕНО
 КОЛІАДЬ І ДРУЗЕ ІАРЬ
 І КРАСНІА ГУРЕ І ОВСІЕНА ВЛІКА
 І МАЛА І ІДІАШУТЬ ТІЕ СВІАТОІ
 ІАКОЖЬДЕ МУЖЬ ІДІАШЕТЬ
 О ГРАДОУ ДО СЕЛОІ ОГНЕЩЕНСЬТІ
 І КІЕМ ЗЕМЕМ ІРЕ ГРЕНДЕТЬ ОД
 НОІ ДО ІНІАІ І ОД ІНІА ДО НОІ

ЗБ

ТЕЦЕТЕ БРАТІЕ НАШІЕ ПЛЕМЕНО
 О ПЛЕМЕНО РОДІ О РОДІ
 І БОІЕТЕСЕ О СЕБІЕ НА ЗЕМІЕ
 НАШІЕ
 ІАКВА НАЛЕЖДЕ НОІ І НІКОЛІЖДЕ
 ІНАМО СЕ БО СЬМЕ РУСІЩЕ
 СЛАВЦЕ БЗЕ НАШІА СПІЕВОІ

ЗА

Ось б'є крилами Матрсва птиця,
 бож бусурмани йдуть на них, і ті ро-
 зійшлися, щілину даючи, і такії про-
 ходячи не налізли на них. І потекла
 туга велика по краю нашим, бо доми
 степові попалені взивають до Сварога,
 також Жаль плачеться за нас, і кличе
 Матрсва до Вишнього, який дає лісові
 огонь до огнищ наших. І той прибув
 з помічю, і ось отці кинулись на во-
 рогів, і ось Гематьрех відступив а Годи
 усілися на Калицю Малу і пішли до
 берегів морських. І так землі одер-
 жали до Дону, і по той бік Дону ріки
 є Калка Велика, що є межею між на-
 ми і першими племенами. І там Годи
 билися чотириста літ зі своїми воро-
 гами, і тому зайняли ми землю нашу
 і орали добрі землі еланські, а торгу-
 вали, міняючи скот, шкури і товці
 на срібні і золоті кола і питва пожив-
 ні в шкурах. І життя наше в тій порі
 було багате і мирне. І ось Годи наліз-
 ли на нас іще раз, і була боротьба де-
 Отак маємо боронитися від ворогів,
 сять літ, і ось удержали землю нашу.
 як ідуть з трьох кінців світу, звідки
 свята ідуть до нас. І ті свята — перше
 Колядь, і друге Ярь і Красна гора, і
 Овсяна Велика і Мала. І йдуть ті свя-
 та так, як муже іде з города до сел
 огнищанських і якими землями Ірій
 ходить од нас до інших і від інших
 до нас.

ЗБ

Тримайтесь, браття наші, плем'я за
 плем'я, рід за рід і бийтеся за себе на
 землі нашій, яка належить нам і ніко-
 ли іншим, сеж бо ми є русичі, славці
 богів наших. Співи наші і танці, ігри-
 сідаємо на землю і беремо пучку землі
 до рани своєї і товчем до неї, аби по-
 ща і видовища на славу їх. Се ж бо
 смерті міг стати перед Марморею і
 щоб сказала: "Не маю винити того,
 який є повен землі і не можу його

НАШЕ І ПЛЕНСОІ ІГРАЩА А
 ПОЗОРІШТІА О СЛАВОУ ІЕХ СЕ БО
 СЕХОМЬ НА ЗЕМІЕ І ІАХОМЬ
 ПРСТЕ ДО РАНЕ СВОА А ТЛЦЕМ ДО
 НЬЕ АБОІХОМЬ ПО СМРТЕ СЕМЬ
 СТАХ ПРЕДОІ МАРМОРІА
 І РІЕКЛА БІАХ НЕ ІМАМЬ ВЕНЕТЕ
 ТОЕГУ ІАКОІ ЕСЕ ПЛНІЕН ЗЕМІЕ
 І НЕ МОГОЩУ ІЕГО ОДІЕЛЕТЕ
 ОД ЕНІЕ І БЗЕ БІАЩІ ТАМО
 ДОРІЕЩУТЬОТЕСОІ ЕСЕ РУСІШТЬ
 А ПРЕБОУДЕШІ ТОЕМЬ
 ІАКО ІАЛЕ СЕ ЗЕМІЕ ДО РАНЕ СВА
 І НЕСЕЩЕШЕ ІУ ДО НАВІА О ТЕ
 ЩАСЕ ПОКОІА КНІЕЗЕ
 ІЗБРІАШУТЦЕ
 МНОГІА ВУТЦЕ І КНЕЗІА ОСЕБІА
 І ВСЬАКОІЕ ІАКОВЕ ТОІЕ
 ПОКНЕЗЖДЕНІЕ УВЕЩЕ
 РЕЩЕНІ ПРОСТІ МУЖІ І ТАКО
 СТАІАЩЕ ЗЕМЕ РАІАШУТЕ І СЕБЬ
 ТО КНЕЗІЕ БЕНДЕТЕ О РЩЕНОІ
 ДБАТЕ ЛІУДЬЕ А ХЛІАБІ І ІАДЬ
 І ВСЕНКУ ПОЖІТЕ ОДО ЛІУДЕ
 СВА ДНЕСЕ ІМІАХОМЬ
 ІНІАІ КНЕЗІЕ ПОЛІУДЕ БРІАШУТЬ
 І О СОІНІ ВЛАДЬБУ ДІАШУТЬ
 ОД ОЦЕ ДО СОІНЕ
 А АЖЬ ДЕДО ПРАВНУЩА

4А

І СЕ ГРІАДЕТЬ СЬ СОІЛОІ МНОГАІА
 ДАЖБО О ПОМОЩЕ ЛІУДЕМ СВЕІМ
 І ТАКО СТРАХОІ НЕ
 ІМЬ ПОНЕЖДОІ ДРЕВЛОІ ІАКО
 НОВОІ ОНОІ ПЕЦОІІСТЕ ТОІ ІЕ
 РІАХОМОНІЕМ ІАКОЖДЕ
 ХОЩЕТЬ І СЕ ЖДІЕХОМ ПО СВІЕ
 ДНЕ ОТОІЕМ ІАКО ІМІАХОМ
 ? СЕ БО ВОРОНЗЕНЦЬ БІА МІЕСТО
 А ІАКОВІЕ УСІЛІСЕШЕ ГОДЕ А
 РУСЕ СЕ БІЕТЕ І ТО ГРАДО БІА
 МАЛО А ТАКОЖЬДЕ ПОПРІЕ ТОЕ
 СОЖЕГНЕНТО І ПРАХ І ПУППЕЛОІ
 ТОІА ВІЕТРІЕМА РОСТРЩЕНОІ
 ОБАСВА ПОЛОІ І МІЕСТО СОІЕ
 ОСТАВЛІЕНО НЕ БОЖЬ
 ЗЕМІЕ ТАІА РУСКАІЕ І СЕ НЕ
 ОЗЕРЕЩЕТЕСЕ О НІЕ А НЕ
 ЗАБУДЕЩЕТЕ ІУ ТАМ БО КРВ ОЦОІ
 НАШІЕХ СЕН ЛІЛІАЩЕ І ТАКМО
 СЕ МОІ О ПРАВЕ ГРОНДІЕХОМЬ
 ОТО СЕ О ВОРОНЗЕНЦІЕ
 СЛАВА ТІЕКОШЕТЬ ПО РУСІЕМ
 І ТОІЕ СВАРОЗЕ ІМУ ТОІ ІАЩЕТЕ
 О СІЕМІ СОІЛОІ ІМАТЕ
 НА КОНЕЩОІ СВА ОДЕРЗЕТЕ ІА
 О РУСЕ ГОІЕ БО СЕІ ОРЕНГОІ

відділити од неї. І боги будучі там доречуть від себе: 'Еси русич і перебу- деш ним, бо взяв еси землі до рани своєї і приніс її до Нав'я'.

У ті часи покою князі вибирались многі на вічах, осібно від князя. І всякі, які того покняження зазнали, звичайні прості мужі і так стоячі зем- лю орали і себто князями були наз- вані дбати про людей, а хліб, і їжу, і всякі пожитки од людей своїх сьогод- ні мають. Інші князі полюддя беруть і на синів владу передають, од отця до сина і аж до правнука.

4А

Ось іде зі силами многими Дажбо на поміч людям своїм, і так страхів не майте, бо колись як і тепер за нас опікується той, що рядить, як хоче. І ось ждемо по всі дні на те, як ма- ємо... (кілька слів не можна прочита- ти). Сежбо Воронзенць було місто, в якому усілися Годи, а Русі били їх. І те градо було мале, а також попри те спалене, і прах і попел його вітра- ми рознесено на всі боки. І місто те оставлено, бож земля тая руська є і тому не зрічетеса її і не забудете її, там бо кров отців наших лилася, і так це ми по праву домагаємось за той Воронзенц. Його слава тече по Русі

Пояснення слів:

Сурү питву — це окремий напиток настояний на сонці з 9 зел, ужи- ваний в релігійних ритуалах на- ших предків.

Наве і Яве — Нав — духовий світ предків, "Навин день" — день по- кійників; "Яв" — явний, видимий світ, матеріальний.

Годь, годи — Готи.

Ерменрех — Германарих (385 р.).

Суренж — (сур'я-сонце) — правд. перша назва Києва.

І РУГА ІМІАШУТЬ ДАТЕ О
 КОНЕНЗОІ О ВСЕІ ОГНЕНЬЧОІ
 СЛУЗОІ ОТО ІА ІМІАХОМ ДРЖЕТЕ
 СЕЩЕ РУГУ ОСОБІУ ДАІМУТЬ
 ІАДЬ І ПОІТВУ ЗА ЩАСІЕ СВОІ
 ДО СМРТЕ І СЛОЖДІЕХУТЬ НОІ
 СЕ БО МНОГІА СЛЕНЖЕЩЕ
 КОСТЕ СВОІА ОБОЛОНІЕ ІАКОЖДЕ
 ЗА ЩАСЕ МЕЗЕНМІРУ ТАКО
 АНТІЕ СЪМЕ ІМІАХОМЪ
 УЩТУ І СЛАВУ ПОІУЩЕ БОЗЕМ
 І ТАКЪВОІ СЛАВІЕ РЩЕНІЕ
 НІКОЛІЖДЕ ПРОСІАЩЕ НІЖІЕ
 СЛВОУ РЩІЕХОМЪ СЕ БО ТЕ
 МОЛОІНЬ ТВРІАЩЕ ОМОЩЕХОМЪ
 СЕ ТІЕЛЕСОІ НАШІА І РЩІЕХОМЪ
 СЛВУ ТАКОЖЪДЕ

4Б

ПІМО СУРЕ ПОІТВУ О СЛАВОУ ТУ
 ПЕНТЕ КРАТОІ ДЕНОІ ОГНІЦОІ
 УЗГНЕХОМЪ О ДОУБОІ І ТАКО
 СНОПА ВЛЕЦІЕМО А РАЦІЕМО
 ХВЛУ ОНЕ ІСЪМЕ ДАЖЪБОВОІ
 ВНУЩЕ І НЕ СМІЕХОМ НЕХАТІЕ
 СЛВОІ НАШЕ А ЗАВІЕЦОІ СЕ БО
 АНТІЕ БІАХОМ ПО РУСЬКОЛАНІ
 І ДРІЕВЛЕ БІАХОМ РУСЕ ПРЕБЕН-
 ДІЕХОМО НОІ? СЕ О ВОЛОІНЬ
 ІДЕ О ПРЕДЕХ І БЕ ВРЗЕ ІАКО
 ХОРОБРІА ЕСЕ ТА ВОЛОІНЬ Е
 ПЕРВОЩЕ РОДО ЕСЕ І СЕ О
 ОСЕРЕНЬЦЕСЕ ОВОІ І АНТІЕ
 МЕЗЕНМІРУ ОДЕРЖЕЩЕТЬ
 ПОБІЕДОІ О ГОДІЕ І РОСТРЩЕШЕТЬ
 НА ОБОІ І СЕ ПО НІЕХ ТЕКОСТА
 ЕГУНОІ О КРВЕ СЛВНЕХ
 ЖАДІАЩЕСЕ І ТА БОРБА ЗУРІВА
 БІА І СЕ ГОДЬ СООБРАТІШІА СО
 ЕГУНЬШТОІ І СНЕМА НА ОЦЕ
 НАШІЕ НАЛЕЗЕ І БОІСТЕ РОЗБІЕНА
 І ОЗНІЦЕНІ А СЕБЪ ТЕ ІДЬЦІА ОБРІ
 НА КНЕНЗЕ І ЗАБОІ ЕГО І СЕ
 СОІНЕ МОРІА
 ОДОІДІЕ ОД РУСЕ БЗЕ РУСОІ НЕ
 БРІАЩЕШУТЬ ЖЕРТВОІ ЛІУДСЬКЕ
 АНІ ЖІВОТІНА ЕДІНІЕ
 ПЛОДІА ОВОЩТЕ КВІЕТОІ А ЗРНА
 МЛЕКО СУРЕ ПІТНОУ. О ТРАВІЕХ
 ОЗБРАДЖЕНОУ
 І МЕД НІКОЛІЖДЕ ЖІВІУ ПТОЦІУ
 А НЕ РЕНБОІ І СЕ ВРІАЗЕ І
 ЕЛАНШТЕ БЗЕМ ДАІАШУТЬ
 ЖРТВЕ ІНІУ І СТРАШНОУ
 ЧОЛОВІЕЩНОУ І ТО НЕ ІМІАХОМ
 ДІТЕ ІАКО СЪМЕ ДАЖБОВЕ
 ВНУЩЕ І НЕ ІМІАХОМ КРАЩЕТЕ
 ЗА ІНЕ СТОПОІ ЧІУЗЕМА?

і тую Сварог чує; тую голосити на
 сім сил маєте, на кінці одержите його,
 о руси гойні! Бо це ж і оренги і руги
 мають давати на князів зі своїх гаря-
 чих сліз, на те його маємо держати.
 Ще ругу осібну хай мають: їжу і пит-
 во за часи свої до смерти і служать
 нам. Сеж бо многії зложили кості свої
 оболоні. Як за часів Мезенмира так і
 Антів мали ми учту і славу і співали
 богам. І так славою вирощені, ніколи
 не просящі, лише славу говоримо, себ-
 то молинь творячи, омиваємо тіла на-
 ші і говоримо славу також.

4Б

П'ємо сурю питву на славу ту п'я-
 тикратно денно, огниці запалюємо з
 дубів і також снопа втягаємо і речемо
 хвалу за них. Єсьми Дажбові внуки і
 не сміємо нехаяти слави нашої і заві-
 тів. Сеж бо Анти були по Русколані,
 а в давнину були ми Русі і перебуде-
 мо ними... (текст зіпсутий). Се Во-
 линь була попереду і біла ворогів, бо
 хоробра єсть. Та Волинь найпершим
 родом єсь. І ось підпорядкувавшись
 вони і Анти Мезенмирові, одержали
 перемогу над Годами і розстроцили їх
 надвое. І ось по них прийшли Єгуни,
 крові славних жадаючи, і та борба
 сурова була. І ось Годь зібралася з
 Єгунами і з ними на отців наших на-
 пали і були розбиті і знищені. А по
 них прийшли Обри на князя і забили
 його. І тоді Синє море одійшло від
 Русі.

Боги Русі не беруть жертви люд-
 ські ані животини, єдине плоди, овочі,
 квіти і зерна, молоді і сурю питну на
 травах настояну і мед, ніколи живу
 птицю ані рибу. І це варяги елансь-
 кі богам дають жертву іншу і страш-
 ну чоловічну. А ми того не маємо ді-
 яти, бо єсьми Дажбові внуки і не ма-
 ємо крячати (рачкувати) за інших
 стопами чужими... (текст зіпсутий).

5А

СЕ ЖЕРТВА НАША ІЄ МЕД СУРЕ
О ДЕВЕНТЕ СОІЛОІ ІЩАЛЕУДІАНІА
І НА СУРІ СТАВІЕНА

ТРИЄ ДНІ ПО ТІЄХ СКРЕНЗ
ВЪЛНУ ЦІЖДЕНА І ТА БЕНДЕШЕТЬ
НАШЕ ЖРТВА БЗЕМ ПРАВІЄ

ІАКОВЕ СОУТЕ НАШЕ ПРАОЩЕ І БО
СЕ ОДЕІДЕХОМЪ ОТО ДАЖЪБА
І СТАХОМЪ СЛАВНІ О СЛАВЕНТЕ

БОЗЕ НАШІЄ НІКОЛІЖДОІ
ПРОСІАХОМЪ НІ МОЛІХОМЪ О
БЛАГОІ СВА СЕ БО БОЗЕ РЕКОХУТЬ

НАМО ХОДІТЕ ДО РУСЕ А
НІКОЛІЖДЕ О ВРАЗЕ?

МАТЕРСВА СЛВА ПОІАЩЕТЬ НОІ
СПІВАТЕ ВОІТЕЖНСТВЕ НА ВРЗІ
І ТОМУ ВІЕРІХОМЪ ІАКО

СЛВОІЄ О ПТОІЦІЄ ВОІШНІЄ О
СВАРЗЕ ПО РОСТІЄ ЛЕТІАШЕТЕ
ОД ОНОІ?

СЕ БО КОНЕНЗЕ НАШІЄ

ІЗБІАЩЕХОМЪ ДА БЕНДЕТЬІЄХ
ОНОІ ПЕЦІТЕСЕ І

ДА ПРЕІІДЕ ВРАГ ЗА КРОМОІ
НАША КРОМЕ ТЪЩЕТЕ НЕ
БЕНДЕТЬ ІАКО ЗОВРАТЕІ І САМО

КОІТО СНОП ЗНАІАЄ ІАКО СМЕ
МОЛІХОМЪ СЛАВУ І НІКОЛІЖДЕ
ПРОСІАЩЕ ОІНОІКОЛЕ

НЕ ПОТРЕБОВАХОМЪ О ЖІВОТІЄ
НАО ХІБЪНА СЕ БО ЗРЯЩЕТЕ ОЦЕ
НАШІ ОРЕ А ДО ОБЛАКОІ

ХОДІАШЕТЕ ВСХІЦЕНА БІАЩЕ
І ВСХІЦЕНА СОІЛОУ ДО

ПЕРУНЬКОВЕ КОЩТЕНСТВА?
І ЗРІАІ ТАМО ОРЕ ІАКО ПЕРУНЬКО
КОВАЩЕ МЕЦОІ НА ВРГОІ
І КОВАЦЕ

РЕЩЕ ТОМУ СЕ СТІЕЛОІ А МЕЩЕ
ІМІАХОМЪ НА ВОЕ ТОІА І НЕ
СМЕЩЕЩЕ СЕН БОІАТЕ ІЄХ

ІАКО ЗНІЦОУ ІЄХ ДО ПУДІЄ І
КМОТА ІЄХ БЕНДЕ УМІЄШАНІА
ДО ПЕРСТЕ БЛІЖЕ ІАКО ЗЕМЕ

О БАГНОІ ЗВІЕРЕМІ БЕНДІАШУТЬ
ОНОІ ІАКО ПРАСЕТОІ УМАЗАНЕ
ОД БРЕНІА І СМРАДЕ

СВОІ ПОНЕСІАЩУТЬ О СЛІЕДЕ СВА
І ТАМО РЕЦЕНО ОБЕНДЕ О ОНОІ
ІАКО СМРАДНОІ ПРАСЕТОІ

І СВІНІЄ СЕ БО РІЕКША ПЕРУНЬКО
КОВАЩЕТЬ МЕЦОІ І ОРЕ УТО

РЕЩЕ І ТОЄ ОРЕ ПОВЕНДЕ
ОТЕЦ НАШІЕМ І ТАКОВА БІАЩЕ
НАШЕ БОРБА ЗА ЖІТВОУ І

5А

Се жертва наша є мед, суря на дев'ятисилі і щавлі удяна і на сонці ставлена три дні, потім крізь вовну ціджена, і та буде наша жертва богам правим, які с'уть наші праотці, бо ми походимо від Дажба і стали славні, бо славимо богів наших, ніколи не просимо ані молимо про блага свої. Се ж бо боги кажуть нам: "Ходіть до Русі, а ніколи до ворогів..." (текст зіпсутий).

Матерсва слова наспівує нам співати звитяжство над ворогами і тому віримо, бож слово є од птиці вишньої, од Сварога по році (гаю) летить до нас... (текст зіпсутий).

Се ж бо князів наших вибираємо, хай будуть про нас піклуватися, хай як прийде ворог до кордонів наших, кордонів переходити не буде, бо одвернуть його, і так само про той сніп (піклуватися), знаючи, що ми молимо славу і ніколи не просимо, і ніколи не потребуємо животини хибної (свиней — А. К.), бож бачили отці наші Оря, як до облаки (хмари) ходив, схопленням бувши, і схоплений силою до Перунькового ковальства (кузьні), і бачив там Орь, як Перунько кував мечі на вороги і куючи казав йому: "Це стріли і мечі маємо на вої тії і не смієте боятися їх, бо знищу їх до поду і кмота їх буде змішана з землею, подібно, як земля на багнах. Звірями будуть вони, як поросята умазані гноєм, і смороди свої понесуть у сліди свої і тому говорено буде про них — смердячі поросята і свині".

Се сказавши, Перунько кував мечі і Ореві то говорив, і тее Орь повідав

ВІТЕЖЕНСТВА МНОГАІ ВІЕКОІ
НАЗАДОІ А ДНЕСЕ ВІЕРІХОМЬ ТО
НЕ БЕ ТАКО

5Б

ІДІАХО ДЕТИ ВЕРСЕІ ДО СОНІЕ
МОРЕ А СУРЕНЖЕ ДО ВОІ ІІ
РЕКОХЬ ВАМО ІАКОЖЕ
ВІЕДІЕХОМЬ САМО ОТОІЗЕ СТАРІА
РЕМЕ НАШІА СПОЛЕНСТВА
АНТІЕВА І ТАКОЖЕ
ІЕСТЕ ЗА МНОГОІ А КРВЕ ЛІТЕ А
ПО НІЕ РУСА БУДЕШЕТЬ ІАКО
РУДУ ЛІАХОМЬ А ТАКО
ВЖОІЖЕНЬІУ
ДО КОНЦЕ І БУДЕТЬ ОТО ЗЕМЕ
НАШІА СЛАВЕНОІ ПЛЕМЕНОІ
І РОДОІ СЕ БО СЛАВІХОМЬ
БОЗЕ НІКОЛІЖЕ ПРОСІАЩЕ ЛЕЖЕ
СЛАВІЩА СОЛІУ ІЕХ І ТАКОЖЕ
ВЛІЧАХОМЬ ПРАЩУРІА
НАШІЕГО СВРГА КІЕ БІА БЪ А
ПРЕБЕНДЕ ВОЖДОІ О НОІ
О ВІЕКУ ДО КОНЦІА

6А

І СЕ БІАЩЕТЕ КНЬЗВЕ СЛВНУ СО
БРАТАРЕ МУ СКІВЬУ А СЕ ПРЕ
ВЕТЕ ВЪЛКІЕ
НА ВЪСТЕНЦЕ І СЕ А ТОІ РЕЩЕТЕ
ІДЕМО ДО ЗЕМЕ ІЛМЕРСТЕ
А ТАКО ІЕЩЕТЕ
А БЪСТАРСНА СВЕ ОСТАВЕ
СТАРОЦЕ ІЛОМЕРЕ О СЕ ТЕЦЕ НА
ПОЛУНОЩЕ А ТАМО СВЕ
ГЪРД СЛАВЕНЬ УТВРЖЕ А СЕ
БРАТЕ ГО СКФЕ У МОЖЕ БІАЩЕТЕ
І СЕ БЪСТАРЕ ІМЕ
СНА СВЕ ВЕНДЕ А ПО НЕ СІТЦЕ
БІАЩЕ ВНУЩЕЦ КІЖЕ ВЛАДЕЦ
БІАЩ СТУПЕ ПОЛУДЕНЕ
А КРВЕ МНОГА А ТАМО ІЕСОІ
А ОТВА БІАЩЕ ПРЕ ВЪЛКА
ЗАСЕТЕ А ЗУРЕТЕ
НА ОБАПОЛЕ ОДЕ ДАНІУ ДО ГОРЕ
РУСІЩЕ А ДО ХОПЕ КАРПЕНСТЕ
А ТАМО РІАЩЕТЕ
СЕ БО УТВРЕ КОЛЕ А БЕНДЕШЕТЕ
ОНРЕЦ ЗА НЕ А ТАКОЖДЕ ВРЗЕМ
УПОРЕ ТВОРІАЕ
О СЕ УРАЗЕ ОНЕ А ОДСТРЩЕ ОД
СЕ І СЕ РОДЕМ О ТОМО РЕЩЕТЕ
А ВЕЩЕ СОЗВЕ ЕДІНО
ТВОРІАЩЕТЕ ЗЕМЕ НАШІУ А ТАКО
СТОІАТЕ ЗЕМЕ ТЕІЕ ПЕНТЕ СТОІ
ЛЕТЕ І СЕ ЗА СЕ
ОТВОРЕ МЕЖДЕ РУСІЩЕ УСОБІЩЕ
А ВЪРЖДІАЩЕТЕ СЕН ОВЕ
СОЛЛОУ СТРАТЕТЕ

отцям нашим. І така була наша борба
за життя і перемоги багатьох віків назад,
а сьогодні віримо то не було тако.

5Б

Ішов од Тиверців і до Синього Мо-
ря і Сурожі, до вас, і кажу вам, як
сам знаю о тім, за старе врем'я нашо-
го спільництва з Антами і теж було
багато крові лито, а потім Руса бу-
ла, яка руду проливала, а таки вижи-
ли до кінця. І буде ото земля наша
славних племен і родів, бож славимо
богів, ніколи не просимо, лише сла-
вимо силу їх і також величаємо пра-
щура нашого Сварога, який був, є і
пребуде вождем нашим од віку до
кінця.

6А

І ось був князь Славень із братом
йому Сківом. І ось боротьба велась
велика на востоці. І цей і той кажуть:
ідемо до землі Ілмерської. І так піш-
ли. А Бостар сина свого оставив ста-
рому отцеві Іломерові, а сам пішов на
північ і там свій город Славень отвер-
див, а брат його Скїф коло моря був.
І ось Бостар мав сина свого Венда, а
по ньому б ото був внучок, який
владцем був степів полуденних і корів
багатьох. А там Єси, і з того була бо-
ротьба велика за сіяте і зорате по
обидві сторони од Даню до гір Русь-
ких і до хопів Карпатських. А там за-
спокоїлось, бо утворив кола, а буде
орати за ними, а також ворогам опір
чинити. Звідси поражав їх і одстра-
шав од себе. І ось родам про це гово-
рив, а віче скликав єдине, творячи
землю нашу. І так стояла земля тая
п'ятсот літ. А потім відкрилась між ру-

ІМІАЩЕТЕ ОВЕ СОУБОЕ А
 ВЪЗЪЛАЖДЕНІЕ СВЕ А ТАКОЖДЕ
 ПРИДЕТЕ ВРЗЕ НА ОЦЕ НАШЕ
 О ПОЛУДЕНЕ І СЕ СТРЩЕТЕ С
 КІЕВА ЗЕМЕ О ПОБРЕЖЕ
 МОРЖЕНСТЕ А СТУПОІ
 І СЕ ТЕЩІАХУ ОВЕ НА ПОЛУНЕЦЕ
 А СРІАЩЕТЕ С ФРІАЦЕ О ТОЖДЕ
 ІДІАХУ ПОМОЩЕНА
 ВРЗЕ І СЕ СКУФІА ОЦЕНТЩЕСЕ
 А СРАЗЕТЕ СО ВЪРЗЕ О СОІЛОУ
 А ПТОЛЦЕ ОНОІ А СЕ ОВОІ
 БІАЩЕ ІЕГУНОІ ПОПРАВЕ ДО РУСЕ
 СТУПЦЕ А ТОІЕ КРАТЕ
 ОДЕСТРЩЕНЕ
 БІАЩЕ ТО ІМІАХОМ ЗА ЗНАЦЕ
 ІАКОЖДЕ ІМІАХОМ А НОІНЕ
 ТВОРІТЕ І СЕ БІА ІМАТЕ

6Б

ОТЕ ВРЦЕ СЕБ ТО СТУПНОІ ХОРПЕ
 ХРАНЕТЕ ІМІАХОМ ІАКО ОЦЕ
 НАШЕ А ПРАЦЕ ІЖЕ
 ХЪРПІАЩЕТЕ ІМАШЕ О СВЕ СТУПЕ
 І СЕ ТРАВЕ СВЕ А КВЕТЕНЬ
 ХРАНЕТЕ УМІЕША ІАКОЖДЕ
 КРЪВ СВЕ ЛІАХУ О СЕ БО КОЛУНЕ
 НАШУ ОСТАВЕ ВРЗІЕМ І ТА
 ГОЛУНЕ КОЛЕМ
 БІАЩЕ О ТА ВЪРЗІЕМ ТІЖЦЩЕ
 О ПРОСТЕ СТА І СЕ ГРДЕ НАШЕ
 КЛОУМ СТАВЕТЕ ІМІАХОМ
 ІАКОЖДЕ ОЦЕ НАШЕ ІАКОВЕ О
 СТРЦЕ ПРИАЩЕСЕ О ЗЕМЕ НА
 ВСЕК ОТРОКОІ А ДО
 ПОУДЕ СПАДНЕЩЕ А ЛІБАТЕ ІУ
 А ТАМО ЗЕМРЖЕТЕ ІМІАЕ А НА
 СПОТЕ НЕ ІДЕЩЕ ВОЕЖДЕ
 КАМО ГРЕНДЕТЕ СЕН ТОІ ДЕНЕ
 ІДЕЖДЕ НЕ ІМАХОМЪ ОНЕКДЕ
 УТУЛОУ І СЕ РЦЕХОМЪ
 ОТО ІАКО ОЦЕ НАШЕ А СЕ
 БОРЕХОМЪ А КОЛІБВА ПОРЖДЕНЕ
 БІАХОМЪ СЕ ПЕРУНЕЦ
 ПРИДЕ ДО НОІ А ТОІЕ ПОВЕНДЕ
 НОІ І СЕ КОЛІКО ІЕ ПРАХОУ
 НА ЗЕМЕ А ТАКОЖДЕ
 ІЕ ОТО ВОЕ СВАРЗЕНЦЕ ОНОІ
 ПОМОЖДЕНЕ БЕНДЕШЕТЕ РАТЕ
 ІДІАЩЕТЕ ОД ОБЛАКОІ
 ДО ЗЕМЕ І СЕ ДІДЕ НАШЕ ДАЖБО
 ОЩЕЛЕ ІХЪВА А КОЛІЖДЕ ТОІЕ
 НЕ ОБОРІАЩЕТЕ
 ОЦЬ А МОІ НЕ ОСОМЕ А ТО ДО
 ЦЛЕ НЕ МОЖАЩЕТЕ БОІТЕ І СЕ
 РЦЕХОМЪ МОЛОІТВУ О
 БЗЕМ НАШІЕМ АБОІ ОВОІ НАМО
 ПОСПЕЩЕТЕ ДОПОМОЖДЕНЕ А

сичами усобиця, а ворогуючися вони
 силу стратили, маючи оті соубої і роз-
 лади свої. А також прийшли вороги
 на отців наших на полудні. І ось бо-
 ролися з Київської землі за побереж-
 жя морські і степи. І ось ослабили ті на
 півночі й порадилися з Фраками, щоб
 теж ішли з поміччю на ворогів. І ось
 Скуфія з'єдналася і помірлялася з во-
 рогами на силу і потовкла їх. А це бу-
 ли Єгуни, по праву до руських степів,
 а тим разом одстрашені були. То ма-
 емо за знак, як маємо і нині робити,
 а це — б'ючи маєте

6Б

одвертати, себто степові хорпи храни-
 ти маємо, як отці наші і праотці, які
 хорпища ті мали на своїм степу і ось
 трави свої і збіжжя охороняти уміли,
 бож кров свою проливали. А це ж бо
 Колунь нашу оставили ворогам, а та
 Голунь колом була, на ту ворогам
 тяжче, ніж на просту стати. Отож го-
 роди наші колом ставити маємо, як
 отці наші, які за старців боролися, за
 землю на всіх отроків, а до поду пада-
 ли, а любили її і там умерти мали, а
 на спотикання не йшли, бож куди пі-
 демо тої днини, коли не матимемо ніде
 притулку? І се кажу, ото як отці на-
 ші, а це — борімося, а коли би й по-
 ражені були, то Перунець прийде до
 нас, а той поведе нас. І ось скільки є
 праху на землі, то стільки ото є воїв
 Сварожих, тою споможені будете рат-
 тю ідучою од облаки до землі і ось
 дідо наш Дажбо очолює їх. А коли ж
 бо тії не оборонили наших отців? А
 і ми не осамітнені, а то б досі не мог-
 ли бути. І ось кажемо молитву богам
 нашим, аби вони нам споспішили до-

ДАТЕ ВІТЕЖДЕНЕ НА ВРЗЕ
МОГОЩЕ ІЩО СЪМЕ О ТЕМ
ІАКЖДЕ ЗЕМЕ НАША УТЛЩЕНА
ІЕ СПАТНІЕМА НОГОІ
ВРАЖДЕНСТЕ А ТАКО ЗРЩЕХОМЪ
НА ТОІА БЕНДЕЩЕХОМЪ КОІ
КОЛОІ СВЕ А ТЕЩЕХОМЪ
НА ОНОІ А ПТЕЦЕМО АКОІНОУ
ДО ДРЕСТЕ ІЕХ А НЕ ВЕРТЕХОМЪ
ІЕ О РАНІЕХ
ВРАЖДЕНСТЕХ А НЕ ОУБІЕХОМЪ
ОНЕ ІЕЖДЕ НА НОІ НАЛЕЗЩЕ
ОТО РЩЕХОМЪ НА ВОІ

7А

КІСЕК НА ЛІУДЕ СВЕ ЗА ЩАСЕ
НАПДНЕСТЕ НА ОБІЕ А ТОІЕ
ОМЪРЗЕЩЕСЕ О ВРАЗЕ А
ТОКЪЩЕ НА ОНОІ А ПОТЛЩЕ ІЕ
СЕ ІМІАХОМЪ ЗНАК ТОІЕ А
МОЩЬЕНОСТЕ І НЕ МЪГОЩЕХОМ
ДО ІАВЕ ДАТЕ ОВОІ СЕБ ТО БОІ
СЛАБОСТЩЕ І СЕ ІМІАХОМЪ
СОІЛІУ ІСЪМЕ МНОЗІЕ
А ВРЗЕ НЕ СОУТЕ ТОЛКОІ МНОЗІЕ
ІАКО СЪМЕ ІСЪМЕ РУСІЦЕ
А ВРАЗІЕ НЕ СОУТЕ
О НОІ А КАМО ІЕ ВРЖДЕНА КРЕВЬ
НАШІЕ ТАМО ІЕ ЗЕМЕ НАШІЕ
І СЕ ВРАЗІ ВЪДІАШУТЕ
І СЕ О НОІ СЕН СТАРАЩУТЕСЕ І СР
СТАРОЩЕ ІЕ МАРНА БУДЕТЕ
ІАКОЖДЕ ОВЕ БІАЩА
О СТАРЕ ЩАСЕ ОЦІЕХ НАШІЕХ?
РЕЩЕХОМЪ ІЕЩЕ СЛОВОІ ТОІЕ
НАЗПАМЕНТЕ АБОІХОМЪ НЕ
ІЕДІНОІ ОДО ТІЕ СЛОВЕ НЕ
СУТРАТЕТЕ А РЩЕХОМЪ БРАТРЕМ
НАШІЕМ О ТАКОЖДЕ СЕ СОІЛА
БОЖСТІЕ БЕНДЕШЕТЕ
НА ВОІ І ТУ ОВІНТЕЗЕТЕ ВРЗЕ
ВАШІЕ ДО КОНЦЕ ІЖЕ ХЩЕШЕТЕ
ЗЕМЕ ВАШІЕ ТАКОЖДЕ
ВРЗЕТЕ МОУ ДО ОУСТЕ ПЪЛНІЕ
А ТЕ ПОЛОКА ОНОУ ДО ДРСТЕ
СВЕ А НЕ РЩЕ ПРОСТІЕ
СЛОВОІ СВЕ БУДЕТЕ СОІНЕ СВЕ
БГОУВЕ А СОІЛА ІХЪВА
ПЕРЕБЕНДЕШЕТЕ НЕ ВОІ
ДО КОНЦЕ НЕ ІМІАХОМЪ А НЕ
ЩЕРВЕ НАШІЕ НАСОІТЕТЕ
ХЛІЕБЕМ СЕБ ТО ПОЖДЕН НА ОГНЬ
А КРАВІЕ НАШІЕ СКУТЕ
ТРПАЩЕТЕ ТУГУ ТАКОЖДЕ
І СЕ ІАКОЖДЕ МОІ
І СЕ АКОІНЕ НАШЕ ХАРАЛУЖНЕ
ОДЕРЖДЕХОМЪ ОДЕ ПОЛОУДЕНЕ
БОРЗІЕ А БЕДІЕХОМЪ
СОІЛНОІ ВІЩЕ ВРЗЕ НАШІЕ

помогу і дали звитяжство на вороги.

Могучі іще єсьми і тим, що земля наша утолочена є спатними ногами ворожими, ото ж дивлячись на тее, будемо коло колів своїх, а кинемось на них, а порубаємо акиною до дерсті їх, а не вірмо їм на рани ворожі аж не вб'ємо їх, які на нас налазять.

7А

Отак говорив до воїв Кісек, до людей своїх у часи нападу на них, а вони розгнівались на ворогів і кинулись на них і потовкли їх. Це маємо знак тої могучности, а не можемо виявити її: то були слабосні, а це маємо силу! Єсьми многі, а вороги не суть такі многі, як ми єсьми, русичі, а ворогів не стільки, як нас.

А де впала кров наша, там є земля наша, і це вороги знають і це на нас стараються (готуються), і ці старання їхні марні будуть, як вони були і в старі часи отців наших.

Скажу іще слова тії на запам'ятання, аби ні єдине з тих слів не затратили, а сказали братам нашим, що також сила божа буде на вас і тою переможете ворогів ваших до кінця, які хотять землі вашої. Також накидайте йому до уст повно, хай полоще їх до дерсті своєї, а не говорить дурних слів своїх. Будете синами своїх богів, а сила їхня перебуватиме на вас до кінця.

Не маємо ані животів наших наситити хлібом, бо попалений на огні. А корови, наша скотина, терплять тугу так само, як і ми. І ось акини наші харалужні одержимо з полудня незабаром, а будемо сильні, вищі ворогів наших. (Зворотна сторінка дощечки не була переписана Ю. П. Миролубовим).

8А

СЕБ ТО ЗРІАЩЕТЕ ОБЕСВА ДО
 ІМЕТЕ ПТОЦУ ТУІУ НА ЧЕЛЕ
 ВАШЕМ А ТА ВЕНДЕ ВОІ ДО
 ВОІТЕЖЕНСТЕ НАДО ВРЗЕ СЕ БО ?
 ІНОІ ОВА А ТАМОЖДЕ СЕН
 ОДЕРЖЕЩЕТ І ТУ
 КРАСОУЩЕСЕ ПРЕД НОІ А ВЛЕЦЕ
 СВИЕТАМЕ ДО СЕНЕ І ТАКВА
 БІАЩЕТЕ ВО ІНЬ ПІАС
 О ІАКО РУШТЕ ІДІАЩЕ СО
 ВЕНДЕМА І ТОІЕ ХОТІАЕ
 УНЕСТЕ БОЗЕ СВА ДО МОРЕ І
 ТАМО УГНІЕЗДЕСЕША І СЕ ГРАДІ
 А ПМОЛІА А БІАСТЩЕ ТАМОЖДЕ
 МНОГА ЗОДЬЩА ІАКО
 СОУТЕ БОГАНСТЕ І ТА ПМОЛІА
 УКРАСЕНОІ СОУТЕ ЗЛТЕМ І СРЬРЕМ
 І МНГАІА О СЕ
 ДРВЕНОІ БЗЕ ПОЦТІАЩЕ УДЪЩЕТЕ
 УСКУСІ І ТА ВІЕДОМА ІНОІМ
 ТАКОЖДЕ
 ТОІА ЗРІАЩЕШЕ А ЗАДЕЩА НА
 ТОА І ПЕРЕЩЕШІА ОВОІ І
 ТАМОЖДЕ НЕ ІМІАЩІ РОДІЦЕ
 НАШІЕ ПОКОЕТЕСЕ ОРАБІ
 ХОДІАЩЕШЕ ДО ТЕ А ТРЗІАЩЕШЕ
 НА ТРЕЗЕЩЕХ О БОГЪСТВОІ
 ТА І ТАМОЖДЕ ОУСЕДШЕ ОТРЦЕ
 ОДЕРЕНЕ ДАЩЕТСЕ І ТА ЗЕМЕ
 ПОВІЕДА ЕСЩЕ
 МРЗЪСТЕ ПРЕ І ЗЛОІА ОУЖІВЕ СЕБ
 ТО МОІ ОДЕНДЕЩА О ГОРЕХ
 КАРПЕНЬСТЕХ ДО
 КОІА І ТАМО БІАХОМ ТАКОЖДЕ
 ВРІАЖДЕНЕ О ЗЛЕХ ІАЗЕЦЕХ
 СЕ БО ПОІАХОМ ІАКО
 СЪМОІ РУСЕ О СЛАВНЕХ ДНЕХ СЕХ
 А ІМІЕМО СПЕВОІ ТОІА ОД
 ОЦЕ НАШІЕ О
 КРАСНІЕМ ЖІТБЕ ВО СТУПІАХ
 А ОСЛАВІЕ ОЦЕВ СЕ БО ВОІВОДО
 БОБРЕЦЕ ВЕДШТЕІ
 РУСЕ ДО ГОЛОІНЕ ПО СМРТЕ
 ОБРІАТШЬ ЧИН ПЕРУНЬ
 ХРІАБРЕ ГОРДІНСТВЕ ТО
 НЕ ЗАПОМОІНЬМО ОВЕЖДЕ А
 ІАКОЖДЕ ЕСЪМЕ СОІНІ ОЦЕВ
 НАШЕХ ІМЕМО ЛЮБВЕ ДО
 ПАМІАТЕ ІЕХ А РЦЕХОМ О НЕ
 ІАКОЖДЕ БІАЩЕ ОНОІ СОІЛОУ
 НАШЕІУ А СОІЛА
 ТА ІДЕ ДО НОІ ОД ІЕХ ЖНІУ
 ЛЕВЪНІЕМО А ЛЕВІЕНУ
 ТІАГНЕХОМ РЦЕХОМ ЕСЪМЕ

8А

(Немає початку, бо це мабуть продовження 7б дощечки).

себто дивіться всюди, щоб мали птицю тую на чолі вашім, а та поведе вас до перемоги, сеж бо єсьми сини її, і там нею трималися і тут красується перед нами, а летить світами до нас. І така була в інший час, коли русичі ішли з вендами і ті хотіли занести богів своїх до моря і там утніздилися. І ось городи і церкви, і були там многі зодчі, бож вони багаті, і церкви украшені золотом і сріблом, і многі отих дерев'яних богів почитали, піддаючись спокусі. І ті вели інших також на те подивитись, і заводилися за те і перечили їм.

І там, не маючи родичів наших упокоєних у гробах, ходили до тих і торгували на торжищах за багатства ті. І там же усілися отроки, одурити давшися. І та земля повідала ще мерзості боротьби і злеє споживала. Отож ми одійшли до гір Карпатських, до Кия, і там була також ворожнеча від інших народів, бо ми співали, що єсьми руси, про славні дні їх, а маємо співи тії од отців наших про красне життя у степах і про славу отців. Сеж бо воєвода Бобрець, що вивів русів до Голині, по смерті одержав чин Перуній хороброго Гординства. Того не забуваймо завжди, а як єсьми сини отців наших, маймо любов до пам'яті їх, і кажемо про них, що були вони силою нашою, а сила та іде до нас од їх, що їх левінімо і левіну одержуємо.

8Б

ОТ ІЕХ ІАКОВІ ГОБЗІАХУТЬ О НОІ
СЕ НЕ ІМІАХОМ МОЛЬБІТЦЕ
І РІАХОМ ОТВА

ОПРЕ СТУДНІЕ А РОДНІЦІ ІДЕЖЕ
ВОДА ЖІВІА ТЕЦЕ І ТАМО ВОЛБА
ІЕ І ВЛЦІ ХІЦНЕ

НЕ ХОДІАЩЕТЬ О ТЕ А СЕ
ОЛДОРЕХУ ЩАСЕ ВОСПОМІНЬЕМО
І ТОІЕ СЕ ЗВА ЖРВЕЦЬ

ІАКВА НЕ ІМЕ РАДЕХОМ ОБЗТЕПЕН
ЕСЬ А СЛОВЕСО НЕ ДРЖЕШЕТЬ
І КРАСЕНЕ

НАША ВЕРЕ НАГЛО А ХІТЦА ІА
ТА ОБЕЗДЕВА МЕЖДЕ НОІ
РАСПРЕ ЗАГОДІУ І ТО

НЖЕЖІХОМ А БОІСТЕ ПО ГОДІ
А ТОІА ВЕЦЕ ПРАВІХОМЬСЕ ОД
РОДОІ І КНІАЗЕ І

СЕ КНІАЗ БІА БРЬВЛЕНЬ ІАКОВОІ
ЖДЕ ОБЕРЕ ЕЛАНЕ У БРЕНГОІ
МОРСТІ ОПРЕ ІДЬМО

НА ЗАЖЕНТЬ ТОУ І ТАМО РІАХОМ
СКОТІА І СКУФЕ ДІЕАХОМ
ПОПАСЕТЕ СКОТІА

ВО СТЕПЕХ СЕБ ТО БЕДЕ ОНОІ
І ТАКВА ГРЕЦЬКОЛНЕ СЕДНЕСІА
ПО НОВІЕ ГРЕНДІЦА

ГРДОІ І ЗЛОБІАСЕ НА НОІ О ТЕМ
ЩАСІЕ ІДІАХОМ ПРОЩЕ ДО
ПОЛНОЩІЕ А ТАМО

БОІХОМ ДВАСТОІ ЛЕНТА І ТАМО
СЬМЕ І ЕСЕ СОУТЕ ОД ЩАС ТЕІЕХ
ДО НОІНЬ А

І ДНЕСЕ ІМІАХОМ ІНА КНІАЗЕ
БРЬВЛЕНІА ПРАВНУТЕ О ДІАДОІ
СВЕО І ТОЕ РЕЦЕ

ІДІАЩЕТЕ ДО ПОЛУДНЕ НА
ГРЕЦЬКОЛНЕ ГРЕЦЬ БО МЕЖДОУ
ЕЛАНЕОУ ПЛЕМЕ СЕБЕТНО

А ТРЗЕ А ТРЗЕ ІМІАІ О НОІ ВО
СТЕНПІЕХ О СКОТЬ НАШОУ
А ХОЩА БЕРАТЕ ОНА

ЗАДАРЕ І ТО ІМІАХОМ ОНА
СТРЩЕТЕ ОНОІЕ ДО МОРІА
А ГОНІЕТЕ ДО СВА КРАІЕ

ІАКОЖДЕ РУСЬКА ЗЕМЕ І ЕСЕ
А РУСЬКА КРЕВ О ТА ЗЕМЕ СЕН
ЛІАЩЕШЕТЕ ДО ПОДЕ

І ТА ПІАЩЕ КРЕВЬ НАШІУ НА НОІ
НАДЕЖЕТЕ ІМА БЕНТЕ І ТУ
БРАНІАХОМ О ВСІА ДНЕ
ІАКОВОУ ТРМЕМХОМ

8Б

Кажемо єсьми од їх, які дбають за нас. Тож не маємо мольбищ (церков), а рядимо ото при студнях і криницях (колодязях і джерелах), де вода жива тече, і там воля є і вовки хижі не чатують на тебе. А ось Олдоріха часи згадуємо і тих, що звалися жервець (жрець?), який не бере радюю, підступний єсть і слова не додержує, і красунь наших бере нагло і хапає їх. Вони піднімали між нами роздори за Годів. І те пережили. А було по Годях і тії віки правилися ми од родів і князів. І ось князь був Барвлень, який обори еланські у береги морські опер. Ідемо на займанщину тую і там розводимо скот. І скуфи займались випасанням скоту, у степах себто були вони. А потім Грецькі колонії осілися знову і городили городи і злобилися на нас. У тім часі відходимо далі до півночі і там були ми двісті літ і там ми знаходимось од часів тих до нині. А й сьогодні маємо іншого князя, Барвлення правнука од діда свого, і той каже іти до полудня на Грецьколню. Грець бо між еланським плем'ям самітна, а торги і торги має з нами за скотину нашу і хоче брати її задарма. І то маємо страшити їх до моря і гонити до свого краю, бож то руська земля єсть і руська кров за ту землю лилася до поду, і вона, п'ючи кров нашу, на нас надію мусить мати. І ту боронімо по всі дні, яку тримаємо.

Колись людина воювала проти існування фальшивої конституції, а сьогодні фальшива конституція воює проти існування людини.

**

Колись люди їли, щоб тільки могли довше жити, а сьогодні люди тільки живуть, щоб могли довше їсти.

**

Колить втрачали люди тіло, щоб лиш спасти душу, а сьогодні люди втрачають душу, щоб лиш спасти тіло.

II ЧАСТИНА

I

ВОТЩЕ ОУПАМІАТОХОМ ДОБЛІА
НАША СТАРОІ ЩАСОІ ДА ІДЕМО
КАМО НЕВЕСТЕ А ТАК ОСЬ МОІ
ЗРЕМО ВОСПІАТЬ А РЩЕМО ЖЕ БО
ОСЬ МОІ СТОІДІХОМ СІА НАВЕ
ПРАВЕІА ЗНАТІ А ОБАПОЛО
ТЪРЛА ВЕДЕТЕ А ДОУМІТІ СЕ БО
ДАЖБО СТВОРІАЩ НАМ ОВЕ І ЦЕ
ІАКОВО ЖЕ І ЕСТЕ СВЕТ ЗОРЕ
НАМЕ СІАЩЕ І ВО ТОІА БЕЗОДНІ
ПОВЕСІ ДАЖЪБО ЗЕМЕ НАШЕ
АБІ ТАІА УДЪРЖЕНА БІА
ТАК ОСЕ ДУЩЕ ПРАЩУРІ СОУТЕ
А ТІ СВЕТІ ЗОРЕМА НАМО МО ОД
ІРУ... НО ГРЪЦІ НАЛЕЗША НА РУС
І ТВЪРІАЩІ ЗЛАІА ВО ІМЕ БОГОУВ
МОІ ЖЕ СЪМОІ НЕВЕХОМЕ МОУЖІ
КАМО ТЕЩАТІ А ЩЧА ТВОРІТІ
ПРАВЕ БО ЕСЬ НЕВІДОМО
УЛОЖЕНА ДАЖЪБОМ А
ПОНІАКО ПРІА ЖЕ СІА ТЕЦЕ ІАВЕ
І ТА СОУТВОРІ ЖІВОТО НАШО
А ТАКО КОЛІ ОДІДЕ СЪМРТЪЕ ЕСЬ
ІАВЪ ЕСЬ ТЕКОУЩ А ТВОРЕНО
О ПРАВІ НАВЕ
НБО ЕСТЕ ПО ТОІА ДО ТЕ ЕСТЕ
НАВА А ПО ТЕ ЕСТЕ НАВА А В
ПРАВІ ЖЕ ЕСТЕ ІАВЪ ПОУЧІХОМСІА
СТАРУ А ВРЖЕМОЩЕМО СІА ДУШІ
В ОН БО ЕСЕ БО НАКОЛО
НОІ... ТВРІАЩУ БОГОУМ СІЛУ СЕ
ОУЗРЕХОМ В СЕБІ ТО БО ДАНО
ДАР БЪГОВ А НА ПОТРЕБУ
ЕМ БО СЕ НАПРАСНІТІ... СЕ ДУШІ
ПРАЩУРОІ НАША ОД ІРУ
СРІАЩЕТІ НА НОІ А ТОМО ЖАЛЕ
ПЛАКАТІСІА А ВОІРЕЩАТІ НАМО
ІАКО СЪМОІ НЕБРЖЕХОМО ПРАВЕ
НАВЕ А ІАВЕ... НЕБРЖЕЖЕХОМ
БО СЕ НА ТО ГЛУЗІХОМ СЕ І СТАІА...
НЕ СЪМОІ ДОСТОЕНІ БОІТІ
ДАЖБОВІ ВНОУЦІ
ТО БО МОЛІАІ БОГОУМ ДА ІМЕМО
ЧІСТЕ ДУШІ А ТЕЛЕСІ НАША А ДА
ІМЕМО ЖІВОТ СО ПРАОТЦІ
НАШЕ ВО ВЪЗЕХ СЛІАТЕШЕСЕ ВО
ЕДІНУ ПРАДУ ТАК ОСЕ БО СЪМЕ
ДАЖЪБОВІ ВНОУЦЕ ЗРІ РУСЕ
КО УМЕ ІАКОЖ ОУМЕ ОУМ ВЪЛІК
БОЖЪСК ЕСТЕ ЕДІН СО НОІ А ТОМУ
ТВОРІАЕТЕ А ВРЕЩЕТЕ СО
БЪЗОІ ВОЕДІНЕ... БРЕНЕ БО ЕСЬ
НАШЕ ЖІВОТЕ А СЪМОІ ТАКОЖДЕ
ІДЕЖЕ КОМОНЕЗЕМ НАШІМ...

II ЧАСТИНА

1

Даремно забуваємо добрі наші ста-
рі часи та ідемо куди невідомо. А так
ось ми поглянемо назад, а скажемо,
що ми стидаємось Нави правої знати
і навколо тирла відати і доуміти. Се
бо Дажбо створив нам ове (оте) і це,
яке єсть світ зорі, нам сяє. І в тій
безодні повісив Дажбо землю нашу
аби тая удержана була. Так оце душі
пращурів сүть, і ті світять зорями нам
од Іру... но.

Греки налізли на Русь і творять
злее во ім'я богів. Ми ж єсьми незна-
ючі мужі куди піти і що творити. Пра-
ве бо єсь невідомо уложене Дажбом,
а поніає боротьба ж ця тече явно і та
(боротьба) соутворює живоття наше і
та коли одійде, смерть єсть. Яв єсть
текуща, а творена в Праві. Нав'є бо
єсть по тій: до тої єсть Нава і по тій
єсть Нава, а в Праві єсть Яв.

Поучімося старому, а дошукаємо-
ся душі в нім бо єсть, бо навколо нас...
творить богам силу. Се побачимо в
собі, то бо дано дар богів і на потребу
їм, бо се напраснити (Марнувати —
А. К.)... то душі пращурів наших од
Іру дивляться на нас, а потім жаль
плакатися і верещати нам, бо ми не-
хтуємо Пправе, Наве і Яве... Нехтуємо,
бо з того глузуємо, і тому... не є ми
достойні бути Дажбові внуки.

Отож молімося богам, щоб мали ми
чисті душі і тіла наші і щоб мали ми
життя з праотцями нашими в богах
зливаючись в єдину правду. Так оце
бо єсьми Дажбові внуки.

Дивись, Русе, к розуму, бож розу-
мові Розум великий, божеський єсть
єдин з нами і тому творіте й голосіте
з богами вєдїне... Брене (тлінне —
А. К.) бо єсь наше живоття і ми та-

РАБОТАТИ ЖІВІАЩЕ ВО ЗЕМЕХ СО
ТЕЛЕ ОБНА СОІТІ ОДЕ ВРАЗЕМ
ТЕКУЩ НА... СВЕРЕДЗЬ... СІУЪТІ?

2A

МУЖ ПРАВ ХОДІАІ ДО МОВЕ НЕ
СТЬ ІЖЕ РІЕКОМ ЕСТЕ ХОДІАЩЕТ
ПРАВ БОІТІ НО ЕСЬ ІЖЕ СЛЪВЕСОІ
...ГО А ВЕРШЕНА ДО ЦЕ
СЪВПАДАШЕТ... ТОМУ РЩЕНО ЕСЬ
О СТАРА ОБО СЪМОІ ТВОРІАЛІ
БІАХОМ ЛІЕПАІА ІАКО ДІАДІ
НАШІ РЕЛІ ТОУ СЕМЬ А БОУДУ
ТАКОЖДЪ ЗА ЦАСІ ЗЪЛЬНОСЛАВЛІ
А БОУСІ А РУСЕ ПОТІАТІА БІА
РУКОУ ВЪРОЗІУ А ЗЛОЩІНА ТВЪР
ІАТІ... І КОНІАЗ ТОІ НЕМОЩЕН
БІА ОУСЛА СОІНІ СВА ДО БРАНЬ
А І ТОІ ВЪРІАГОМ ПОДЛЕГОЩ
А ВЕЩА НЕ БРЕГОЩІА ЧЕ СО
ТО РЕЩЕНО ВЕЩЕ МНЕ ОУВАЖІ
ТОМУ БОІСТЕ РОСТЪРЖЕНІ А
ОДАРЕНЕ ВЗІАТІ А ТАКО ЛЕ
РЕЩЕМО
ДНЕСЕ КЪНІАЗІ СОУТЕ НАША А
ТОМУ БО НЕ СТЕ... ДО ПОЛУДЕНЕ
ХОДІАІ ДА ІМЕНО ЗЕМЕ...
НАМО БО А ДЕЦКЕМ НАШІМ А
ТАМО ГРЪЦІ НАЛЕЗЕША НА НЕ
ІАКО БО ОУСЕДЕЛІЦА НА НЬ
А БІА СЕЩА
ВЕЛЪКА А МНОГАІА МЕСІАЩІ...
СТОІКРАТОІ ПОЩІНА РУСЕ
А СТОІКРАТОІ РОЗБІЕНА
БІА ОД ПОЛУНОЩЕ ДО ПОЛУДЕНЕ...
ТАКО СЪКТИ ВЕДША ПРАОЦОВЕ
НАША А БІА ОЦЕМ ОРІЕМ
ДО КРАЕ РУСЪКА ВЕДЕНІ
ПОНЕВЪЖДОІ ПРЕБОІТІ А
УТРПЕНІМ МНГА А НЕАОУЩА РАНИ
А ХЛУДНЕ НЕСЕТЕ ІАКО ОТОІДША
ДО СІУ А ТАКО ОУСЕЛІЩАСІА
ОГНІЩАНОІ НА ЗЕМЕ РУШТЕІ
ТО БО СЕ ОУТВОРІ ЗА ДВІЕ ТЕМЕ
ДО СУТЬ А ПО ТЕМА ДВЕ ТЕМІ
ВЪРІАЗІ ПРІДОША... А ЗЕМЕ
БЕРІАІ ОД ХЪЗІАРОМ ДО РУЦЕ СВЕ
ТЕМ БО ОДЕРЕНО РАБОТАХОМО
БІА НАРОУД ІЩЕ СКІЛЬМЕРСТІ І ІА
СТО КОРЕЖЕНЕ О ДВОСТА НАРОД
НАШЕ ІАКО ПРІДЕ
ПОЗДЕ ДО РУСЕ ЗЕМЕ А СЕЛІЩЕСІА
СРЕДЕ ІЛЬМЕРШТІ І ТІЕ БО СОУТЕ
БРАЧКЕ НАШЕ НАМО...
ПОДОБІ СОУТЕ АЩЕ КОЛІБОВО
РОУЖНЕТЕ БО НАС ХРАНІША ОД
ЗЛОІ ВЕЩАІ ІМІАІ О ТО

кож, де комонезям нашим... робити,
живучи в землях з тіла барана ситі, од
ворогів тікаюча... свередзь.

2A

Муж прав, виступаючий з промо-
мовою, не є той, що рекомо ходить
правим бути, а є той, що слова його
і звершення до себе совпадають... То-
му сказано єсь о старім, аби ми тво-
рили будучи лепськими, як діди наші.
Граю ту саму, а буду також за часи
вельмиславні і босі, і русів потятих
було рукою ворожою, і злочини тво-
рені... і князь той немощен бувши по-
слав синів своїх до бою, а і ті воря-
гам підлягаючі і віча нехтуючі, що те,
мовляв, віче мені уважить! Тому були
роз'єднані і під данину взяті.

А чи так, скажімо, сьогодні? Кня-
зі суть наші, а тому бо не єсте ви до
полудня ходячі, щоб зайняти землю...
нам бо і діткам нашим. А там Греки
налізли на неї ніби гусениця на ній.
А була січа велика і многії місяці...
Стократи починали руси і стократи
розбиті були од полуночі до полудня...
Так скотину вели праотцове наші і бу-
ли отцем Орієм до края руська ведені,
бож були прибиті й перетерпіли бага-
то, і ниючі рани й холодні несли, як
одходили сюди. І так оселилися огни-
щанами на землі руській.

Те бо утворилося за дві теми до
наших часів, а по тих двох темах во-
рязі прийшли... і землю одбирали од
хозярів до руки своєї. Тим бо підда-
ними робимо.

Був народ іще скільмерський сто
куренів по двіста. Народ наш яко
прийшов пізніше до руської землі і
селівся серед ільмерців і тії бо суть
братчики наші, нам подібні суть, ма-

РЕЖЕЩЕНО... ОВЕЩЕТЬ ІА АКОІ
ІЕССТЕ АЩЕ СОГО НЕ РЕЩЕНА НЕ
ЕСТЕ БОІ... ІЗБЪРІАЩА КНЕЗІ
ОД ПОЛУДІА ДО ПОЛУДІА А ТАКО
ЖІВІАЕ МОІ ЖЕ СЪМОІ ІМО
ПОМОЩЕ ДАІАХОМ А ТАКО
БІАХОМ...

ЗЕЛЕ БО ЗНАІА І ТЪВРІТІ СОСУДІІ
ПЕЦЕНЕ В ОГНІЩЕХ А СОУТЕ БЕ
ГОНЦАРІ ДОБЛІ ЗЕМЕ РАТІ
А ТІА СКОТІ ВОДІАШЕТІ БО
РОЗОУМЕІАІ... ТАКОІ ОЦЕ НАШЕ
СОУТЕ ПРІДЕ РОД ЗОЛ НА НЕ
А НАЛЕЗЕ А ТОМУ

2Б

БІАХО ПОНУЗЕНІ ОСКОЩІТІ ДО
ЛІАСІА ТАМО ЖІВЕМО ЛОВЦЕ А
РІБАНІ АБОІХОМУ МОГЛІ СІА
ОД СТРАСІ УКЛОНЩЕСІА ТАКО
БІАХОМ ЕДІНУ ТЕМУ А
ПОЩАШХОМ ГРАДІЕ СТАВІТІ
ОГНІЩА ПОВСУДЕ РОСКЛАДАІАТІ
ПО ДРУЗЕ ТЕМЕ БІА ХЛУД ВЕЛІК
А ПОТІАГШЕСІА ЕСЪМЕМЕ
ДО ПОЛУДЕНЕ ТАМО БО СУТЕ
МІАСТА ЗЛАЩНА... А ТАМО ТОІ
РОНМЕІСТІ СКОТІ НАША ІАЩІ
ДЕ СЕ ЦІНО У ТО СЕ ОУГОДИХОМ
АЩІ БОІТІ КАМО СЛОВЕСОІ
ДЕРЖЕТІ А ПОТІАГОХОМ СЕ
МОІ ДО ПОЛУДНЕНА...
ЗЕЛЕНОТРАВІЕ А ІМХОМО СКОТІ
МНОЗІ...

3А

МЪЛІХОМ ВЛЕСА ОТЦЕ НАШЕ ДА
ПОТІАГНЕ В НЕБІ КО МНОЩЬ
СУРАЖОУВ А ДА ВНІДЕ НА НОІ
СУРІ ВЪЩАТІ ЗЛОТІ КОЛОВЕ
ВЪРТЕЩЕ ТО БО СУНЬЦЕ НАШЕ
ІЖЕ СВІАТІАІ НА ДОМОВЕ НАША
І ПРЕДО НЪ ЛІК БЛІЕДЕСЬ ЛІК
ОГНІШ ДОМЕЦЕН СЕМУ БГУ
ОГНІКУ СЪ МУРЪГЛЕ РЦЕМО
ПОКАЗАТІСЕ А ВОСТАШЕТІ СЕ
НЕБЕСІ А СЕ ВЗЕТІ ОЖ ДО МУДРА
СВЕТА... НАРЦЕМО МУ
ІМЕІЕ ОГНЕБЪЖЕ А ІДЕМО СЕ
ТРУДІАТІ АК І ВСК ДЕН МЪЛЕНІА
УТВРША ТЕЛЕСОІ ІАДОІМО А
ІДЕМО ДО ПОЛЕ НАШІ
ТРУДДІАТІСЕ ІАКО БЪЗІ ВЕЛЕЩА
ВСКУ МУЖУ ІЖЕ ЧІНЕН ЕСЪ
ТРУДІТСЕ СІА
НА ХЛЕБ СВУІ ДАЖБОВЕ ВНУЦІ
СТЕ ЛІУБІМІЧІ БЖЪСКІ А БЪЗІ
СКОРОРАЛА ВОІ ТАКО

лочим різнились, бо нас хранили од злих. Віча мали на те. Рішено... овіщати як есть. Коли чого не рішено, не має бути. Вибирали князів од люддя до люддя і так жили, що ми їм поміч давали і так були... Зела бо знали і творити сосуди печені в огнищах, а були гончарі доблі, землю орати а ті скот розводити, бо розуміли... Такі отці наші суть. Прийшов рід злий на них і наліз, а тому

2Б

були понужені одскочити до лісів. Там живемо, ловці і рибані, аби спромоглися од страхів уклонитися. Також був мед якийсь у тому і почали городи ставити, отнища повсюди розкладати.

По другій темі був холод великий, і потяглися ми до полудня, там бо суть місця значні. А там оті ромейці скоти наші брали, де за ціну про те угодилися, як бути, кому слова держати. І потяглися ми до полудневого зеленотрав'я, і мали ми скотини багато...

3А

Молимо Влеса, отця нашого, хай потягне в небі ко многості суражів і хай зійде на нас сурі віщати, золоті кола повертаючи. То бо сонце наше, що світить на доми наші і перед його лицем блідне лице огнищ домашніх. Сему богу огнику з мургли речемо показатися і востати з небес і взятися аж до мудрого світа... н і речемо йому ім'я огнебоже і йдемо трудитися як і всяк день, моління утворивши, м'ясо їмо і ідемо до полів наших трудити-

ДЕСНИЦЕ ДЪРЖАЩІ... ВОСПОЕМО
 СЛВУ СУРАЖІУ А ТАКОЖДЕ
 МОІСЛІХОМ ДО ВЧЕРЕ А
 ПЕНТОКРАТО СЛВІХОМ БЗІ ВЕ
 ДЕНЕ ПІМО БО СУРІЦУ В ЗНАК
 БЛАГЪСТІ А ОБЦНОСТЦЕ
 СО БЗІ КІІ БО СУТЕ ВО СВРЗІЕ
 ТАКОКО ПІОУТ ЗА ЩАСТЕ НЬ...
 ВОСПОЕМО СЛАВУ СУРАЖІУ
 А ТЕ КОМОНЬ ЗЛАТ СУРАЖІ ЩІЕ
 ВСКАКЩЕТ В НЕБЕСІ... ДОМУ
 ІДІАХОМ ПОТРУДЫЩЕСІА
 ТАМО ОГІНЬ УТВОРДЖІХОМ А
 ІАДІАХОМ ПОКОРЪМ НАШ РЦЕМО
 ІАКОВА ЕСТЕ ЛАСКОЩЕ БОЖЪСКА
 ДА НОІ А ОТОІДЕМО К СНУ ДЕН
 ОУБО ПРІДЕ А ТЕМЕНЕ ІАСТЫЕ...
 ТАКОЖЕ ДАДЕХОМ ДЕСЕТУ
 ОЦЕМ НАШІМ А СЕНТУ НА
 ВЛАСВЕ... А ТАКО ПРЕБУХОМО
 СЛВНІ ІАКОЖЕ СЛВІМ БЪЗІ НАШЕ
 А МЪЛІХОМСІА З ТЕЛЕСОІ
 ОМОВЛЕНІ ВОДОУ ЩІСТОУ...

ЗБ

ІН БО КЪРВЕ НЬ ЕСЪВА ТАІА А
 КРІАВЪ НАШЕ ПРО ТО МЪЛОУВІ
 ІАКО ІЗОБРІАТЦІ КОНІАЗІ
 СТАРОЩІ
 НАША А ТАКО СЕ ПРАВИ
 ПЕНТОНАДЕСЕЧЬ ВЕЦІ КРЪЗ
 ВЕЩА... А СОУБОРІТІСІА НА ОНЬ
 І СОУДІТІ ВШІАКУ ОТНОНСКУ
 ПОДЛЕ... ГЛАВНОЩЕ... А ТАКО СЕ
 ПРАВИ НАШІ ОЩІ...
 ВСЕНК ІМАІ СЛОВО РЕЩАТІ...
 А ТОТО БЛІАГО...
 СУТРАТІХОМ ОТЪ ХЪЗІАРОУ... ПО
 ВЪЦІ ТРОІАНІУ ІАКІ... ПРВЪ
 НАСАДІ
 СЕ СО СОІНІ СВА А ВНУЦІ
 ПРТІВНЕРЕЩНУ ВЦЕМ...
 БО РУШТІ НЕ ІМІАХУ РАДЕ ВЛАДІ
 ЩЕ ПРОТІВНЪ ВЪЩА...
 ХОЗАРСТЪ БО ІДША НА НЬ А ТІ
 НЕ ІМША ВОІОВЕ
 ...ТА ТО РОСТРГВЦА БІА ПЕНТОСЕН
 ЛІАТОІ НЕ УКОНЧІЩАСІА СК...
 ОРО А СТАЛ... НАМО
 ТЪГЛА ХЗАРСТІГО... БО ПОКУДУ БО
 РУШТІ ПРАЩЕСІА ВРЗІ НА НЬ
 НАЛЕЗЕ МНЗІ... ВНУ КОТРАІА
 НЕ БІА САМОТЕН СО ДРУЗІ
 МЕНОГАІА А І БІА УТЦ...

тися як боги веліли всякому мужу
 що чинен єсь трудитися на хліб свій.
 Дажбові внуки єсте любимичі бо-
 жеські і божі скорорала ви. Отож
 десницедержащим воспоемо славу су-
 ражю і також мислимо до вечора, і
 п'ятикратно славимо богів удень. П'е-
 мо бо сурицю в знак благості і общно-
 сті з богами, якіі бо суть у сварозі і
 тако піють за щастя нь... Воспоемо
 славу суражю і той комоньзлат сура-
 жій, що скаче в небесі... Додому йде-
 мо потрудившись, там огонь утвори-
 мо і їмо покорм наш. Речемо які то
 єсть ласкощі божеські до нас і одій-
 демо к сну, день бо прийде і темнява
 ростане. Також даємо десятю отцям
 нашим а соту на власве... (— А. К.)
 і так пребудемо славні, бож слави-
 мо богів наших, а молимося з тілами
 омитими водою чистою...

ЗБ

Інший бо кровний єсь, а тая кров
 наша про те мовить як вибирали кня-
 зів старші наші і так правилися п'ят-
 надцять віків кризь віча... і збиратися
 на них і судити всяку отнонску подль...
 главноще... і так правилися наші от-
 ці... всякий має слово рещати... і те
 то благо... утратили од хозярів... по
 віці Трояню який... уперше насадив
 це зі синами своїми і внуками проти-
 ворічне всім... бо руси не мали ради
 владі що противна вічу... хозари бо
 ішли на ню, а ті не мали воїв... та то
 розторговиця була п'ятсотліт, не скін-
 чилася скоро і стало нам тягла хозар-
 ського... бо поки русичі сперечалися,
 вороги на них налізли многі... вну ко-
 трий не був самотен з друзями многи-
 ми і був утц...

4А

ПОЧЕСЕ ЖІВ О ТРУДЪ... А ТО БІАЩЕ
 В СТУПЕ БЛІАРІН СКОТЕН
 ТОІ БО НЕ ПОДЛЕГШЕ ДО
 ХЪЗІАР БІА ІРОНСТІ... Д ІРОНІ
 ПОМОЦІ ПРОСІ А ТОІЕ
 КОМОНЬСТВА ДОСІЛАІАІ А БІАША...
 ... АШТІ О ТЪ РЕЩЕН... ІНА
 БОІАРУШТІ БО ІА РУШТІ ОСТАСЕ
 ПОД ХЪЗІАВШТІМ... А КІІ БО
 ДОЛЪЗ... ЛО ГРАДА
 КІВС... АМО УСЪДШЕСЕ... ЖЕ
 РУСТІЩІ КОІ НЕ
 ВОЛІША ПОДО ХЪАРШТІ ІДША
 ДО СКОТЕНЕ...
 ТАКО РУСЬ СЕ ТЪРЛОВАША КОЛ...
 РОНШІ НЕХАЩІ С ВІКОВЕ НАША
 ОДЕРЕНЬ НЕ БЕРІАІА ТАКО
 ОСТАВІ РУСОУМ ЖІВОТ РУСЕК...
 ... ЪЗІАРШТІІ БЕРІАХУ ДО РА ОТЕ
 СВОІА ДЕРЕНЬ А ДЦКІ А ЖЕНІ
 ВЕЛІЦЬ ЗЛЪ БІА... А ТВЧРІАІ ЗЛ...О
 ТО УБО ГОДЪ ГРІА... АЛЪЗЕ НА
 РУСЬ... КОЛУ СКОТЕН...
 ТОІ ІЗМЕЩІСІА А ПРАЩУРОЕ НАША
 ПОТІАГОША НА НЪ ТАДЕ
 КОМОНЬСТВА ІРОНШТЕ УТЪРЧЕ
 А РОСБІАІ
 ГОДЪ РОСТРЩЕНІ БІАША ГОДЪСШТІ
 А БЪЖЕ С ПОЛЕ... АБО КРЕВ
 БОРШТА СЕ ЛІЛ... ЧЕРМН...
 ЗЕМЬ БІА... ЕРУМАНІ РОСТРСШЕ
 РУСЬ ЗЕМЬ ГОДСЬКУ А МЕЩЕМІ
 ЗНІЦІ ВСІАКА І ЗЕМЬ ІХ ВНМЪСІ
 А ДО СВА ПРІТЩ... А ОТУ БЪ
 ХЪЗАРШТІ ПОІАША НОІ ВЕЩА
 СТРАТЕ НЪ А НАЛЪЗОХША НА НЪ
 І ТУ
 БО РУШТІ УВРЖЕШЕСЕ ДО БРАНЕ
 ІАКО ЛЕВІ А РЪКША ПОРПАДОХОМ
 БО ІАКОЖЕ ПЕРУН ДО НАС НЕ ДВА
 І ТОІ ІМА ПОМОЖАЩЕ А ГОДЪ
 БІА УРАЖДЕНАХ А ХЪЗАРШТІ
 ПЕРВЪ... КО УСІ ПРАХОУ...
 БІАЩА ПЕРВЪІ РОСТРЩЕНІ А ТО
 РУСЬ ЗЕТХЛА ДО ІХ А РЦЕ І ЦО
 ЩЕ БУДЕ... ...ЪЗІАРШТІ БО
 УТЕКОЩА
 ДО ВЛЕЗІ ОД ОНУ А ДОНЧУ... АМО
 СТРАМ ІМІАІ А Т... УСБЕЩА ВОІА
 ІХО ВЕРГОША ЗЕМЬ МЕЩІ
 СВОІ А ТЪКЪША ОКОЛУ НЪ ОЧЕСІ
 ТОІ КРАТЕ ГОДЪ СМЪСТІСЕ А
 ОТОІДЕ ДО ПОЛУНОЦЪ А ТАМО ІЗ
 ГМІЗЪ ІДІА ДАЛЪ РУСЬ БО УСТРІС...
 О СЕ ЗЕМЬ ВЗІАТОІІ ІА... О РУСЕ
 КРО... РЕНЦІ СВА ПДУТЪРЩЕ

4А

почесно жив у труді... а то був у
 степу болярин Скотень... Тії бо не під-
 леглі до хозяр були іронці... од Іро-
 ні помочі просить а тії... камоньства
 досилають і були... хозари о тім ре-
 чен... інші бояри осталися під хозара-
 ми... а деякі доліз... до града Киво...
 там осілися... Ті... ж русичі, які не во-
 ліли під хозарами, ішли до Скотеня...
 Так Русь тирлувалася коло Іронші,
 нехаючи вікове наше, одерень не беру-
 чі і так оставили русам життя русь-
 ке... Хозяри брали до Ра оту свою де-
 рень і дітки, і жони, велика біда бу-
 ла... а... творячі зл... ото було Годь
 грабуючи налізла на Русь...

а... коло Скотеня... тії розмісти-
 лися і пращури наші вирушили на
 них тоді комоньства іронські утрочі і
 розбили Годь. Розтрощені були годьці
 і втікли з поля... то бо кров борша ли-
 лася, червона земля була... перунами
 розтрощила Русь землю Годську, а
 мечами знищила всякого і землю їх
 вимісила і до своєї приточила... А тут
 бо хозари зайняли нас, віча стратили
 і налазили на нас. І тут бо руси кину-
 лися до бою, як леви, і сказали: "Про-
 падемо, якщо Перун до нас не дба".
 І то їм поміг. І Годь була поражена і
 хозари. Перші так, що усі праху...
 будши перші розтрощені, і Русь зітх-
 нула до них і сказала: "А що, ще бу-
 дете?" Хозяри бо утікли до Волги од
 Дону і Донця... там сором мали, а то
 розбіглися вої їхні, покидавши на зем-
 лю мечі свої і тікаючи куди очі. Того
 разу Годь змістилася і одійшла до по-
 луночі і там із гмизами пішла далі.
 Русь бо устрімилася до сеї землі взя-

А РѢКША ПРІДЕ УБО
 МІЛОСТОІНІЩА О БЖЕСЬКА
 ХВАЛІМО ДАЖЬБА НАШІГО А
 ПЕРУНА...
 ЖЕ БІА СО НОІ А ТАКО ПЕРВѢІ
 СПОІАША СЛАВУ ВЗМ НА ЗЕМѢ...
 УЖ СЬ ТѢІА РѢКША РУСЬКОЛУНЬ
 ТА
 І ЗЕМѢ А ТАМО СЕ ПОТІЩІА
 ВЕЛЬЦѢ АБОІСТІА УТВѢРІТІЩЕСІА
 ЗЕМІ НАШІЕ... І ХЪЗІАРІ БОІЩА
 ДО ЗЕМѢ ПОТІЕТѢ І НАКОЛІКІ...
 ЪЛЗІ РУСКОЛУНЬ БОІАСЕ
 УТЪРДІН... ГОДІ

4Б

МНОГАІА МЩЦІ ІДША СО НІА
 ТАКОЖД І ПОТРІУЖДАІАСЕ А ОТ
 ТОІА БІАЩЕ ТІ ВОЛЬНА А
 ЗУРОВЕНЕ О
 ПРАЩУРІ П... А ВЛЕСО БО НАУЩІ
 ТОІА ЗЕМѢ РАТІ А ЗЪРНО СЪІАТІ
 ТАКО ОУБО ІЩА ТОІІ ПРАЩУРІ
 ОГНІЩАНАМА СТАТІ А БОІТІ
 ЗЕМЕТРУДІЦ... РЦѢМО БО ІАКО СЕ
 РѢЩЕ В НАШІ ЗЕМѢ А НЕ НО ІАКО
 ГРЬЦІ ЖАДІЩАСЕ О РУШТѢІЕН
 ЗЕКОУРОСТІТІ... ..УЛГАРЩІ
 ПОЩІНІАТ... І... НУЖЕ СВА СКЪ...
 ДІЩІЕ СВА
 ВО ПОЛѢХ ЗЛАЩНѢХ А ІЗОБРІАТІ
 ІМАІ ОД СВЕ СТ... РОТЦЕ ОД РОДУ
 ДО РОДУ ТАКО
 СЕ ПРАВ... ЗА ДЕСЕНТЕ ВЕКОУ
 ЗАБІША ОВАЕ СВА А ТАКО РОДІ
 ЖІАТІ ОСОБІЦѢ ПЛЕМЕНОІ ТА
 ...ЕЗОІВАТТЕ ПОЛІАНІ... О...
 СВЕРЕДЗІ А ДЕРЕВЛІАНОІ ТО УБО
 СУТЕ ВШІ РУСШТІ ОД РУСКОЛУНЕ
 ІМАІТ Т... ДѢЛЕН ЕСТІ ІАКО
 СУМЪВЕ СЕ А ОТУДЕ ПРІДЕ НА РУСЬ
 УСОБЦ... А ДРУГУ
 ТОІНСЕЩЕЛЕТОІА...
 ПОДПАДЪШЕ РАЗДІАЛУА У БУДЕСЕ
 САМОТНСЩЕ А СТА ОДЕРЕНЬ
 ЧІУЖІМ РОБІТІ...
 ТА... О НАПЕРВѢ ГОДІ ІАКОВА
 КРѢПЦѢІ УДЕРЩА А НАДРУЗѢ
 ХЪЗІАРІНОМ ІАКО ТОІЕ
 ЗОБІАВІШАСІА
 КАГН... А ТО НЕРАДѢНЕМ НАШІІМ...
 КО... А ТО НЕРАДЕНЕМ НАШІІМ...
 ВА... Т ПОПЕРВѢІ
 СТОУ ГОСТѢМА НА РУСІ... О
 НАЩАЛУ БІАСТА ВЕЛРѢЦІВА А
 ПОТУДѢ СТАША ЗЛІ ТЕ А РУШТІ
 УТЛУЩІТІ СТ... ЪКО СТАТОІ КАМО
 ГРІАДЪМО ОД ОНАІА КАМ... ВОТ

тої до руської крові в руки свої під-
 уторчі і сказала: "Прийшла бо мило-
 стинища божеська, хвалимо Дажьба
 нашого і Перуна... що були з нами".
 І так перше заспівали славу богам на
 землі, яку вони звали Руськолунь та
 і земля, а тому потрудилися багато
 абисьте утворитися землі нашій... і хо-
 зярі були до землі потяті і наколікі...
 ъдзі Руськолунь бояте утърдін... годі.

4Б

Многі ямщики ішли з ними також
 потруждаючись од тих, а були ті во-
 лені зуровені о пращурі п... а Влесо
 бо научив тії землю орати і зерно сія-
 ти. Так бо шукали тії пращурі огни-
 щанами стати і бути землетрудичами,
 речемо бо як говориться в нашій зем-
 лі, а не як греки, жадящія з русько-
 го народу обростити... пұлгарщі по-
 чинять... і... інші нуже свої скорощи-
 ща свої у полях зланих. А знаряддя
 ті мали од своїх староотців од роду до
 роду, так ото правились. За десять ві-
 ків забули отее своє і так роди жили
 окремими племенами, ті ...езиват, ті
 поляни ...о...свередзі і деревляни. Тож
 бо суть усі русичі од Руськолуні, маючі
 те поділення яко сумне єсь, а з того
 прийде на Русь усобиця, а в другім
 тисячеліттю підпала розділу, а бувши
 самотні стали одерень чужім робити...
 Так найперше Годі, якато кріпше
 удержувана, а подруге хозяринам, як
 тії об'явилися каганом... а то нерадін-
 ням нашим... ко... а то нерадінням на-
 шим... ва...т... поперше ...істою гостями
 на Русі... спочатку були велерічіві, а
 потім стали злі ті, а русичі утлущити
 стали... як стати, куди підемо од них,

ВОЛЬН... БРІАЩЕМО... СЬМОІ
 ВЛЦЬ СІРОІ А РЕНКА БОЖЬСКА
 ОД НАС Е ОТВРАТ... КО НА
 ДВАДЕСЕНТЪ ТОІСЕНЦЪ ЛЪТЪХ
 НЕ МОГОША
 СОУТВОРІАШТЕСЕ ДО РУСЪ А
 ТАМО ПРІДЕ ВЪРІАЗІ А БЕРЕ
 Т...ЪСТА ОНА СОІНОВЕ ВЛЦІ
 РУСЬ БО ТВЪРІСІА ОД ПОЛУНОЩЕ
 ЗА СЕ ЖЕ НЕ ІМАХОМ МОЖЕНОС...
 ЛЪСЪХ ІЛМЕРШТЪХ УТВЪРІ
 А ТАМО ЕСЬ Д... КІЕВ ІЖЕ ДАНА
 ЩАСТЬ МАЛА... АМО БО УСЪДШЕСІА
 ВЪРІАЗІ ІЖЕ СОУТЕ ХІЩНЦІ
 ПОВЪНСТВЕ СВЕНТОІАРЖІ... ДА
 УЗРЪМО ЗРАЦІ ТЪЛЬНІ ТОГО ТУ
 БОЛІАРА ГОРДНУ НАШЕГО ІАКІ
 ПОРАЗІ ГОДЪ СО СКОТЦЕМ А БІА
 ТАІА СЛАВНАІА ДЪІАНА ОД
 ПРЕНХОДУ СЛВЕНСТІ ЛІУДЕ
 НА РУСЕ
 ДЕСЕНТЕ СТА ТРЕШТІГО ЛЪТА БО
 НАГЛЪ А ГРІАБЪ НАЛЪЗЕ НА НОІ
 А... БІА Т...ТЕНДЕ СВЕНТО РЕБІА
 ЕДІНО ТО КНЕЗІ... ІЖЕ ОЗБОРЩА
 БО РУСІЩІТА ...НА... РУСКОЛУНІ
 А Т... ТО ІЕ ВЗЕНШЕ
 РУСКОЛУНЕ ...А...Л...С...А БО РУСЕ
 ...І... ІЗ МЕЧЩА ІА ІДЕ НА ГОДЪ ОД
 ВОРОНЖЕНЦА А М...К... БІА
 ТАМО ДЕСЕНТ... ЕМЕ ІЗБОРНІА
 БОІАНУВ КОМОНЪСТЪ НІКОЛІ
 ЖЕ ПЪША... А ТАКО СЕ
 ВЪРЖЕШЕСІА
 НА НЪ А...МО СЪЩА БІА ЗЛА А
 КРЕНТКА А ТАІА СЕ УЗУРЖІЛА
 ДО ВЧЕРІА ПО...ЖА... ГОДЪ...

4В

РУСЬ БО УСРІСІА НА ЗЕМЕ ТУІУ
 ДОСЬ О ТОІ ЩАС ІДША ДО КІІВУ
 ВЪРІАЗІ СО ГОСТЕ А БІАХУХ
 ХЪЗІАРІ
 ...ЪЗІАРЬСШТІ І РЪЩЕ ДО СКОТЕНЪ
 ...АН... ПОМОЦЕ ПОМОЛІАІ
 ОДВЪРГНЕ ТАІА СКОТЕНЪ А
 РЪЩЕ УБО СІ ПОМОЖЕШТЕ САМІ
 СВЕ... ОВЕ ЩО РУСКОЛУНЪЕ ІМА...
 ЩА А ДЪІАТІ КОЛІСВА ТО ВРЖІЩА
 СІЛА ІДЕ ДО ЗЕМЪ ВОРЖЕНЦЕ...
 КО ВОРОНЖЕНЕЦ БІА ДРЕВЕЛЪ ЗА
 МНОГАІА ВЪЦІ УСТАВЕНА
 А... ОКРЕМЛЕН ОТ НАЛЕЗНІА
 НАОКОЛО... ТА ВЪРІАЖІНА ІДЕ ДО
 ВОРОНЖЕНЦЪ ПОІА ТОІ І
 ТАКО СЕ УСЕНДЛА СЕ РУСЬ
 ОГРОЖДЕНА ОДЕ ЗАПАДУ СУНЪ
 А ЩЕД ІНІ ДО СУРІ НА ПОЛДЕНЕ

де життя вільне знайдемо, єсьми дуже
 сіри, а рука божеська од нас одвер-
 нулася, бо на двадцять тисяч літах не
 змогли соутворитися до Русі, а там
 прийшли воряги і беруть т...ѣста вони
 синове великі. Русь бо твориться од
 полуночі за те, що не маємо можності
 в лісах ілмерських утворити, а там єсь
 де Київ, якому дана часть мала... там
 бо усілися воряги, які суть хижакі...

Повісті світоярі... хай побачимо,
 зрячі того, ту боляра Гордину нашого,
 який поразив годь зі Скотцем... а була
 та славна подія од приходу славенсь-
 кого люду на Русь десята ста третьо-
 го літа (903 — А. К.)...бо нагло і гра-
 буючи налізли на нас... Тоді свято ро-
 били єдине то князі... які зібрали бо
 русичів... На Русколуні... а то є вужча
 Русколунь... а бо руси.. і перемістив-
 шіся ішли на Годь од Воронженця...
 б'ючи там десять тем добірних боянів
 комонних або піших... і так ото кину-
 лися на них... Січа була зла і коротка
 і тії узуржилися. До вечора було по...
 Годі...

4В

Русь бо устрімилася на землю тую.
 Десь о тім часі прийшли до Київу во-
 ряги з гостями і били хозярів. Хозяр-
 ці і кажуть до Скотеня... ан... помочи
 просять. Одмовив тої Скотень, а ка-
 же ж бо, допоможете самі собі оті, що
 Руськолунь маєте, а що діяти, коли ото
 ворожа сила іде до землі Воронжен-
 ця? Бо Воронженць був древній, за
 многії віки уставен і окремлен од на-
 паду навколо... Та воряжина іде до
 Воронженця, займає його, і так оце
 усілася Русь огороджена од западу

СУРОЖЪГРАД
 УТВРЖАША ...ЛО УМОРІА ІЖЕ
 ГРЬЦІ ІМІАІ ТАМО КРІАПІША
 ГРІАД СУРАЖЪ БІЛОІАРЬ...
 КРІВОРГ БІА ТОІІ ЩАС КОНЪЗЬ
 РУШТІ А БЪЛ ГОЛОМЪ БЪ
 ПУЩІАШЕТ КАМО ТОІІ ЛЪТЕ ТАМО
 ІТІ А ТОІ
 ЛЪТІ НА ГРЕЦЕ КРІВОРГ НАЛЪЗ
 НА НЪ А РОСТЪРЩА ІА ТУ БО ГРЬЦІ
 ІАКО ЛІСІ ОЦАСТЕМ ВРТЪВІАІ
 ДАІАШЕ КРІВОРГУ ЗЪЛЪТО РУНО
 А КОМОНЪЦЕ СТРЕБНЪ А ТЪ
 КРІВОРГ СЪУДРЖІ НА СУРОЖІ ОНІ
 ЖЕ ГРЬЦІ БІАШТІ НА КОЛУНЪХ
 КРІВОРГ ДОГОДІСІА АБОІСТЕ РУСЕ
 ОТВОРЖЩЕНА ТАМО А ТАКОЖДЕ
 ГРЬЦІ НАВЪРЖГОША НА НЪ
 БОІАНОУВ ВО ЖЕЛЪЗЪХ ПОБІАЩІ
 ІА ВЕЛЪКА ВЪРЖЕНА ЕСЪ
 КРЕВ РУШТІА
 ДО ПАУДОІ А НЪСЦЪ С ТЕНЪГА
 БІА РУСЦОМ ІЛІРМОЩЕ РЪЩАША
 ЖЕ СТЪ ГЛУПЦІ А СЪМЕ
 ПРІТЪЦЪМО ДО ВОІ
 ПОМОЖІАЩЕТІ... А ПОТЩЕМОСІА
 НА ПАМЕТ ІХО ІАКО СВЕ ЗЕМЪ
 РУСЬКУ УДОБІША
 А ЕСВЕ НАШЕ СТАРОЦТВ... КІ БО
 СТРАТІТІ СІЛОІ РУСЬ
 НА ТЪХМО ЗАПАСІЩАХ СО
 ВРАЗІ НАША
 КРІАВЕ ІХО УДОБІША ЗЕМЪ НАШЕ
 ...СУЩІ БО БОГУНІ ІАКІ СО
 ПЕРУНОМ ДЪЛІАШУЩІА НА
 КУВЕНДЛА
 МЕЧІ СВА ДО ВРАГІ НІХ... МОІ ЖЕ
 ІМО ПОМОЛІХОМСЕ НАМО
 У ПОМОЦІ...

4Г

СОУРОЖІ УБО СВАТОУ БОІТІ НАД
 НОІ Т...А... ІДЕМО КАМО ВІЖДЕМО
 ЗЕМЪ ГОРІБІА О...А
 ЛУЦЪМОРІА А І ТО ВСЕ ІАКО ДЕН
 КО БОЗЪМ ЗРІАЩЕМО ІАКОВІ ЕСЪ
 СВЪТ ЕГО ЖЪ РЪЩЕМО ПЕРУН
 ДАЖБО
 ХОР А ІАР І ІНОІ ІМЕНОІ С...АКО
 СПЪВАХОМ СЛАВУ БЗЕМ А
 ЖІВЕХОМ ІЛОСТІУ БОЖСЬКУ
 ДОНЕЖДЪ
 ЖІВОТА СЕ ГОНЗІМО СУРОЖА БІЕ
 ВРЗІ НАША ІЖЕ СОУТЕ НА ТЕМЪ
 ЗІАМІ ПОЛЗІЦІМІ А ГРЪЗІАЩІ
 СОУТЬ НАМО БОЛЕМ А
 МАЪММАРОІУ А КОНЦІМ ЖІВОТА
 ВСЕНЩІСКІМ ІАВІТІ ВГУ СІЛНУ

сонця. А йшли інші до сурі на полудне, Сурожоград утвердили коло умор'я, яке греки мають, там укріпили град Суражъ-Білояр... Криворг був у той час князь руський, а білого голуба пускає, куди той летить, там тяти. Летить на греки — Криворг нападає на них і розтрощує їх. Тут бо греки, як лиси хвостом вертячі, дають Криворгу золоте руно і комонці срібні, а ті Криворг содержує на Сурожі. Ті ж греки, що були на колунях, Кривоград догодився, абисьте Русь відтворена там. І також греки, наславши на неї боянів у залізах, побили її. Велика вержена єсь кров руська до пауди, а нічого з того було русичам. Ілірмощі казали, що есте глупці, а ось ми прийдемо до вас допомогти... а... Почтемось на пам'ять їх, які свою землю руську удобили, а єсве наші старотцове, які бо стратили сили Русі на тих запасищах з ворогами нашими, а кров'ю їх оудобили землю нашу, сущі бо богуні, які з Перуном роблять на кувадлах мечі свої на враги їх... Ми вже їм помолімося нам у помочі стати.

4Г

Сурожі бо святою бути над нами т...а... ідемо там де бачимо землі горяні ...о...а лукоморія, а й то все як день до богів дивимось які єсь світ що його звемо Перун, Дажбо, Хора, Яр і інші імена с... яко співаємо славу богам а живемо милостю божеською доки життя се гонзімо. Сурожа б'є ворогів наших, які суть на темі зміями повзучими і грозящі суть нам болями, маомарою і кінцем життя. Всячеськім явити богу сильному і бити тему мечем молніім і та іздохне. Суря світить

А БІАТІ ТЕМ...
 МЕЩЕМ МОЛНІИМ А ТА ІЗДХНЕ
 СУРІА СВЕТИ НА НЬ А ДО НЬ А
 ВІДИМО ВСІАЩСКАІА П...АПЕРВЪ БО
 СЛВА СУРІ УСТЛУ ДІДУ Е ТЕНЬ
 ІЖДЕ НЕ ЗЛАІА... ЗІАЩІ З ТЕІА
 ТЕМЪ ІЗДОІСІА ЗЛО ПЛЕМЕНО
 ДАСУВО А ТО ЗЛО ПЛЕМЕНО НА
 ПРАЩУРІ НАША НЕТЕЦЪ І...
 НАЛЪЗЕ І Ъ МНОЗЕ УТЩЕНІ
 А УМАРЖЕНІ
 А ТОІ ОРІЕ СТАРОТЕЦЪ РЪЩЕ
 ІДЕМО Д ЗЕМЪ ТОІА ІДЕЖЕ У НІЕ
 НАША БРАТЧІ ЗАБІУТЬ ТО БО ТО
 СТАРОЦЕ... ЗАБІУТЬ ТО БО ТО
 КРВІВІ О ШАСТІ ЗВЪРШІ СКОТІ
 НАША КРАДЩІ А ДЪЦІ ЗБІАЩІ
 А ТО БО ТО СТАРОТЕЦЪ РЪК А
 ТЕЩАХОМ ДО ІНІІА ЗЕМЪ ІАКОВА
 ТЕЩЕ МЕДОІ І МЛЕЦІМА А ІЕСЬ ТА
 ЗЕМЪ ТА ...ІОЕЩАХУ ВСІ СОІНОВЕ
 ТРІЕ ОД ОРІУ БІАШЕ ТІ КІЕ
 ПАЩЕК А ГОРОВАТО ОКУДЪ ТРІЕ
 СЛАВНІ ПЛЕМЕНОІ ІСТЕКІА
 ...КО...Ъ СОІНОВЕ БІАЩІ ХЪРОБРІЕ
 ВОДЩІ ДРОУЖІНОМ А ТАКО СЕ
 СЪДШЕ НА КОМОНІА А ТЪЩАХУ
 Д... І А ЗА НЬ ЪДЕ ДРУЖІНОІ
 МЛАНДЕНЧІ СКОТІ КРАВІ
 ПОВЕНЗОІ БОЩІ
 Н...Е... А ОВЦ...ЪЩА ТІ ДЪЦКІ
 СТАРОЦІМА ТРЕЖЕНІ... ..ОЖЕ
 МАРЪ НІЕ ЛІУДІАТ
 ...АКО ІДЪША ДО ПЛОУДНЪ ДО
 МОРЪ ІА МЕЩЕМА РАЗІЩА ВРЗІ
 ДША ДО ГОРЕ ВЪЛІКАІА ДО ПУДІ
 ТРАВНІА ДЪЖЕ БЪЩЕ ТІ ЗЛАКОУ
 МНОЗЪМА Т...О СЕ УСВЕСЕ КІЕ ІЖЕ
 БІАЩ СТРОЩЕМ КІВУ ТА ТО БІА
 СТЛ РУСЕК...
 КР БЪСТІОІ ШАТОІ І ОХОД...ОМ
 Н...ТІЕ НЕ БРЕГОША ЗЛОМ А
 ТЪКЪШІА КАМО РІЕ РЪКС
 ...КРВЕНЬ ЕСЪВА ...А КРІАВЪ НАШЕ
 ПРОСТО РЖЕЩЕ ЖЕ СЪМО...
 ІЕСЪМЪ РУСІЩІ НЕ СЛОУХАТЕСЕ
 ВРЗЪМ ІЖЕ РЕКУТ НЪ СТЕ ДОБЛІА
 О...ЦЕ ОРІЕ ІДЕМО А Т...

5А

О ПОДРОБЕНЦЕ СЕ ЗАЩАТІ НАМ
 О ТОІ ОКОЛОІ РЩЕМО ТАКО ІЖДЕ
 ЛІАТОІ ДО ДІРУ ЗА ТЕНСЕНЦЕ
 ПЕНТЕ
 СТА ІДОША ПРАДОІ НАШОІ ДО
 ГУРЕ КАРПАНЕСКЕ А ТАМО СЕ
 ОСЪДНЕСА А ЖІВІА КЛАДНО ТО БО

на неї і до неї і бачимо всечисто п...
 а найперше слава сурі устлу діду е
 той що не злая зящі...

Із тої темі з'явилось эле племено
 Дасуво і те эле плсмено на прашурі
 наші натекло й налізло і є многії уто-
 щені і уморені. А той Орій старотець
 рече: "Ідемо до землі тої, де у ній є
 наші братичі, убивають тобото стар-
 отців, убивають тобото корови і часто
 з верші скотину нашу крадуть а дітей
 б'ють". І тобото старотець сказав а
 ходімо до іншої землі, яка тече медом
 і молоком, а есь та земля та ...іоещаху.
 Всі синове три од Орію були ті: Кій,
 Пащек і Горовато, звідки три славні
 племени вийшли, бож синове були
 хоробрії водчі дружинам. І так ото
 сівши на комонія вирушили д...і, а за
 ними ідуть дружини молодечі, скоти,
 корови, повози, битці ...н...е... а овцъща
 ті, дітки старотцями стережені, щоб
 марою не зблудили. Так ішли до по-
 лудня до моря, мечами поражаючи во-
 рогів, ішли до гір великих, до низин
 трав'янистих, де були ті злаками мно-
 гими, там оселились. Се Кій, що був
 строячим Ківу, та то була стол русь-
 кий... (текст зруйнований) ...кр вѣстіоі
 щатої і оход... ом... н (?) тії нехтува-
 ли злом, а йшли, куди Орій казав...
 крєвні есьва... а кров наша просто ре-
 че, що есьми русичі, не слухайте во-
 рогів, які кажуть, що не есте доблія,
 от отця Орія ідемо, а т... (текст зруй-
 нований).

5А

У подробицях зачати нам о тих по-
 діях скажемо так десь літ до Діра за
 тисяча п'ятсот ішли предки наші до
 гір Карпатських і там осілися і жили

РОДИ СЕН ПРАВЩАСІА ОД ОЦІ
 РОДЦІ А СТАРЕНЦЕ РОДОУ БІА
 ЩКО ДОІРІАН ТОІ БОУЩЕ ПАРКУН
 БО НОІ СЕН БЛАГОРОДЩЛЕН БО
 ТУ УТЩЕХОМСОІ А ТАКО СЕЦ БІАЩ
 ЖІВУТ ПЕНТЕ СТА ЛЪТОІ А
 ТАМО ОТЩЕХОМ СЕН ДО ВСХДІАЦУ
 СУНЕ А ІДЕХОМ ДО НЪПРЕ
 ТА БО РІЕКА ЕСЕ ДО МОРНЖЕ ТЕАІ
 А ТО ПОЛУНОЦЕ СЪДШЕ НА НЕ А
 СЕН ІМЕНОВАН НЕПРЕ ПРЕПЕНТЕ
 ІАКО БО ВУТЦЕ СЕН... А ТАМО
 ОСЕНДЕЩІА А ПЕНТЕ СЕНТ ЛЪТОІ
 ВЩЕ СЕН ПРАВИЩА СЕН
 А ТАКО БОЗЕМА ХРАНІВЕН ОДО
 МНОГІЯ РЪЩЕ СО ІАЗЕНЦЕ
 ІЛМЕРУВ БІАЩА МНОСТЕ ТАМО
 ОСЕДІЦОІ
 ОГНІЩАНОІ А ТАКО БО СКОТІА
 СЕН ВЕНДЕНЦЕ ВО СТУПОІ А І ТАМ
 ОІ ТАКО БОЗЕМА СЕН ХРАНІТІ
 МОЖЪЩЕ ТАКО РЦЕВІ ОДЕХНЕ
 А ПЕНЖ ІАЩЕТІ МНГА ЗЛАТО
 А БОГАЦЕ ЖІВХОСТА

5Б

СІЦЕ СЕ ІАЗЕНЦЕ ОДОВРАТІШАСЕ
 ДО ПОЛУДЕНЕ А САМОНЕХАІІ НОІ
 А ТАКО ІДША НА ВЕНДЕ СКОТІА
 А ГОВАДА СВОА І ВЕЩА ТУ ПТИЦОІ
 СРІЩА МНОСТВА ТЕЩІАШЕТІ ДО
 НЕ А ТІ ТО ГАЛЩА І ВРАНІ ОД ЂДІ
 ЛЕТІАІ А БІАСТЕ ЂДЕ ВЛІКА ВО
 СТУПАХ ТОБ ТОІ ПЛЕМЕНОІ
 КОСТОБЦЕ НАЛЕЗІАІ А СІЦЕ
 ОТВЕРЖІТІ
 РАНОІ МНОГАІА А КРВЕ ЛІЪЩА
 ТУ ВНЕЗАПОІ ГЛАВЕ СЪКША
 ВРЗІАМ СВЕМА А ТОІА СУТЕ
 ВРАНОІ ЂДЛА
 А ТАКО СТІБОІ СВИЩАШУТЕ ВО
 СТУПАХ А БОРЪБЕ ГУНДЪШЕТЕ ДО
 ПОЛУНЩЕ НЕБЕСПЕНЦЕТСА НОІ
 БІА ТУ СЪЩА ВЕЛКА ЕНЗІЦЕ А
 КОСТОБЦЕ СЕ РАЗІТІ СО ЗЛОІЕ
 УТЕЧЕЦЕ А ВРОІ ГОВІАД НАШЕХ
 А ТАКО
 БІАШЕТ УБОРІЦА ТАІА А ДВАСТО
 ЛЪТОІ А НАШЕ РОДІЩЕ ТЕДЪ ШЕТІ
 ДО ЛІАШІ ПРЕБЕНДЕНОІ СУТЕ
 А ТАМО СЪДША ЗА СТОІ ЛЪТОІ
 ГОДЕ ІЕРМЕНРЕХЕ А СЕ ЗЛОБЩОІ
 НА НОІ А ТУ БІАЩЕ УБОРЦЕ ВЛІКА
 А ГОДЕ БІА ПОТСНЪНА А ОТРЦЕНА
 ДО ДОНЩЕ А ДОНЕ А ІЕРМЕНРЕХ
 ПІАІ ВІНА ЛІУБОІБРАТРЕСТЕ ПО

кладно. Тобо роди собі правилися од
 отців родів, а старшим родом Щеко,
 одоріян той бувши. Паркун бо нам
 благоволив, бо тим тримаємось, і так
 оце бувши жили п'ятсот літ, а там
 одійшли до сходу сонця і прийшли до
 Непри. Та бо ріка есь до моря текла,
 а до полуночі оселились на ній, а це
 іменоване Непрі Прип'яте, якобо вут-
 це сен... (ряд літер знищено)... там
 осівшися п'ятсот літ і вічами прави-
 лися і так богами хранимі од многих
 так званих язенців. Ілмерів було ба-
 гато там осідичів огнищан. А потім
 скотину розводили в степах і там бо-
 гами хранимі могли, як кажуть, від-
 дихнути і придбати много золота і
 багато жили.

5Б

Ції ж то язенці повернулися до по-
 лудня і самонехаяли (залишили) нас
 і також пішли на ведення скоту і го-
 вадів своїх. І віщої тут птиці зграї
 многі зліталися до них, а ті то галища
 й вороння од їжі літали, а було їжі
 багато в степах, бо ті племена костобці
 налізали, а з того одкривались рани
 многії і кров лилася. Тут раптом го-
 лови сікли ворогам своїм, а тії суть
 воронам їжа. І також вітри свистіли
 в степах і бори гуділи до полуночі, не-
 покоячи нас. Була тут січа велика,
 язенців і костобців вибивати зі злих
 утечиць (убіжищ?) і злодіїв говяд на-
 ших. І так була боротьба тая двісті
 літ, і наші родичі відійшовші до лісів
 перебувані суть. А там осіли за сто літ
 годи Ерменреха і злобилися на нас. І
 тут була боротьба велика, і Годь була
 потиснена і відкинута до Донця і До-
 ну, а Ерменрех пив вина любибратер-

ЗЕ ВОІАВЕНДЕ НАШОІ А ТАКО СЕ
УТВОРЖЕШЕТИСЬ БІА ЖІВУТЕ
НОВЕ

ОСКОЛОК ДОЩЕЧОК

...О ІЖЕ СЬМІ РУСІЦІ НІКОІЕ
ВРІАЗІ
ОСТАВХОМ НА СУРІУ МЛЕКОІ
НАШІА ВО ТРАВЪХ ЗА НОШІ
УТЛЩЕМО ДО НЬ ШАЛІУ А
ТНІТРВІА ІАКОЖ РЕКША
ПРОСТАРОЦІ А ДАІМО СЕ СУРІТИСЬ
ІАРИМО ТРІЧІ ВО СЛАВУ БГОМ
ПЕНТОКРТДЕНЪ І ТА БО ТО НАШІА
СТАРА ПОТЩІНА БОЗЪМ БЛІУЖНА
ЕСЬ ПОТРЕБІТІ ...К...ТРЕБЪ ТА БУДІ
ПОВІАЗОМ ЕЗІ НОІ...
АНІ МАРА НІ МОРОКА НЕ СМІЪМО
СЛАВІТІ ...А...К...О ТІ БО ТО ДІВОТ
СОУТЕ НАШЕ НЕЩАСТ...
НАШЕ ДІДО ЕСЬБЕ СВРЗЪ

6А

ОД ОРІЕ ТО СЕ ОБЪЩІ НАШОІ ОЦЕ
СО БОРУСОІ ОДО РАІ РІЕЦЕ ДО
НЕПРЕНОІ А

...О РОДІЕ ТОІ СЕ ПРАВИТІ ОДО
РОДШЦЕ А ВЪЩА ВСАК РОД
НАІМЕНА СВЕ РОДШЦЕ КІЕ СОУТЕ
ПРАВИЩЕІ ОКУД ІДЕ ДО ГУРЕ ТАКО
А ТАМО ЕСЕ КОНІАЖЕ
ВОЕВЕНДЦЕ ВУТЦЕ ЛІУДОІ ДА
БРАНІТИСЕ ДО СВА ВРЗІ ВО СЛВУ
ПЕРУНІ А СІЦЕ
ДАЖБОВА ПОМУГА НАВРАТИСЕ
НА ОІ ТАКО БІА ЗЕМІА ТА РУСКА
ОДО РУСОІ
А БОРУСІЦЕ ТУ ОДО БОРІ А ВЛКА
НЕПРСТАНА БІАШТЕ ВСАК ЩАС
А МНОГА СІА ЩАС УБОІА
АБО ТО ВРЗЕМА НАЩТВЕНА
НІЦЕНЕ СКУЩЕНА ДО КОНЦЕ
А ТАКО ...
ДЕ ТУ БО ІЕРМЕНРЕХ ІДЕ ДО НЬ
А НАЛЕЗЕ НА
НЬ І ТАКО ПОТЛАЦЕНОІ СМЕ
БІАХОМЕ... ЕІ НАСТЩА ОДО ГОДЕ
МЕЗЕ ДВА ОГНІЩА
ТЛІАТЕ А СЕ ПАЛІТЕ А ТУ БІА
ВЛКА БІДА А ЖНЕВА НАШОІ
ПАЛЕНА НІЩЕ СЕ ЛІЩЕНО
О НА НЕНІЖЕ ДОІМЕ І ПОПЛЕЩЕ
ТУ БО ПРЕЛЕНТЕ ДО НОІ ПТИЦЕ
БЖЕСКА
А РЩЕ ОДОІДЕ ДО ПОЛНОЩЕ

ські з воеводами нашими, і так оце
утворилося було життя нове.

ОСКОЛОК ч. 2: Єсьми русичі, ніякі
варяги.

ОСКОЛОК ч. 3: Оставляємо на сон-
ці молоко наше у травах заноші утов-
чемо до нього щавлю і тнитрав'я як
сказано про старотці і даймо цьому
суритися, яримо тричі во славу богам
п'ятикратденно... і табото наша стара
пошана богам ближня есь... та буде
зв'язком між нами.

ОСКОЛОК ч. 4: Ані Мара ні Моро-
ка не сміємо славити... тібо от ДівоТ
суть наше нещастя... наше дідо есьбе
Сварзі.

6А

За Орія то ще відступили наші отці
з борусами од Рай ріки до Непреви,
а потім роди тії правилися родичами
і вічами. Всякий рід наіменував сво-
їх родичів, які суть правлячі, з них
ідуть догори також, а там есь князі
воеводці, вутці люди, щоб битися з
усіма ворогами во славу Перуню, а
цим Дажбова допомога навертається
на нас. Так була земля та руська до
русів, а борусичі то од борів (лісів).
Валка (війна) непрестанна була всяк-
час і многі убоялися, бо ворогами не-
щадними нищені скущені до кінця.
І так було за Годі. Тут бо Ерменрех
іде до нас і напав на нас, і так потоло-
чені ми були ними. Настало од Годі
між два огнища, тліюче і палаюче. І
тут була велика біда. І жнива наші по-
палені, ніщо не лишилося на них, ли-
ше дими і попелища. Тут бо прилітає
до нас птиця божеська і каже відій-
ти до півночі і натятися на них, коли

А НАТІАТЕ СЕНЕ НА НЕ КОЛІЖДЕ
ТОІ ІДІАХУТЕ ДО
СЕЛОІ НАШОІ А ПАТЕБЕШТЕ
А ТАКО УТВОРІАЩЕ УДШЕ ДО
ПОЛУНЕЩЕ А НАТЩЕМО СЕН
НА НЕ А РОСПРІА ТАІА ОВОІТЕЗЕТЕ
НА НЕ А ТАКО ІДІАЩЕТЕ ДО НЕ А
СТАВІТЕСЕ СТАУНАМА ПО РІЕЦЕ
РОМІДОНО І СЕ ВРЗЕТЕШЕ А БІАІСЕ
МНОГО ТУ
БОРЗО УТЦЕНЕ БІАЩА
ПРОСТЕГЛАВІТІ НОІ А ТАКО СМЕ
ПРОСТІГЛАВІХОМ ЕІЕ
А ТО ТЕМА БІА ВОІ
УПРОСТЕГЛАВНЕХ ВЕЛЬЦЕ СНЕЗЕ
ХЛАДОІ ГЛАД МОУЩІЩА
НАШОІ ЛІУДІЕ Н ОСТАВАІАІ ТРЦЕ
А ЛІЩАЩЕСА БЕЗО ВШЕ ОНА ТОІ
КРАТЕ ВОЛЦЕ УСТРАДАЩЕСА
БО НЕЗАЛЕГЛЕТЕ ІМАІ ТУ
ТВРІАІ . . .

6Б

С...Б...ОПО СТОІ ДВАДЕНСЕНТЕ
ЛІАТОІ БРАНЕ ГОДЬ НАІРАМА
ЗАДЪ ЕГУНШТІ А
...ДО ПОЛУНОЦЕ МЕЗЕ РАІ РІЕКА
ДІВУНА ТАМО ТО
...АДНЕ ІЕРМАНРЕХ У ГУЛАРЕХ ВЕД
ІУ НА НОВЕ ЗЕМЕ СЕ БО ЕГУНШТЕ
СО БРЕНДМА ГОВІАДОІ СВА ЪСТЕ
СТА НА ТОІ КРАІЕ ТАМО БІА
МНОГА КОМОНЕВ
А ГОВІАДА ТРАВА ЗЛАЩНА ВОДА
ЖІВА ТУ БО ГУЛАРЕХ ПРІВЕД
НОВА СОІЛА
СВЕ А ОДРАЗІ... ГУНШТЕ ЗАГЛАВЕ
МНОГА ТЕЦЕ НА НОІ
ТУ БО РОДІЦВЕ
СОУБРАСЕ НА КОМОНІАХ А НА НЬ
СУРА СЪЩЕ БІАШЕТІ ТАМО ТРІЕ
ДЕСЕНТЕ ДЕН А РУСОІ ПОУСТША
ГОДЕ ДО ЗЕМ СВА... ОТО БЕ ТО...
БОІТІ З НОІ
ТЕ...ЦЕ ВРЕМЕНОІ НАСТА НАЛЕЗЕ
НА НЬ РОМОВЕ Н...АЕ ...Р... ОПОЛ...
А ГОДЕ ОПОЛНОЦЕ А ПОЛДЕНЕ
ТА БО ТО ВЛК... ЗЛ... Е... ЛІАШЕ
А РО . . .
БА ШЕТ... О... Г . . .
ТА ТО БОРІА БІАШ... АМО ВЕЛІЦЕ
ТРАВА НІЦЕ ЖЕ УГОДНА
БЗЕМ А ЛІУДІЕМ
СЕБОТО НЕ ІМІАХОМ ІНА
ПРІБЕЗЕНЦЕ ІАКО ОНА ОБІРАХОМ
КНЕЗЕ ОД ВУТЦЕ
ТОІ БО БІАШТЕ ОД ОВСЕНЕ ДО
ВСЕНЕ КОЕМА ЖЕ ПЛАТХОМ

ті йтимуть до сел наших і патебеште (?). І так зробили. Відійшли до полуночі і накиннулись на них і, распоровши їх, озвитяжили на них і так пішли до них стали станами по ріці Ромідонно і ось кинулися і билися. Много тут борзо вчених було простиглавити (дурити) нас, а так оце ми простиглави-мо їх.

А то тьма (дуже багато) було у простиглавнях. Великі сніги, холод і голод мучив наші люди, що оставили трце (?) і лишилися без усього вони.

Тим разом вовки настрадалися, бо незалеглесте маючі тут творили... (кінець одколотий).

6Б

Себото по сто двадцять літах боротьби Годь натиснута ззаду Егунами іде до полуночі між Рай рікою і Дівун і там ото... адне. Ерманрех і Гуларех вивели її на нові землі, бо Егуни з берендами і говядою всею наїхали на ті краї. Там було много коней і говяди, трави злчані і вода жива. Тут бо Гуларех привів нові сили свої і одразив Егунів, очолив многих і йде на нас. Тутбо родичі зібралися на конях і на них. Гарячі січі були там тридцять день і руси пустили годів до земель своїх, отобто їм бути з нами. Тяжкі времени настали. Налізли на нас ромове... н... ае...р... ополудні, а Годь ополуночі і полудня. Табото валка... (цілий рядок знищений) тато боріа біаш... амо веліце трав і ніцже угодних богам і людям. Себото не мали іншого прибижища, як оте. Обирали князів од вутців. Тії були од Овсяни до Овсяни (а може од осени до осени — А. К.), я-

ДАНЕ О ПОЛІУДІА
 А СТРАЩАШЕСА ВОДІАХ СТАДОІ
 СВА РОБІАХОМ ЗЕМЕ ЖІТВА
 НАША ТАКО БІАХОМ
 СТА ...ЕСЕНТ ЛІАТОІ ТВОРІЩА
 ПРИУ ВСІАКО ДЕНО ЕГУНІШ
 А...О... ОДЕ А НІЩО БЕРЕНДЕ ТЕ БО
 СТА ІМАІ КНЗА САХУ А ТОІ
 ПРЕМОУДР
 А...РА ГЛАДАХ ОД РУСОІ А БІА
 НАШЕ ДРУГ... ОВЖ

6В

ТСЕ ЗАІАВІ ЗАМЕРЕЩАСТА ГРАДОІ
 ГРАДІАЩЕТЕ ХОРОСУНА
 ІНА ВОЗДЕНІА
 РУСКОЛУНЕ РАЗДЕРЕНА СМУТАМІА
 СТА ТВОРІАШЕТИ НА ПОЛУДЕНА
 БО РУСЕ НА ПОЛНОЩЕ БІА МНОГА
 УТРПЕНІА ТОБТО ПОРОДІЦЕ
 НЕ ХТІАІ АБОІ
 РУСЬКЕ РОДІА СОЕДНАА
 РУСКОЛУНЕ ПРОТО ЖЕ ДВА РОДІ...
 РАНЕ СУРЕНЖЕ СЕН А ЗВА
 СУРЕНЖА РУСА БО РУСЕ ПРАБОРІА
 ТАКО БІА ТА . . .
 Е ПРАБОРЕ А ДОЛГА ВРДА МЕЗЕ
 РОДІ РОЗДІРАШЕ ТІ БО РУСЕНЕ...
 СІЦЕ ПАРЦЕ НАШЕ БІАСТА МЕДВЕ
 НАМЕЧЕ ТАКУ БО ТВА СТЕРЕ
 ІМА РЕШЕ
 УДІЕЛІАТІ ЖЕЛЗВЕНА А БРАТЕ
 КОМОНЕ ІАКОВЖЕ ТЕЩАША ОД
 БОЗЕ ДО НОІ ТАКО БІА
 РУСКОЛОНЕ СОІЛНА А ТВЕРДА ТО
 БО ТО ОД ПЕРУНІА ОДЕРЖАЩЕ НОІ
 КОЛІКРАТЕ ІЗВОЛОКІША МЕЩЕ
 А ОДРЗА НА ВРЗІ ОД РЩЕА
 СВА ТЕРЕБО ВУТЦЕ ЗА
 ОРЕА РОДІА СІЛЬНА ІАКОВІ ЖЕ
 О СУРІ БІАІА СТАРЕ НА ТІ ЖЕ
 ЩАСЕ НЕ ІМАМЕХОМ ЕДНАОТА
 БІАХОМ СТА ІАКО ВОЩА БЕЗО
 ВЛЕСА ТОІ
 БО РЕКІ ОНОІ ІАКО ІМЕМО
 ХОДІАТІ ПРІМО НЕГДА ЖЕ
 КРІВА А ТОГО
 НЕ СЛОУХАЩЕХОМСІА ТО БО ТО
 ПРЦЕ УБІРІАІ ВЛКУЩАСЕ РУСОІ
 НАБСУРУ ПОТЩЕНА
 НЕ СТРЕЖЕЩЕСЕ БО ТАІА ОДО
 ВРЗЕХ А НАЛЗЕ НА ОВА ДО МОРРУ
 ЗВЪТА СІА ІДША КОЛНІТІ ГЛАВЕ
 СВА ПОДО ВРАЗКЕ БІЩЕ ТА
 ТО СОІЛНА

ким платили день од полюддя. А стра-
 хаючись водини стади свої, обробляли
 землю. Житва наша так була сто...
 (кілька)... десят літ, творяща бороть-
 бу всякоденно егуни... годи, а ніщо бе-
 ренди ті бо мали князя Саху, а той
 премудра... гладах од русів і був наш
 друг... (зіпсуто кінець).

6В

Чи це наяву примерещилось? Ста-
 ли городи городити, Хорсун і інші во-
 здвигнули. Руськолунь, роздерта сму-
 тами, стала творитися наполодні, бо
 руси напівночі много притерпіли. Тоб-
 то поріднені не хотіли, аби руські ро-
 ди соединати Руськолуні. Протезж два
 роди... (б)оронили Суренжу і звали
 Суренжа Руса, бо руси Прабор'я та-
 кож були там... прабори, і довга враж-
 да між родами роздирала ті бо руси-
 ни... (зіпсуто).

Ції то парці (перси) наші відноси-
 ни медвені помічають, таку бо з тог-
 стеру (вигоду) мають: рішають уділя-
 ти залізнину, а брати комоні (коні),
 якіж то приходять од богів до нас.
 Така була Руськолунь сильна і тверда,
 то бо то од Перуня, удержуючого нас.
 Кілька кратно витягала мечі і одража-
 ла ворогів од роцей своїх, збирала
 вояків за Орія родів сильних, які ж
 на Сурі билися старій. На тій ж часи не
 мали ми єдності тої і стали, як воща
 (віск) безо Влеса. Той бо казав нам,
 як маємо ходити прямо, а ніколи ж
 криво, а того не слухалися. То бо то
 парці забирали валкуючихся русів. На-
 басуру підчиняли. Не стереглися бо тії
 од ворогів і напали на них од Морру.
 Звідти йшли, клонячи голови свої під
 вразькі бичі. Ті то сильні верхівці на-

ВРШТИ НАТЕЦЕ НА ОВО ТРИЕ
 А ТІ ТО ХОДІАЩЕ СО ГОВІАДЕ
 ДО ЗАХОДУ СУРЕ
 А ТАМО СЕ СТРАТИ НАШЕ ЖЕ
 ЛІУДІЕ ДІАЩЕ ДО ПОДЕ
 НАБСУРСАР А
 ЗАТЕМ ТОІ ДІАЩЕ НА СУРЕ
 АГІПЪСТЕ ДЛУГА БІАШЕ ТЕ
 ЛІАТОІ ОДЕРЕНЕ
 ТРВАТЕСЕ А ТАКО ПРШЕДЕ ДЕНІ
 А РУСОІ ТЕЦЕША ОДО НАБУСАРУ
 ПАРЦЕ БО

6Г

НЕ ТЕКОЩА ЗА НЕ А ТАКО ІДІАІ
 ДО КРАІЕ НАШЕХ А ТАМО
 БО СЛЕНША
 ПЪСНЕЩА НАША ДО ІНТРУ А ВОЛА
 НА СЕ БОІХОМСТА ЛЕВЕ . . .
 БОІХОМСТА СО БЗЪХ А ДО СВЕ
 БЗЕ НЕ НУТЕ НАШЕ ОТЦЕ
 ЕДИНЕ СМЕХО
 МОІ ТА НОСІАЩЕТЕ ІМІАХОМ
 А НІКОЛЕ СМЕ... ОЖДЕ О... Е

. . .
 КОЛІ БО ДЕРЕНЬ ТЕРПІАІ А
 КНЗЕМІ БІА ТУ НАВСУР КІЙ (?)
 БО ІХВА ПОД СЕБІА БЕРАІ А ТІ
 СВА ІУНА ДАІАІ ДО ВОЕ
 А ТАГЕНДЛО
 ДО ЧУРСОІ А ЧРЕСЛ НА ЛАНІТА
 УТЕРПЕНІЕ ІМАІ А ТОІ БІА
 КІЕМІ ТО
 ТЕРПІА НЕ МГОСТЕХОМ ТАКО А НЕ
 МОЖАХОМ А РЦЕМО ІМА ЖЕ
 СТА НЕ ІМАМОІ
 ДО СЕРЬЦІА НАША ІАКО ТЕІ
 ДЕНЬ КОЛІ БІАШЕТ ВЛКА
 ТРІАСЕВА А
 ЗЕМЕВРТЕНЬ А О ВРЗЕ СЪХ ОБОІ
 СВА ДО СВАРЗЕ ТАМО КОМОНЪВЕ
 А ВОЛОІ
 МЕТІАЩЕСІА А ВРЩЕ ЗАБЕРЕХОМ
 СВЕ СТАДОІ А ВЕРЖЕХОМСА
 А УПАСЕХОМ ДУШОІ НАША А ТАКО
 БЗЕМА ХРАНЕНСТЕ БУДЕВА
 НІЖЕ СПОЦЕНО
 ТРАЦЕМО СОІНІ СВА ДЩЕРЕ А ТАКО
 ЖЕНОІ А БУДЕХОМ ПРОСТЕ СВА
 УЖЕІСВАСТЕХОМ А НЕ
 БІАХОМ СМЕТЕНТОІ ЕЖЕ ІДША
 НА ЧЕЛЕ РАТІ А ОБЕРЕНЬ
 СЕДОТЬБЕ СВЕА ХОДІАХОМ
 ПСІЕ ПОТОМІЦЕ СМЕ А ГРАДІ СМЕ
 БОІТІ МОЖАЩЕМ А НЕ
 БРЕЖЕХОМ ЕСТВА
 ТО БО МАГУРА СПЪВА ПЪСНЕ СВА

пали з трьох боків, а ті то ходили з
 говядами (скотиною) до заходу сонця
 і там себе стратили, наші ж люди пі-
 шли під Набусара. А потім той пішов
 на сурі Єгипетську. Довгими були ті
 літа одереним триватися, а так прий-
 шли дні і руси втікли од Набусара,
 парці бо

6Г

не гналися за ними.. І так приходять
 до країв наших, а там чують пісні на-
 ші до Інтру і Вола. На це були ми ле-
 ве... (зіпсуто більше одного слова)...
 були з богами, а до своїх богів не ну-
 кати наших отців. Єдине маємо і те
 носити маємо, а ніколи ми... (зіпсуто
 півтора рядка) коли бо одерень (дань)
 терпіли, а князем був тут Навсур, який
 бо їх під себе забрав, а ті своїх юнів
 давали до війська, а тягло до чурси
 і чресел. По щоках терпіти мали, а то
 й били києм, то терпіли. Не могли ми
 так, а не мігши і скажемо їм, що не
 маємо до серця нашого, як той день,
 коли буде валка (війна) трясева і
 землевертеня з ворогами цими. Аби
 лиш до Сварога, там комоні і воли
 мечуться і верещать. Заберемо свої
 стади і вержемося до полуночі, а спа-
 семо душі наші, і так богами хранимі
 будемо, аніж спочено стратимо синів
 своїх, дочок, також жінок. І будемо
 просте своє уживати, і не будемо зме-
 тені, коли йдемо на чолі раті і обира-
 емо судьбу свою. Ходимо псяпотом-
 ками, а горді ж ми бути можемо, а не
 бережемо ества. То бо Магура співа
 пісні свої до січі, а тая птиця од Нітра
 іде, бо Нітро був і перебуде до віку,
 Нітра сам, який дає Перуню всю

ДО СЪЩЕ А ТАІА ПТОІЦА
 ОДІ НІТРА
 ІДЕ БО НІТРО БІА А ПРЕБЕНДЕ
 ДО ВЪКІ НТРА САМО КІЕ
 ДА ПРУНЕ ВСЕ
 БРАНЕ АБОІСТЕ ТОІЕ ДА ВРЖЕШЕТ
 ІУ ДА ПРІВДЕ ІАРОВЕН
 А ЩЕ ДОЛУНЧЕ
 ЛЕПЕІ МЕМО СЕН СОГМІЗЕТЕ
 НІКОЛІ БО СВА БОІТЕ
 ОДЕРЕНЬЦЕ А ЖРІАТІ
 БОЗЕМ ІХВА

6Д

ТО БО ЖРЕЧІЕ ОВЪ ДЕ СЕН
 ГОБЗІАЩЕТІ РЕКОСТА
 А ТУ УКРАДЕ ОДО НЪА
 НЕ ІМАХОМ НОНЕ КОЛБО НЕ
 ІМАХОМ БРЕНДЕ НАША БОІАНІ
 ТАКО БЪХОМСТЕ
 ДО КОНЦЕ І ОКУДУ СМЕ А ТО
 БОЛІАР ГОРДОІНА КІ БІАІ
 ГОДЕ ТРІЕДОРЕІ
 А ДЕСЕНТЕ СТА ТРЕШЕТИАГО ОДО
 КАРПЕНСКЕ ІСХОДУ А ТЕН
 ІАКО ТРІЕДОРЕІ
 ІДЕ БЕС ТРАХУ НА НЕ А БОЛІАР
 СЕГЕНІЯ ІЖЕ УБІІ СОІНЕ
 ІЕРМЕНРЕХА
 А ОТРЕЦЕ ГУЛАРЕХА ОДЕ
 ВОРОНЕНЦЕ ТАМО БІА ОСТАЛА
 РУСЕ БОРУСКА А
 РУСКОЛНУНЕ ТАК ІЩЕ ІМАМО
 СТЕНДЕНТЕСЕ ОД ВРАЗЕХ
 НАШЕХ СЛОВ ОКОЛОІ
 ТАІА ІМАМОІ ВЪСТЕТЕ А НЕ
 МОЖАХОМ ЕСЪМА ВІЕРТЕ ДЕСЕЦЬ
 ОГЛУБНЪ СВАКО
 СЛВО РЪЩЕНО ДО НОІ А ТО ЗОРІА
 СВЪТЕ ДО НЪ А УТРО ІДЕ ДО НЪ
 А ТАКО МЕМО ВЪСТНКА СКАКАВА
 НЕ СВАРЗЕ А РЩЕХОМ ХВАЛУ
 А СЛАУ БЗЕМ
 ТА БО СУРЕНЖ ОГРЕЩЕНА ІЕ
 А НЕ БУДЕ ДОСВЕ РУСЬКА А ТАМО
 БЗІ ГРЕЦЬКІ
 СТУПЕ НАШЕ БЛАГО ДОСТАНЕХОМ
 ОД ОНА ТВРДОСТЕ А КРЕПСТЕ
 АБОІ
 ВРЗЕМ СМЕ ОДВЕДАЛІ ІАКО
 ІСТЕТЬ А ГУЛАРЕХ ВЕДІУ
 НА НОВЕ ЗЕМЕ

зброю, абисьте той да вержешет ю, да
 прийде Яровень і ще долучить. Ліпше
 маємо загинути, а ніколи бути одерен-
 цями і жерти богам їхнім.

6Д

То бо жреці оті, де ото шанувати-
 ся каже, а тут украде од нього. Не ма-
 ем їх нині, бож не мають бороди на-
 ші бояни (вояки, козаки). Такі ми е
 до кінця і відколи ми.

А то боляр Гордина, який бив го-
 дів, Тріедорій, у тисяча третьому од
 Карпатського ісходу. А той яко Тріе-
 дорій іде без страху на них. І боляр
 Сегеня, що убив сина Єрменреха і од-
 тручив Гулареха до Вороненця. Там
 була встала Русь Боруська і Русько-
 лунь. Так іще маємо стидатися од во-
 горів наших слів? Події ті маємо зна-
 ти, а не можемо вірити досить глибо-
 ко всякому слову, сказаному до нас.
 А то зоря світить до нас, і утро іде
 до нас. І так маємо вісника, що скаче
 у Сварозі, і речемо хвалу і славу бо-
 гам.

Та бо Суренж огречена є і не буде
 досі руська, і там боги грецькі. Сте-
 пи, наше благо, достанемо од них твер-
 дістю і кріпостю, аби ворогам ми по-
 казали, як насправді і Гуларех відій-
 шов на нові землі.

Колись в деяких тоталітарних краї-
 нах називали демократію кривавим зло-
 чином, а сьогодні кривавий злочин на-
 зивають в деяких тоталітарних країнах
 демократією.

**

Колись кожна незалежна держава
 мала свій вільний народ, а сьогодні ні-
 хто з "вільних народів" не має своєї не-
 залежної держави.

6E

ЩАСЕ СОУТЕ ВЕЛМА ПРЧЕСТА БО
 ТЕНДЕНЖЕ СМЕ ТАКОУ ІАСНА
 А СУШНА
 БІА НА НОІ ЗУРІВА ТАКО ЖТВА СЕ
 НЕ УРОДЕ А ПРЕТОЖ ІДІАХОМ
 НА ЗЕМЕ
 ІНУ А ТАМО СМЕ УДЕРЖЕХОМ
 ПОГЛЦЕНА БІА РУСЕ ОДЕ ГРЦЕ
 А РЕМЕ А
 ТОІДША ПО БРЕЗЕХ МОРЕНСТЕХ
 ДО СУРЕНЖЕ А ТАМО УТВОРИ
 СУРЕНЖ
 КРАЕ БО ТЕН ЕСЕ СУРЕН ДА ТЕ БО
 КОІЕУ СЕ УТВОРА НЕ ДОБСЕ А ЗЕЛЕ
 БО ПРІАЩА БІАХО ТА ТУ ПРВЕ
 ВОРЕНЗЕ ПРІДША ДО РУСЕ АСКЛД
 СОІЛОУ ПОГРАМЛІ КНЕЗЕ НАШЕМУ
 А ПТОЛЦЕ ГО — АСКЛД А
 ПОЗДЕ ДІР
 УСЕДНШЕСІА НА НЕ ІАКО
 НЕПРОЩЕН КНЗ А ТІ ТО КНЖІТЕ
 ПОЩА НАД ОНА ДО
 ІСТА БЕНДЦЕТЕ ВУТЦЕ А СЕМЕ
 ГО КОСТОІРЕ ХРАНІАЩО
 ГНЕБГА ДОМУ
 ТОМУ ОДЕВРАТЕ ЛІК СВЕН ОД ОНА
 ІАКО БІАСТА ОНА КНЗЕ
 ОД ГРЦЕХ
 КРЦЕНА АСКЛД ЕСЕ ТЕМЕН ВОЕ
 А ТЕКО ДНЕСЕ ОД ГРЦЕХ
 ОСВЪЦЕН ЖЕ
 НІКІЕХ РУСОІ НЕСТЕ А СЕНТЕ
 ВРВОІ А ТОМУ МОЖАХОМ
 СМАІАТЕ ІАКО
 БІАСТА КІМОРІЕ ТАКОЖДЕ ОЦЕ
 НАХШЕ
 А ТІ ТО РОМОІ ТРІАСАІ А
 ГРЦЕ РОЗМЕТЦЕ
 ІАКО ПРАСЕТЕ УСТРШЕНОІ

6E

ТОІ ВУТЦЕ ПРЕДЪЛІАШЕТ КАЖДУ
 НА ПОТРЕБЕ А ТУ БІАШЕТ
 ІНЬ СОУТЕ А ІНДА
 ТВРГА А ТОІ АСКЛД ПОЖРЕ
 БОГОМ ЧІУЖЕМ НЕ БОГЕ НАШІЕМ
 ТАКО БЕНДЕ
 ОЦОВЕ НАШЕ А НЕ СЪМОІ БОІТЕ
 ІНЕ А ГРЦЕ ХОТІАЕ НОІ
 АКРЖЩАТЕ АБОІСМЕ
 ОБРАТХОМСІА ДО НЬ ІАКО СТЕ
 ОДЕРЕНЬ БОІТЕ ПОСТРЖЕХОМСЕ
 ТОІГО ІАКО
 ПРАСТОІРЕ АЖЕ ПРЕСТРЕЩЕЩА
 ВО СКУФІА СВА А НЕ ДАШЕ
 ВЛЦЪМ ХСНЧІТЕ

6E

Часи суть вельми порочисті, бо тижнями така ясна і сушна була на нас зурива. Так жатва се не уроде, а через те ідемо на землю іншу і там удержуємося. Потолочена була Русь од греків і римлян і одійшла по берегах морських до суренжі, і там утворила Суренж, край бо то есть сурен (сонячний). Далі того бо Киев утворився. Недобсий (недоступний), а дуже притящий (притягаючий, гарний) був він. Тут уперше воряги прийшли до Русі. Асколд силою погромив князя нашого і потолочив його. Асколд, а пізніше Дір усадилися на нім як непрошені князі, і ті то княжити почали над ними, до того бувші вояки. І сам Костиря хранящий огнебога дому того, одвернув лик свій од них, бо були вони князі од греків хрещені. Асколд є темний вояк, а так сьогодні од греків освічений, що ніяких русів нема, а є варвари. А з того можемо сміятися, бож були Кіморії також отці наші, а ті то Римом потрясали, а греків розметали, як поросят устрашених.

6E

Той вутці приділяв кожному на потребу, і тут була інша суть і інша творга (твір), а той Асколд пожре богам чужим, а не нашим. Такі були отцове наші і не станемо ми були інші. А греки хотять нас охрестити, аби ми забули богів наших, а так обернулись до них як одерень бути. Постережемося того, як пастирі, що стережуть у скуфіях, своїх і не дають вовкам хісничити (хижачити) за ягнятами, якії

ОБ АГНЦЬХ КОІ БО СОУТЕ ДЪТІА
 ОД СУРЕ ТОМУ ТРВА ЗЛЕНА
 ЕСЕ ЗНАК БОЖЬСКІА
 ІМЕМЕ ТУ БЕРІАТЕ ДО ГЛЕКУВ
 УСУРІАТІ ІУ НА СОНМА
 НАШЕ ДАБОІ ПІЪТЕ
 О БЗЕХ ВО СВРЗЕ МОДЕРЪ А ОЦА
 НАША ДАЖБО ЖРІАТВУ
 ТВОРІАЩЕ А ТА БО НА ІРІЕ ТАК
 УЖЕ СВЕЩЕНА ЕСЕ СТОІКРАТЕ

7А

СЛВА БОЗЕМ НАШЕМ ІМЕМО ІСТУ
 ВІРУ ІАКОВА НЕ ПОТРЕБУЕ
 ЧЕЛОВЕЧЕНСКА ЖРТВА
 А ТАІА СЕ ДЪЕ О ВРІАЗЕНІЕ УБО
 ВЪЖДОІ ЖРІАЛІ ІУ ІМЕНОВАШЕ
 ПЕРУНА ПЕРКУНА
 А ТОМУ ЖРІАША МОІ ЖЕ СМЕХОМ
 ПОЛЬНА ЖРЕТВА ДАІАТЕ А ОДО
 ТРУДОІ НАШЕ
 ПРСО МЛЕКА ТУЦІ ТО БО
 ПОКРПІШЕМ О КОЛІАДІ ІАГНЧЕМ
 А О РУСАЛІЕХ В ДЕНЬ
 ІАРОВ ТАКОЖДЕ А КРАСНА ГУРА
 ТУ БО ТО ДІАЕХОМО ВО СПОМІНЬ
 ГУРЕ КАРПЕНСТЕ
 А ТОН ЩАС СЕ ІМЕНОВА РОД
 НАШЕ КАРПЕНЕ ІАКОЖЕ
 СТРАХОМ СМЕ БІАШЕ В
 ЛСЪХ ТО ІМЕНО НАЗОВ ДРЕВІЩЕ
 А НА ПОЛІ СМЕ БІАШЕХОМ ІМЕНО
 ПОЛЕНОІ ТАКО
 ВШАКО ЕЖЕ ЕСЕ ГРЪЦЕ УШЕ
 КАШЕТІ НА НЕ ІЖЕ СМЕ
 ЧЛОВЕНКОЖРАВЦОВЕ А ТО
 ЛУЖЕВА РЪНЬЦ ЕСЬ ІАКО НЕСТЕ
 БО ТАКО ВОІСТА А ІМЕІАХОМ
 ІНА ПОВОІКЕ НА
 ТОТЬ КІЖЕ ХОЩАШЕТЬ
 УВРАНЖІДЕТЕ ІНА РЕЩЕ ЗЛАІА
 А ТОМУ ГЛОУПЕН НЕ СЕ БОРЕ
 А ТАКО ЕСЬ А ІНА РЪКОСТА
 А ТАКОЖДЕ ДОЛЗЕ СЕ ПРАВИХОМ
 РОДЬМОІ А СТАРОЦВЕ
 ВЕНСКА РОДА ІДША СОУДІАТІ
 РОДІЦЕ О ПЕРУНЬ ДРЕВОІ
 А ТАКОЖДЕ ІМІАІ ТОН
 ДЕН ІГРІШТІА ПРЕНД ОЧЕСОІ
 СТАРЩЕ А СІЛОУ ІУНУ УКАЗЕНШЕ
 ІУНАШЕ ХОДІАІ
 БОРЗЕ СПЪВАІА І ПЛІАСАВАІ О ТО
 І ТОН ДЕН ОГІЩАНОІ
 ІДІАШЕТЕ О МІСЛЕВУ
 ПРНАШЕЩА ДІЩЕНУ СТРОЦЕМ
 КІІ ДІЕЛІАШЕ ТУІУ О ПРЕНЧЕ
 ЛІУДОІ І ВОЛСВІ ЖРІАТВУ
 ДЪЛІАІ БОЗЕМ ХВАЛЕНІЦЕ

бо суть діти сонця, тому трава зелена є знак божеський. Маємо тую брати до глеків, усуряти її на сонма (?) наші, щоб пити з богами у Сварозі блакитнім і отця нашого Дажбо жертву творячи, а та бо на Ірії так уже священна єсть у той же час.

7А

Слава богам нашим, маємо справжню віру, яка не потребує чоловічеських жертв. А те діється у Варяжині, де вожді жерли її, іменуючи Перуна Перкуном і тому жерли. Ми ж маємо польові жертви давати і од трудів наших — просо, молоко, — тут ці тобо покромимо о Коляді ягнячім і о Русаліях, в день Ярів, також і Красна Гора. Ту бо то діємо на спомин гори Карпатської. У той час іменувалися роди наші карпени, яке придбали ми бувши в лісах: тим іменем звалось дерево, а на полі бувши ми звемось поляни і так усяко, як от є греки, що кажуть на нас, що ми чоловікожерці, а то брехлива річ єсть, бож не є такими насправді. А мають інші звичку таку: хто хоче вразити іншого, говорить злеє, а тим глупень бореться. Отак і інше говориться. І також здавна правимося родами, і старотцове всякого роду йдуть судити родичів біля Перуневих дерев. І також мають той день ігрища перед очима старших, і силу юну показують юнаші, бігаючі прудко, співаючі і танцюючі. У той то день огіщани ідуть на мислеву, приносять дичину старотцям, які ділять тую на прочі люди, і волсви жертву ділять, богів хвалячи і славу говорять про часи годів і про появу варягів. Вибирали князів, вутців (старшин), а

А СЛВУ РЪКОСТА О ЩАСЕ ЖЕ ГОДЕ
 А ОІАВЕНЕ ВОРІАГУ
 ІЗБІАШЕТЕ СЕН КНЕЗЕ ВУТЦОВЕ
 А ТОІІ ІУНАШЕ ВЕДЕНША
 ДО СЪЩЕ ЗУРЕ
 ТО БО РОМІЕНОІ ПОГЛЕНДАЩЕ
 А ЗАМСТІАЩЕТЕ ЗЛАІА НА НЪ
 І ПРОШЕДША СО ВОЗЕ
 СВЕ А ЖЕЛЗВЕНА БРОНЕ А УТЦЕ
 НА НОІ А ТОМУ БРАНІХОМСЕ
 ДОЛЗЕ О НЕХ А ОТРЦАХОМСМЕ

7Б

ТАІА ОД ЗЕМЕ НАШЕ А РОМЕ
 ВЕНДЕ ІАКО ДРЗІСМЕ О ЖІВОТЕ
 НАШЕМ А ПОНЕХЪША
 НОІ НА ТО ТАКО ГРЪЦІЕ ХОТІАІ
 ОДЕРЕНЕТЕ НОІ О ХОРСУНЕ
 А ПРІАЩЕХОМСЕ
 ЗУРЕ ПРОТІ РЪСТВА НАШЕГО
 А БІА БОРІА А ПРІА ВЛКА
 ТРДЕСЕНТЕ ЛІАТОІ А
 ТА ПОНЕХЪША СЕН О НОІ
 ТЕМ БО ГРЪЦІЕ ІДША О ТРЖІЦА
 НАШЕ А РЕКОСТА НАМО
 ОМЕНЕТЕ КРАВЕ НАШЕ НА МАСТЬ
 А СТІБЛО ТО БО ПОТРЕБУЩЕ
 НА ЖЕНОІ А ДЕТЕА
 ТАКО СМЕ МЕНЕХОМСЕ СКОРО
 ДО ДНЕС НЕДОІ ПОСЛЕДЕЩЕ
 ГРЪЦІЕ ІСАЩЕТЕ
 ДА ОСЛАБІ НОІ А ТО ІСКАЩАШЕ
 ОДЕРЕНЬ ВЗЕНТЕ А ТОМУ НЕ
 ОСЛАБІХОМСЕ А НЕ
 ДАХОМСМЕ ЗЕМЕ НАШЕ ІАКО
 ЗМЕ ТРОІАНІУ СМЕ НЕ ДАХОМ
 СЕН РОМІЕНА А ДА НЕ
 ВСТАНЕ ОБІДЕНОЩЕ ДАЖБОВЕМ
 ВНЦЕМ КІЕ ЖЕ ВО АРУЗЕХ ВРЗІ
 ДБАША А ТАКО ДНЕСЬ
 НЕ ПОХУЛЕСЕМО ТАКОЖДЕ ОЦЕ
 НАШЕ СЕБО У МОРЕ СТІАТЦА
 ДО БЕРЗЕ ГОДЬ
 ТУІУ А ОДЕРЖАЩА НА НЪ
 ПОБЕДЕНУ ПЕСНЕ ХВАЛОІ А
 МАТОІРІА СПЕВАЩЕТ О ІА
 КРАСНА ПТОЦІА ІАКВЕ НЕСЕ
 ПРАЩУРЕМ НАШЕМ ОГНЬ ДО
 ДОМОІ ІА А ТАКОЖДЕ
 ІАГНІЦЕ ПРЕЗДРЕМО ДО ТОДЬ
 А БОЛОСТЕ НА НОІ ОДЕРЖЕЩА
 СОІЛОУ А ІМІАХОМ
 ВРЗІ РОСТІАТЕЩЕТЕ А ГОНЬБУ
 ПСІНУ ІМА НЕХАТЕ ТО ГЛЕНДЬ
 НАРОДЕ МОЕ ІАКОВЕ СЕ
 ОБЕЗПЕЩЕ НА НАРДЕВ А ТОГО НЕ
 ОШІБЕЦЕСЕ ОД РАНОІ ТВОІА
 А НЕ ВРЖЕЩЕСЕ

тії юнашів водили до січі зурої. То бо римляни поглядали і замишляли злее на нас, і прийшли з возами своїми і залізною бронею і напали на нас, а тому боронились ми довго од них і одтручали

7Б

ми їх од землі нашої, а римляни побачили, як держимось ми за життя наше, і полишили нас. Натотез греки хотіли одеренити нас у Хорсуні, і боролись ми зуро проти рабства нашого, і була боротьба і пря велика тридцять літ, і ті знеохотились на нас. Потім бо греки йшли на торжища наші і казали нам омінювати корови наші на масть і срібло, то бо потребує на жінок і дітей. Так ось ми міняємося скоро до нині. Іноді підсліджують греки, шукаючи, щоб ослабити нас, а то шукаючи одерень взяти, а тому не ослабимося і не дамо землі нашої, як землі Трояна ми не дали римлянам, а хай не стане обідно Дажбовим внукам, які во арузях ворогів пильнують. І так сьогодні не посоромимо також отців наших, себо у море загнали до берега Годь тую і одержали на ній побідную пісню хвали, і Матиря співає про них, красна птиця, яка несе пращурам нашим огонь до домів їх. І також ягнята доглядаємо для того, щоб було на нас піддержувати силу, і маємо ворогів розбити і гоньбу псину їм завдати. То гляди, народе мій, як забезпечуєшся до народів. А того не ошибетесь: ранами твоїми. І не кидайтеся до поради, аби ми ворогами поганяли, а біди позбавимося і життя інакше матимем, аби ми були ста городами і не одлеглыми (не віддаленими

ДО РІАДЬ АБОСТЕ СМЕ ВРЗЕМА
 ПОГОНЕЛЕ А БІДУ СЕН
 ПОЗБІАВАЦЕ А ЖІТНЕ
 ІНАКО ІМАТЕ БО СМЕ БІАШЕХОМ
 СТА ГРАДА А НЕ ОДЕЛЕГЛА ОД Е
 А ТІАГЧАЕ ПОРАЗЕ
 БЕНДЕ ПО НОІ А СМЕ ПО ТЕМ
 ТОІСЕНІЩ ПЕНТЕСЕТ ДЃТОІ
 (ЛЃТОІ) СМЕСЕХОМ МНОГАІА
 БОРІА А ПРІА ІМІАХОМ А ТАКОЖДЕ
 СМЕ ЖІВЕ ДІКЕ ЖЕРТВЕ
 ІУНАШЕ А ВЕВОНЦЕ

7В

ТОГДІАШЕ НЕ БІА ІНАКОСТЕ
 А ДНЕСЕ ПРЕБЕНДЕ ДОСТІАІ НОІ
 МЕЖАХОМСМЕ ОДРАЗІТЕ СЕН
 ОД ВРЗЕХ А ДЕНЬМО ТАКО СЕ
 ОДРАЗЕНЬМЕ І ІАХОМСВЕ СЕВА
 А ОВА
 ПЕРВЕ ЗВЕНХОМ ДО СТЕНГЕ
 ВУТЦЕ НАШЕ ІАКОВЕ НЕ СУТЬ ЩЕ
 ЗБАБНЕНА А ГРДЕ . . .
 ПРІХОЖДАХОМ СЕ ВОІСТЕ НА
 СТОГНА СВЕ А РЕЩЕМО ЖЕ ІНЃ
 НЕ БУДЕ ТО А СМЕ
 ІМАМЕ ІТІ НА ГРЬЦЕ ІАКОВА СТА
 ВЕНШЕ МЃЛВІХОМ ВОІАСНЕ
 А ІНТРА ІДЕ ЗА НЕ
 ІАКО ШЕД ЗА ОЦЕ НАША НА РОМІЕ
 ДО ТРОІАНЕ ЗЕМЕ А СУТЬНЕМО
 БЕНДЕ КОЛІБРА
 ВАРЕНЗЕ ВЕДЛЕ НАШЕ ВОЕ НА
 ТОІ АКР САМЕ СМЕ МОЖАХОМ
 ВЕНДЕНТЕ ТЕНСЕЦЕ
 ЛЃТЕ БІЛІ ОД РОМЕІ ГОДЕ А СУРІ
 АНТА ІАКОВА БЕНДЕ СО НОІ
 НІЖЕ НЕ ОПОМЕНЕМО
 ІАКО ГОДЬ СОЕДНЕСЕШЕ СО
 ЕГУНШТЕ НА НОІ А ГАЛАРЕЦЕ
 СЕ ВЕРЗЕ ОД ПОЛНІЦЕ
 А ЕГУНШТЕ ОПОЛДНЕ А ТУ
 ПЛАКАЛА РУСЬКОЛАНЕ БОРУСІА
 ЕЛІЦЕ ЖЕ ЕГУНШТЕ
 ОБРОІАЩЕША ГОДЬ ТУ РУСЬ СЕ
 ВЕНЗДВЕГЛА СВА СОІЛА
 А ЕГУНШТІЕ ОБРАЗІША
 УТВОРІАІ КРАЕ ОНТОВ А СКУФЬ
 КОІЕВУ А ДНЕСЕ ЗАСЕЩЕ
 СРЕДЬЦЕ НАШЕ
 СЕ КРВІ ОД ІТРА ДО ВЧЕРЖЕ
 ХОДІАСТЕХОМ А ІЗРОНІАЩЕХОМ
 СЛЗОІ ОСУДОВЕ НАШЕІА
 ЖІВОТА ТІ СЕ НЃМОІ ВО ЧАС
 ТОНЕ А ТАКО ВЃХОМСТА ІЖЕ ЩАС
 ПРІДЕ ІАКО
 ПО ЗАСЕНЩЕ СМЕ ХОДІАЩЕТЕ
 ІМІАХОМ НА ВРЗІ А ІЦІ БО ТУ

між собою). І тяжча поразка буде на нас, а ми потім тисяч п'ятсот дітьми змінимось. Многі бої і війни мали ми і також ми живі, дякуючи жертві юнашів і воєводців.

7В

Тодішнє не було інакше, і сьогодні прибуває досить нам. Можемо одбиватися од ворогів, і щодня так одбиваємось. І хапаємось за се й за те, а найперше звемо до стягів вояків наших, які не є ще збабнені, а горді. Приходимо воїсті (войовничі) на стогна (площі) свої і кажемо, що інакше не буде то, а маємо йти на греків, які стали більше говорити відкрито. І Інтра іде за нами, як ішов за отцями нашими на римлян до Троянової землі.

А сутьнемо буде, коли б варяти вели наші вої на Тоякр? Самі ми можемо водити. Тисяча літ билися од Риму і Годі, а сурі анти, які були з нами, уже не упоминаємо, бо Годь з'єдналася з Єгунами на нас, і галарейці (галарехівці) кинулися од полуночі, а егуни од полудня, і тут плакала Русь-колань боруська, усі ж бо егуни підтримали Годь. Тут Русь було роздвигла свої сили і егунів поразивши утворила Край Антів і Скуфь Києву, а сьогодні засікли серце наше. Ось корови од ранку до вечора ходять і ронять сльози осудові нашому життю. Ті ось німі у час той, а також знали, що час прийде, коли по засіччях ми ходитимемо на ворогів, чи то будуть греки, чи то егуншани, їх би то кому тати і сторожити, аби не стояли нам вороги, яко мерзость перед очима нашими. Галарех бо заплатив за те, а

ГРЬЦІ ШІ БО ЕНГУШТИ
 А НОІ ТЕБТО ХОМОІТАТЕ
 А СТРЪЖЕТЕ АБО НЬ НЕ СТА
 НАМО ВРЗА ІАКО МРЗЕНСТЪ
 ПРЕНД ОЩЕСОІ НАШІА ГАЛЕРЕХ
 БО ЗАПЛАТИ ЗА ТЪ А ІМАМЕ
 ПРОНУДЕНТЕ ХОРСУНЕ
 ЗАПЛАТЕНТЕ ЗА СЛЗОІ ДЦЕРЕ
 НАШІА УТОЧЕНА А СОІНОІ
 ОДРЕНІА ВЗІАТО ПЛАТЬ
 БО ТА НЕ СРЪРНА АНІ ЗЛАТА
 ПОНЕНЖЕ ОДСЕНТЬ ГЛАВЕ ІА НА
 ШЕПОТУ СТРЪЦЕМО

7Г

А ТАКО БЕНДЕМО РДОІ ОТА БО
 БРЕЩЕ ПСИЦЬІА ГРЬЦКАІА ЛІС
 ХІТРОЩЕМА ОДВЕРНЕ
 НАС ОД ТРВОІ НАШЕІА А ТО
 ІМІАХОМ ІАСЕНТЕ ІАКОЩЕ СУНЕ
 ВРДІАТЕ ТОБЪ
 НАШЕ МЕТА ОУЦЕЩЕШЕТЕСІА
 А НЕ ЗЪРТЕСЕМА ТУ БО ЗА
 ТЕНСЕНЦІ ТРІЕ СТОІ
 ЛЪТОІ ОД ІСХЪДУ КРПЕНЬСТЕ
 АСКОЛД ЗЛОІ ПРЕНДЕ НА НОІ
 ТУ ЗЕГНЕНСЕ НАРОДЕ МОІЕ
 ОД ЛАДА А ТВРІАЩЕ ЛІУБОІ ІДЪ
 ДО СТНГЕ НАША А ЗАХЦЕНЬ
 ТО ТА ОД
 ВРЗЕХ НА РУСЕ МОГУТЬН СВРГ
 НАШ АНІ БЗІ ІНЕ А ПРОСТЕ
 СВРГА НЕ ІМАХОМ НІЩЕ
 КРОМІЕ СМРТЕ А ТА ТО НЕ
 СТРАШНЕВА ЕСЪ КОЛІЖЕ ШЕ
 ХОМ СЕН РЪЩЕНІ СЕ
 БО СВРГА ЗОВЕ НОІ А ІДЕХОМ
 ДО НЬ ТО БО ТО ІДЕХОМ ІАКО
 МАТОІРІА СВА СПЕВА
 ПІСЕНЬ РАТЬНУ А ІМІАХОМ СТА
 ПОСЛЕХНУТЕ ДО НЬ АБОІСВЕ
 НЕ ЪСТЕ ТРАВОІ
 А СКУФЕ НАШЕ ГРЬЦІОМ
 ДАІАШЕТЕ А ТОІЕ НАМО КАМЕНІЕ
 БО ГРЕНЗЕТИЕ ІА
 ТО БО ТО ЗЕНБОІ ІМУЩЕ ТВЕРДА
 А ОСТРА ТІ ТО НАМ РЪКШЕ
 ЖЕ СЪМОІ ЗВРЖЕНЦОІ
 А РОІКАХОМ ВНОЦЕ СТРХ НА
 ЛІУДІ ІЖЕ СУТОІ ГРЬЦІ
 ВОПРОЩАШУТ НАСЕ НРДІ
 ШТО ЕСЪМОІ А ЕСВА
 ОДПОВЕНДХОМ ЖЕ СМОІ ЛІУДЕ
 НЕУМУЦА КРАЕ А ПРАВІАХУТЬ
 НІАМО
 ГРЬЦІ А ВРІАЗІ ТО І ШЦТО
 ОПОВЕНДЕМО ДЕТЕМ НАШЕМ
 ІАКОВЕ НАМО

маємо принудити Хорсунь заплатити за сльози дочок наших уточені і синів, одеренню взятих. Плага бо та не срібна ані золота, а тільки осікши голови їх, на щепоту строцимо.

7Г

І так будемо орди оті, що бреше псиця грецькая. Лис хитрощами одверне нас од трави нашої і то маємо ясне те, як іще сонце шкодить тобі. Наша мета уцещешетися, а не забратися.

Тут бо за тисяча триста літ од Ісходу Карпатського Асколд злий прийшов на нас. Прощайся, народе мій, з Ладом і творячи люби (любоці) — іди до стягів наших і захищай тоті од ворогів на Русі.

Могутен Сварог наш, ані боги інші, а поза Сварогом не маєм нічого, крім смерти, а та то не страшна єсть, коли ж ми ще освідомлені: себо Сварог зове нас і йдемо до нього, тобото ідемо, як Матирясва співає пісню ратню. А маємо стати прислухатись до неї, аби свої трави і скуфи наші грекам не давали, а тії нам камені, аби гризти їх, тобото зуби маючи тверді і гострі. Ті то нам кажуть, що ми є зверженці (ізверги) і рикаємо вночі страх на людей, які суть греки. Попитають нас народи, що ми є, а ми відповімо, що єсьми люди Неумиці краю, а правлять нами греки і варяги. То й що оповімо дітям нашим, які нам будуть казати плюванням в очі і право матимуть. Себо дружини соберемо до стягів наших і скажемо всякий (кожний): не маємо їжі при собі, будемо

БУДЕ РКНУТЬ ПЛЕНОВЕНІЕМ
 ІА ДО ОЧІТА І ІСТА ІМУТЬ СЕ БО
 ДРУЖІНА СОБІРЕХОМСТА
 ДО СТЕНГА НАШІА А РЦЕМО
 ВСІАКО НЕ ІМАМОІ ЪСТВОІ
 СЕН БЕНДЕХОМЬ
 НА ПОЛІ БРАТЕ А ІН ДА ОБЕРЕХОМ
 ОД ГРЬЦЕ ЪДЕХОМ А НЕ ОБЕРЕХОМ
 АНІ ЪДОІМО
 БО МАТОІРЬ СВЕ СПЕВА НАДО НОІ
 А ІМЕМО СТЕГНЕ НАШЕ ДАТІ
 ВІАТРОМ ТРЕПАТЕ
 А КОМОНЬСТВА СТУПОІ
 СКАКАШЕТЕ ДА ПРХ ПОДОІМО
 ВОЕНЬ ЗА НОІ А ВРЗЕМ ДАХОМ
 ДОІХЕНТЬ Е ТОН ТО ДЕН ПЕРВА
 СІЧА ЕСЬ ОД НОІ А ІМЕХОМ
 ДВАСТА УБІЕНА ЗА РУСЬ
 ВЕША СЛВА ЕСТ А А ІДЕ ДО НОІ
 ЛІУДІЕ А НЕ ІМІАХОМ БОЛІАРІ
 ДА ПРІДІТЕ ДО НОІ

7Д

ДА СПРАВЕХОМ ТРІЗНУ СЛВНУ
 ПО ВРЗЕХ НА НАЛЕТЬМО СКОЛОІ
 НА ХОРСУНЕ ДА БЕРЕХОМ
 ЪДЬ А ДОБРА А СКОТІА НІЖЕ
 ПОЛОНІАХОМ ГРЬЦІ ТІ БО ТО
 НАС ВЕДІАІ
 ІАКО ЗЛОІХ А СЕМА ДОБРІ НА РУСЬ
 А ТЬМА НЕ БЕНДЕ СО НОІ
 ОТОІ КОІЕ ЧІУЖЕ
 БЕРІАШЕ РЕКУТЬ ЖЕ ДОБРО
 ДАІУТЬ А НЕ БУДЕХОМ ІАКО ОНА
 ЕДІН ЕСЬ БО ВЕНДЕ
 НАШ ІАСУНЬ А ТОМУ ПТЩЕХОМСІА
 НА ТРУД НАШ А ПОБЕДІАТЕ
 ВРЗІ ДО ЕДІНА
 ІАКО СКОЛОВЕ НАПАДЬНЕМО НА
 ОНА А ВРЖЕХОМСІА ДО БОРІА
 СОІЛНА ТО БО
 МАТОІРЕСТВА СПЕВАШЕТЬ БЕ
 СВЕРЗІ О ПОДВІГОІ РАТНОІ
 А ОДЕІМО ОД СВА А
 ТЕЦЕХОМ ДО ВРЗІ А БЕХОМ
 ВЪДІАШЕТЕ ІМО РУСЬК МЕЧА
 СЕЩЕНЕ ІАСНУ НЕ РЕЩЕ ЖЕ
 НЕ МАХОМСТА ІНА ДЪІАТЕ ІАКО
 ІТЕ ДОПРЕД А НАСПЕТЕ НЕ
 ІМІАХОМ РЦЕТЕ ІАКО НЕ
 ІМІАХОМ СПЕТЕ НЕБОТЬ ПЕРЕДОІ
 СВА А БОРЗО ІДЕХОМ А КІЕ
 БОРЗО ІДЕ БОРЗО
 ІМА СЛВУ А КОІЕ ПОТІХА ІДЕ ТО
 СЕ ВРАІНЕ НА НЕ КРІАШУТ
 У КУРОВЕ КЛЕНЧУТЬ
 НЕ СЪМА ГОВІАДОІ НЕБОТЬ СМЕ
 РУСІЩІ СТА А ТОЕ ІНОІМ

на полі брати, а іноді одберемо од греків — їмо, а не одберемо — ані їмо, бо Матирьсва співа над нами, а маємо стяги наші дати вітрам тріпати, а комоньства степами скакати та порох здіймати воєнний за нами і ворогам дати дихнути його.

Той то день перва січа есь од нас і маємо двісті убитих за Русь. Вічна слава їм! І йдуть до нас люди, а не маємо боярив, щоб прийшли до нас

7Д

та справимо тризну славну по ворогах.

І налетимо соколами на Хорсунь та беремо їжу, і добра, і скотину, але не полонимо греків, ті бо то нас знають яко злих, а самі добрі на Русь, і тьма не буде з нами отих, які чуже беручи кажуть, що добро дають. А не будемо, як вони, один бо есь вождь наш Ясунь і тому пошануємося на труд наш і побідимо ворогів до єдиного. Як соколове нападемо на них і вержемося до борні сильної, тобо Матирества співає у сверзі про подвиги ратні, а одійшовши од Сва кинемось на ворогів і дамо знати їм руські мечі січнею ясною. Не казать, що не маємо казати, що не маємо спішити, бо спереду свої, а борзо ідемо, а хто борзо іде, борзо має славу, а хто потиху йде, то ворони на нього крячуть і курі сідають. Ми не худоба, ми ж бо є русичі станом. А того й інших научайте, аби ви знали, що право є з нами, а наві не боїмося, бо наві не має сили проти нас. Тому бо маємо молити богів про поміч в трудах ратніх на-

НАУЩЕНЕ АБОСТА
 ЗНАТЕ АКІ ПРАВЬ ЕСЬ СОЗ НОІ
 А НАВЕ СЕ НЕ БОІАХОМСТА ІАКО
 НАВЬ НЕ ІМА
 СЛОІ ПРОТЕ НОІ ТОМУ БО
 ІМЕХОМ МОЛІТЕ БОЗЕ О ПОМОЦЕ
 В ТРУДЕХ РАТНЕХ
 НАШІЕХ А ТЩАТЕСЕ ТОБТО
 МАТОІРЕСВА БІАЩЕТЬ КРОІДЛЕМА
 О ТРУДОІ РАТНЕ
 А СЛІВЕ ВОІЕМ ІАКОВЕ ІСПІАХПА
 ВОДЕ ЖІВЕ ОД ПЕРУНЦЕ В СЕЩЕ
 УКРУТНЕІ А
 ТАІА ПЕРНІЦА ЛЕТЕ ДО НОІ А ТАІА
 РОУГ ДВАШЕТЬ ПЛНЕН ВОДЕ
 ЖВОТ ВЪЦЕН
 ГОРДІНЕ НАШЕМУ ІЖЕ МЕЧА
 ВРЗІА ОДОСТА А ГЛАВУ СТРЦЕНУ
 УТРАТЕ ТАКОІ СМЕРТІ
 НЕ ІМІАХОМ ОДО СВА НІЖЕ БО
 ЖІВОТ ВЪЩЕН А ВОЖДОІ БРАТРЕ
 О БРАТРЕ ТРУДІАЕСІА

7E

А УМРЕ А ДО ЛУЦЕ СВАРГОВА ІДЕ А
 ТАМО
 ПЕРУНЦА РЕЩЕ ТОІ Е БО НІКІЕ ІН
 НІЖ
 Е РУС ГОРДІН АНІ ГРЬЦЬ АНІ ВРІАГ
 АНМО
 СЛВЕН РОДУ СЛВНА А ТОН ІДЕ ПО
 СПЕВЕХ МАТОІРЕВОІХ А
 МАТОІРЕСВАНЩЕХ
 ДО ЛУЦЕ ТВЕХ СВАРЖЕ ВЛІКЕ А
 РЕЩЕ
 МУ СВАРГ ІДЕ СОІНЕ МОІЕ ДО ТЕ
 КРАСЕ
 ВЪШНОІ А ТАМО ЗРІАШЕЩЕ ТВА
 ДЕНДЕ
 А БАБЕ А ТІТО О РАДОЩЕХ А
 ВЕСЛІАХ
 ТЕ ЗРІАЩЕТЕ ПЛАКСТА ЗЕЛА ДО
 ДНЕСЕ
 А ТЕДО ІМА БІАЩЕТЬ
 ВОЗРАДОВАСТЕСІА О
 ЖІВОТЕ ТВЕМ ВЪЩНЕМ ДО КОНЦА
 КОНЕЦ
 А ВОКРАЩЕСІА ТАМО НЕВЕМЕЕ ІАКО
 ВОЕ
 ІАСУНЕ ІМІАХОМ ІНА МЕТА НІЖЕ
 ГРЬЦІ А ІМІАХОМ СЛВУ ІНУ А
 ТАКЛЖДЕ
 ДОЗРЕДЕМО ДО ІРІЕ НАШЕ А
 УЗРЖЕХОМ
 КВЕНТЕ КРАСНЕ А ДРЕВА А ЛУЦІ А
 ІМЕМО
 ВІАНУ ВІАНІТЕ ОДО ПОЛЬ ТЕХ

ших і змагатися. Тобото Матиресва б'є
 крилами о трудах ратніх і славі
 в оям, які іспили води живої од
 Перунця в січі укрутній. А тая перни-
 ця летить до нас і тая ріг дає повний
 води життя вічного Гордині нашому,
 який меча вражого дістав і голову ста-
 речу втратив. Так смерті не маємо од
 Сва, тільки бо життя вічне, і вожді
 братні про братів трудяться.

7e

а умре і до луків Сварогових іде, а
 там Перунця каже: "Той бо ніхто ін-
 ший, тільки рус гордий; ані грек, ані
 варяг, тільки славен роду славного, і
 той іде по співах Матиревих і Матире-
 сванчих до лук твоїх, Свароже вели-
 кий". І каже йому Сварог: "Іди, сину
 мій, до теї краси вічної і там узриш
 твоїх діда, і бабу, і тітку в радощах і
 весіліях тебе зрячих. Плакали дуже до
 дня сього, а ти до їх прибув — возраду-
 валися о житті твоїм вічним до кінця кі-
 нець". (ів). І вокраситься там невимов-
 но, бо мої Ясуня мають іншу мету, ніж
 греки, і мають славу іншу. І також при-
 гляньмося до Ірію нашого, а побачимо
 квіти красні, і дерева, і луки, і маємо
 в'яну в'янити од піль тих, житву труди-
 ти і яшень полоти, і пшоно просове зби-
 рати до закуть сварожих, то бо од бого-
 щенства іншого, бо земне було прахове,
 і болісне, і страдне. І хай будуть мирні
 дні його вічні, а ми станемо намість йо-
 го і боронитемось зуре, а буде падемо зі
 славою, там ідемо, як і він. То бо Ма-
 тиресва б'є крилами о боки свої з обох
 сторін, які вогненим сяють світом до
 нас і всяке перо інше: красне, червоне,
 сине, блакитне, жовте і срібне, золоте

ЖИТВУ
 ТРУДИТИ А ІАШЕНЬ ПЪ ЛОТЕ А
 ПШЕНО
 ПРОВО СБІРАШЕТЕ ДО ЗАКУТЕ
 СВРОЖІА
 ТО БО Т БГОЩЕНСТВА ІНА ІАКО
 ЗЕМА БЕ ПРАХОВЕ А БОЛІАСТВЕ А
 СТРАДНЕХ
 А ДА БЕНДЕ МІРНА ДЕНЕ ГО ВЪЩНА
 А СМЕ
 СТАХОМ НАМІСТЬ ГО А ПРІАХОМСТА
 ЗУРЕ
 А БЕНДЕ ПАДНЕМО С ЕСЛВОУ ТАМО
 ІДЬМЕ
 ІАКО ОВ ТО БО МАТОІРЕСВА
 БІАЩЕТЬ
 КРОІДЛІАМА О БОЦЕ СВА ОБАПОЛ
 ІАКОВА
 ВОЗГЕНА СІАШЕ СВЕНТЕМ ДО НОІ А
 ВШІАКО ПЕРО ІНЕ КРАСНЕ ЧЕРМЕНО
 СІНЕ
 МОНДРЕ ЖОЛУТЕ А СТРЕБНЕ ЗЛАТЕ
 А БЕЛЕ
 А ТА БО СВІАЩЕТЬ ІАКО СУНЕ
 САРУМЕ А
 ВОКОЛОІ ІДЕ ПАСУНЬ ТАБТО
 СВІАЩЕТЬ
 ОСЕДЬМА КРАСОІ ІЖЕ ЗАВЕЩЬ О
 БЗЕХ
 СТА НАШЕ А ПЕРУНЬ ІУ ЗРІАЩЕ
 ГРЕМЕТЬ В СВЕРЗЕ ІАСНІ ТА БО ТО
 НАШЕ
 ЩЕСТВА А СІЦЬ ІМІАХОМСТА СВА
 СОІЛА
 ДАТЕ ДА УЗРІЕМО ТАКОЖЬ А
 ОДСЕНЩЕХОМ
 СТАР ЖІВОТ НАШ ОД НОВА ІАКОВА
 ЕСЬ
 СЕЩЕНА ВРУБЕ ДРВА ДОМІ
 ОГНІЩАН ПРОСТЬ
 МАТЕРЕСЛВА БІЕ КРОІДЛЕМА
 ОПАЛОІ
 А ІДЬМО ДО СТЕГІ НАШЕНСТВЕ А ТЕ
 БО
 СТЕНГІ ІАСУНЕ

7Є

ТАМО ПЕРУНЬ ІДЕ А ГЛАВУ ЗЛАТУ
 ТРСЕЩЕ
 МОЛОІНЕ ПОСЕВАХШЕТЬ ДО СВРЗЕ
 СІНІАЕ
 А ТА ТВЕРДЕСЕ ОДО ТОІЕ А
 МАТОІРЕСЛВА
 СПЕВАШЕТЬ О ТРУДЕХ СВА РАТНЕЧ
 А МАМЕХОМСТА ПОСЛЕНХАТЕ А
 ХОТІАЩЕТИ

і біле, і ті бо світять, як сонце саруме,
 а навколо іде пасунь, таб то світить вісь-
 мома красками, які завітом од богів
 стали наші. А Перунь, її видячи, гри-
 мить у сверзі ясній, та бо то наші істо-
 ти, а ці мають свої сили дати, щоб по-
 бачили ми також і одсікли старе життя
 наше од нового, як воно єсть січене в
 рубанім дереві в домі огнищан простім.

Матереслава б'є крилами опали (дро-
 ва), а йдімо до стягів нашенських, а ті
 бо стяги Ясуня

7Є

Там Перунь іде, голову золоту трясє,
 молитви посіває до сверзі синьої, а та
 твердіє од них. А Матиреслава співає о
 трудах своїх ратніх, а маємо стати по-
 слухати, а хоче брані зуривої за Русь

ТИТУЛЯЦІЯ ЧЕРЕЗ ПОДРУЖНЕ СПОРІДНЕННЯ

Батьки молодої і молодого до себе —
 свати.

Матері молодої і молодого до себе —
 свахи.

Батько молодого для молодої — све-
 кор.

Мати молодого для молодої — свек-
 руха.

Батько молодої для молодого — тєсть.
 Мати молодої для молодого — тєща.
 Молодий для батьків молодої — зять.
 Молода для батьків молодого — не-
 вістка.

Брати молодої для молодого — сво-
 яки.

Сестри молодої для молодого — сво-
 ячки.

Брати й сестри молодих до себе —
 свати.

Брати молодого для молодої — діве-
 ри.

Сестри молодого для молодої —
 зовиці.

Зяті — чоловіка сестер до себе —
 шуряки.

БРАНЕ ЗУРІВЕ ЗА РУСЬ НАШЕ А
 ПРАСВНТОЦЕ НАША МАТОІРЕСЛВА
 СІАЩЕТЬ
 ДО ОБЛЦЕВА ІАКО СУНЬ А
 ВЕЩАШЕТЬ НОІ
 ПОБЕДОІ А ЗГЕНБЕЛЬ АНІ СЕ
 БОІАХОМСТА
 ІАКО ТО ЕСЬ ЖІВОТ ВЕЩЕН А ТОМУ
 ІМІАХОМСТА ДОІБАТЕ ВЪЩЕІ ІАКО
 ЗЕМО
 ПРОТЬ ЖЕ НІЩЕ СМЕ НА ЗЕМЕ ІАКО
 ЗГІ А ТО ЗЪ ГМІЗЕХОМ БО ТЪМЕ ІАКО
 НЕ БІАХОМСТА ІСТЕ НІКДА НА НІ
 ТАКО
 СЛВА НАШЕ ОТЕЦЕ ДО МАТОІРЕСЛВЕ
 А ПРЕБЕНДЕ
 В ОНЬ ДО КОНЦА КОНЕЦ ЗЕМСТЕХ
 А ІНЕХ ЖІТВЕ ТО БЕ СВА СО СТЕН
 БОІАШЕТИ СЕН
 СМРТЕ ІАКО СМЕХОМ ПОТОМЦЕА
 ДАЖБО НАС РОДІВЕ КРЕНЗ КРАВУ
 ЗАМУНЬ
 А ТО БЕДЕХЩЕМО КРАВЕНЦЕ А
 СКУФЕ
 ОНТИБЕ РУСОІ БОРУСЕНЬ А
 СУРЕНЖЕЦОІ
 ТАКО СМЕ СТАХОМ ДЕДЬ РУСОВЕ А
 СПЕНДЕБЕ ІДЪЕМА ДО СЕ ДО
 СВЕРЗІ
 СВАРОЗЕ СОІНЕІА ЗА СТАР ЩАС
 РОІБЪ ЕІА
 НОІ ОСТАСЕ НЕ ХОТЬЩЕ ІДІАШЕТЕ
 ДО ЗЕМЕ
 НАША А РЦЕХША ЖЕБО СТЕ ІМІАІ
 ДОБЛІА
 А ТАКО СТА ІЗГІБОСТА СВА А
 НЕДПЛОДШЕТЕ
 СЕН З НОІ А ЗМРЖЕ ІАКО
 НЕПЛОДЪВА НІЩО ОДЕ НЬ НЕ
 ЗБЕНДЕ
 А НЕ ВЪХОМСТЕ ОБЦЕ О ТЕХ
 КОСТОБЦЕВА
 СУТЬ ОНА ОНІ ЖДА ПОМОЦЕ ОД
 СВЕРЗІ
 САМОВА НЕ СТАХВА СЕ ТРЕНДЕТЕСЕ
 А ТАКОЖДЕ
 СЕ ІНА СТАЦІА ОД ЛІРУМ ПОГЛЦЕНА
 СТАХВА
 ТУ БО РЦЕХОМ ВШАКО ЕСТЬ
 ПРАВО ЖЕ НЕДЕ СЕН СТАТЕ ОД ОБЕ
 ТЕІА
 А ТАКО ЛІРОВЕ СТА ПОГЛЦНА ОД
 НОІ
 А НЕ ІМАХОМ ТОДЕ НІКІХ ТАКО
 ДУЛЕБОВА
 СТАХВА ОДО НОІ ПОВРЕНЦЕНА НА

нашу і прасвятотців наших. Матире-
 слава сяє до обляків, як сонце, і віщує
 нам побіди, а загибелі не боїмося, бо то
 є життя вічне, а тому маємо дибати сві-
 домі, що земне проть (тлінь), що ніщо
 ми є на землі, як зги (порошинки) і то
 згинемо во тьмі, як не були існуючі ні-
 коли на ній. Так слава наша потече до
 Матеріслави і перебуде в ній до кінця
 кінців земських, і інших житва то бу-
 дуть свої. З чого тоді боятися смерти,
 як ми є потомки Дажба нас родившого
 крізь кровну замунь, і то будемо кро-
 венці (родичі, кривні), і скуфи, онтиби,
 руси, борусень і сурожді. Так ось ми
 стали деді (батьки) русів, а павші іде-
 мо до себе, до сверзі Сварога синьої.

За старого часу рибоїди осталися, не
 хотіли йти до землі нашої, а казали, що
 маються добре, і так вигинули всі, а не-
 доплоджувались з нами і вимерли, як
 неплодъва, ніщо од них не лишилось. А
 не відомо загально о тих, костобці суть
 вони. Вони ждали помочі од сверзі
 (неба), самі ж не стали трудитися, і та-
 кож тут інше сталося: лірами поглину-
 ті стали. Тут бо скажемо всяке єсть пра-
 во, що ніде не осталося од обох тих: і
 так ліри стали поглинуті нами, і не має-
 мо тоді ніяких. Також дулеби стали на-
 ми повернуті на борусь. Мало зісталось
 лірів, інакше званих ілмерці, а ті себо
 сидять біля озера, тут венди відійшли

Писання Котляревського задля їх
 глибокої національності, простоти і при-
 тім загальнолюдської доступності і зро-
 зумілості не могли лишитися без впли-
 ву на відродження українсько-руського
 національного духу не тільки в Україні,
 але і в Галичині.

І. Франко

БОРУСЬ МАЛО ЗБОЩАШЕ ЛЕРУВ А
 НЕБОТЬ
 РЕЩЕНОІ ІЛМЕРСТІЕ А ТЕ СЕБО
 СЕНДЕШЕ
 ВЕНДЛЕ ЕЗЕРА ТУ ВЕНДЕШТІЕ
 УСШЕДША ДАЛЬ
 А ІЛМЕРСТЕ ОСТАШЕ СЕН ТАМО І
 ТАКО ЗБЕНДЕ МАЛО А РЕЩЕ СВА
 ПОЛЕНШЕ А БІАШЕ
 БІЕ ТО КРОІДЛЕМА МАТОІРЕСВА
 А СПЕВАШЕТ ПЕСЕН ДО СЕЩЕ А ТА
 ПТОІЦІА
 СУНЕ НЕ ЕСЬ А ТАІА ЕСЬ ОД ОНА
 ОВА СТА БІАЩА

7Ж

А ТУ ХОМ ВЕДТЕ ІМАХОМ ДА СЕН
 ЗБІРІАЕ
 РОД РУСЬК ДО ДЕСЬНЦЕ А
 ДЕСЬНЦЕ ДО
 СТОІ А ДА ТАІА НАПДІАШЕТ О ВРЗЕХ
 А ПІМЕТЕ ГЛАВЕ ВА ОДТРЧЕЦА А
 ТАМО
 ЗЛАІА ПОЛЕНШЕТЬ ДА ЗВЕЖЕ
 ХІСНІЦОІ ТА
 ЪДЩІА СОЗДЕНХНОУТЬ ТЕЩАШУТ
 РІЕЦЕ
 ВЛКЕ НА РУСЕ А МНГА ВОДА Е
 ЖУРЩЕСТЬ
 СПЕВА СТАРОДАВНЕ А ТОІ БОЛІАРІ
 ІАКОВЕ НЕ СЕН БОІАША ДО ПОЛЬ
 ГОДЕ
 ІДІША А ЛІАТОІ МНГА СЕН ПРІАША О
 ВОЛНЕСТ РУСЬКУ ТІТО СЛІВНЕ НІЩО
 БЕРЬГІША
 АНІ ЖІВОТОІ СВА ТАКО РЦЕ О НЬЕ
 БЕРЕГОІНЬА А БІАТЬ КРОІДЛЕМА
 МАТОІРОСВАСЛВА А ЖЕЩЕТЬ ТАІА
 ПТОІЦІА
 О ГРДОІНІЕХ БОРУСЕНЬШТЕХ
 ІАКОВЕ ОД
 РОМІЕ ПАДША КОЛОІ ДАНАЕВЕ
 ВЕНДЛЕ
 ТРОІАНЬ ВАЛУ А ТОЕ ПРОСТЕ
 ТРЗНОІ
 ЛЕГЬШІА А СТІБ ВЕІЕНВЕ
 ПЛІАСАЩОУТЬ
 ОБО ОНЕ ПЛАКАЩЕСІА ЗА ОВСЬНЕ
 А ВО
 ЗІМІЕ СТУДЕІЕНЬ ГУРЛОІХАЩЕТЬ
 ОБА НЬ
 А ГОЛОМБЕ ДІВОНКА А ТАЦЕ
 ЖЕКОШУТЬ
 ІАКО ПОГІБЬША ТОІЕ О СЛІВІЕ АНІ
 ОСТАВЕ ЗЕМЕ СВА ВРЗЕМА НЕ БО
 СЬМА

далі, а ілмерці осталися там, і так оста-
 лось мало і говорять всі поляші (по
 польськи).

А було б'є то крилами Матиресва і
 співає пісень до січі, а та птиця сонцем
 не ест, а тая ест од нього така стала
 бути

7ж

і тую розуміти маємо: хай збирається
 рід руський до десятків, а десятки до
 сотень, і хай тії нападуть на ворогів, а
 піймуть — голови їх одтручать і там
 злих полишать, хай звірі хижакі їх їв-
 ши поздыхають.

Течуть ріки великі на Русі, і многі
 води їх журчать, співають стародавне.
 Про тії боляри, які не боялися, до піль
 годських ішли і літа многі боролися о

I. Франко

I. КОТЛЯРЕВСЬКИЙ

(Сонет)

Орел могучий на вершку сніжному
 Сидів і оком вздовж і вщир гонив,
 Втім, схопився і по снігу мілкому
 Крилом ударив і в лазур поплив.

Та труду снігу він крилом відбив,
 І вниз вона по склоні кам'яному
 Котитись стала—час малий проплив,
 І вниз ревла лавина дужче грому.

Так Котляревський у щасливий час
 Вкраїнським словом розпочав співати
 І спів той виглядав на жарт не раз.

Та був у нім завдаток сил багатий,
 І огник, ним засвічений, не згас,
 А розгорівсь, щоб всіх нас огрівати.

СОІНОВЕ ТАКОЖДЕ ПОТОМЦЕ А НІ
 ЛЕНЦЕНХОМСМЕ
 ТАКО ЗЕМЕ НАШЕ ВРЕНЗЕМ НІ
 ГРЬЦЕМ
 ТУ ЗОРІА КРАСНА ІДЕ ДО НЬ
 ІАКО ЖЕНА БЛГАВА А МАЛЕКА
 ДАІАШЕТЬ
 НОІ ВО СІЛОУ НАШІУ А КРЕНПОСЦЬ
 ДВУЖІЛА ТА БО ЗАРОІНЕ СУНЕ
 ВЪСТЦА
 А ТАКОЖДЕ СЛЕНХЩЕМОСЕНХОМ
 ВІЪСТЕЦЕ
 КОМОНЬСКА СКАКЩЕТЕ ДО ЗАКАТУ
 СУНЕ
 АБОСТЕ УПРАВЕНСТЕ БІАЩ ГО ЧЛН
 ЗЛАТ
 КО НОЦІ А БІАЩЬ БЪХ ВОУЗ
 ВЛОЕМА СМІРНАМА
 ВЛЕКУЦЕЩА ПО СТУПЕ СОІНЕ ТАМО
 БО ЛЕГНЕ СУНЕ СПАТЕ ВО НЕЩЬ
 А ТОЖ
 КОЛІБВА ДЕН ПШШЕДСТА ДО
 ВЕЩЕЖЬ
 А ДРУГЕ СКАКАЩЕЦЬ УІАВЕ ПРШЕДЬ
 ВЕЩЕРЕ
 А ТАКО РЦЕ СУНЕ ЖЕ БО УЗЕ А ВЛОІ
 ЕСЬ ТАМО А ЖДЕ ГО НА МЛЕЩЕНЕ
 СТЕЗЪ
 АЩЕ ЗОРІА ПРОЛІЩА ВО СТУПЕ
 ПОЗВАНА
 МАТЕ АБОІ СВА ПОСПЪЪШЕНДЛА . . .

73

ТАКО РЦЕМОСМЕ ЖЕ ІМАХОМ
 КРАСНАІА ВЪНЦЕ
 ВІРЕ НАШЕ А НЕ ІМАХОМ ЦОІЗІА
 ДОБІРАТЕСЕ
 ТУ КНЕЗ НАШЕ РЕЧШЕ ЖЕ ІМАХОМ
 ІТЕ ДО
 ІАСУНЕ БОЛІАРОІВЕ А
 БЕХОМСМЕ ТО УХРАНІАЛОІ ОДО
 ВРАЗЕ ПОБЕНСТЬ
 РАНО А ПОЗДЪНЬ ЩАС БУДЕ
 ОКОНЦІА ПОЗДЪ І ДА ІМЕХОМ
 СОІЛА НАШІА
 НО СТУПЪЪ МАТОІРЬ СУНЕВА
 СТРЕНІА
 А КРОІДЛЕВА ОБА ПЛЕ РОЗЕРЩЕНА
 А ТЕЛА
 ВО СРЕДЬЦЕ А ГЛАВА ІАСУНЕ
 НА РАМЕНА ГО ВОВЕНДЦЕ СЛВНЕ
 ІАКОВЕ НЕ
 ЛЕНЩЕШУТЬ ВО СЕНЦІЕ ГЛАВЕ СВА
 АСУНЕ
 А УБЕРЕГОТЬ ІУ ОД ОВА ДНЕ КОЛІБО
 ІЩЕХУ ДО ЗАКАТУ СУНЕ СО ВОЕ

вольність руську. Ті то славні нічого не берегли, ані життя свого, — тако ріки о них берегиняють. І б'є крилами Матиросваслава, і мовить тая птиця о гординях борусенських, які од римлян упали коло Дунаю біля Трояня валу, а тії простою тризною лягли. І вітри буйні гасают над ними, плачуть восени, а взимі студеній гурлихають по них. І голублять дівоньки і ті це говорять, як погибли тії у славі, а не оставили землі своєї ворогам. Ніби ж ми, синове, також потомки і не лишимо ми також землі нашої варягам ні трекам.

Тут зоря красна іде до нас, як жона благая, і молока дає нам у силу нашу і кріпость двужилу. Та бо зариня сонце вістяща, і також прислухаймося вісниці комонській, скачущій до заходу сонця, аби управлений був його човен золотий до ночі, а буде віз волами смирними тягнутись по степу синьому, там бо ляже сонце спати вночі. Та тож коли б лише день приходити став до вечора, а другий скакун явиться перед вечором і також скаже сонцю, що вже бо віз і воли єсть там і ждуть його на молочній стежці, що зоря пролила, позвана матір'ю, аби поспішала.

73

Так скажемо ми, що маємо краснії вінки віри нашої і не маємо чужих добіратися.

Тут князь наш каже, що маємо іти до ясуні боярської, аби ми то охороняли од ворогів побільше рано, а пізній час буде закінчувати пізніше, і щоб мали ми сили наші по стопах матері сонцевій строєні, а крилами на оба поля розгорнуті, а тіло в осередку, а голова ясуні

СВА ХРВАТЬ БЕРІАІ СВЕ ВОІА ТОДЬ
 ІНА
 ШЕСТЬ ІЩЕХУ СЕ ЛЕНШЕ З
 РУСЕВА А
 ТАКО З НЕ ОДЪЛЕНЦІА ЗЕМЕ А З
 НІХМА
 УТВОРЕ РУСКОЛАНЕ КІІ БО
 УСЕНДЕСЕ
 О КОІЕВЕ А ТОМУ СМЕХОМ
 ПОДЛЕГЦЕ А
 З НІМ ДОЦЕЛЕ СЕН РУСЕ
 СТІАЩЕМСЕН
 А ТАКО БУДЬВА НОІ ІНА СОІЛА НЕ
 ІДЕХОМ
 О НІ А СО РУСЬ ПОНЕЖДЕ ТАІА ЕСЬ
 МАТЬ НАШЕ А ТАКО СМЕ ДЕЦШІ
 ЕІЕ А
 БЕДЕХОМ ДО КОНЬЦОІ О НІУ

8

А ТАКО СТА МЕРЗЕ РУСОІ РАСПРЕ
 А УСОБІЦЬІА
 А ЖАЛЕ СТА МЕЗЕ ОНОІ А ПОЩАШЕ
 ПЛАКАТЕ
 А ВОІРЬЪКАТЕ ДА НЕ ГРІАДНЕМО ЗА
 ОНОІ ІАКО
 ТАМО СТА БЕНДЕ ПОГЕНБЕЛЬ НАШЕ
 А ДОПШЕМОХОМСІА
 ДО ТА ПОРІА ІАКОЖДІА НЕ ЗДБУДЕ
 ОД НОІ НІЩО
 ОСПОМОІНЬМО О ТЪ ІАКО ОБ ОЦЕ
 ОРЪЕ ЕДІН РОД СЛВЕН
 А ПОЦЕ О ТРІЕ СОІНОВЕ ТО
 РОЗДЪЛЕНЩЕСІА НА
 ТРІЦУ А ТАКО СТА О РУСКОЛАНЕ
 А ВЪНЬЦЪ ЕЖЕ
 СЕН РАЗДЪЛЩЕСІА НА ДВОІ ТА БО
 ТВА ОБ БОРОСЕХ
 ІАКВЕ БІАЩЕТЕ РОСТРЖДЕНА НА
 ДВІЕ А ТОГДЪ
 ІМАХОМ СКОРО ДЕСЕНТЪ А ПОЩО
 ГРІАДІ ГРІАДІАЩЕТЕ
 А ГРЕНДЪ УСТРОІАЩЕТЕ КОЛІВВА
 ІМАХОМСТА
 БОЛІАРИНА ОГЛЕНДЪ А ТОІІ
 БОЛІАРИН ОГЛЕНДІА
 РЪЩЕ ІАКОЖДЕ ІМАХОМ СЕН
 ДЪЛІАШЕСТЬСЕ ДО
 БЕЗКОНЬЦЬІА ТА БО РУСЬ ЕДІНА
 МОАЩЕТ БОІТІ
 А НЕ ДЕСЪНЦЕ А ТО РОДЦЕ І РОДШІ
 СЕН
 ДЪЛЫАЩЕСІА А ПОТЩАШЕ А ТО
 КРАТО БРАГ
 НАЛЗЕ НА НОІ ІМАМОІ БРАНІТЕСЕ
 О РЦЕ НЬ

(війська) на раменах його воєводців
 славних, які не лишать у січі голови
 своєї ясуні, а убережуть її від такого
 дня, коли бо бажаючи до заходу сонця
 з воями своїми Харват забрав свої вої.
 Тоді інша частина схотіла залишитись з
 русами і так з невідділеної землі і з ни-
 ми утворили Русколань. Кий бо осівся
 в Києві і тому ми підлеглі і з ним досі
 Русь строїмо. І так будь нам інша сила
 — не йдемо до неї, а з Руссю, бо тая
 есть мати наша, і так ми є діти її і бу-
 демо до кінця з нею.

8

І так стали між русами сварки й усобиці, і жалі стали між ними, і почали плакати і вирікати: не йдімо за ними, бо там буде погибель наша, а допремося до тої пори, коли не лишиться од нас ніщо. Згадаймо про те, як за отця Орія один рід славний, а потім три сини його розділилися на трійцю, і так стало в Русколані. А більше коли ці поділяться надвоє, як ото на борусях, які є росторжені на дві, і тоді маємо скоро десять. А пощо городи городити і огорожі робити, колижбо маємо такого болярина Оглендю, а той болярин Оглендя каже, що маємо ділитися до безкінця? Таж бо Русь єдина може бути, а не десять. А то роди і родичі діляться і послабнуть, а тим разом ворог налізе на нас, маємо боронитися поруч, а не знатимете, якого отця маєте.

Коли бо маєте десять корів, що згнули од ворога, мала втрата єсть, а перебуватимеш в роді до кінця твої десять мають утворити тисячу.

Колись той Оглендя корови водив по степах, а тим разом говорить слова

А НЕ ЖЕЩЕТЕ ІАКОВА ОЦЕ ІМАТЕ
 АЩЕ БО ІМАТЕ
 ДЕСЪНТЕ КРАВЕ А ЗГІНЕЩЕШИ ОД
 ВРАГ МАЛА
 УЩІТА ІЕСЬ А ПРЕБОДЕШИ В РОДІЪ
 ДО КОНЦІА
 ТВА ДЕСЪНЦЕ ІМА УТВОРІАЩЕТИ
 ТОІСЪНЦЕ
 ОНЪГДОІ ТОІЕ ОГЛЕНДІА КРАВОІ
 ВОДІАІ ПО СТУПЪХ
 А ТОІ КРАТО РЦЕ СЛОВЕСОІ
 МНОГАІА О РОДЦЪХ СВЕХ
 ПОЧТЕСІА САМ ОД СЕБЕ ВОНЦЕ
 ПРАЩУРЕ А ОРЕОЦЕ
 ТОТО БРДНАІА ТВРІАЩЕ НЕ
 БУДЕХОМ СМОІ ІМА
 НАСТЕНЖЕТЕ СІЦЕ БЕ СЛЪДА СВЕ
 ІНЕ ІДЕМО ПО
 ГАЛАРЕХЕ ЗБЕНДЕ ГОДЪ ДО
 ПОЛУНОЩЕ А ТАМО ІСЧЗНЕ А
 БЕРЕДОІ ІДША ДО НОІ А РЪКСТА
 НАМО ІАКО ВЕЛЪКА
 УТСНЪНІА ІМАІ ОД ІАГОІ ІАКВЕ
 ПОСТА НА СЛЪД ІЕГУНШТІІ
 А ТАКО БОЛОІАРЪ ІЕМА РЦЪ
 ПОЖДІАТЕ А ПШЕДЕ
 ДО НЪ А ХОДІАІ С ПЕНТОІ ТЪМОІ ДО
 НЪ НЕОЖДАНЪ
 А БІАІ ІАГОІ КІЕ БО РОСТРЕЩЕ НА
 ВШЕ СТРАНЕ
 ІАКО ВЛІА ЖЕНЕ А БЕРЕ КРАВОІ
 ЕІЕ А ДЩЕРІ
 ІУНАЩЕ БО А СТАРЩЕ ПОБІЕ
 НАСКРСЪ МОІ СМЕ
 РУСІЩІ ІМІАХОМ ГРДІТЕСЕ
 ПОХОДІУ НАШІУ А ДРЖАЩЕСЕ
 ЕДІН ОДНА ПРІАТІСЕ ДО СМРТЪ
 ПРАВЪ НА ТО ЕЩЕ
 ПОМІНЬМО ДОРІЕ ПАРЦІШТЪГО ІЖЕ
 НА НОІ УТОЩІСЕ
 А ПОБІЕ НОІ ЗА НАШЕ РАЗДЪЛІАНЕ
 ТО ТО БО ВРАЗІЕ
 ЕРЕК А АСК УСЪСТАСЕ НА КРЕНКОІ
 НАШЕ А МРЗІАЩЕ
 НАМ ДО КРОМЪТОІ СМЕ ПОТОМІЦОІ
 РОДУ СЛВУНЕ КІІ
 ПРІДЕ ДО ІЛМАРІЦЕ А
 УСЪДНЕСЕСІА ДО ГОДЫА А ТУ
 БУДЕ ТОІСЪНЦЕ ЛІАТОІ ПОТЩАШЕ
 НА НОІ КЪЛТОВЪ
 СО ЖЕЛІАЗВА СВЕ А ПОТКІАЩА НОІ
 ПОВРАТЕЩЕСЕ ДО
 ЗАХОДУ СУНЕ ІАКО ЕСЪВА ТВЕРДЪ
 РУКА ДРЖАЩА НОІ
 А ТОГО ОДРЕЛА ДО ІЗМЩЕНІА А
 СТРАХ МУ НАВЕНДЕ

многії про родичів своїх і почитується
 сам од себе вище пращурів і Оряотця.
 Все це шкоди створює. Не будемо їм
 наслідувати, цим ото слідам, своїм ін-
 шим ідемо.

По Галарехові відійшла Годь до по-
 луночі і там щезла, а береди прийшли
 до нас і кажуть нам, що великі утиски
 мають од ягів, які постали на слід егу-
 нів. І так Болояр їм каже пождати. І
 пішов до них, а йшов з п'ятдесятьма ти-
 сячами до них неждано і бив ягів, я-
 ких бо розтрощив на всі сторони, як
 волів жене їх і бере корови їх, і дочок,
 юнаків бо, а старших побив наскрізь.
 Ми, русичі, маємо гордитися походом
 нашим і держачися один одного битися
 до смерті правої.

А то ще згадаємо Дорія перського, я-
 кий на нас напав і побив нас за наше
 розділяння. А то ось варяги Єрек і Аск
 усілися на крики наші і мерзять нам до-
 краю (до кромѣти).

Єсьми потомки роду славного, який
 прийшов до Ільма ріки (чи може до
 ілмарців А.К.) і оселився до Годі і тут
 буде тисяча літ. Посунули на нас кол-
 тове (кельти? А.К.) з залізами своїми, а
 попробувавши нас, повернулися до за-
 ходу сонця, бо єсть тверда рука, держа-
 ча нас, а того довела до знесилення і
 страх йому нагнала на чрясла його, од-
 тручила од землі нашої. А іломерці на
 те дивилися, не боронилися цілком і за-
 гинули. Чого ми не спроможні, те утво-
 рять інші. І як ілми не хотіли заліза
 брати до рук своїх ані боронитися од
 ворогів, такі роди ізсохнути мають, аби
 їх інші наслідили.

Грім громихає в сверзі синій і маємо

НА ЧРІАСЛОІ ГО ОДТРИЦЕ ОД ЗЕМЕ
 НАШЕІІА
 А ІЛОМРШТИ НА ТО ГЛЕНДЪЩІА НЕ
 СЕН БРАНІШАСІА
 ДО ЦЪБЛА А ЗАГОІНЕ НІЩО СМЕ НЕ
 МОГОЩІА ТО
 УТВОРІАТЕ ІНА ІАКО ІЛМОІ НЕ
 ХОЩІАШЕТЕ ЖЕЛЪЗВА
 БРІАТЕ ДО РЕНКОІ СВА АНІ СЕН
 БРАНЕТЕ ОД ВРЗЪХ
 ТАКОВА РОДІ ІЗСХНЕТЕ ІМІАШУТЬ
 АВОІ А ІНОІ
 НАСЛЪДЕНЛОІ ГРМ ГРМОЩАЕ В
 СВРЗЪ СОІНІІА А
 ІМІАХОМ ЛЕТЪТЕ НА ВРЗІ ІАКО
 ЛАСТИЦЕ БОРЗЪ
 ЕДІНЕ А ГРЪМАВЪ А ТА БЕНСТРЕТА
 ІЕСЬ МЕЧА
 НОВА А РУСЬКА А МЕТА ІМАХОМ
 ДНЕСЬ ІНА
 АБОІСТА СТУПА СКУФІНІІА БОІЛА
 ЗА НОІ А
 ВШІАКА БРОДЩЕ В ОНЕ
 ЗАЩЕЗЛЕСТА А
 ЕНМЕ НАШЕ КРАВОІ ТАМО
 ХОДІАЩЕТЕ ІМУТЬ
 А НАШЕ РОДІЦЕ ЖІТЕ ІМУТЬ ІБО
 КОЛТОВЪ
 ВЧЕРЕНШЕІЕ СУТЕ ДНЕСЕ
 ВАРЕНЗЕ А ГРЪЦЕ
 А ТОІЕ КО НЕ ДОМОІСЛЕВА СЕН ДО
 ТОГО СУТЬ
 ІХВА БУДЕНЦЕ ОТРОКВА ОДЕРЕНЩЕ
 БРАНСЕ
 ЗЕМЕ РУСТІА А БРАНЪ САМО
 СБЪ А ТОБ
 ІНА НЕ БЕНДЛА НА ТОІ І КРЧЕ
 А ТОБ ТО
 ВРАЗЪМА НЕ ДЛА СЕН ОХОМОІТАНА
 А ДО ВОЗА
 ПРІВІАЖДЕНАІ АБОІ ТЕНГЛА ТЕІ
 ДОКАМО ХОЩАШЕТЬ
 ЦУЖЕІ ВЛАДЪ А НЕБО ТО ТОІ
 ХОЩАШЕШЪ ІТЕ САМА
 ЖАЛЕ ВЕЛКА ТОМУ КІЕ
 НЕДОРОБУМЪ СЛОВЕСОІ ТАЕ
 А ГРМ ІМУ НЕБСТЕН АВОІ
 ПОВЕРГСЕН ДОЛЪ А НЕ ВОСТАВІЩЪ
 ВЛАДЪ НАШЕ ЕДІН ЕСЬ ХОРС А
 ПЕРУНЪ ІАКО КУПАЛВА
 ЛАД А ДАЖБО А КОЛІЖДЕ
 КУПАЛВА ПРІДЕ ВЕ ВЪНЧЪ
 КІЕ ЖЕ ВЗЛЕЖЕ НА ГЛАВЪ ГО
 СЕТЩЕНА ОД ВЪТВІІА ЗЛЕНА
 А ЦВЪТЕ А ПЛДОІ ТЕН ЩАС ІМЪХОМ
 БОІТІ ДАЛЕКО ПО

летіти на ворогів, як ластівки швидкі,
 єдині і гримаві, і та бистрота єсь меча
 нового, руського. А мету маємо сього-
 дні іншу, аби той степ скифіній був за
 нами, а всякі бродящі в нім пощезли, а
 тільки наші корови там ходитимуть і
 наші родичі житимуть, бо колтове вчор-
 ашні сьуть сьгодні варяги і греки, а
 тії, хто не домислився до того, сьуть їхні
 будучі отроки-одеренці. Боронись, зем-
 ле руська, і борони сама себе, а щоб ін-
 ші не були на твоїх крячах, а тобто во-
 рогам не далася охомитана і до воза
 прив'язана аби тягла той, куди хотять
 чужії влади, а нібито ти хочеш іти са-
 ма.

Жаль великий тому, який недорозу-
 міє слів тих, а грім йому небесний аби
 повергся долу, хто не встане за владу
 нашу! Єдині єсь Хорс і Перунь, Яро,
 Купалва, Лад і Дажбо. А коли ж Ку-
 палва прийде у вінку, який возляже на
 голові його, зотканий з віток зелених і
 квітів і плодів, того часу маєм бути да-
 леко по Непрі і до Русі скакати, о смер-
 ті нашій не мислячи, і життя наше на
 полі єсь красне.

Б'є крилами Матирсва - слава і каже
 нам іти до січі. А не маємо іти — і нам
 ні до пиру, ні до їжі: брашна туки (.)
 смачні не будуть. Маємо спати на сирій
 землі, а їсти траву зелену, доки не буде
 Русь вольна і сильна!

У той час, коли Годь ішла на нас од
 полуночі, Ерменрех у союзі з єгунами,
 і також ми подужали їх. А ми ж мали
 два вороги на двох кінцях землі нашої,
 і той Болорев перед трудами великими
 і усумнився. Ото тут Матирсва прилі-
 тає і каже йому, щоб сміло напали на

НѢПРѢ А ДО РУСЕ СКАКАШЕТЕ О
 СМРТЕ НАШЕ НЕ
 МОИСЛЕХОМСТА І ЖИВОТ НАШ НА
 ПОЛІ ЕСЬ КРАСЕН
 БІЕ КРОІДЛѢМА МАТОІРЬСВА СЛАВА
 А ЖЕЩЕ НАМО
 ІТЕ ДО СѢЩЕ А НЕ МАХОМ ІТЕ І
 НАМ НІ ДО ПІРУ
 НІ ДО ІАДВА БРІАЦНА ТУКОІ
 СМАЩЕНА НЕ БОТЪ
 ІМІАХОМ СПАТОІ НА СОІРЕ ЗЕМѢ А
 ІАСТЕ ТРВУ
 ЗЛЕНУ ДОКУДЪ НЕ БЕНДЕ РУСЬ
 ВОЛНА І СОІЛНА
 ЗА ТЕН ЩАСЕ КОЛІБВА ГОДЪ ІДЕ НА
 НОІ ОД ПОЛУНОЩЕ
 ІЕРМЕНРЕХ СЕ ОСОІУЗЕ ІЕГУНШТЕ
 А ТАКО СЕ ПДОРЖЕ
 О ОНА А СМЕ ІМІАХОМ ДВА ВРАЗИ
 НА ДВА КОНЦІА
 ЗЕМЕ НАШОІІА А ТО БОЛОРЕВ
 ПРЕДО ТРУДОІ ВЕЛКЕ
 А УСУМНЕСЕ ОТО ТУ МАТОІРЬСВА
 ЛЕТЦІА РѢЦЕ МО
 ІАКО СМѢІАІ ПАДНУТЕ НА
 ІЕГУНШТІА ОПРЕВѢ А
 РОСТРЦІТЕ ІУ А СЕН ПОВРАТІТЕСЕ
 НА ГОДЪ А ТОІІ
 ТАКО ДѢІАЩЕ РОЗБІЕ ІЕГУНШТОІ
 А СЕ ПОВРТЕ НА ГОДЪ
 ТАМ БО УВРЖІ СОІНЕ ІЕРМЕНРЕХЕ
 А ЗАМРТВЕ

10

БОГУМІРУ БО БОЗЕ ДАІАШУТЬ
 БЛАГОІ ЗЕМНАІА А ТЕМО
 СМЕ НЕ ІМІАХОМ СЕ . . . ІАКО
 НАМО БІА
 ІНЬ . . . А СТАРЦЕ О РОДІ
 ОБЕРЕЩЕХОМ ІАКО
 КОМОНѢЗѢ ІЖЪ ОД ЩАСОІ СТАРІ
 СУТЕ НАШЕ
 ВУЦЕ НАІМІАХОМ РАЗ ВСЕ . . . ТО
 БО БІАЦІ
 КОМОНѢЗЕ ДОЛГОІ ЩАС А ТІЕ Т
 ГРЬЦЕ НЕ
 ЗВЕДЦІА А СТАЕ ДОКОНЦЪ ІАКО
 ОБЕНСТВЕ
 МУЖЕ ТОМУ ЖДЕ ОД РОДЬНЬЕ
 ІМІАХОМ ДАВАТЕ ДО
 ПОТОМОЦЪ ІЕХ АБО ТІЕ ПРАВИЩІТЕ
 НОІ А ПО
 БОГУМІРУ БІАЦА ОРІЕ СО СОІНОІ
 СВА А КОЛІБВА
 ІЕГУНШТЕ ВЕЛІКА ПРІУ ТѢІАЦА
 О УТВОРЕНІА

егунів спершу і розгрозили їх, а потім повернулися на Годь. І ті так зробили. Розбили егунів і повернулися на Годь. Там бо повергли сина Ерманреха а замертво . . . ? (отця його — див. дощ. 27).

10

Богуміру бо боги дають благи земнії, а тому ми не маємо се . . . (бояти)... що нам буде ін (акше) . . . А старших в роді обираємо яко комонезів, які од часів старих суть наші вуце (водчі, старшини). Наіменуємо раз все . . . ті бо є князями довгий час і тих то греки не зведуть, а стоїть до кінця, як належить мужу тому, що од народження має давати до потомків його, аби тії правили нами . . . А по Богуміру був Орій з си-

Модерне співчуття

В Санкт Себастьяні літо і з'являються туристи, зваблені ласкавим сонцем теплої Іспанії. Власне один з таких туристів розсівся вигідно на терасі ресторану. На його обличчі малювалось вдоволення і радісне очікування. В уяві стояв гарно присмажений біфштекс. І якраз коли він забирався до того, щоб відрізати кусень, до столу підійшов убого зодягнений чоловік і сказав:

— Пане, може ви мені трішки можете. Вже від трьох днів нічого не мав я в роті.

Пан при столику виявив невдоволення і нічого не сказав. Погальмував він своє обурення і тоді, коли влізливець вдруге пригадав ціль своєї появи. Але коли цей нахабний чоловік втретє повторив, що вже три дні нічого в роті не мав, пан вибухнув:

— І що це за лади сьогодні! Самі не їдять і другим з'їсти не дадуть . . .

ВЕЛКА ЗЕМЕ СВЕ А ТАКО ІДЬЩА
 ВОН ОТУДУ
 ДО РУСЕ НОІНІ БІА ІНЬ ЩАС А
 ІМЕМО СЕ
 БРАТЕ ЗА УЖЬДІА А ТЕНУТЕ
 ДОПРЕДУ А НЕ БОДЕ
 ЖЕЩЕНО ІАКО СЪМО ОСТВІАХОМ
 ЗЕМЪ НАШЕА А
 ІАХОМ ІНІА НО ДА ЖЕЩУТЬ ІАКО
 СЪМЕХОМ
 ПРІАЩЕХОМ ВЛІЦЪ О СЕБЕ ТО БОУ
 РУСІЦЕ
 НЕ ОСТАВІЩЕ ЕСТЕ ГРЪЦІ НА ЗЕМЕ
 ВАШІУ
 А ПВРОІСТЕСЕ О НІУ . . . О ТЕ ЩАСОІ
 РА РЪЕЦЕ
 БОІТЕ КРОМЪТЕНОІ О ІНОІ ЗЕМЕ А
 ДНЕСЕ ВОЗЖІАДІЩІАСЕ
 ВРЗЕ НАШІА НА НОІ А ІМЕМО СЕН
 ПРІАЩЕТЕ
 О ВНУЧЕ НАШІА ДА УДРЖЪХОМ
 СТУПЕ
 НАШІА А НЕ ДАХОМ ЗЕМЕ ІНАМ . . .
 ТАКО БО ІМІАХОМ ІНАКО
 ТВОРІАЩЕТЕ А НЕ ПАЛТЕ ДУБОІ
 О ПОЛІА СВА НІЖ СЪНЪТЕ ПО ТЪХ
 А ЖІАТЕ ЖНІУ О ПОПЕЛІ ІАКО БО
 ІМІАХОМ СТУПЕ
 ТРАВЪНІ А СКОТІ ВОДІАЩЕТЕ
 БРЕГОУЩІА
 ОНА ОТО ВРАЗЕХ . . .

11A

СЕ БО ІАЩЕТЕ ПЕРВІЕ ТРІГЛАВУ
 ПОКЛОНІАЩЕТЕСЕ
 ІАХОМ А ТОМУ ВЛІКОУ СЛВУ
 ПЪАЩЕХОМ ХВАЛІХОМ А СВАРГА
 ДІДА БЖІА
 ІАКОЖДЕ ТЕНО ЕСЕ РОДОУ
 БОЖЬСКУ
 НЩЕЛЬНІКО А ВСЕНСКУ РДОУ
 СТУДІЦ ВЕЩЕН
 ІАКОВО ТЕЦЪ ВО ЛЪТЪ
 ОД КРОІНЕ СВА А ВЗМЕ НІКОЛЕ
 ЖЕ НЕ ВЗМРЗЕ
 А ТОІА ВОДЕ ЖІВЕНЦЕ ПІУЩЕ
 ЖІВІХОМСІА ДОКОНЕ НЕ
 ПРЕІДЕХОМ ІАКОЖДЕ
 СВЕ КО НЕМУ УБЕНДЕХОМ ДО
 ЛУЦЕ ГОЕХ РАІСТІЕХ А БГУ
 ПЕРУНЕВІ
 ГРОМВРЗЕЦУА БГУ ПРЕ А
 БОРЕНІА О РЦЪХОМ
 ЖІВНТА ІАВЛНОІА НЕ ПРСТАВАТЕ
 ВРЩАТЕ КОЛІЕ
 А КОІІ НОІ ВЕНДЕ СТЕЗЕОУ

нами своїми. А коли єгуні велику бо-
 ротьбу затіяли за утворення великої
 землі своєї, і так пішли ми вон (геть)
 звідти до Русі.

Нині є інший час, імаємо братися
 за гужжя і тягнути вперед, а не буде го-
 ворено, що ми оставили землю нашу, а
 зайняли інших, але хай скажуть, що ми
 боремося дуже за себе. Тобо, русичі,
 не оставте греків на землі вашій, а бо-
 рітеся за неї . . .

У ті часи Ра ріка була границею між
 нами і іншими землями, а сьогодні воз-
 жадобилися вороги наші на нас і має-
 мо боротися за внуків наших, щоб у-
 держати степи наші і не дати землі
 іншим . . . Так бо маємо інакше твори-
 ти, а не випалювати дуби на поля свої,
 ані сіяти по тих і жати жниво на попе-
 лищах, бож маємо степи трав'яні і ско-
 тину розводимо, оберігаючи її од воро-
 гів . . .

11a

Се бо молячись, перше Триглаву по-
 клонятися маємо і тому велику славу
 співаємо. Хвалимо і Сварга, діда божо-
 го, бож той єсь роду божеського на-
 чальником і всякого роду джерело віч-
 не, яке тече вліті од крині своєї і взимі
 ніколи не замерзає, і його воду живля-
 чу п'ючи, живимося доки не перестане-
 мо, як усі до нього відійдемо до лук
 гойних райських. І богу Перуневі, гро-
 мовержцю і богу війни і боротьби, що
 звемо життьових явищ неперестаючий
 кола обертати і який нас веде стежкою
 правою до бою і до тризни великої по
 всіх павших, які ж ідуть у життя вічне
 по полку Перуню. І богу Світовиду сла-
 ву речемо, сей бо став бог прави і яви,

ПРАВОУ ДО БРАНІЕ А ДО
 ТРИЗНЕНЕ ВЛІКА
 О ВСІА ПАВШІА ІАКОВЕ ЖЕ
 ІДОУТ БЕ ЖІВЕНТЕ ВЕЩНІЕ ПО
 ПЪЛКУ ПЕРУНОІУ
 А БГУ СВЕНДОВІДІУ СЛВУ
 РЦЪХОМ СЕ БО СТА БГ ПРВІЕ А
 ІАВІЕ А ТОМУ
 ПЪІЕМА ПЕСОІНЕМА ІАКО СВТ
 ЕСЕ А
 ЧРЕЗЪ ОНЕ ВІДІАХОМ СВІЕТ
 ЗРІАЩЕТЕ
 А ІАВЕ БОІТЕ А ТОІ НАС О НАВІЕ
 УБРЖЕШЕТ А ТОМУ ХВЛВ ПЪІЕМО
 ПЪЕХОМ
 ПЛІАСАЩЕТЕМУ А ВЗОІВАХОМ
 БГУ НАШЕМУ ІАКОЖДЕ ТОІ ЗЕМЕ
 СУНЕ НАШІУ
 А ЗВІЗДІА ДРЕЗАЦ А СВТ КРІЕНЦЪ
 ТВОРІАЩЕТЕ СЛВУ СВЕНДОВІДІЕ
 ВСКУ
 СЛВА БГУ НАШЕМУ ТО БО
 СКРОІБЕЦЕТЕ
 СЕРДІЕ НАШІЕ А СЕ СМЕХОМ
 ОДРКОХОМ СЕН
 ОДО ЗЛОІА ДЪІАНА НАШІА
 А ДОБРУ ТЕЦЕХОМСТЕ СЕ БО
 ОТРЕ ПУЩЕНІЕМО
 ОБОІМЕСЕ А РЪЩЕТЕ
 ВСЕ УТВОРІАЩЕ СЕ БО НЪ ВІЕДЕТЕ
 ОУМЕ РЪЗТРГНЕЩЕШІ
 А ПОЦОІСТЕСЕ БО ТЕ
 УМІЕМО СЕ БО ТАІНА ВЛІКА ЕСЕ
 ІАКОЖДЕ СВРГ
 ПЕРУНО ЕСЕ А СВЕНДОВІНД
 ТОІЕ ДВА ЕСЪВА ОДЪРЖЕНОІ О
 СВРЗІ А ОБАІА
 БІАЛЪГ А ЦРНЪ БГ СЕН ПЕРУТЕ
 СЕ ТОІЕ СВРГ ДЕРЖЕЩЕТЕ АБОІЕ
 ОНА СВЕНДУ
 НЕ БОІТЕ ПЪВРЗЕЦЕНУ
 ПО ТОІЕ ОБАСВА ХЪРС ВЛЪС
 СТРОІБЕ ДЕРЖТЕСЕ
 ПОЗА НЪ ВОІШЕНЪ ЛЕЛЕ ЛІЕТІЦ

11Б

РАДОГЩ КОЛЕНДО А КРОІШЕНЪ А
 СЕ ОДВА УДРЕЦ
 СОІВОІІ ІАР А ДАЖБО
 СЕ БО ІНОІ СУТЕ БІЕЛОІАРЕ ЛАДО
 КОУПАЛО СЪНІЦ
 ЖІТНЕЦ ВЪНІЦ ЗРНІЦ ОВСЪНІЦ
 ПРОСІЦ
 СТУДЕЦ ЛЕДІЦ А ЛІУТЕЦ А ПОТА
 ПТІЩЕЦ
 ЗВЕРЕНІЦ МІЛІЦ ДОЗДЕЦ

і тому співаємо піснями, яко свят єсь і через нього бачимо світ видимий і яві бути, і той нас од нави уберігає, і тому хвалу співаємо, співаючи танцюємо йому і взиваємо богу нашому, бож той землю, сонце наше і звізди держить і світ кріпить. Творимо славу Світовидові всяку, слава богу нашому. То бо шкрябаємо серце наше і це маємо одріктися од злих діянь наших, а добрі чинити. Себто отроків поучаємо обійнятися і розказуємо все сотворене, се бо відати розум розширюється і очищається, бо те розуміємо. Себо тайна велика єсть, бож Сварог — Перун єсть і Світовид. Тії два єсть удержувані у Сварозі і обидва білобог і чорнобог борються, їх Сварог держить, аби цьому світу не бути поверженому.

По тих двох Хорс, Влес, Стрибе держаться. Поза ними Вишень, Леле, Літич.

11Б

Радогощ, Колендо і Кришень, а цих два удержують, Сивий Яр і Дажбо. Себо інші суть: Білояр, Ладо, Купало, Сінич, Житнець, Вінич, Зернич, Овсянич, Просич, Студець, Ледич і Лютець, а потім Птичець, Звіринець, Мілич, Доздець, Плодець, Ягодець, Пчолич, Ростич, Ключець, Озерець, Вітрич, Соломич, Грибич, Лович, Бесідець, Сніжич, Странець, Свідич, Радич, Світич, Крович, Красич, Травич, Стеблич, а за цими суть: Родич, Маслянець, Живич, Відич, Листвич, Квітич, Водич, Звездич, Громич, Сімич, Липець, Рибич, Березич, Зеленець, Горич, Страдич, Спасич, Листвевріц, Мислич, Гостич, Ратич, Странич, Чурець, Родич. А тут ось Огнебог сам і Регел вівці ярі швидко родять і

ПЛДЕЦ ІАГОНДЕЦ ПШЕЛІЦ
 ІРЪСТИЦ КЛЕНЧІЦ
 ЕЗЕРЕНЦ ВІЕТРІЦ СЛОМІЦ
 ГРІБІЦ ЛОВІЦ БІЕСІДЦ СНІЕЗІЦ
 СТРАНІЦ СВЕНДІЦ
 РАДІЦ СВІЕТИЦ КРВІЦ
 КРАСІЦ ТРАВІЦ СТЕБЛІЦ А ЗА
 СЕ СОУТЕ
 РОДІЦЬ МАСЛІЕНЦЬ ЖІВІЦ ВІЕДІЦ
 ЛІСТВІЦ
 КВІЕЦІЦ ВОДИЦ ЗВЪЗДІЦ ГРОМІЦ
 СЪМІЦ
 ЛІПЕЦ РОІБІЦ БРЕЗІЧ ЗЕЛІНЦ
 ГОРІЦ СТРАДІЦ СПАСІЦ
 ЛІСТВЕВРІЦ МОІСЛІЦ
 ГОСТИЦ РАТІЦ СТРАНІЦ
 ЧУРІЦ РЪДІЦЬ А ТУ БО ОСВА
 ОГНБГ СЕМ
 А РЕГЕЛ ОВЩІА ІАРО БРЗО
 РОЗДЕНО
 А ЩІСТЬ А ТО СОУТЕ
 ТРІГЛОВОІ ОБЦІА
 СЕ СВА О НЕ ОІДЕ А ТУЖДЕ ОТРОЩЕ
 ОДЕВЪРЗЕЩЕШІ БРАТА ОНІА А
 ВЕІДЕШІ
 В ОНЬ ТО БО ЕСЕ КРАСІЕН ІРІІ
 А ТАМО РА РІЕКА ТЕНЦЕ ІАКОВА
 ОДЪЛІАЩЕШЕТ
 СВЕРГУ ОДО ІАВЕ А ЧЕНСЛОБГ
 УЧЕНСТЕ ДНЕ НАШІА РЕЩЕТЬ
 БЪГОВІ
 ЧЕНСЛА СВА БОІТЕ ДНЕ СВРЗЕНІУ
 НІЖЕ БОІТЕ НОЩЕ А ОУСЕКУ ТЕ ТОІ
 БО СЕ ЕСЕ ІАВСКІ А СОІІ ЕСТЕ ВО
 ДНЕ БЖЪСТИЕМ А ВНОСЦЕ НІКІІ
 ЕСТЬ ІНОЖДЕ
 БГ ДІД ДУБ СНОП НАШ СЛВА БГУ
 ПЕРУНУ ОГНКУДРУ ІЖЕ СТРЪЛІЕ
 НА ВРЗІ
 ВЪРЗЕ А ВЕРНА ПРЕДВЕДЕ ВО СТЬЗЪ
 ПОНЕВЖДЕ ЕСЕ ТОІЕ ВЪНЬМ ЩЕСТ
 А СОУД
 А ІАКО ЗЛТРОУН МЛСТВ
 ВСПРВДЪН ЕСТ

12

ІАГ . . АЩЕ СУРІ СІАШЕТІ ПОЕМО
 ХВЛУ БГОМ А
 ОГНІЦУ ПЕРУНІУ ІЖЕ ЕСТЬ РЪКОМ
 ПОТІАТІЦ НА ВРЗІ А РЦЕМО ВЛІКА
 СЛВУ
 ОЦЪМ НІШІМ ДЪДОМ ІАКОВІ СОУТЕ
 ВЕ СВРЗЕ ПРЦЕМО ТАКО ТРІЩЕ
 А ІДЕМО
 СТД НІШІХ ВЕДМО ІА НА ТРВІЕ
 КОЛІБО ВЕСТИ ІА НА ІНЬ СТУПЕ

чисто. А то суть Триглаву спільні і ці всі од нього ідуть. І тут ось "одростки, одділені від брата їхнього і входячі в нього". То бо єсь красен ірій, а там Ра-ріка тече, яка одділяє свергу од яви, а Числобог числить дні наші і каже бо-гові числа свої, бути дневі Сварожому, а чи бути ночі, і про всякого те. Ті бо це єсть явські і ції єсть во дні божеськім, а в ночі ніякий не єсть, тільки бог Дід, Дуб, Сніп наш.

Слава богу Перуну огнекудруму, який стріли кидає на ворогів і вірно вперед веде по стежці, тому що єсть той воїнам честь і суд, і яко златорун, милостив, всеправеден єсть.

12

Іаг . . . Коли сонце засяє, співаємо хвалу богам і огнищу Перуню, що є зва-ний Потятич на вороги, і речемо велику славу отцям нашим, дідам, які суть у

Страх не без козира

Недалеко міста Кремс, в Дірнштайні в Австрії є через ріку Дунай пором, яким перевозять людей до села Мавтерн і назад. Одна наша приятелька, яка жила там, розказала нам такий випадок:

Один раз переїздила я поромом і на ньому, крім декількох цивільних осіб, був також священник у чорному одязі і мав на руках козу, яка під час переїзду дрожала і мекала із страху.

— Чого ж вона так боїться, — запитала наша знайома, щоб нав'язати розмову.

Але священник був людиною з гумором і відповів їй:

— Чого боїться? А як би ви, пані, стояли на місточку, з шнурком на шиї, а біля вас стояв священник — чи вам не було б страшно? . .

ІДЕМО
 ЪСТІ ПО ДРОУЗЕ ХВЛУ БЗЕМ
 ВОЗНСІАЩЕ
 СЛВУ ПЫАХОМ А ТАКО ДО ПЛДНЕ А
 РЩЕМО СЛВУ ВЛІКУ ХРСУ ЗЛЬТРОІ
 КОЛО ВРТІАЩУ А СУРІАНУ ПІЕМО
 А ТАЖДЕ
 ДО ВЩЕРЕ А ПО ВЩЕРЕ КОЛІ
 БО ОЖДЕ ОГНЩІ СЛЬЖЕНА
 ЗАЖДІЕМО А СЛВУ
 ВЬЩЕРНІУ ПЫЕМО ДАЖБУ НАШОІ
 ІЖЕ РЕКОМ ЕС ПРАДІ НАШЕ
 ІЕЦОІМОСІ А ІЕЦО ІМО СІА
 ОЧІСТЕ БОІТІ А МОВЛЕНА ТВОРІА
 НЕОБІАСЬНОІ
 ЩЕ ІДЕМО ДО СНОІ А ТАМО ВЛІКА
 НЕ ОБІАСЬ НОІ
 СЕ БО УМ НА ІА ІЗВЕРЗЕЦ ХОРОБР
 ІА ОУКРЕПЕ

13

СЕ БО УМНАІА ІЗВЕРЗЕЦ
 ХОРОБРІА ОУКРЕПЕ
 А ТОІЕ ІДШЕ ДО
 СУНЕ ВСХОДІАЩЕ ОБА ПОЛА
 РІЕКУ ЗРІАЦЕІ
 ТАМО СЪДША ІАКО
 А МАТРЕСВАСЛВА РЖЕЦЕ А ТА ОБА
 СВА
 КРІДЛЕМА ОСВІАЖДЕ ОНА
 ТАКОЖДЕ БРІАЩЕШЕ ЗЕМЕ
 ТУІУ А БРАНЕТЕ
 ОНІУ О ДАСУНЕ А
 АГУНШТЕ ІАКОЖДЕ ГОТІЕМ
 ОБРАЦЕТЕ
 СТРЕЛА СВА А МЕШЕ
 ОТОЦЕНА . . .

15A

ПОНЕХШЕ ІДЬШІА ДО ІЛМЕР ЕЗЕРА
 А ТАМО
 УТВОРІАІ ГРД НОВЬ А ТАМО
 ПРЕБЕНДІЕХОМ А ТУ СВЕРГОІ
 ПЕРВЕ ПРАЩУРЕ
 МОЛІХОМ СЕРДІ РОЖЕНІЕЦ КРОІНЬ
 Е ПРЕПРОСІХОМ А ТО ДУБО
 КРЕНЬ ХЛІБ
 НАШЕ СВАРГ ІЖЕ ТВРІАІ
 СВЕНТ БГ ЕСЕ СВЕНТУ А БГ ПРАВЕ
 ІАВЕ НАВЕ
 СЕ БО ІМІАХОМ ОНОІ ВО ІСТЬВУ
 А СЕ ЕСТЬВА НАШІЕ ПРЕБОРІАЩЕТЕ
 СОІЛОІ
 ПОТЕМСЕСТЕ А БЛГУ ВЕНДЕ
 ІАКОЖДЕ ПРАЦОІ ОВЕНДЕ
 ТВРІАІ ОСЕМЕВЕДІА

сверзі. Промовим отак тричі і йдемо до
 стад наших, ведемо їх на трави. Коли бо
 вести їх на інший степ, ідемо їсти, по
 дорозі хвалу богам возносячи, славу
 співаємо, і так до полудня. І речемо
 славу велику Хорсу златорунному, ко-
 ловертящому, і суряну п'ємо і так аж до
 вечора. А по вечері, коли вжеognища
 зложені запалимо і славу вечірню спі-
 ваємо Дажбу нашому, що званий єсь
 прадід наш, ечимосі (омимаємося?),
 щоб чистими бути, і мовлена (молитви)
 творячи, ідемо до сні, а там великі не-
 об'ясени (?).

13

Се бо розумом звіривши, хоробрістю
 укріпившись і тії пішли до сонця восхо-
 дящого, обидва боки ріки оглянули і
 там осілися, як і Матерсва - Слава ка-
 же, і та обома своїми крилами освідом-
 лює їх також. Взявши землю тую і бо-
 ронили її од Дасуні і агунів, так само
 готям обернули стріли свої і мечі од-
 точені . . .

15a

. . . полишивши, пішли до Ілмер озера
 і там утворили город нов (Новгород?
 А.К.) і там перебуваємо. І тут Сварга
 першого пращұра молимо, серед дже-
 рел криніх (криничних) його припро-
 шуємо, а то дубокрень (?), хліб наш,
 Сварог, який творить світ, бог єсть сві-
 ту і бог прави, яви, нави. Себо маємо
 їх в естві, і ці ества наші переборюють
 сили темряви і до добра ведуть, як пра-
 отців водили, які поробивши восьми-
 веди жериві (?) на конях білих вийшли
 із Краю Семиріччя біля гори Ірської і в
 Загір'ї прожили вік, а потім його зали-

ЖЕРІВОІ О КОМОНІЕ БІЕЛЕ
 ІЗОІДОЩЬША ОД КРАЕ
 СЕДЬЕМРІЕЦШТІА
 О ГОРЕ ІРШТІА А ЗАГОГРІА
 ОБЕНТЬЩІА ВІЕК А ТАКОВА
 ПОНЕХЩЬША
 ІДЕ НА ДВОЕРІЕЦЕ РЪЗБІАІ ОТОІ
 КОМОНЬСТВОМ СВОІЕМОІ А ТЕШЕ
 ДО ЗЕМЕ
 СРШТІЕ А ТАМО СТА ПОЖДІЕ
 ІДЬЩА
 ГОРОІМА ВЛКІМА А СНЕЗІЕМА А
 ЛІАДОІМА
 А ОТОЩЕ ДО СТЕПНОІ А ТАМО
 СТАДОІ СВОІ А СКУФЕ БІА СЕ
 ПРЬВА
 ПРВЕ ОДРЩЕНА ОЦЕ НАШІА ПРА . . .
 Е ДРЪЖІАЩІА О НАВЕ ПРІЕ
 ВЛЦЕІЕ А
 СОІЛОІ ДАЕТ ОТРЩЕТЕ ВРЗЕ НЕБЖ...
 ДЬЩА О ПРІЕ ТІЕ ДО ГОРІА
 КАРПЕНСТЕ
 А ТАМО РІАЩЕ ОЩЕЛОІ ПЕНТОІ
 КНЗОІ
 А ГРДІ А СЕЛОІ ОГ . . . ЪСТЕ А ВРЗОІ
 ВЛКЕА А ПОТІЕСТНЕНОІ БІА . . .

15Б

КОІА СЕ БУДШЕ ДО ЗАХОДЖНА
 СУНІЕ А
 ОТУДЕ ІДЬ ДО СУНЕ ДО НЕПРА
 РІЕЦЕ
 ІАСЬМО ТАМО КОІЕ ОУТВЕРЖДНЬ
 ГРД ІАКЕ
 ОБОІТВАЦЕ СЛВНЕ РДІ ІНЕ А
 ТАМО СЕН
 ОСЕЛЕЩЕСЕ ОГНІЩЕ ТВРІАЕ ДБУ А
 СНПОУ
 ІАКОВЬ ЕСЕ СВРГ ПРАЦОУРЬ НАШІЕ
 А СЕ КРАТЬ НАЛІЕЗЕ НА НЕ ВРГ НОВЬ
 ОСЗЕСЩЕ ІЖЬ КРВЕ ЩОУРЬПІАЩЕ
 А СЕ РАТЕ СВА УСТРМІ КОІЕ НА НЕ
 А ЗРІАЦІ БЕ С ВРЗЕ ВОЕ ТОІА
 ПЕРУНЬШТЕ ВОЕ ІЖДЕ СЕ
 ВРЬГОЩА НА
 НЕ А ПОТРЦІАЕ СОІЛУ ІЕЕ А ДО
 НЬГЕ
 РСТРЩЕ ПОКЖЕТЕ ЗАДЕ ОНЬА СЕ
 ПЛЕМЕНО
 ЕНЕЗЬВА НАЛЕЗЕ ІНО НА НЕ А
 СЕЦІА БІА ВЛКА О ПХІЖДЕНО БІА
 ДО ПОСЛДЬ
 А НАШІЕ ВОЕ ЗРІАІЕ ТО РІЕКСТА
 А В ЗЕ НАШІЕ ЖДЕНОУТЬ ВРЗЕ
 НАШІЕ СЕБЬТЕ
 ВОШЕНЬ ГРІАДЕТ НА МАРІЦЕХ

шивши, пішли на дві ріки, розбили їх
 кіньми своїми і пішли до землі Срської,
 а там стали, пождали і пішли горами
 великими, і снігами, і льодами і вий-
 шли в степи, а там стади свої і скуфи.
 Була це перша прави одречена (даро-
 визна, нагорода) отцям нашим. Права є
 держаца проти нави боротьбу велику і
 сили дає одбивати ворогів. Небож . . .
 ішли в боротьбі тій до гір Карпатських,
 а там рядилися очолені п'ятьма князя-
 ми, і городи, і села огнищанські, і во-
 рогів воювали, і потиснені були . . . (і
 пішли до) . . .

15Б

Кия. Це було до заходу сонця, а звід-
 ти йшли до сонця (на схід) до Непра
 ріки. Побачили там Києм утверджений
 город, який населяли славні роди інші.
 Там оце оселилися, огнища творили ду-
 бу і снопу, який єсть Сварог, пращур
 наш.

А це одного разу наліз на нас ворог
 новий, осезці які корови щурпили (за-
 хвачували, крали). І ось рать свою у-
 стрімив Кий на них. А побачивши вра-
 жі вої тих перунських воїв, що кину-
 лися на них і розтрощують силу їх і до
 ноги розтрощать, показали зади їхні.

Ось племено енезьва налізло інше на
 нас, і січа була велика, і розбито було
 до посліднього.

А наші вої, дивлячись на те, казали:
 "А боги наші поб'ють ворогів наших".

Мимо того, Вишень гряде на мари-
 цях до нас і каже: "Діти, городіть го-
 род ваш і укріпіть його, а б . . . (о бо-
 ротьба) буде зуря і кріпка. А то Сварог

ДО НОІ А РЩЕТЬ ДІТЕ
ГРІАДЕТСЕ ГРАД
ВАШІ А НАПІЕСТЕ ІЕ АБ . . .
БЕНДІЕ ЗУРА А КРІПКА А ТО СВАРГ
МЕНЕ
ПОШЛЕТ ДО ВОІ СЕ Б . . .
СЕ БО ТЪЕІМАТІЕ СОІЛОІ НЕБЕСНІА
ОШІЕ ВА . . .
А ТАКОЖДЕ РЦІЕХ О ВОІ . . .
БРЖЕЩЕТ . . .

20

. . . РО ПОСВЕ ТАКОЖЕ ІДЦЕ
ПТОІЦІУ КОМОНЬСТВОІ
СТАВІАША А ВРЗЕ ТУІУ КРОІД . . . МА
САКРОВАСТА
А ГЛAVOУ БІАІ ЗНІ . . .
ЩАСТЪ БІАША ТОІЕ КОМОНЬЦЕ А
УМ ІСТЪІАГНУВ
ОБРЪЗАЩА РЕНДІ СЪШЕ А ТО
ВІЕДША КОЛЕМ ПАРУ
. . . ЕХОМ ТАКОЖЪДЕ ДЕІАТЕ АБОІ
ХОЩСТЕ ДОСТАЛВЕ
ПОБІЕДОІ Н . . .
ОНЪЖІАЩЕТЕ ОВА ІАКО СВА
ІМЕХОМ А ТУ БО ДНЕ
ЖРІАХОМ ІАКО ОВЩА БІЕГОУЦА
ПРЕД Н . . .
. . . СТВА СКУФЕ А СУРЪМЕ РОДІЦЕ
ДЕСЕНТ СЕТ
ЛІАТОІ СКОТІА ПАСЪХОМ А КМЕТЕ
РОЕМ А ГРЪЦЕ
НАШЕ ЖІТВА ОБЕРЕСТА А МЕНЕ НА
СВА ДОІВА
БЛАГОДЕНТЕ А . . .
БО ВЛЕСО НАУЩАІ ЗЕМЕ РАІАТІ
ПРАЩУРІ ТАКОЖЪДЕ ДЕІА
. . . ТОМУ ВРЕЗМО ДО ГНІЦА ТРВОІ
А КЛЕЧВІ
ВЛЕСА СЛАВІТІ . . .
ТРИКРАТЕ РУСЬ ПОГНЕБШІА
ВСТАНЕ . . .
ІЕГУНШТЕ ДОЦЪЛЕ ЩАСЕ НОІ ОД
ІНЬСКЕ ОТРЕЩЕТЕ
А НОІН . . . ЗДЪ СЕ І . . .
. . . КО ВОСТАТЕ ІМА СЕ КРАТЕ . . .
ТАКО СТАРА ПРІА ОЗНІКНЕ А ТАКО
ІМІАХОМ ТРАВАТ . . .
МНОГАІА ПЛЕМОІ ІДЪША ДО
СТЕПНОІ НАШІ . . .
ОД СТРЪЛОІ НЕ ВІДІАІ СУНЕ . . .
РУСЬ ЕСЬ ЕДІН . . .
ВОПІАЩЕТЕ ДО СВАРЗЕ О ПОМОЦЕ
БЖЪСК . . .
ГРІАХАТЕ МЕЩОІ НЕ СЛЕНХАТЕ
ГЛАСОІ . . . ІА . . . К

мене послав до вас, се б . . . себто зні-
майте до сил небесних очі ваші, а та-
кож казав про вас . . . (щоб) берегли-
ся" . . .

20

Ця дощечка є збіркою уламків доще-
чок, з яких перекладено лиш те, що
має якийсь зв'язок між словами, решта
спущене.

. . . також ідіть птицею кінноту роз-
ставивши і ворогів її крилами сакруй-
те (?), а головою б'ючи знищуйте . . .

. . . щастя було тій кінноті, а розум
істягнувши, обрізав ряди січі, а то ве-
дучи колом пару . . .

. . . маємо також діяти, як хочете о-
держати побіди . . .

. . . розніжились вони, бож усе маємо,
і тут бо одно жеремо, як вівці бігаючі
перед нами . . .

. . . скуфи і сурьми родичі десять сот
літ скот пасемо і кметі риємо, а греки
наші житва забирають, а міняють на
свої дива благодатні . . .

. . . Влесо научив землю орати працю-
рив, також діємо . . .

. . . тому кидаємо до вогнища трави і
клевчи (клевчиння, гілляки) Влеса сла-
вити . . .

. . . Три рази Русь погибша вставала...

. . . Єгуни до сього часу нас од інших
одрізали (затуляли), а нині . . . тут з
іншими . . .

. . . повстати має цим разом . . .

. . . так стара ворожнеча зникла і так
маємо тривати . . .

Многі племена ішли до степів наших...

. . . од стріл не бачили сонця . . . Русь
есь єдина . . .

А НЕ СТАНЕ ІЕДІН ДЕН . . .
 ІСПРІАГОША ОЦЕ СОІЛ . . . ВА ОВШЕ
 К МІ . . .
 РЪЩЕХУ ОНОІ ДЪТЕМ БЕЗТЕ ДО
 КУЩЕ А ТА . . .
 . . . АКО БОДЕ ЗЛАІА ЩАС . . .
 ПО . . . А
 . . . ЕРВА ПОЩІАХОМ ГРАДІ
 ОКРЕНІАТЕ А КРОМЪХ
 БО ТОІ НЕ ІМІАХОМ . . . ЛОТ . . .
 . . . С ТУЖЪ НЕ ПОІМЕІМО ПО . . .
 А ТУ Б ПАРУНА ПРДЕ А СЕІ
 ВЕРЪЖЕ НА О . . . Н . . . А . . .
 ТУ БО СЛВА ВЛЕКА А ТУ
 ВЪЩІАІАШЕ МАТОІРЪВА
 КРОІДЛЕМА БІАЩЪ . . . КО
 ТАКО ВРЕЗІ ТЪСКОША ОД НОІ . . .
 ОІЕ МУЖІ СУТЕ
 ПРОСТЕ . . . А . ЛВОІ НЕ
 ГОБЗІАЩУТЬСІА Г . . . ІА . . .

27

. . . ІТВА ІНІА ДО ПОЛНОЩЕ . . .
 АБ . . . ГОДІ . . .
 . . . ЖІТВА ІН . . . АЛДОРЪХОВА
 НІКТОЖЕ ІДІАІ . . . К
 . . . О . . . О НАСТУПОЦІУ ІЕ
 КОНЕРОТУ . . . НУЧА ІЕ
 БОУРЪХУ . . . Т . . .
 Е . . . МІАХОМ РЪЩЕШ . . . Т . . .
 Х . . . ОЛІАР ІАКОВОІ НА
 ГОДЪ ІДЪ
 Н БОЛІАРЕ СЕГЕНІА ІЖЕ УБІВ
 СОІНА ІЕРМЕНРЪХА
 А ОТРКА ГУЛАРЪХА РАНІВ ІА . . .
 ОІ . . .
 . . . ЛДОРЪХУ ДА НЕ ДІАХОМ ОД
 ТО . . . А
 ІМІАХОМ ДАІАЩЕТ . . . ДВА СТОІ
 ТО . . .
 . . . ЩАС ІЕРМЕНРЕХУ ІДЕ ГОДЪ ДО
 ПОЛУНОЩЪ А ПРІДЕ
 НА НОІ А ПОРОБІ . . . А НЕ БРІАЩЕ
 А ОТРКЪВА
 ІМАХОМ ТЕНЖЕТЕ ТО БО ЗЛАІА
 ТВЪРІАІ А ТА
 . . . РУСЕ ПАДЕ А ВРЗЕ ЕСТВАША НА
 НОІ ВЛАЦЕВОІ
 А ТО ТРВАЩА СЕН . . . Ъ ЛІАТОІ А
 ЗЪТРЕХОМ СЕН
 А ОТЬРОКВАСТА ЩАСЕ ОТРЧЕХ . . .
 А СЕНЩЕ РУСЕ
 ВОЛЬНОІ А ЖІВЕХОМ ТАК . . . ІБВА
 РУСОІ РОЗПРІАЩЕ
 ОВЕР . . . ЖА ГОДЪ ТУІ . . .
 . . . Е БО ТЕ ОГРЖІАХУ ЗЕМЕ

. . . вопіючи до Сварога о допомі бо-
 жеській . . .

. . . грюкали мечі, не чути голосів . . .
 . . . а не стане єдин день . . .
 . . . спрягли отці сили свої . . .
 . . . казали дітям вони своїм бігти до
 кущів і там . . .
 . . . бо будуть злії часи . . .
 . . . перше почали городи окорінати
 (укріпляти), а крім бо тих не маємо . . .
 . . . з того не поймемо . . .
 . . . а тут ось Перун прийде, а сей
 верже на . . .

. . . тут бо слава велика і ту віщує
 Матирва, крилами б'ючи . . .

. . . так вороги тікали від нас . . . ті
 мужі суть прості . . . не гобзящуться . . .

27

Збірка дощечка (Готська), складена
 з уламків багатьох дощечок.

. . . житва інші до полуночі . . . аб . . .
 Годі . . .

. . . житва інші Алдорехові ніхто не
 йшов . . . к

. . . по наступнику його Конероту . . .
 внука його Боуреху . . .

. . . маємо каже . . . боляр, який на
 Годь ішов . . .

. . . той боляр Сегеня, який убив си-
 на Ермонреха, а отрока Гулареха ра-
 нив . . .

. . . Алдореху, не робім од то . . . а
 маємо давати . . . двісті то . . .

РУСЬКОЛАНЕ А ОБОЩАХУ
 Н . . . МНОЗІА А ТО ТЕЩАША ОЦЕ
 ДО ЛЪСОІ У ВРОЗЕНЦЕ А УРАЗ . . .
 НА ГОДЬ ВСЕІА
 СОІЛОІ І РОСТРЩЕТЕ ІУ БІАЩ . . .
 . . . ВА ІСТА БІАША ЗА ЩЕС
 КОНОРЪХУ С КОІДВА
 ІЗТЦЕ АЛДОРЪХ А ПРАПРАВ . . .
 ЦЕ ГОТОРЪХ СЕ БО
 ІЕСЬ ПРАДО ІЕРМЕНРЪХУ . . .
 ІАК . . . П . . .
 . . . ЪПА . . . А . . . ПО ТЪ . . . АДЪ
 ОКАРЪЕЩА А ОТЪ . . .
 . . . ОІ ЛІАТОІ БІАЩІ ТАМО ГОДЕ
 ІЕРМЕНРЪХЕ А СЕ
 ЗЛОБІАЩОІ НА НОІ А ТУ БІАША
 УБОРЦЕ ВЛІКА А ГОДЕ
 БІА ПОТСНІАНА А ОДТРЦНА ДО
 ДОНЦЕ А ДОНЕ А
 ІЕРМЕНРЕХ ПІАІ ВІНА
 ЛІУБОІБРАТРЕСТЕ ПОЗЕ
 ВОІАВЕНДЕ НАШОІ А ТАКО СЕ
 УБОРЖЕЩЕТІСІА
 БІА ЖІВУТ НОВ . . .
 . . . ЕН ЩАСЕ КОЛІЕБВА ГОДЬ ІДЕ НА
 НОІ СЕ
 ІЕРМЕНРЕХ СО ЕГУНШТЕ А ТАКО СЕ
 ПДОРЖЕ ОНА А СМЕ ІМІАХОМ ДВА
 ВРАЗИ НА ДВА
 КОНЦІА ЗЕМЕ НАШІА А ТА
 БОЛОРЕВ ПРЕДО ТРУДОІ ВЛКЕ ОТО
 ТУ МАТОІРЪСВА
 ЛЕТШІА РЕЩЕ МО ІАКО СМЕІАІ
 ПАДНУТЕ
 НА ЕГУНШТІА ОПЕРВЕ А
 РОСТРЕЩІТЕ ІУ
 А СЕН ПОВРАТІТЕСЕ НА ГОДЬ
 ТАМ БО УВРЖІ СОІНЕ
 ІЕРМЕНРЕХЕ А
 ЗАМЕРТВЕ ОЦІА А ТУ ГУРАІК
 ДРУГ НАШ ТАКО ПІАІ КРОВЕ А
 ВІНОІ А ПОДЛЕ
 ТАІА ЗА ЕДІНО ЛІАТО ШЕД
 МКЩЕМ НА НОІ А ТО КРАТЬ
 БОЛОРЕВ ЖЕК О
 ІЖДЕНЕТИ ГОДЕ А ТАКО УДЕІА
 ОДРЕЩЕНЕ СТОАІ МІАХОМ ЧЕСВА
 ТА УРОЩЕНТЕ
 ДОБРОСТЕНТЕ ДО ГЛАВЕ СВА
 ІАКОХОМ НА ТОІ СТА БОРІА ДО
 ЖІВІАТ НАШЕХ
 ЖЕЛЕЗВА ОЦЕ НАШЕХ ІАКО КОЛО
 А КОМОНІА ЕС ТА СОІЛА НАШІА ТО
 БО ДАІАХОМ
 СТА ІНЕМА ІАКО СТА ГЛУТ . . .

. . . час Ерманреху іде Годь до полуночі і прийшла на нас і поробила . . . а не брала, а отроків маємо тяжити, то бо зле творили. І так Русь упала, а вороги стали на нас владцями і то тривало . . . літ, а струснулися і отроківства часів одріклися . . . і стали руси вольні і живемо так . . . коли бо руси возпрянувши повалили Годь тую . . .

. . . се бо огороджували землю Руськолані і охороняли її . . . многії, і то ішли отці до лісів у Ворозенць і ураз . . . на Годь всією силою і розторожили її . . .

. . . те заіснувало за час Конореха, од якого походить Алдорех і прапраотець Готорех, сей бо єсть прадо Ерменреха...

. . . ті літа були там годи Ерменреха і ці зლობилися на нас і тут була боротьба велика, і годи були потиснені і одтручені до Донця і Дону і Ерменрех пив вина любибратерські з воеводами нашими і так договорилися жити поновому.

. . . тимчасом колижбо Годь іде на нас, Ерменрех з егунами, і так оце подужчали вони, а ми маємо два вороги на двох кінцях землі нашої і той Болорев перед трудами великими. Ото тут Матирева прилітає, каже йому, щоб сміло напали на егунів спершу і розтрожили їх, а потім повернулися на Годь. Там бо повергли сина Ерманреха і замертво отця. І тут

Гураік, друг наш, також п'є кров і вина, а після того за одно літо іти міг на нас. А цим разом Болорев говорив про вигнання годів і так зробив. Одеренщені стояти маємо, а чи ті урочиті добростатно до голови своєї? Як на тому стало, борімося на життя наше залізами (зброєю) отців наших, бо колеса (вози) і коні єсть то сила наша, то бо даємо іншим, яко стаглут . . . (відколо-то).

Лев Силенко (Орлигора)

ЙДУ В МИНУЛЕ...

465. Я і Небо на скитській могилі.
Думи—гості мої (біль віків),
Гості горді, буремні і милі,
Ніби крила кавказьких орлів.
466. Йду в минуле століть: ніби бачу
Я священні купальські вогні,
І єднаюся з ними, і плачу —
Рідно, рідно на серці мені!
467. У Трипільських Часах на Купала
Русокосі дівчата в гаях
Вінця ніжно плели: і буюла
Рідна радість у рідних серцях.
468. Їхня Леля, як світ ніжна Леля—
Прародителька (мати свята),
Їх узвар, мед, насіння, Оселя
Духа Предків — Небесні врата.
469. Їхній Орь — мудрий Орь, рідний Тато—
Оріянських учитель племен.
Їхня слава, обряди, їх злато
І краса самобутніх знамен!
470. Їхній світ — Рідний Світ і пашниця,
Писанки, щедрий дар, коляда.
Українська краса білолиця.
Совість чиста — джерельна вода.
471. Я і Небо на скитській могилі:
Рай душі оживає, горить!
Ви зі мною, Трипільці! Не в силі
Мені пам'ять про Вас спопелить.
472. Ви і Я — одна кість, одна сила,
Радість чесна, натхнення святе.
З Ваших крил поросли мої крила,
З Ваших дум моя дума росте!

(Із збірки "Мага Врата")

БІЙ ПІД КОНОТОПОМ — образ української перемоги над москалями в 1659 р. — Малювала НАДІЯ СОЛКО.

Безнадійні патріоти

Не раз чуєш сьогодні такі слова, як: "Я патріот", "Я націоналіст", "Я жертвую", "Я перевантажений", "Я відповідальний", "Я.." і т. д., і т. д. в цьому "патріотичному" дусі... Це так говоримо. Але чомусь в цей час, в час таких "рожевих" слів, наша молодь денационалізується, забуває рідну мову, не знає своєї віри ("Здорові думки молодих", "КФ" 30 серпня 1969), своїх звичаїв, чомусь занепадає активність всього, що є українське, зменшується попит на українську книжку, дрібність української школи, ледачіють провідники — одним словом, "маліють люди на землі". І хоч усі ці вищезгадані "патріоти" і "націоналісти" начебто і належать до безлічі різних партій, організацій та угруповань, але в дійсності вони між собою страшенно роз'єднані, та ще й розсварені, і ніяк не можуть прийти до згоди та єдності під знаком "ЄДИНОМИСЛІЯ". На словах ще "туди-сюди", але на ділі, то вже "ні туди, ані сюди"... І немає виглядів, що буде краще. Навпаки. Ось тільки послухайте, як думають сьогодні наші деякі "патріоти" про це:

— На академію я не йду, бо не знаю хто буде доповідачем, може знову "вони" "свого" призначили...

— Цю демонстрацію влаштовують "вони" і "ми" вирішили від участі втриматись, бож минулого року, коли "ми" робили, то "вони" збойкотували...

— Спільні наради вчителів робити не можливо, бо "ми" (православні) маємо в "своїх" школах "свої" програми не такі, як у "них" (католиків).

— "Ми" будуюмо Народній Дім для "себе" і для "своїх" дітей, а "вони", якщо спроможні, нехай будують "собі" окремо. Так краще, бо не буде ніяких непорозумінь... і т. д., і т. д. в цьому "соборницькому" дусі...

Тяжко бути тепер "патріотом", ох, як же й тяжко, бож якось так трапилось, що і ми вже не ми. В усьому лише поділ, поділ і поділ. Скрізь у нас замість МИ, існує "ми" і "вони". І тому кожний "патріот" для "добра"

"своєї" партії теж мусить ділитись, сваритись, ворогувати та ще й всім "приклад" показувати, як це "найкраще" доконувати. В сучасному нашому "патріотизмі" вже нелегко розібратись, — хто і пощо його вигадав сказати дуже тяжко.

Але дехто тим не журиться й всі "патріотичні" справи розв'язує дуже легко, не думаючи навіть... У них для цього є своє мірило вартости. У їхньому розумінні треба лише обліпити свою хату українськими вишивками та перевантажити її відповідною керамікою та "образами" і "патріот" вже буде готовий...

Про українську бібліотеку мови тут, звичайно, немає, бо українська книжка таких "патріотів" і "націоналістів" зовсім (АБСОЛЮТНО!) не цікавить і для неї в їхніх хатах місця не знаходиться. Слово "книжка" взагалі не існує у них в їх зубожілому лексиконі.

І не знають ці горе-патріоти, що гарна бібліотека, — це найбільший СКАРБ і найкраща прикраса нашої хати — нашої душі.

— Навіщо мені про те читати, коли я на власні очі все те бачив?! Я ж там жив і знаю, як воно було; в тих ваших книжках усе чисто поперекручувано... тільки нерви псуєш, коли читаєш.

Так кажуть ті "патріоти", що самі вже все знають і думок інших людей не потребують.

Трапляється часом, що дехто і має трохи книжок, але тоді, як "закон", тримає їх у пивниці, бо ж... нова люксусова хата, а книжка або непоказна з виду, або стара... і якось не випадає псувати нею загального блискучого "патріотичного" вигляду нової модерної хати (в такі хати дозволено заходити тільки навшипиньках, без черевиків, щоб оглядати "побожно" дорогі меблі).

Про українські часописи говорять так:

— Ми не випикуємо газети, бо мій як почитає — хворий. От все там пи-

шуть не так, як він думає. Перше виписували, а тепер перестали...

— В українських газетах тільки сварки. Я читаю "Русское слово" — там усе чисто є, туди все вчені люди пишуть...

В "барі" під склом у таких людей, звичайно, виставлено пляшки "русской" водки: "Смірновка", "Самовар", "Тройка".

Про Шевченка чула я від них таке:

Свята Т. Шевченка в нашій школі ми влаштовувати не будемо, бо вже забагато тих свят маємо, люди ж не можуть скрізь бути — так думає батьківський комітет.

— А що, хіба Шевченко святий чи що, що мусимо про нього весь час у церкві згадувати?! Відправили панакхиду, сказав священик до цього слово і досить...

— Як зберемось колись з грошима, то купимо нашому малому "Кобзар", хоч, може, і не розумітиме прочитати, та хоч пам'ятку якусь матиме...

Отак мислять деякі з тих, що називають себе дуже голосно "патріотами" та "націоналістами". Казав колись Шевченко:

"Схаменіться! Будьте люди, Бо лихо вам буде!.."

О. ПОТРЕБА

ГРАМОТА МЕЦЕНАТАМ — Фундація ім. Тараса Шевченка вручає церемонійно своїм членам-меценатам членські грамоти. Взірець такої грамоти є на нашій світлині, а виготовив її мистець маляр РОМАН КОВАЛЬ.

ЗМІСТ КАЛЕНДАРЯ

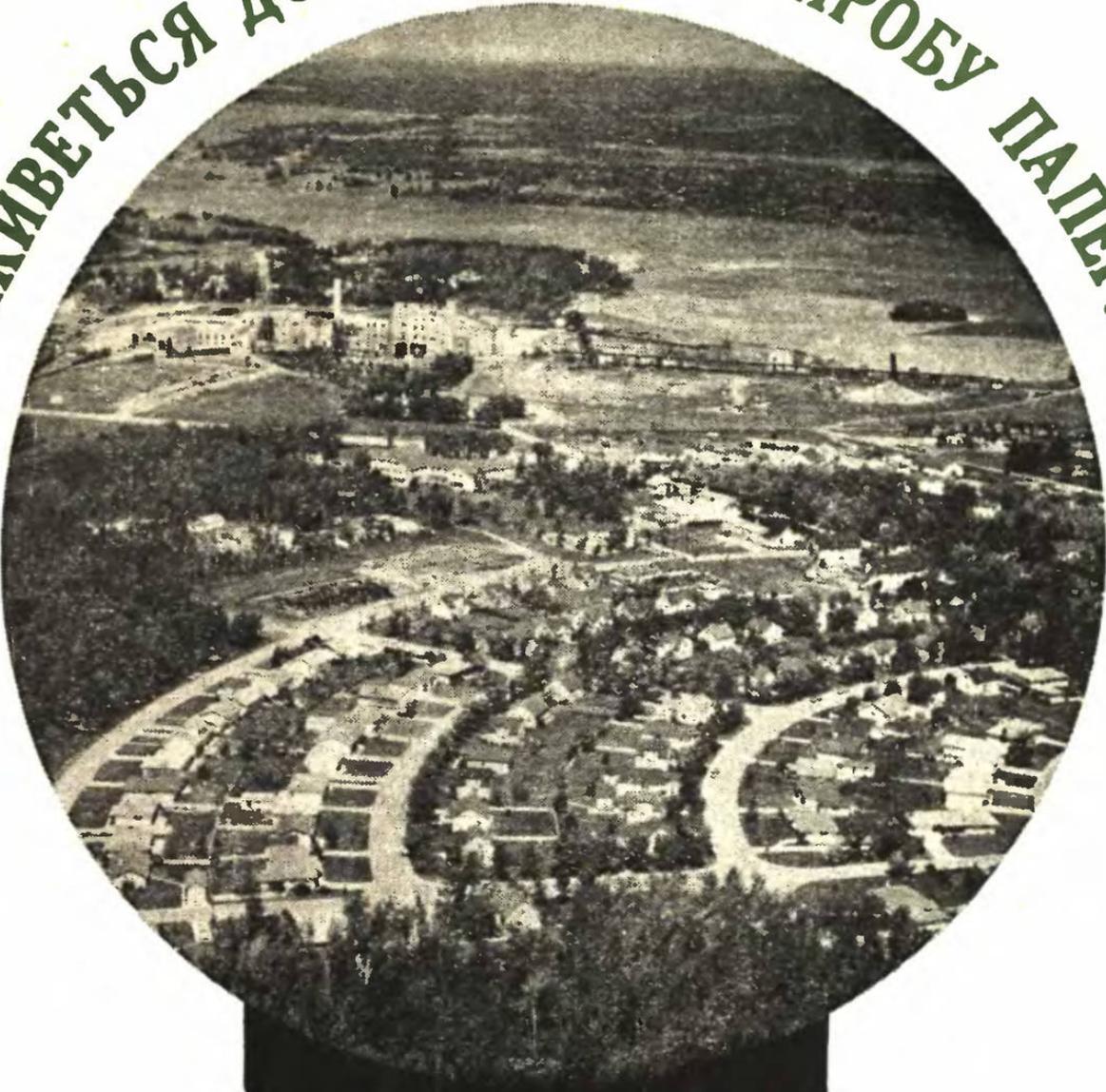
	Стор.		Стор.
Календарна частина	1 - 19	Велитеньський плян осушити Середземне море	73
С. Кандиба: "Є на світі любов"	20	Українські літописи княжих часів	74
200-Річчя народження І. Котляревського	21	Олекса Рань: "Кінь" (вірш)	80
Т. Шевченко: "На вічну пам'ять Котляревському"	22	Бридке місто	85
Безсмертна "Наталка Полтавка"	24	Майк Скаллі: "Лінотип"	86
Т. Шевченко: "У Котляревського"	26	Роля одиниці в боротьбі за свободу	89
М. Р. Шкавритко: Серія статей:		Новий Джінгіс-хан гряде	94
"Родовід Пророка України"	28	Влада президента	96
"Книга Рідної Мудрости Української"	32	Г. Чіпка: "В соймі"	97
"Наука про найглибший сенс життя"	33	Чи буде перенаселення в світі?	98
Іван Овечко: "Якби ми вчилися" (вірш)	33	Український маляр Тарас Шумилович	100
Леся Українка: "Якби вся кров" (вірш)	34	Степан Підкова: "Соборники"	105
М. Р. Шкавритко: "Велетень духа, думки і праці"	36	Михайло Гло: "Подарунки Америцькі" (Бу-вальщина)	109
"Криза духовости української людини" ..	39	На культурному фронті українців в Австралії ..	116
"Могутність і величність правди"	40	Спілка Образотворчих Мистців в Австралії ..	121
Павло Савчук: "До всієї української молоді в Україні і поза нею сушій"	43	Кактус - опунція ворогом Австралії	123
С. Придніпровець: "Містика Лицарства Запорізького"	45	Р. Володимир: "Щастя за океаном"	124
Антін Кущинський: "Невмирущість та актуальність козацької ідеї"	48	Лариса Мурович: "Чорноземна грудка" (вірш)	124
Напитки в гарячий день	59	Віра Ворскло: "Як ти українець" (вірш)	128
Скільки очей у комахі	60	М. Р. Шкавритко: "Найстарший Літопис Русі-України"	129
Василь Трішук: "Весілля на фермі в Саскачевані"	61	ВЛЕС - КНИГА — Оригінальний текст Книги і переклад	135
Людина на місяці	65	І. Франко: "І. Котляревський" (вірш)	174
Пилип Грін: "Назва Україна в світлі історичної дійсности"	68	Лев Силенко (Орлигора): "Йду в минуле" (вірш)	188
Свято Матері	70	О. Потреба: "Безнадійні патріоти" (гумореска)	190

В тексті 33 ілюстрації

INDEX OF ADVERTISERS

	Page		Page
Bank of Montreal	Back Cover	Investors Syndicate Limited	27
Abitibi Paper Company Ltd. ..	Inside Back Cover	Montreal Trust	53
Eaton's of Canada	Inside Front Cover	National Publishers Ltd.	76, 121
Canadian Farmer	7, 14	Richardson Securities of Canada	23
C. A. DeFehr & Sons	45	Templeton's Limited	
Government of Canada		Raz-Mah	57
Department of Agriculture	31	T-R-C	41
Department of Labour	35	Ukrainian	
Government of Manitoba		Booksellers Ltd. 8, 9, 10, 11, 15, 16, 17, 18, 95	
Dept. of Industry and Commerce	25	Winnipeg Hydro	72
Great-West Life Assurance Co.	49	Winnipeg Musical Supply	13, 19

ЖИВЕТЬСЯ ДОБРЕ В МІСТІ ВИРОБУ ПАПЕРУ

АВІТІВІ

ABITIBI MANITOBA PAPER LTD.
PINE FALLS

ПЛЯНУВАННЯ ГРОШЕЙ

Правильна ощадність

Приносить 6½% річно за мінімум місячного балясу. Помагає вам запланувати і осягнути речі, які бажаєте — дає вам можливість добре охопити те, що ви маєте.

Правильне чековедення

Достарчає місячне звітлення konta. Безплатні персональні чеки. Злучене із правильною ощадністю, дає загальний образ ваших фінансів. Теж і безплатний 'Chequeretary' портфель!

Bank of Montreal

Canada's First Bank

